AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

PALŠAS ŽIRGAS

AGATHA CHRISTIE

PALŠAS ŽIRGAS

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

AGATHA CHRISTIE

THE PALE HORSE

Iš anglų kalbos vertė
Auksė MARDOSAITĖ

ISBN 9986-833-10-8

Džonui ir Helenai Mildmei Vaitams su didele padėka už man suteiktą galimybę pamatyti, kaip įsigalioja teisingumas.

PRATARMĖ

Markas Isterbrukas

Man rodos, šią keistą "Palšo žirgo" istoriją galima perteikti dviem būdais. Nepaisant Baltojo karaliaus priesako, sunku išlaikyti paprastumą. Juk nepasakysi: "Pradėk nuo pradžių, tęsk iki galo ir tuomet sustok." O kur ta pradžia?

Istorikui tai visad sudaro keblumų. Kokiame istorijos taške prasideda tam tikra istorijos atkarpa?

Šiuo atveju galima būtų pradėti nuo tos akimirkos, kai tėvas Gormanas iš savo namų išeina aplankyti mirštančios moters. Arba nuo anksčiau, nuo vieno vakaro Čelsyje.

Kadangi didžiąją šio pasakojimo dalį aš pats rašau, gal nuo to vakaro ir pradėsiu.

1 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Kavos automatas man už peties šnypštė kaip pikta gyvatė. Tas garsas skambėjo kažkaip grėsmingai, ko gero, net šėtoniškai. Gal, pamaniau aš, tokia prasmė daugumos šiuolaikinių garsų. Bauginantis niršus reaktyvinių lėktuvų klyksmas, jiems skrodžiant dangų; lėtas nelemtas metro traukinių bildesys, jiems artėjant per tunelį; didieji sunkvežimiai, drebinantys tavo namų pamatus... Netgi silpnesni nūdienos garsai namų ūkyje, nors ir lydintys naudingą darbą, skamba kažkaip nuogąstingai. Indų plovimo mašinos, šaldytuvai, greitpuodžiai, aimanuojantys dulkių siurbliai – visi tarsi sako: "Būk atsargus. Aš esu genijus, įkinkytas tau tarnauti, bet jei tu manęs nesuvaldysi..."

Pasaulis pavojingas – štai kaip, pasaulis pavojingas. Pamaišiau putotą skystį puodelyje, stovinčiame priešais mane. Skaniai kvepėjo.

– Ko dar pageidautumėte? Puikaus sumuštinio su bananu ir kumpiu?

Man tai pasirodė keistas derinys. Bananai priminė vaikystę – arba retkarčiais pasmaguriaudavau *flambé* su cukrumi ir romu. Kumpis mano mintyse neatsiejamas nuo kiaušinių. Tačiau gyvendamas Čelsyje, valgyk kaip čelsiečiai. Puikaus sumuštinio su bananu ir kumpiu neatsisakiau.

Nors gyvenau Čelsyje – kitaip tariant, pastaruosius tris mėnesius čia nuomojau butą su baldais, – visais kitais atžvilgiais šiame krašte buvau svetimas. Rašiau knygą apie tam tikrus mongolų architektūros aspektus, bet dėl to

puikiausiai būčiau galėjęs gyventi Hempstede, Blumsberyje, Stritheme ar Čelsyje – būtų buvę vis tas pat. Aplinkos aš nepastebėdavau, išskyrus savo amato įnagius, ir buvau visiškai abejingas mane supančiai aplinkai – gyvenau savame pasaulyje.

Kaip tik tą vakarą mane ūmai apėmė pasibjaurėjimas, pažįstamas visiems rašytojams.

Mongolų architektūra, mongolų imperijos, mongolų gyvenimo būdas ir visi iš to kylantys viliojantys klausimai ūmai tapo dulkėmis ir pelenais. Na ir kas jie tokie? Kodėl panūdau apie juos rašyti?

Perverčiau kelis savo prirašytus puslapius, tai šen, tai ten paskaitinėdamas, ką parašiau. Viskas man pasirodė vienodai prasta – skurdžiai parašyta ir baisiai neįdomu. Tas, kas pasakė, jog "Istorija – tai plepalynė" (gal Henris Fordas?), buvo teisų teisiausias.

Su pasišlykštėjimu atstūmęs rankraštį, atsistojau ir pažvelgiau į laikrodį. Buvo netoli vienuoliktos valandos vakaro. Bandžiau prisiminti, ar pietavau... Išgirdęs pilvo urzgimą, supratau, kad ne. Priešpiečius, taip, valgiau "Atėnėjume". Bet jau senokai.

Nuėjęs pasižiūrėjau į šaldytuvą. Ten gulėjo užsilikęs kąsnelis sudžiūvusio liežuvio. Pažvelgiau į jį ne itin palankiai. Tad patraukiau į Kings Roudą ir galiausiai užsukau į "Ekspreso" kavos barą, kurio lange raudonomis neoninėmis šviesomis buvo išrašytas Luidžio vardas. Svarstydamas valgyti sumuštinį su bananu ir kumpiu ar ne, susimąsčiau apie nelemtą šiuolaikinių garsų prasmę ir jų poveikį aplinkai.

Pamaniau, jog visi tie šiuolaikiniai garsai turi kažką bendra su mano vaikystės prisiminimais apie pantomimą. Debesų kamuoliuose iš savo skrynios pasirodo Deivis Džonsas! Iš nuleidžiamų durų ir langų pasklinda pragariškos blogio jėgos, grasindamos gerajai fėjai Deimantei ar kokiai kitai mergaitei, pasivadinusiai panašiu vardu, kuri mojuoja plona burtų lazdele ir nuobodžiu balsu deklamuoja viltingas nuvalkiotas frazes apie galutinę gėrio pergalę,

šitaip pradėdama privalomą "Tos akimirkos dainą", nieko bendra neturinčia su atliekamos pantomimos turiniu.

Ūmai man šovė mintis, kad blogis gal neišvengiamai vaizduojamas įspūdingesnis nei gėris. Jis *turi* sudaryti reginį! Turi priblokšti ir patraukti dėmesį! Tai nepastovumo puolimas prieš pastovumą. Bet galų gale, pamaniau, pastovumas visad laimi. Pastovumas atlaiko gerosios fėjos Deimantės banalumą; nuobodų balsą, surimuotą posmelį, netgi visai atsietą skambų pareiškimą: "Žemyn pakalnėn nuvingiuoja kelias į mano mylimą senųjų laikų miestą". Atrodytų, labai skurdžios priemonės, tačiau tos priemonės neišvengiamai vyrauja. Pantomima pasibaigdavo taip, kaip baigiasi visos pantomimos. Laiptai, vyresnumo eile nulipantys artistai, o geroji fėja Deimantė, prisilaikanti krikščioniškos nuolankumo dorybės ir nelendanti būti pirmąja (ar šiuo atveju paskutiniąja), pasirodo per vidurį šios procesijos, greta ką tik buvusio savo priešininko, dabar apsireiškiančio jau ne kaip urzgiantis Demonų karalius, iškvepiantis ugnį bei sierą, o kaip paprastas žmogus, apsitempęs raudonu triko.

Kavos automatas vėl man sušnypštė į ausį. Aš pamojau, kad noriu dar vieno puodelio kavos ir apsižvalgiau. Mano sesuo visada mane kaltindavo, kad aš nepastabus, nematau, kas darosi aplink. "Tu gyveni užsisklendęs savame pasaulyje", – sakydavo ji kaltinamai. Dabar, pats džiaugdamasis, kad vaduojuosi iš tos ydos, susidomėjau, kas darosi aplink. Kasdien norom nenorom pasiskaitydavau apie Čelsio kavos barus ir jų nuolatinius lankytojus; štai proga pačiam įvertinti šiuolaikinį gyvenimą.

Kavos bare buvo gana tamsu ir visko aiškiai negalėjau matyti. Čia buvo prisirinkę beveik vien jaunimo. Apmečiau žvilgsniu: visi vadinamosios nevaržomos kartos. Merginos atrodė, kaip šiais laikais man atrodo visos merginos – nešvarios. Be to, pernelyg šiltai apsirengusios. Tą pastebėjau jau prieš kelias dienas, su draugais išėjęs papietauti. Greta manęs sėdėjo kokių dvidešimties metų mergina. Restorane buvo karšta, bet ji vilkėjo geltoną vilnonį megz-

tinį, juodą sijoną, mūvėjo vilnones kojines ir valgant jai veidu visą laiką žliaukė prakaitas. Nuo jos sklido priprakaituotos vilnos kvapas ir trenkė neplautais plaukais. Pasak mano draugų, ji visiems atrodanti labai patraukli. Tik ne man! Man ji kėlė vienintelį norą – įmesti ją į karštą vonią, duoti gabalą muilo ir liepti gerokai su juo pasidarbuoti! O tai tikriausiai byloja, kaip aš atsilikęs nuo laikmečio. Turbūt todėl, kad taip ilgai gyvenau užsieniuose. Maloniai prisiminiau indų moteris gražiu juodų plaukų kuodu, grynų, ryškių spalvų sarius, krintančius grakščiomis klostėmis, ir ritmiškai linguojančius jų kūnus einant...

Ūmai sustiprėjęs triukšmas atitraukė mane nuo šių malonių minčių. Prie gretimo staliuko susivaidijo dvi jaunos merginos. Du jauni vaikinai, buvę drauge su jomis, veltui bandė užglaistyti jų barnį.

Staiga jos ėmė viena ant kitos šaukti. Viena mergina trenkė kitai per veidą, o antroji nutempė pirmąją nuo kėdės. Juodvi susikibo kaip prasčiokės, isteriškai plūsdamosios. Viena buvo susišiaušusi rudaplaukė, kita lygiais šviesiais plaukais. Dėl ko jos susipešė, nesupratau, aiškiai buvo girdėti tik keiksmažodžiai. Nuo kitų stalų pasigirdo šūksmai ir švilpimas.

– Smarkiau, mergaite! Trenk jai, Lu!

Už baro stovintis savininkas, laibas, panašus į italą vyrukas su žandenomis, kurį supratau esant Luidžiu, įsikišo kalbėdamas grynu Londono žargonu.

– Ką jūs čia dabar pešatės – liaukitės – sakau, liaukitės. Tuoj visą gatvę sutrauksit. Tik policininkų prisišauksit. Sakau, nustokit.

Tačiau lieknoji šviesiaplaukė nusitvėrė rudaplaukę už plaukų ir įnirtingai ją purtė rėkdama.

– Ak tu, ištvirkėle, tau tik vyrus nusivilioti!

– Pati tu ištvirkėlė.

Luidžis ir abu sutrikę merginų draugai juodvi išskyrė. Tarp šviesiaplaukės pirštų styrojo dideli kuokštai rudų plaukų. Ji džiaugsmingai iškėlė tą ranką, o paskui numetė plaukus ant grindų.

Durys plačiai prasivėrė, ant slenksčio pasirodė pareigūnas mėlynu kostiumu ir oriai tarė tvarkdariškus žodžius:

– Kas čia darosi?

Pasirodžius priešui, tuojau pat buvo sudarytas bendras frontas.

– Šiaip sau linksminamės, – atsakė vienas iš tų dviejų vaikinų.

– Ir tiek, – pritarė Luidžis. – Šiaip sau draugai tarpusavyje linksminasi.

Plaukų kuokštus jis mikliai paspyrė po artimiausiu staliuku. Abi varžovės per apsimestines paliaubas viena kitai nusišypsojo.

Policininkas įtariai visus apžvelgė.

– Mes jau išeiname, – maloniai tarė šviesiaplaukė. – Eime, Dugai.

Lyg susitarę pakilo dar keli žmonės. Pareigūnas nusekė juos niūriu žvilgsniu. Buvo matyti, jog *šį* kartą jis praleidžia tai pro pirštus, bet juos visus įsidėmėjo. Neskubėdamas jis išėjo.

Rudaplaukės draugas apmokėjo sąskaitą.

– Kaip jautiesi? – paklausė Luidžis merginos, kai ji taisėsi skarelę. – Lu negražiai pasielgė, šitiek plaukų tau su šaknimis išrovė.

– Man neskaudėjo, – atsakė mergina atsainiai. Ji nusišypsojo jam. – Atleisk už sukeltą triukšmą, Luidži.

Visa kompanija išėjo. Tiesą sakant, baras tikrai pratuštėjo. Pasičiupinėjau kišenėje smulkių.

– Ji šaunuolė, kalbos nėra, – tarė Luidžis pritariamai žiūrėdamas į užsidarančias duris. Pagriebęs šluotą, jis sušlavė rudų plaukų kuokštus už prekystalio.

– Turbūt dar ir kaip skaudėjo, – pasakiau.

– *Aš* ja dėtas būčiau balsu subliovęs, – prisipažino Luidžis, – bet ji tikra šaunuolė, toji Tomi.

– Gerai ją pažįstate?

– O, ji užeina čia kone kiekvieną vakarą. Jos pavardė Takerton, Tomasina Takerton, jeigu jums įdomu, jos

pilnas vardas. Bet čia visi vadina ją Tomi Taker. Pinigais aptekusi. Tėvas paliko jai didelį turtą, o ji ką veikia? Atsidangina į Čelsį, apsigyvena kažkokiame aptriušusiame kambarėlyje netoli Vendsvorto tilto ir trainiojasi su tokių pat dykaduonių gauja. Man galvoj netelpa, – pusė tos šutvės pinigingi. Gali turėti ką tik užsimano; panorėję galėtų Ricoje gyventi. Bet jiems, matyt, didžiausias smagumas šitaip laiką leisti. Taigi – man galvoj netelpa.

– Jūs rinktumėtės kitokį gyvenimo būdą?

– A, aš turiu sveikos nuovokos! – atsakė Luidžis. – Kai nėra iš ko rinktis, va šitaip sukuosi.

Aš pakilau eiti ir paklausiau, dėl ko jos susivaidijo.

– A, Tomi nuviliojo tos kitos merginos vyruką. Bet dėl jo neverta peštis, kaip mane gyvą matote!

– Antroji mergina turbūt mano, kad verta, – tariau aš.

– O, Lu labai romantiška, – atsakė Luidžis pakančiai.

Aš kitaip suprantu romantiką, bet nieko nepasakiau.

II

Praėjus kokiai savaitei, mano akys užkliuvo už pavardės *The Times* nekrologų skiltyje.

TAKERTON. Spalio antrą dieną Feloufildo privačioje klinikoje Emberlyje mirė dvidešimties metų Tomasina Ana, vienturtė duktė velionio Tomo Takertono, dvarininko iš Keringtono Parko Emberlyje, Sarėjuje. Laidotuvės uždaros. Be gėlių.

Vargšė Tomi Taker – nei gėlių, nei malonumo iš gyvenimo Čelsyje. Vieną akimirką pajutau užuojautą šiandieninėms Tomi Taker. Juk galiausiai, priminiau sau, aš nežinau, kad būtent mano požiūris yra teisingas. Kas aš

toks, kad jų gyvenimą pasmerkčiau kaip prašvaistytą? O gal veikiau mano gyvenimas – tykaus, knygose paskendusio, nuo viso pasaulio atsitvėrusio mokslininko gyvenimas yra prašvaistytas. Gyvenimas ne iš pirmų lūpų. Taigi dorai prisipažink, ar gauni iš gyvenimo malonumo? Man tai labai svetima mintis! Visa bėda, žinoma, kad aš netrokštu malonumų. Bet vėlgi, – gal derėtų jų trokšti? Svetima ir nelabai sveikintina mintis.

Išmečiau Tomi Taker iš galvos ir ėmiausi korespondencijos.

Svarbiausias laiškas buvo iš mano pusseserės Roudos Despard, kuriame ji prašė mane padaryti jai vieną paslaugą. Šitos dingsties ir nusitvėriau, nes tą rytą dirbti nebuvau nusiteikęs, o čia puikiausias pasiteisinimas atidėti darbą.

Išėjau į Kings Roudą, susistabdžiau taksi ir nuvažiavau į savo bičiulės ponios Ariadnos Oliver namus.

Ponia Oliver buvo gerai žinoma detektyvinių romanų rašytoja. Jos tarnaitė Mili buvo patikimas drakonas, saugantis savo šeimininkę nuo išorinio pasaulio antpuolių.

Nebyliai klausdamas kilstelėjau antakius. Mili smarkiai palinkčiojo galvą.

– Verčiau eikite tiesiai viršun, pone Markai, – pasakė. – Ji šiandien prastai nusiteikusi. Gal jūs ir mokėsite jai pataisyti nuotaiką.

Užlipęs du laiptų maršus, negarsiai pasibeldžiau į duris ir žengiau vidun nelaukdamas kvietimo. Ponios Oliver darbo kambarys buvo didelis, sienos išklijuotos tapetais su egzotiniais paukščiais, tupinčiais tropinės augalijos lizduose. Pati ponia Oliver tartum paklaikusi slankiojo po kambarį, kažką sau po nosimi murmėdama. Ji abejingai dirstelėjo į mane ir toliau slampinėjo. Neramiai bėgiojančiomis akimis ji varstė sienas, žvelgė pro langą, lyg nuo neištveriamos kančios kartkartėmis užsimerkdama.

– Betgi kodėl, – teiravosi ponia Oliver, kreipdamasi į visatą, – tas kvailys iškart nepasako *matęs* papūgą kakadu? Kodėl nepasako? Nepamatyti jos negalėjo! Bet

jeigu jis apie tai *užsimena*, viskas žlunga. Turi būti kažkokia išeitis... turi būti...

Ji sudejavo, persibraukė pirštais trumpus žilus plaukus ir desperatiškai suspaudė juos kumštyje. Paskui pasižiūrėjo į mane lyg ūmai atpažinusi ir tarė:

– Ir va ta Monika. Kuo aš ją stengiuosi pavaizduoti malonesnę, tuo ji darosi irzlesnė... Paika mergiotė... Be to, ribota! Monika... Ar tikrai Monika? Turbūt netikęs vardas. Nensi? Gal būtų geriau. Džoana? Visos visuomet Džoanos. Anė irgi. Sjuzana? Sjuzana jau buvo. Liusija? Liusija? Liusija?.. Manau, kad Liusiją įsivaizduoju. Rudaplaukė. Megztinis uždaru kaklu... Juodos siauros kelnės? Vienaip ar kitaip, juodos kojinės.

Tačiau šis trumpas geros nuotaikos blyksnis užgeso, jai prisiminus rūpestį dėl kakadu, ir ponia Oliver vėl ėmė nerimastingai slankioti po kambarį nematančiomis akimis, čia pakeldama daiktus nuo stalo, čia vėl padėdama į kitą vietą. Gana atsargiai ji įkišo savo akinių dėklą į lakuotą dėžutę, kurioje jau buvo kiniška vėduoklė, ir giliai atsidususi, tarė:

– Džiaugiuosi, kad čia jūs.

– Jūs labai maloni.

– Juk galėjo bet kas ateiti. Kokia nors kvaiša moterėlė prašyti, kad atidaryčiau mugę, arba vyriškis dėl Mili draudimo kortelės, kurios Mili kategoriškai atsisako, arba kad ir santechnikas (būtų pernelyg gerai, tiesa?). Arba dar kas nors paimti interviu ir klaustų kvailų trikdančių dalykų, kaskart vis tų pačių. Kaip pradėjote rašyti? Kiek knygų esate parašiusi? Kiek uždirbate pinigų? Ir taip toliau, ir taip toliau. Aš nežinau, ką į juos atsakyti, ir tik apsikvailinu. Pagaliau tai nesvarbu, dabar man rodos, jog dėl to kakadu tiesiog kraustausi iš proto.

– Kas nors nesiklijuoja? – paklausiau užjausdamas. – Gal man verčiau išeiti?

– Ne, neikite. Šiaip ar taip, jūs mane prablaškėte.

Padėkojau už abejotiną komplimentą.

– Norite cigaretės? – paklausė ponia Oliver su vangiu vaišingumu. – Jų kažkur esama. Pasižiūrėkite rašomosios mašinėlės dangtyje.

– Turiu savo, ačiū. Pasivaišinkite. Ak tiesa, jūs nerūkote.

– Ir negeriu, – atsakė ponia Oliver. – Gaila, kad negeriu. Kaip tie amerikiečių sekliai, kurie visada turi puslitrį ruginės, parankiai pasidėję kokiame viršutiniame stalčiuje. Ir tai, atrodo, jiems išsprendžia visus klausimus. Jūs gi žinote. Man iš tiesų galva neneša, Markai, kaip tikrame gyvenime galima išsisukti, padarius žmogžudystę. Man rodos, kad tą valandėlę, kai ką nors nužudai, visiems tampa klaikiai akivaizdu.

– Niekų šnekos, jūs gi tiek tų žmogžudysčių prikūrėte.

– Mažiausiai penkiasdešimt penkias, – atsakė ponia Oliver. – Parašyti, kaip ta žmogžudystė įvykdoma, visai lengva ir paprasta. Bet ją paslėpti – tikrai sunku. Žodžiu, kodėl reikėtų įtarti ką nors kitą, o ne jus? Juk tai per kilometrą matyti.

– Tik ne užbaigtoje knygoje, – atkirtau.

– Cha, bet kiek tai man kainuoja, – tarė niūriai ponia Oliver. – Kaip sau norite, bet neįtikinama, kad tuo metu, kai nužudomas B, ten būtų penki ar šeši žmonės ir visi turėtų dingstį nužudyti B, nebent tas B būtų neįmanomai, beprotiškai nemalonus ir niekam būtų nė motais, ar jis nužudytas, ar nenužudytas, ir visiems būtų nusispjaut, kas jį nužudė.

– Suprantu, koks jums sunkumas, – tariau. – Bet jeigu sėkmingai susidorojote penkiasdešimt penkis sykius, susidorosite ir šįkart.

– Šitaip aš ir pati sau vis kartoju, bet kiekvieną sykį negaliu savęs įtikinti ir todėl taip kankinuosi.

Sugriebusi pluoštą plaukų, ji vėl smarkiai timptelėjo.

– Netampykite, – sušukau. – Išrausite iš šaknų.

– Niekų šnekos, – atkirto ponia Oliver. – Plaukai tvirti. Nors kai, būdama keturiolikos metų, sirgau tymais ir turėjau daug karščio, plaukai išslinko aplink visą kaktą. Kokia buvo gėda. O vėl ataugo tik per pusmetį. Mergaitei tai baisu – mergaitės taip viską ima į galvą. Pagalvojau apie tai vakar, lankydama Meri Delafonten privačioje klinikoje. Jos plaukai slenka taip, kaip tada man slinko. Ji sako turėsianti dėvėti šinioną, kai pasitaisys. Kai žmogui per šešiasdešimt, plaukai, ko gero, ne visuomet atauga.

– Aną vakarą mačiau, kaip viena mergina rovė kitai plaukus su šaknimis, – pasakiau aš. Pajutau, kad mano balse nuskambėjo pasididžiavimas, jog pažįstu gyvenimą ne tik iš knygų.

– Kokiose nepaprastose vietose jūs lankotės? – pasidomėjo ponia Oliver.

– Taip atsitiko kavos bare Čelsyje.

– A, Čelsyje! – tarė ponia Oliver. – Ten turbūt visko pasitaiko. Ko tik ten nėra – ir bitnikai, ir sputnikai, ir reakcionieriai, ir prarastoji karta. Aš apie juos nedaug rašau, nes labai bijau supainioti terminus. Manau, kad saugiau rašyti apie tai, ką nutuoki.

– Pavyzdžiui?

– Apie žmones kelionėse ir viešbučiuose, apie tai, kas darosi ligoninėse ir parapijų tarybose; ir varžytinėse, ir muzikos festivaliuose, ir komitetuose, apie merginas parduotuvėse ir moteris namuose; ir jaunus vaikinus bei merginas, kurie, norėdami praplėsti akiratį, pakeleivingais automobiliais keliauja aplink pasaulį, ir pardavėjus...

Pritrūkusi kvapo, ji nutilo.

– Tai gana platus temų ratas, yra iš ko rinktis, – pasakiau.

– Ir vis vien jūs mane kada nors pasikvieskite į kavos barą – šiaip, kad praplėsčiau savo patirtį, – tarė ilgesingai ponia Oliver.

– Kada tik pasakysite, gal šį vakarą?

– Šį vakarą ne. Esu labai užsiėmusi rašymu, ar veikiau nervinuosi, kad negaliu rašyti. Rašytoją tai labiau-

siai alina, nors, tiesą sakant, viskas alina, džiugi būna tik ta akimirka, kai į galvą ateina, tavo įsitikinimu, nuostabi idėja ir tu nesitveri noru kuo greičiau pradėti rašyti. Pasakykite, Markai, ar manote, kad galima ką nors užmušti per atstumą?

– Kaip suprasti tą per atstumą? Paspaudi mygtuką ir paleidi mirtiną radioaktyvų spindulį?

– Ne, ne, ne mokslinė fantastika. Aš manau, – ji dvejodama nutilo, – aš kalbu apie juodąją magiją.

– Apie vaškines figūras, pribestas smeigtukų?

– O, vaškinės figūros išėjo iš mados, – tarė paniekinamai ponia Oliver. – Bet Afrikoje arba Indijoje dedasi keisti dalykai. Žmonės nuolat pasakoja. Kaip čiabuviai atsigula susirietę ir numiršta. Paveikti kerų ar amuletų. Na, jūs žinote, apie ką aš kalbu.

Pasakiau, kad šiais laikais daug kas priskiriama įtaigos galiai. Aukai paaiškinama, kad turės mirti, nes taip išpranašauta žynio, o visa kita atlieka pasąmonė.

Ponia Oliver prunkštelėjo.

– Jei man kas prasižiotų, kad aš pasmerkta nuolankiai sutikti mirtį, man būtų vienas malonumas apvilti jų lūkesčius.

Aš nusijuokiau.

– Jūsų gyslose per ištisus amžius prisikaupė sveiko, vakarietiško, skeptiško kraujo. Jokių išankstinių nusiteikimų.

– Vadinasi, manote taip galint nutikti?

– Aš per mažai apie tai išmanau, kad galėčiau spręsti. Bet ko jūs tai įsikalėte į galvą? Ar naujasis jūsų šedevras bus "Žmogžudystė per įtaigą"?

– Ne, visai ne. Man pakanka ir išmėgintų senamadiškų žiurkių nuodų arba arseno. Arba patikimo buko įrankio. Jei tik įmanoma, išsiverčiu be šaunamųjų ginklų. Šaunamieji ginklai tokie apgaulingi. Bet jūs čia užėjote ne apie mano knygas pasišnekėti.

– Atvirai kalbant, ne. Mat mano pusseserė Rouda Despard rengia bažnytinę šventę ir...

– Daugiau niekados! – nutraukė mane ponia Oliver. – Žinote, kas nutiko aną kartą? Aš surengiau žaidimą “žmogžudystės paieškos”, ir kaip mat atsirado tikras lavonas. Iki šiol negaliu nuo to atsigauti.

– Čia nebus “žmogžudystės paieškų”. Jums nieko daugiau nereikės daryti, tik sėdėti palapinėje ir pasirašinėti ant savo knygų – penki šilingai už vieną parašą.

– Naaa, – nutęsė ponia Oliver sudvejojusi. – Tai dar pusė bėdos. Man nereiks skelbti tos šventės pradžią? Kalbėti kvailystes? Dėvėti skrybėlaitės?

Patikinau, kad iš jos nieko panašaus nebus reikalaujama.

– Ir užtruks ne ilgiau kaip valandą ar dvi, – pasakiau meilikaujamai. – Po to ten vyks kriketo varžybos – o ne, turbūt tokiu metų laiku nevyks. Gal pašoks vaikai. Ar bus karnavalinių apdarų konkursas...

Pašėlusiu riksmu ponia Oliver mane nutraukė.

– Va kas, – sušuko ji. – Kriketo pobūvis! Žinoma! Jis pro langą pamato... kylant ore... jo dėmesį išblaško, ir todėl jis daugiau nebeužsimena apie kakadu! Kaip gerai, kad jūs atėjote, Markai. Jūs tikrai nuostabus.

– Man nelabai aišku...

– Jums gal ir neaišku, bet man aišku, – atsakė ponia Oliver. – Visa tai gana sudėtinga ir aš nenoriu gaišti laiko aiškindama. Buvo labai malonu su jumis susitikti, bet dabar pageidaučiau, kad jau išeitumėte. Išsyk.

– Be abejo. O dėl tos šventės...

– Aš pagalvosiu. Daugiau manęs nebekamuokite. Kur, po galais, aš nudėjau savo akinius? Išties, kaip viskas prapuola...

2 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Ponia Džerati atidarė klebonijos duris, kaip buvo pratusi – staigiai jas atplėšdama. Tai buvo ne atsakymas į durų skambutį, o veikiau pergalingas išpuolis, išreiškiantis jos nusiteikimą: "Šį sykį aš tave nutvėriau!"

– Na, ir ko tau prireikė? – karingai paklausė ji.

Ant laiptelių prie durų stovėjo berniukas, iš pažiūros menkas berniukėlis – tokį nelabai ir pastebėsi, nelabai ir prisiminsi – berniukas kaip berniukas. Jis šniurkščiojo, nes turėjo slogą.

– Ar čia gyvena kunigas?

– Ar tau reikia tėvo Gormano?

– Taip, jo prireikė, – atsakė berniukas.

– Kam jo prireikė, kur ir dėl ko?

– Bentolo gatvėje. Dvidešimt trečiame name. Sako, ten moteriškė mirštanti. Mane pasiuntė ponia Kopins. Čia katalikiški namai, taip? Ta moteris sakė, kad vikaras netiksiąs.

Ponia Džerati dėl to jį nuramino, liepė palaukti ir nuėjo atgal į kleboniją. Po kokių trijų minučių išėjo aukštas senyvas kunigas, nešinas nedideliu odiniu sakvojažu.

– Aš tėvas Gormanas,– pasakė jis. – Bentolo gatvė, taip? Ten, už geležinkelio depo, ar ne?

– Taip, nuo čia pora žingsnių, ne daugiau.

Jiedu nuėjo, kunigas žengdamas plačiais žingsniais.

– Tai, sakai, ponia Kopins? Tokia pavardė?

– Ji to namo savininkė. Išnuomoja kambarius, taip taip. O jūsų prireikė vienai nuomininkei, rodos, Deivis jos pavardė.

– Deivis. Dabar galvoju. Aš neprisimenu...

– Ji tikrai jūsiškė. Na, katalikė. Sakė, joks vikaras netiks.

Kunigas linktelėjo. Jiedu labai greitai priėjo Bentolo gatvę. Berniukas parodė aukštą apleistą aprūkusį namą eilėje tarp kitų aprūkusių namų.

– Va šitas.

– Tu neisi vidun?

– Aš čia negyvenu. Ponia Kopins man davė šilingą, kad jums pasakyčiau.

– Ak, štai kaip. Kuo tu vardu?

– Maikas Poteris.

– Ačiū, Maikai.

– Nėra už ką, – atsakė Maikas ir nuėjo sau švilpaudamas. Jam nė kiek nerūpėjo, kad kažkas jau miršta.

Dvidešimt trečiojo namo durys atsidarė, ant slenksčio stovėjo stambi raudonveidė moteris, kuri apsidžiaugusi pakvietė svečią vidun.

– Prašom, prašom. Sakyčiau, kad jai paskutinioji. Ligoninėje jai vieta, ne čia. Aš paskambinau, bet vienas Dievas težino, kada kokia nors pagalba šiais laikais pasirodys. Mano sesers vyras, susilaužęs koją, turėjo šešias valandas laukti. Sakyčiau, gėdinga. Nieko sau sveikatos apsauga! Pinigus tai ima, o kai jų pagalbos prireikia, negali sulaukti.

Kalbėdama ji lipo viršun, siaurais laiptais vesdama kunigą.

– Kas jai yra?

– Gripas, ne kas kita. Buvo lyg pagerėjusi. Sakyčiau, per anksti pradėjo vaikščioti. Vienaip ar kitaip, bet vakar vakare parėjo išbalusi kaip drobė. Paguldžiau į patalą. Nieko nė į burną neėmė. Gydytojo atsisakė. Šį rytą pamačiau, kad ji degte dega. Persimetė į plaučius.

– Plaučių uždegimas?

Pritrūkusi kvapo, ponia Kopins išleido garsą, nelyginant garvežys, matyt, reiškiantį pritarimą. Ji atlapojo duris, pasitraukė į šoną, praleisdama tėvą Gormaną, ir jam per petį apsimestinai smagiai pasakė:

– Štai ir dvasiškas tėvas. Dabar jums pagerės.

Ir išėjo.

Tėvas Gormanas įėjo vidun. Kambarys, apstatytas Viktorijos laikų senamadiškais baldais, buvo švarus ir tvarkingas. Lovoje prie lango gulinti moteris bejėgiškai pasuko galvą. Kunigas išsyk suprato, kad ji sunkiai serga.

– Jūs atėjote... Nebedaug laiko..., – prabilo ji gaudydama orą. – Nedorumas... toks nedorumas... Aš privalau... privalau... negaliu šitaip numirti... Išpažinsiu... aš išpažinsiu savo nuodėmę... sunkią... sunkią..., – primerktos akys kažkur nuklydo...

Iš jos lūpų sklido nerišlūs, monotoniški žodžiai.

Tėvas Gormanas priėjo prie lovos. Jis prakalbo taip, kaip dažnai kalbėdavo – labai dažnai. Prakalbo reikšmingais paguodos žodžiais... savo pašaukimo ir tikėjimo žodžiais. Kambarį apgaubė ramybė... Iš skausmingų ligonės akių pranyko kančia.

Kunigui atlikus savo pareigą, mirštančioji vėl prašneko:

– Sustabdyta... Tai privalo būti sustabdyta... Jūs...

Kunigas pasakė su paguodžiančia įtaiga:

– Aš padarysiu viską, kas reikalinga. Galite manimi pasikliauti...

Kiek vėliau tuo pat metu atvažiavo ir gydytojas, ir greitoji pagalba. Ponia Kopins pasitiko juos piktdžiugiškai.

– Pavėlavote, kaip paprastai, – pasakė. – Ji mirė...

II

Tėvas Gormanas ėjo atgal per tamsėjančią prieblandą. Naktis ūkanota – rūkas sparčiai tirštėjo. Suraukęs kaktą tėvas Gormanas stabtelėjo. Tokia neįtikėtina, nepaprasta istorija... Kokia jos dalis padiktuota kliedesio ir

karštinės? Žinoma, *kažkiek* yra teisybės, bet kiek? Šiaip ar taip, svarbu pasižymėti kai kuriuos vardus, kol neišdilo iš atminties. Pranciškonų brolija jau bus susirinkusi, kai jis sugrįš. Kunigas staiga užsuko į mažą kavinukę, užsisakė puodelį kavos ir atsisėdo. Apsičiupinėjo savo sutanos kišenę. Ak, ta ponia Džerati – juk prašė jos sutaisyti pamušalą. Kaip paprastai, ji nesutaisė. Jo užrašų knygelė, pieštukas ir kelios monetos, kurias visad nešiodavosi, buvo iškritę už pamušalo. Pora monetų ir pieštuką jis išsitraukė, bet užrašų knygutės neįveikė. Kai atnešė kavą, jis paprašė, ar negalėtų gauti popieriaus lapelio.

– Šitas tiks?

Tai buvo popierinio maišelio skiautė. Tėvas Gormanas linktelėjo ir paėmė. Ėmė rašyti *pavardes* – svarbu nepamiršti pavardžių. Pavardės jam nesilaikė atmintyje.

Atsidarė kavinės durys, įvirto trys dabitos vaikinai ir triukšmingai susėdo.

Tėvas Gormanas baigė rašyti savo atmintinę. Sulankstęs popieriaus skiautę jau norėjo kištis į kišenę, bet prisiminė, kad ta prakiurusi. Jis padarė taip, kaip dažnai darydavo – sulankstytą popierių įsikišo į batą ir prispaudė pėda.

Tyliai įėjo kažkoks vyriškis ir atsisėdo pačiame kampe. Tėvas Gormanas iš mandagumo porą sykių gurkštelėjo silpnos kavos, paprašė atnešti sąskaitą ir susimokėjo. Po to atsistojo ir išėjo.

Ką tik įėjęs vyriškis, matyt, apsigalvojo. Žvilgtelėjo į laikrodį ir tarsi susigriebęs, kad nebeturi laiko, atsistojo ir išėjo.

Rūkas greitai tirštėjo. Tėvas Gormanas paspartino žingsnį. Šį rajoną jis puikiai pažinojo. Tad pasuko trumpiausiu keliu į skersgatvį, einantį palei pat geležinkelį. Jis tikriausiai girdėjo užpakalyje savęs žingsnius, bet jų nepaisė. Kodėl būtų turėjęs paisyti?

Smūgis vėzdu jam buvo visiškai netikėtas. Jis pasviro į priekį ir nugriuvo...

III

Švilpaudamas "Tėvą O'Fliną", daktaras Korigenas įėjo į Seklių skyriaus inspektorių kambarį ir nusiteikęs paplepėti kreipėsi į to skyriaus seklį inspektorių Ležoną.

– Aš už jus apžiūrėjau tą padrę, – pasakė jis.

– Ir kokios išvados?

– Specifinius terminus palikime tardytojui. Iš peties nugalabintas. Tikriausiai mirė nuo pirmo smūgio, bet tas, kas jam tvojo, norėjo, kad neliktų abejonių. Gana šlykštus darbas.

– Taip, – pritarė Ležonas.

Jis buvo kresnas vyras, tamsiais plaukais ir pilkomis akimis. Atrodė apgaulingai ramus, bet judesiai buvo kartais netikėtai staigūs – išduodantys, jog yra kilęs iš prancūzų hugenotų.

Susimąstęs jis pridūrė:

– Šlykštesnis, nei būtina apiplėšiant?

– Ar tai buvo apiplėšimas? – paklausė daktaras.

– Taip manoma. Jo kišenės buvo išverstos, o sutanos pamušalas praplėštas.

– Nelabai ko galėjo tikėtis, – tarė Korigenas. – Dauguma parapijų kunigų vargani kaip elgetos.

c Jie suknežino jam galvą, matyt, kad neliktų abejonių, – svarstė Ležonas. – Kyla klausimas – kodėl.

– Galimi du atsakymai, – tarė Korigenas. – Tai darbas kokio piktybiško jauno galvažudžio, kuris mėgsta smurtą vardan smurto – juo liūdniau, kad jų šiais laikais apstu.

– O koks antras atsakymas?

Daktaras gūžtelėjo pečiais.

– Kas nors ant tėvo Gormano griežė dantį. Ar tikėtina?

– Visai netikėtina. Jis buvo populiarus žmogus, šiame rajone visų mylimas. Neturėjo jokių priešų, bent nieko panašaus neteko girdėti. Ir apiplėšimas nėra tikėtinas. Nebent...

– Nebent kas? – susidomėjo Korigenas. – Policija kažką užčiuopė? Ar taip?

– Vienas dalykas, kurį jis turėjo prie savęs, nebuvo paimtas. Tiesą sakant, tėvas Gormanas laikė jį bate.

Korigenas sušvilpė.

– Panašu į detektyvinį romaną.

Ležonas nusišypsojo.

– Kur kas paprasčiau nei romane. Jo kišenė buvo kiaura. Seržantas Painas pasikalbėjo su jo šeimininke. Matyt, ji nevalyva. Nesutaisydavo jo drabužių, kaip derėjo. Pati prisipažino – tėvas Gormanas kartais įsikišdavo kokį popierių ar laišką į batą, kad tas neužkristų už sutanos pamušalo.

– O žudikas šito nežinojo?

– Žudikui tokia mintis neatėjo! Žinoma, jeigu jam tos popieriaus skiautės reikėjo labiau nei kelių varganų smulkių.

– O kas buvo ant to popieriaus parašyta?

Įkišęs ranką į stalčių, Ležonas ištraukė menką sulamdyto popieriaus skiautę.

– Tik pavardžių sąrašas, – pasakė jis.

Korigenas smalsiai pažiūrėjo į popierių.

Ormerodas
Sendfordas
Parkinsonas
Hesket-Diubua
Šo
Harmondsvortas
Takerton
Korigen?
Delafonten?

Jis kilstelėjo antakius.

– Žiūriu, kad ir *aš* esu šitame sąraše!

– Ar bent viena pavardė jums ką nors sako? – paklausė inspektorius.

– Nė viena.

– Ir niekada nebuvote susitikęs su tėvu Gormanu?

– Niekada.

– Vadinasi, jūs nedaug tegalėsite mums pagelbėti.

– Ar numanote, ką šis sąrašas reiškia?

Ležonas tiesiai neatsakė.

– Apie septintą valandą vakaro kažkoks berniukas atėjo pas tėvą Gormaną. Pasakė, kad miršta moteris ir šaukiasi kunigo. Tėvas Gormanas su juo išėjo.

– Kur? Jei žinote.

– Žinome. Patikrinti neilgai truko. Dvidešimt trečias namas Bentolo gatvėje. Namo savininkė pavarde Kopins. Ligonė buvo ponia Deivis. Kunigas ten nuėjo penkiolika aštuntos ir išbuvo maždaug pusvalandį. Ponia Deivis mirė prieš pat atvažiuojant greitajai pagalbai, turėjusiai nugabenti ją į ligoninę.

– Aišku.

– Sužinojome, kad po to tėvas Gormanas užėjo į mažą, skurdoką Tonio kavinukę. Ten padoru, nėra nieko nusikalstamo, prekiaujama prastos kokybės gaivinančiais gėrimais, ir daug lankytojų nesusirenka. Tėvas Gormanas paprašė puodelio kavos. Paskui, turbūt apsičiupinėjęs kišenę, nerado, ko ieškojęs, ir paprašė šeimininko, Tonio, lapelio popieriaus. Štai čia, – jis parodė pirštu, – ir yra tas lapelis popieriaus.

– O toliau?

– Kai Tonis jam atnešė kavą, kunigas kažką rašė ant to popieriaus. Netrukus po to jis išėjo, kavos beveik neparagavęs (visai jį suprantu), užbaigęs tą sąrašą ir įsikišęs į batą.

– Ar tuo metu kas nors dar buvo kavinėje?

– Atėjo trys dabitos vaikinai ir atsisėdo prie vieno stalo, o pagyvenęs vyriškis prie kito. Pastarasis išėjo nieko neužsisakęs.

– Jis nusekė paskui kunigą?.

– Galimas daiktas. Tonis nematė, kada tas išėjo. Nepastebėjo ir kaip buvo apsirengęs. Apibūdino kaip ne-

krentantį į akis žmogų. Padorus. Iš išvaizdos toks, kaip daugelis žmonių. Jo nuomone, vidutinio ūgio, tamsiai mėlynu paltu, – o gal ir rudu. Nelabai tamsus ir nelabai šviesus. Nepanašu, kad jis būtų prie to prikišęs pirštus. Sunku pasakyti. Jis neprisistatė pranešti, jog matė kunigą Tomio kavinėje – nors dar tik pati tyrimo pradžia. Mes paprašėme visų, kas matė tėvą Gormaną tarp be penkiolikos aštuonios ir penkiolika po aštuonių, susisiekti su mumis. Kol kas atsiliepė tik du žmonės: viena moteris ir vaistininkas, kurio vaistinė netoliese. Netrukus einu su juo pasimatyti. Tėvo Gormano lavoną penkiolika devintos aptiko du maži berniūkščiai Vest gatvėje – žinote ją? Tokia ten ir gatvė – skersgatvis palei geležinkelį. Visa kita jūs žinote.

Korigenas linktelėjo. Patapšnojo į popieriaus skiautę.

– Ką dėl šito manote?

– Manau, kad jis svarbus, – atsakė Ležonas.

– Manote, kad mirštančioji jam kažką pasakojo ir jis kuo skubiau, kol nepamiršo, užsirašė tas pavardes ant popieriaus? Bet va kas – ar jis būtų užrašęs, jeigu jam tai būtų patikėta kaip paslaptis per išpažintį?

– Tai nebūtinai turėjo būti patikėta kaip paslaptis, – atsakė Ležonas. – Tarkime, kad tos pavardės, pavyzdžiui, susijusios su – na, šantažu...

– Čia jūsų nuomonė, taip?

– Aš dar neturiu jokios nuomonės. Tai tik darbinė prielaida. Tie žmonės galėjo būti šantažuojami. Mirštančioji arba pati buvo šantažuotoja, arba apie šantažą žinojo. Sakyčiau, kad pagrindinis dalykas buvo atgaila, išpažinimas ir noras kiek galint atitaisyti skriaudą. Tėvas Gormanas tokią atsakomybę prisiėmė.

– Ir kas tada?

– Visa kita tik spėliojimai, – atsakė Ležonas. – Gal buvo mokamas reketas ir kas nors nenorėjo, kad mokėjimas liautųsi. Kas nors žinojo, kad ponia Deivis miršta ir prašysis kunigo. Visa kita iš to išplaukia.

– Man įdomu, – tarė Korigenas vėl įsižiūrėdamas į popieriaus skiautę. – Kodėl, jūsų manymu, prie dviejų paskutiniųjų pavardžių yra klaustukas?

– Galbūt tėvas Gormanas suabejojo, ar tas dvi pavardes teisingai įsiminė.

– Vietoje Korigeno galėjo būti Maligenas, – sutiko šyptelėjęs daktaras. – Ganėtinai panašu. Bet aš sakyčiau, kad tokią pavardę kaip Delafontenas arba prisimeni, arba neprisimeni – suprantate, ką turiu galvoje. Keista, kad nėra nė vieno adreso... – Jis vėl perskaitė sąrašą.

– Parkinsonas – šimtai Parkinsonų. Sendfordas – nereta pavardė; Hesket-Diubua – liežuviui nusilaužti. Jų daug negali būti.

Ūmai jis pasilenkė į priekį ir nuo rašomojo stalo paėmė telefonų knygą.

– Nuo A iki L. Pažiūrėkime, Ponia A... Džonas ir Ko., santechnikai... Seras Isidoras. A! Va štai! Hesket-Diubua, ledi, Elzmero skveras, S.W.1. Keturiasdešimt devintas. O kas, jei imtume jai ir paskambintume?

– Ir ką pasakytume?

– Kas ateis ant liežuvio, – lengvabūdiškai tarė daktaras Korigenas.

– Pirmyn, – tarė Ležonas.

– Ką? – Korigenas išpūtė akis.

– Sakau, pirmyn, – taip pat lengvabūdiškai atsakė Ležonas. – Nesigąsdinkite. – Jis pats paėmė ragelį. – Duokite miesto liniją. – Jis pažvelgė į Korigeną. – Koks numeris?

– Grosvenoras 64578.

Pakartojęs numerį Ležonas padavė ragelį Korigenui.

– Tebūnie pačiam malonumas, – pasakė.

Šiek tiek sutrikęs Korigenas laukdamas žiūrėjo į Ležoną. Ragelyje buvo girdėti, kaip aname gale skamba telefonas. Paskui atsiliepė sunkiai alsuojančios moters balsas:

– Grosvenoras 64578.

– Ar čia ledi Hesket-Diubua namai?

– Na... taip... žodžiu...

Daktaras Korigenas nepaisė šių dvejonių.

– Ar galėčiau su ja pasikalbėti?

– Ne, šito negalėtumėte! Ledi Hesket-Diubua mirė pernai balandžio mėnesį.

– O! – Išsigandęs ponas Korigenas neatsakė į klausimą: "Prašom pasakyti, kas čia kalba?" ir atsargiai padėjo ragelį.

Jis šaltai pažvelgė į inspektorių Ležoną.

– Tad štai kodėl jūs man taip mielai leidote paskambinti.

Ležonas šelmiškai nusišypsojo.

– Mes neišleidžiame iš akių ir to, kas akivaizdu, – pabrėžė jis.

– Pernai balandžio mėnesį, – tarė susimąstęs Korigenas. – Prieš penkis mėnesius. Jau penki mėnesiai, kaip šantažas, ar kas ten buvo, nebegali jos varginti. Ji nenusižudė ar panašiai?

– Ne. Mirė nuo smegenų auglio.

– Tad žiūrėkime toliau, – pasakė Korigenas žvelgdamas į sąrašą.

Ležonas atsiduso.

– Mes dar nežinome, ar tas sąrašas čia kuo nors dėtas, – pabrėžė jis. – Gal tai eilinė žmogžudystė ūkanotą vakarą... ir maža vilties surasti, kieno tai darbas, nebent mums nusišypsotų laimė...

Daktaras Korigenas paklausė:

– Ar neprieštarautumėte, jei aš ir toliau domėsiuos šiuo sąrašu?

– Prašom, linkiu kuo geriausios kloties.

– Turint galvoje, kad *aš* vargu ar ką daugiau sužinosiu, jeigu *jūs* nesužinojote! Per daug manimi nepasikliaukite. Aš susitelksiu ties Korigeno pavarde. Ponu ar ponia, ar panele Korigen – su dideliu klaustuku.

3 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Na, iš tiesų nežinau, pone Ležonai, ką dar galėčiau jums pasakyti! Aš jau visa tai pasakojau jūsų seržantui. Aš nežinau, kas buvo ponia Deivis ir iš kur ji atvyko. Pas mane ji pragyveno pusę metų. Nuomą mokėjo laiku ir atrodė maloni, rami, padori moteris, o to, ką jūs dar norėtumėte išgirsti, aš tikrai nežinau.

Ponia Kopins nutilo atgauti kvapo ir pažvelgė į Ležoną tarsi kažko nepatenkinta. Jis atsakė švelnia, liūdna šypsena, kurią iš patiries žinojo būsiant veiksmingą.

– Aš jums mielai norėčiau pagelbėti, jei galėčiau, – pasitaisė ji.

– Ačiū. Šito mums ir reikia – pagalbos. Moterys daug daugiau žino – joms nuojauta pasako – nei vyras pajėgus žinoti.

Tai buvo geras ėjimas – veiksmingas.

– Ak, – tarė ponia Kopins. – Gaila, kad jūsų žodžių negirdi Kopinsas. Jis buvo toks pasipūtęs, toks be atodairos. "Dediesi viską išmananti, kai tau nieko nereikia daryti", – sakydavo jis su panieka. O devynis kartus iš dešimties būdavo mano teisybė.

– Štai todėl man ir įdomu išgirsti, kokia jūsų nuomonė apie ponią Deivis. Kaip manote, ar ji buvo nelaiminga moteris?

– Ar nelaiminga? Ne, nepasakyčiau, kad nelaiminga. Dalykiška. Šitokia ji visad atrodė. Nuosekli. Tarsi jos gyvenimas būtų suplanuotas ir pagal tą planą ji gyventų. Kaip supratau, ji turėjo darbą kažkokioje vartotojų tyrimo

asociacijoje. Vaikščiodavo ir klausinėdavo žmonių, kokius skalbimo miltelius jie vartoja, ar kokius miltus, kaip išleidžia savaitines pajamas ir kaip jos paskirstomos. Na, man visados atrodė, kad tokios apklausos ne kas kita, kaip nosies kaišiojimas ne į savo reikalus! Ir kodėl valdžia, ar kas nors kitas, tuo domisi, man galvoj netelpa! Galų gale pareiškiama tai, kas visiems ir be tų apklausų puikiausiai žinoma. Bet va, šiais laikais tai kaip pamišimas. Bet jeigu jums įdomu, sakyčiau, vargšelė ponia Deivis savo darbą atlikdavo be priekaištų. Labai maloniai, per daug nesmalsaudama, tiesiog dalykiškai, trumpai drūtai.

– Ar jūs nežinote, koks pavadinimas tos firmos ir asociacijos, kurioje ji dirbo?

– Ne, nežinau, tikrai nežinau.

– Ar kada nors ji užsimindavo apie kokius nors giminaičius?

– Ne. Supratau, kad ji našlė, o vyro neteko prieš daugelį metų. Jis buvęs nelabai sveikas, bet ji niekuomet apie jį daug nekalbėdavo.

– Ar ji neminėjo iš kur esanti – iš kokio krašto?

– Nemanau, kad ji būtų londonietė. Sakyčiau, kilusi iš šiaurės.

– Nepajutote, kad ją būtų gaubusi kažkokia – na, paslaptis?

Ležonas tai sakydamas sudvejojo. Jeigu ji pasiduodanti įtaigai moteris... Tačiau ponia Kopins nepasinaudojo jai suteikta proga.

– Na, ne, tikrai negaliu pasakyti, kad būčiau pajutusi. Bent jau iš to, ką ji *kalbėdavo*. Gal vienintelis dalykas, man sukėlęs šiokių tokių spėlionių, buvo jos lagaminas. Jis buvo geros rūšies, bet nenaujas. O inicialai ant jo buvo perdažyti. Dž.D. – Džesi Deivis. Bet anksčiau ten buvo Dž ir kažkokia kita raidė. Turbūt H. Gal ir A. Šiaip ar taip, tada aš apie tai nieko nepagalvojau. Dažnai galima rasti gerą padėvėtą lagaminą – jie tokie pigūs, ir nieko stebėtino, kad pakeiti inicialus. Ji turėjo nedaug daiktų – tilpo viename lagamine.

Ležonui tai buvo žinoma. Mirusioji turėjo neįprastai mažai asmeninių daiktų. Nelaikė jokių laiškų, jokių fotografijų. Matyt, neturėjo nei draudimo kortelės, nei banko, nei čekių knygelės. Jos drabužiai buvo kasdieniai, geros rūšies, patvarūs, beveik nauji.

– Ar ji atrodė laiminga? – paklausė jis.

– Aš taip manau.

Jis nusitvėrė abejonės, praskambėjusios jos balse.

– Jūs tik taip manote?

– Juk apie tokius dalykus niekada nesusimąstai, tiesa? Sakyčiau, kad ji buvo neblogai apsirūpinusi, turėjo gerą darbą ir savo gyvenimu buvo visai patenkinta. Ji nebuvo iš tų, kurie trykšta laime. Žinia, kai susirgo...

– Taigi, kai susirgo? – skatino jis.

– Iš pradžių susikrimto. Turiu galvoje, kai gripas ją paguldė. Sakė, jos visi planai sugriūsią. Nenueisianti į paskirtus susitikimus ir panašiai. Bet gripas yra gripas, ir kai prispaudžia, nieko tu nepadarysi. Tad jinai gulėjo lovoje, ant dujų viryklės išsivirdavo arbatos, gėrė aspiriną. Aš sakiau, kodėl nepasikvietus gydytojo, bet ji atkirto, kad nesą prasmės. Kad nuo gripo nesą vaistų, tik reikia gulėti lovoje, šiltai, ir kad aš verčiau artyn jos neičiau, nes galiu užsikrėsti. Kai ji kiek pasitaisė, aš šio to išvirdavau. Karštos sriubos su skrudinta duona. Retkarčiais pudingo. Žinia, sirgdama ji nusilpo – gripas visad išsekina, bet sakyčiau, ne daugiau kaip paprastai per gripą. Tik karščiui nukritus, žmogus būni prislėgtas, ir ji buvo prislėgta, kaip ir visi tokiais atvejais. Pamenu, sėdi prie židinio ir man sako: "Gerai būtų, kad žmogus neturėtum tiek daug laiko galvoti. Aš nemėgstu, kai turiu daug laiko galvoti. Mane tai slegia!"

Ležonas ir toliau itin įdėmiai jos klausėsi, ir poniai Kopins visai atsirišo liežuvis.

– Paskolinau jai kelis žurnalus, taigi. Bet ji turbūt negalėjo susikaupti ir skaityti. Kartą, pamenu, pasakė: "Jei gyvenimas nėra toks, koks turėtų būti, geriau apie jį nežinoti, ar jūs taip nemanote?", ir aš atsakiau: "Teisybė, širdele." O ji sako: "Nežinau – aš dėl visko abejoju". Ir aš jai

tuomet sakau, kad tai nieko bloga. O ji sako: "Aš visuomet viską darau tiesiai, atvirom kortom. Aš sau neturiu ko prikišti." O aš jai sakau: "Ko gi turėtum, širdele." Bet pati sau viena pagalvojau, ar tik toje firmoje, kurioje ji dirbo, nedaromos kokios maklės su sąskaitom, o ji nujaučia, bet suprantanti, kad iš teisybės tai ne jos reikalas.

– Gali būti, – sutiko Ležonas.

– Vienu žodžiu, jos sveikata vėl pasitaisė – beveik pasitaisė, ir ji išėjo į darbą. Aš sakiau, kad nesiskubintų. Dar vieną kitą dieną pagulėtų. Ir va, ar ne mano teisybė? Kitą vakarą kai parėjo iš darbo, iškart pamačiau, kad vėl karščiuoja. Vos ne vos laiptais užlipo. Tau būtinai reikia daktaro, sakau jai, o ji ne, nė už ką. Ir tą dieną ji ėjo vis blogyn, blogyn – akys kaip stiklinės, skruostai dega, pati duste dūsta. O kitos dienos vakarą ji man sako, sako taip, kad vos girdėti: "Kunigo. Man reikia kunigo. Ir greit, nes tuoj bus vėlu." Bet mūsų vikaro ji atsisakė. Jai kad būtų Romos katalikų kunigas. Aš nė nežinojau, kad ji katalikė, niekur pas ją nebuvo nukryžiuotojo, ar ko nors tokio.

Tačiau nukryžiuotojo būta, užkišto lagamino dugne. Ležonas apie tai neišsitarė. Sėdėjo klausydamasis.

– Pamačiau gatvėje Maiką ir pasiunčiau jį tėvo Gormano iš Švento Dominyko bažnyčios. Savo nuožiūra ir gydytojui paskambinau, ir į ligoninę, jai nieko nesakydama.

– Ar jūs nuvedėte kunigą pas ją, kai jis atėjo?

– Taip, aš. Ir palikau juos vienudu.

– Ar kuris iš jų ką nors pasakė?

– Kad dabar gerai ir neprisimenu. Aš pati kalbėjau, pasakiau, kad štai kunigas ir dabar jai bus geriau – bandžiau ją prablaškyti, bet tikrai atsimenu, kad uždarydama duris nugirdau ją kažką šnekant apie nedorumą. Taigi... ir dar kažką apie žirgus – gal apie žirgų lenktynes. Man ir pačiai patinka statyti kelis šilingus už kokį žirgą, bet žmonės kalba, kad lenktynėse labai sukčiaujama.

– Nedorumą, – pakartojo Ležonas. Jam šis žodis padarė įspūdį.

– Katalikai prieš mirtį turi išpažinti nuodėmes, ar ne? Matyt, taip ir buvo.

Ležonas neabejojo, kad taip ir buvo, bet jo vaizduotę pažadino pavartotas žodis. Nedorumas...

Kažkoks ypatingas nedorumas, pamanė jis, jei apie tai žinantį kunigą pasekė ir mirtinai pritvojo...

II

Iš kitų trijų namo nuomininkų nebuvo ką išpešti. Du iš jų, banko tarnautojas ir pagyvenęs vyriškis, dirbantis batų parduotuvėje, ten jau kelerius metus gyveno. Trečioji – dvidešimt dvejų metų mergina, neseniai tame name apsigyvenusi ir dirbanti netoliese esančioje universalinėje parduotuvėje. Visi trys pažinojo ponią Deivis tik iš matymo.

Moteris, pranešusi, kad matė tėvą Gormaną gatvėje, nesuteikė jokių naudingų žinių. Ji buvo katalikė, lankanti Švento Dominyko bažnyčią, ir pažinojo tėvą Gormaną iš matymo. Tėvą Gormaną ji matė be dešimt aštuonios pasukant iš Bentolo gatvės ir užeinant į Tonio kavinę. Tiktai tiek.

Ponas Osbornas, vaistinės ant Bartono gatvės kampo savininkas, galėjo suteikti išsamesnių žinių.

Jis buvo žemas, vidutinio amžiaus, nuplikęs, apskrito atviro veido ir su akiniais.

– Labas vakaras, vyriausiasis inspektoriau. Gal užeitumėte už prekystalio? – Jis pakėlė senamadiško prekystalio nuleidžiamą kraštą. Ležonas praėjo pro vaistų ruošimo nišą, kur jaunas vyriškis baltu chalatu mikliai it profesionalus fokusininkas pilstė į buteliukus vaistus, ir pro arką pateko į mažą kambarėlį; jame stovėjo pora krėslų, stalas ir rašomasis stalas. Ponas Osbornas paslaptingai užtraukė arkos užuolaidą, atsisėdo į vieną krėslą, o Ležonui parodė sėstis į kitą. Jo akys žibėjo iš malonaus susijaudinimo, kai jis pasilenkė į priekį.

– Kaip sykis aš jums turbūt *galėčiau* padėti. Tas vakaras buvo ne iš sunkiųjų – ne kažin kiek darbo, nes oras

buvo nepalankus. Už prekystalio darbavosi mano jaunoji panelė. Ketvirtadieniais vaistinė visad atdara iki aštuntos valandos vakaro. Kilo rūkas, ir žmonių buvo nedaug. Aš nuėjau prie durų pasižiūrėti, koks oras, ir dar pamaniau sau, kad rūkas sparčiai renkasi. Per orų prognozę taip ir žadėjo. Aš ten pastovėjau – vaistinėje jokio svarbesnio darbo nebuvo, jaunoji mano panelė puikiausiai galėjo susidoroti – veido kremai, vonios druskos ir panašūs dalykai. Tuomet pamačiau tėvą Gormaną, žingsniuojantį kita gatvės puse. Aš jį gerai pažįstu, aišku, iš matymo. Baisus dalykas ta žmogžudystė, šitaip užpulti visų gerbiamą žmogų. "Va tėvas Gormanas", – tariau sau. Jis ėjo link Vest gatvės – nuo čia pirmas posūkis į kairę priešais geležinkelį, jūs gi žinote. Nuo jo kiek atsilikęs ėjo kitas žmogus. Aš nei dėmesio nebūčiau atkreipęs, nei ką pagalvojęs, bet tas antrasis žmogus labai staiga sustojo – tiesiog nei iš šio, nei iš to, ir kaip tik sulig mano durimis. Pagalvojau sau, ko jis sustojo, bet tada pastebėjau, kad priekyje tėvas Gormanas žengia vos koja už kojos. Sustot nebuvo sustojęs. Tarsi taip būtų susimąstęs, kad kone pamiršo einąs. Po to jis vėl paspartino žingsnį, ir tas antrasis žmogus nuskubėjo iš paskos. Pagalvojau, – tiek tada ir tepagalvojau – kad gal koks tėvo Gormano pažįstamas nori pasivyti ir pasikalbėti.

– Bet iš tikrųjų jis gal tiesiog jį sekė?

– Dabar tuo nė kiek neabejoju, bet tuomet tokia mintis neatėjo. Rūkui kylant, jie man abu kone kartu dingo iš akių.

– Ar galėtumėte nors kiek apibūdinti tą žmogų?

Iš Ležono balso neatrodė, kad jis tuo labai tikėtų. Manė išgirsiąs kaip paprastai neaiškų apibūdinimą. Tačiau ponas Osbornas buvo kitokio molio nei Tonis iš Tonio kavinės.

– Taip, manau, kad galėčiau, – atsakė ponas Osbornas pasipuikuodamas. – Jis aukštas vyras...

– Aukštas? Kokio aukštumo?

– Na, sakyčiau, tarp penkių pėdų vienuolikos colių ir šešių pėdų. Nors galėjo pasirodyti aukštesnis, nes labai

liesas. Nuolaidūs pečiai ir išsišovęs Adomo obuolys. Iš po hamburgiškos skrybėlės buvo išlindę ilgoki plaukai. Nosis kaip kablys. *Labai* atsikišusi. Savaime aišku, neįžiūrėjau jo akių spalvos. Kaip suprantate, mačiau jį iš profilio. Kokių penkiasdešimties metų. Spėju iš eisenos. Jauno žmogaus visai kitokie judesiai.

Ležonas mintyse primetė, koks atstumas iki kitos gatvės pusės, paskui vėl susimąstė apie poną Osborną ir suabejojo. Labai suabejojo...

Toks apibūdinimas, kokį pateikė vaistininkas, galėjo reikšti viena iš dviejų. Jį galėjo padiktuoti nepaprastai laki vaizduotė – tokių pavyzdžių jis žinojo aibę, – ji ypač būdinga moterims. Jos sukuria įsivaizduojamą portretą, koks, jų manymu, turėtų atrodyti žudikas. Tačiau tokie įsivaizduojami portretai turėdavo aiškiai išgalvotų detalių – tarkime, išverstos akys, tankūs antakiai, kaip beždžionės žandikaulis, tūžmingas ir žiaurus veidas. Pono Osborno pateiktas apibūdinimas panašus į realaus žmogaus portretą. Tokiu atveju, galimas daiktas, kad štai šis liudininkas vienas iš milijono – tiksliai ir smulkiai viską įsidėmėjęs – ir nė kiek neabejojantis tuo, ką matė.

Vėl Ležonas primetė atstumą iki kitos gatvės pusės. Susimąstęs žiūrėjo į vaistininką. Jis paklausė:

– Kaip manote, ar vėl pamatęs tą žmogų atpažintumėte?

– O taip. – Ponas Osbornas tuo buvo tvirtai įsitikinęs.– Veidų aš niekad nepamirštu. Čia vienas iš mano mėgstamiausių užsiėmimų. Aš visad sakydavau, kad jei koks nors žmonos žudikas ateitų pas mane į vaistinę nusipirkti mažą dailią dėžutę arseno, galėčiau teisme prisiekęs paliudyti. Visados puoselėjau viltį, kad vieną gražią dieną kas nors panašaus nutiks.

– Bet iki šiol dar nenutiko?

Ponas Osbornas liūdnai prisipažino, jog ne.

– Ir nebenutiks, – pridūrė jis ilgesingai. – Parduodu savo verslą. Gavau už jį labai gerą kainą ir, išėjęs į pensiją, išvažiuoju į Bornmetą.

– Bet jūsų čia jauki vaistinė.

– Ji aukštos klasės, – atsakė ponas Osbornas pasididžiuodamas. – Beveik šimtas metų, kai mes ją įsteigėme. Prieš mane ji buvo tėvo, dar anksčiau – senelio. Rimtas, senamadiškas šeimos verslas. Kai buvau jaunas, man, žinoma, kitaip atrodė. Priplėkusi skylė, maniau aš. Kaip ir daugumą jaunuolių mane viliojo scena. Buvau įsikalęs į galvą, kad mokėčiau vaidinti. Tėvas manęs neatkalbinėjo. "Pabandyk, kas iš to išeis, sūnau.", – pasakė jis. "Įsitikinsi, kad tu ne Henris Irvingas". Šventa teisybė. Labai išmintingas žmogus buvo mano tėvas. Kokius pusantrų metų pavaidinęs, grįžau į verslą. Ir didžiavausi juo, dar ir kaip didžiavausi. Mūsų prekės visada būdavo geros. Senamadiškos. Bet kokybiškos. Tačiau šiais laikais, – jis liūdnai palingavo galvą, – farmacininkui vieni nusivylimai. Visi tie tualeto reikmenys. Nori nenori turi jais prekiauti. Pusę pelno gauni iš viso to šlamšto. Pudra, lūpdažiai, veidui kremas, plaukams šampūnai, spalvingos kempinės. Aš prie tų niekniekių ir pirštų nekišu. Pastačiau už prekystalio jauną panelę, tegu jais prekiauja. Ne, dabar turėti vaistinę nebe tas, kas anksčiau. Bet aš pasitaupiau pinigėlių ir už vaistinę gaunu labai gerą kainą, ir jau įmokėjau pradinį įnašą už labai mielą vienaaukštį namelį netoli Bornmuto. Reikia tada išeiti į pensiją, kai gyvenimas dar teikia džiaugsmo, – pridūrė jis. – Toks mano šūkis. Aš turiu daugybę užsiėmimų. Pavyzdžiui, drugeliai. Arba retkarčiais mėgstu stebėti paukščius. Arba sodininkystė – turiu krūvas puikių knygų apie tai, kaip užveisti sodą. Galėsiu keliauti. Galėsiu leistis į kelionę jūromis – kol dar ne vėlu, pamatyčiau svetimus kraštus.

Ležonas pakilo.

– Ką gi, linkiu jums kuo geriausios klotis, – tarė jis. – Bet jeigu, kol dar neišvažiavote iš šių vietų, jums akis *užkliūtų* už šio žmogaus...

– Aš jums tuoj pat pranešiu, pone Ležonai. Savaime suprantama. Galite manimi pasikliauti. Bus vienas malonumas. Kaip minėjau, aš veidus puikiai įsimenu. Būsiu

budrus. Kaip sakoma, *sargyboje*. Taip taip. Galite manimi pasitikėti. Man bus vienas malonumas.

4 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Išėjau iš Old Viko teatro kartu su savo drauge Hermija Redklif. Mudu žiūrėjome spektaklį *"Makbetas"*. Lietus pliaupte pliaupė. Mudviem bėgant per gatvę ten, kur buvau pastatęs automobilį, Hermija visai neteisingai pastebėjo, kad visada lyja, kai mes einam į Old Viko teatrą.

– Kaip užburta.

Nepritariau tokiam požiūriui ir pasakiau, kad ji prisimena tik lietingas valandėles – priešingai nei saulės laikrodžiai.

– O Glaindborne, – kalbėjo toliau Hermija, kai įjungiau bėgį, – man visada sekasi. Neįsivaizduoju, kad ten galėtų būti kas nors netobula: muzika, visur prisodinta nuostabių gėlių, ypač baltų gėlių.

Mudu pakalbėjome apie Glaindborną ir jo muziką, o tada Hermija paklausė:

– Negi mes važiuojame valgyti į Douverį?

– Į Douverį? Kas per mintis. Maniau, nuvažiuosime į "Fantaziją". Po viso to didingo kraujo ir niūrumo *"Makbete"*, būtina gerai pavalgyti ir atsigerti. Šekspyras man visada sužadina žvėrišką alkį.

– Tiesa, taip pat ir Vagneris. Per pertraukas Kovent Gardene rūkytos lašišos sumuštinių neužtenka, kad numalšintum alkį. Apie Douverį todėl paklausiau, kad mes važiuojame ta linkme.

– Reikia daryti lankstą, – paaiškinau jai.

– Bet tu padarei per didelį lankstą. Jau mes gerokai nuvažiavome senuoju (o gal naujuoju) Kento keliu.

Apsižvalgęs turėjau pripažinti, kad Hermija kaip paprastai teisi.

– Čia aš visad pasiklystu, – tariau atsiprašydamas.

– Išties painu, – sutiko Hermija. – Aplink ir aplink Vaterlo stotį.

Pagaliau sėkmingai prisikasę iki Vestminsterio tilto, tęsėme pokalbį, aptarinėdami ką tik matytą *"Makbeto"* pastatymą. Mano draugė Hermija Redklif – jauna, graži, dvidešimt septynerių metų moteris. Didingo stoto, veik nepriekaištingu graikišku profiliu ir kupeta tamsiai kaštoninių plaukų, susuktų ant sprando į kuodą. Mano sesuo jos kitaip nevadindavo, kaip "Marko draugužė", šiuos žodžius tarsi sakydama kabutėse ir kaskart mane suerzindama.

"Fantazijoje" mus maloniai sutiko ir pasodino už nedidelio staliuko prie sienos tamsiai raudono aksomo apmušalais. "Fantazija" pelnytai mėgstama vieta, todėl staliukai arti vienas kito. Kai atsisėdome, su mumis linksmai pasisveikino kaimynai nuo gretimo staliuko. Deividas Ardinglis yra istorijos dėstytojas Oksforde. Jis mus supažindino su savo bičiule, labai gražia mergina madinga šukuosena – nuo jos viršugalvio neįtikėtinais kampais stirksojo visokie pluošteliai, galiukai ir sukinukai. Keista, bet tokia šukuosena jai tiko. Jos mėlynos akys buvo didžiulės, o burna nuolatos pražiota. Kaip ir visos Deivido merginos, ji buvo reto kvailumo. Deividas, nepaprastai protingas vaikinas, galėdavo atsipalaiduoti tik su tokiomis merginomis, kurios buvo tikros puskvaišės.

– Čia mano ypatinga meilė, Popi, – paaiškino jis. – Susipažink su Marku ir Hermija. Jiedu labai rimti ir intelektualūs, ir tu pasistenk. Mes ką tik matėme *"Vardan linksmybių"*. Žavingas spektaklis. Jūs, be abejo, tiesiai iš Šekspyro arba atgaivinto Ibseno.

– Žiūrėjome *"Makbetą"* Old Vike, – pasakė Hermija.

– Na, ir kokia jūsų nuomonė apie Betersono pastatymą?

– Man patiko, – atsakė Hermija. – Labai įdomus apšvietimas. Ir aš dar nebuvau mačiusi taip gerai surežisuotos pokylio scenos.

– Na, o kaip raganos?

– Klaikios, – atsakė. – Kaip paprastai, – pridūrė.

Deividas jai pritarė.

– Dabar visur prikaišiojama pantomimos elementų, – pasakė jis. – Kiekvienas personažas kvailioja, šokinėja ir raičiojasi lyg pats Demonų valdovas. Norom nenorom lauki pasirodant Gerosios fėjos baltu, blizgučiais papuoštu apdaru ir tariant lėkštu balsu:

Jūsų blogis nenugalės. Galų gale
Makbetas išprotės.

Mes visi nusijuokėme, bet nuovokusis Deividas metė į mane skvarbų žvilgsnį ir paklausė:

– Kas tau yra? Gal kas širdį slegia?

– Nieko. Šiaip, anądien susimąsčiau apie Blogį ir Demonų valdovą pantomimose. Beje, ir apie Gerąsias fėjas.

– Beje, kur tai buvo?

– Et, Čelsyje, kavos bare.

– Koks tu šaunus ir šiuolaikiškas, Markai! Vis triniesi tarp Čelsio šutvės. Kur turtų paveldėtojos aptemptomis kelnėmis teka už prasisiekusių pakampių vyrukų. Ten būtų Popi vieta, tiesa, katyte?

Popi dar labiau išplėtė didžiules savo akis.

– Čelsio nepakenčiu, – paprieštaravo ji. – "Fantazija" man *daug* labiau patinka! Maistas puikus – vienas puikumėlis.

– Šaunuolė Popi. Šiaip ar taip, tu ne tokia turtinga, kad pritaptum Čelsyje. Markai, papasakok daugiau apie *"Makbetą"* ir klaikiąsias raganas. Jeigu aš statyčiau tą spektaklį, žinau, kokias pavaizduočiau raganas.

Deividas kažkada buvo žymus Oksfordo universiteto dramos klubo narys.

– Ir kaipgi?

– Pavaizduočiau jas labai paprastai. Tiesiog gudriomis, tyliomis senėmis. Kaip raganos kaimuose.

– Bet juk mūsų laikais nėra raganų? – pasakė Popi, įbedusi į jį akis.

– Todėl taip sakai, kad esi londonietė. Anglijos provincijoje kiekviename kaime dar yra po raganą. Senoji ponia Blek, trečias namas lipant į kalną. Mažiems berniukams liepiama jos nepykinti, ir kartkartėmis jai duodama dovanų – kiaušinių ar naminio pyrago. Nes, – jis reikšmingai pagrasė pirštu, – jei žengsi jai skersai kelio, karvės neduos pieno, neužaugs bulvių arba mažasis Džonis išsisuks kulkšnį. Būtinai turi pelnyti ponios Blek prielankumą. Tiesiai šitaip niekas nesako, bet visi tai žino!

– Tu juokauji, – tarė Popi, papūsdama lūpas.

– Ne, nejuokauju. Juk teisybę sakau, ar ne, Markai?

– Tokio pobūdžio prietarus tikrai išgujo visuotinis švietimas, – tarė skeptiškai Hermija.

– Tik ne krašto užkampiuose. Ką tu pasakytum, Markai?

– Manau, kad gal tu ir teisus, – tariau iš lėto. – Nors aš gerai nežinau. Niekad kaime nesu ilgai gyvenęs.

– Neįsivaizduoju, *kaip* tu raganas scenoje pavaizduotum lyg paprastas senes, – tarė Hermija, grįždama prie Deivido ankstesnės minties. – Juk jas turi gaubti antgamtiška nuotaika.

– O, bet tik pagalvok, – atsakė Deividas. – Juk tai – vaizduojama beprotybė. Jeigu aktorius šėls ir strapalios prilipusiais šiaudų plaukais ir atrodys išprotėjęs, nė kiek nebus baisu! Bet aš prisimenu, kaip sykį buvau pasiųstas nunešti žinią gydytojui psichiatrinėje ligoninėje ir ten laukiamajame sėdėjo maloni pagyvenusi ponia, iš stiklinės gurkšnodama pieną. Ji kažką mandagiai pasakė apie orą, po to staiga pasilenkė į priekį ir pritildytu balsu paklausė:

– Ar tai tavo vargšas vaikelis palaidotas už židinio? – Paskui palingavusi galvą pridūrė: *Lygiai 12 valandą*

10 minučių. Kiekvieną dieną visuomet tuo pat laiku. Apsimesk nematąs kraujo.

– Ir todėl šiurpas per nugarą nuėjo, kad ji kalbėjo labai dalykiškai.

– Nejau *iš tiesų* kas nors buvo palaidotas už židinio? – parūpo sužinoti Popi.

Nuleidęs jos žodžius negirdom, Deividas toliau kalbėjo:

– Arba, tarkime, mediumai. Staiga jis puola į transą, pritemdytas kambarys, beldimas, trankymas. Po to mediumas atsisėda, susiglosto plaukus ir kaip paprasčiausia guvi moterėlė eina namo valgyti žuvies su keptomis bulvėmis.

– Vadinasi, tu įsivaizduoji tas raganas, – tariau aš, – kaip tris sukriošusias aiškiareges škotes, kurios savo burtais užsiiminėja slapta, murma kerus, apstojusios katilą, iššaukia dvasias, bet lieka kaip ir buvusios – tik trys paprastos senės. Taip... galėtų būti įspūdinga.

– Jei rastum aktorių, kurios šitaip suvaidintų, – tarė sausai Hermija.

– Tu teisi, – pripažino Deividas. – Jei pjesėje esama mažiausios užuominos apie beprotybę, aktorius tuojau pat griebiasi pompastikos. Taip pat jeigu reikia staiga numirti. Nė vienas aktorius nemoka tyliai nugeibti ir nugriūti negyvas. Jis būtinai dejuoja, svirduliuoja, išverčia akis, griebiasi už širdies, griebiasi už galvos – padaro klaikiausią spektaklį. Jei prakalbome apie spektaklius, ką tu manai apie Fildingo *"Makbetą"*? Kritikų nuomonės griežtai skirtingos.

– Aš manau, kad jis nuostabus, – pasakė Hermija. – Ta scena su daktaru, po vaikščiojimo per miegus scenos. *"Nejaugi neįstengi tu sielai negaluojančiai pagelbėt."* Jis išryškino, apie ką aš anksčiau nepagalvodavau – kad Makbetas iš tiesų liepia daktarui ją nužudyti. Tačiau jis savo žmoną mylėjo. Režisierius išryškino kovą tarp vyro baimės ir meilės. Tokios skausmingos šios scenos aš dar nebuvau mačiusi. *"Numirt ji ir paskui galėjo."*

– Šekspyrui būtų didelė staigmena, jei jis pamatytų, kaip mūsų laikais vaidinamos jo dramos, – tariau sausai.

– Ko gero, "Berbidžas ir Ko" jau gerokai užgniaužė jo dvasią.

– Autoriams nuolatos staigmena, – burbtelėjo Hermija, – ką režisieriai iš jų veikalų padaro.

– Argi nesakoma, jog už Šekspyrą rašęs Beikonas? – pasidomėjo Popi.

– Ši teorija jau seniai išėjusi iš mados, – tarė geraširdiškai Deividas. – O ką tu žinai apie Beikoną?

– Jis išrado paraką, – pergalingai atsakė Popi.

– Dabar matot, už ką aš myliu šią merginą? – paklausė Deividas. – Ji žino tokių netikėtų dalykų. Paraką išrado Frensis Beikonas, brangioji, o ne Rodžeris Beikonas.

– Man pasirodė įdomu, – pasakė Hermija, – kad Fildingas atliko Trečiojo žudiko vaidmenį. Ar kas nors panašaus yra anksčiau buvę?

– Turbūt, – atsakė Deividas. – Anais laikais tikriausiai būdavo labai patogu, – kalbėjo jis toliau, – kad prireikus atlikti juodą darbelį, galėdavai pasišaukti parankų žudiką. Neblogai, jei mūsų laikais taip būtų daroma.

– Bet juk taip daroma, – paprieštaravo Hermija. – Juk esama gangsterių. Samdomi žudikai – ar kaip juos ten vadina. Čikaga ir panašiai.

– A, – pasakė Deividas. – Bet aš turiu galvoje ne gangsterius, ne reketininkus ar nusikaltėlių pasaulio galiūnus. Šiaip eilinius žmones, panūdusius kuo nors nusikratyti. Verslo konkurentais; teta Emilija – turtinga ir lyg tyčia ilgaamže; arba nuolat kliudančiu nevėkšla vyru. Kaip patogu, jei galėtum paskambinti Erodui ir pasakyti: "Prašom man atsiųsti rimtus žudikus, gerai?"

Mes visi nusijuokėme.

– Bet juk tam tikru būdu tai *galima* padaryti, argi ne? – pasakė Popi.

Mes visi sužiurome į ją.

– Kokiu būdu, pupyte? – paklausė Deividas.

– Na, žodžiu, žmonės taip gali padaryti, jei panori nu... Eiliniai žmonės kaip ir mes, anot tavęs. Tiktai turbūt labai brangu.

Popi akys buvo nuoširdžiai išplėstos, lūpos pražiotos.

– Ką turi galvoje? – pasmalsavo Deividas.

Popi tarsi sumišo.

– O... tikriausiai... aš susipainiojau. Aš turėjau galvoje "Palšą žirgą". Visokius tokius dalykus.

– Palšą žirgą? Kokį palšą žirgą?

Popi nuraudo ir nuleido akis.

– Nusišneku. Tiesiog man kažkas apie tai minėjo, bet aš turbūt viską supainiojau.

– Suvalgyk indelį nuostabaus neselrodo*, – tarė geraširdiškai Deividas.

II

Vienas keisčiausių dalykų, kaip visi žinome, yra sutapimas, kad išgirdęs ką nors paminint, artimiausią parą būtinai su tuo pats susiduri. Kitą rytą man buvo toks atvejis.

Suskambo telefonas ir aš atsiliepiau.

– Fleksmenas 73841.

Telefono ragelyje pasigirdo tarsi žioptelėjimas. Po to kažkieno balsas pridusęs, bet iššaukiamai tarė:

– Aš apie tai pagalvojau ir atvažiuosiu!

Greitomis perkračiau savo atmintį.

– Nuostabu, – pasakiau užtęsdamas laiką. – A... ar tai...

– Juk galiausiai, – tarė balsas, – žaibas antrą kartą į tą pačią vietą netrenkia.

– Ar jūs kartais nesuklydote numeriu?

– Žinoma, ne. Jūs esate Markas Isterbrukas, taip?

---

* Patiekalas iš kaštonų, konservuotų apelsinų ir džiovintų vaisių.

– Aišku! – pasakiau. – Ponia Oliver.

– O, – tarė balsas nustebęs. – Ar nepažinote, kas skambina? Man į galvą neatėjo. Aš dėl tos šventės. Jei Rouda taip nori, atvažiuosiu ir pasirašysiu ant knygų.

– Jūs nepaprastai maloni. Jos, žinoma, taikysis prie jūsų.

– Ten gal nebus kokių vaišių? – pasidomėjo būgštaudama ponia Oliver. – Juk žinote, kaip tokiais atvejais būna, – kalbėjo ji toliau. – Žmonės prieina prie manęs ir klausinėja, ką aš šiuo metu rašau, nors turėtų matyti, kad geriu girą ar pomidorų sultis ir visai nerašau. Arba pasako, kad jiems patinkančios mano knygos, – man, žinia, malonu, bet aš amžinai nesugalvoju, kaip geriausia atsakyti. Jei sakai "Labai džiaugiuosi", tie žodžiai nuskamba kaip "Malonu su jumis susipažinti". Kažkokia sustabarėjusi frazė. Tiesą sakant, taip ir yra. Kaip manote, ar jie nesugalvos manęs pasikviesti į "Palšą žirgą" išgerti kelis bokalus alaus.

– "Palšą žirgą"?

– Taip. "Palšą ar palvą žirgą". Žodžiu, kokią nors aludę. Aludėse man vienas vargas. Alų geriu tik blogiausiu atveju – nuo jo aš visa kliuksiu.

– Kokį "Palšą žirgą" jūs turite galvoje?

– Berods, taip vadinasi ten esanti aludė? O gal ir ne. Gal aš jį tik susigalvojau. Aš susigalvoju daug nebūtų dalykų.

– O kaip laikosi kakadu? – pasidomėjau.

– Kakadu? – ponia Oliver tarsi nesusigaudė.

– Ir kriketo kamuoliukas?

– To betrūko, – tarė oriai ponia Oliver. – Man rodos, jūs iš proto išsikraustėte arba sergate pagiriomis, arba dar kas nors. Palši žirgai ir kakadu, ir kriketo kamuoliai.

Ji padėjo ragelį.

Aš tebemąsčiau apie paminėtą "Palšą žirgą", kai antrą kartą suskambo telefonas.

Šį kartą skambino ponas Soumsas Vaitas, garsus advokatas, norėdamas man priminti, jog, pagal mano

krikštamotės ledi Hesket-Diubua testamentą, turiu teisę iš jos kolekcijos išsirinkti tris paveikslus.

– Beje, ypatingos vertės paveikslų ji neturėjo, – pasakė ponas Soumsas Vaitas nuolankiu liūdnu balsu. – Bet, matyt, kažkada velionei būsite išreiškęs susidomėjimą keliais jos paveikslais.

– Ji turėjo kelias labai žavias akvareles su Indijos vaizdais, – atsakiau. – Rodos, jūs man jau buvote šiuo klausimu rašęs, bet man visai iš atminties išėjo.

– Tikrai taip, – pasakė Soumsas Vaitas. – Bet testamentas jau įsigaliojo ir jo vykdytojai, – o aš vienas iš jų – rengia visos mantos iš londoniško jos namo išpardavimą. Jei artimiausiu metu *galėtumėte* užsukti į Elzmero skverą...

– Užsuksiu dabar, – atsakiau.

Darbui ne itin palankus rytas.

III

Nešinas trijomis išsirinktomis akvarelėmis, išėjau iš keturiasdešimt devinto namo Elzmero skvere ir iškart atsitrenkiau į kažkokį žmogų, lipantį laipteliais prie durų. Atsiprašiau jo, jis savo ruožtu manęs atsiprašė, ir jau norėjau stabdyti pravažiuojantį taksi, kai kažkas sukirbėjo mano atmintyje, ir aš ūmai atsisukęs paklausiau:

– Labas... ar ne Korigenas?

– Tas pats... ir... taigi tu Markas Isterbrukas!

Mudu su Džimiu Korigenu draugavome studijų metais Oksforde, bet nuo paskutinio mūsų susitikimo jau buvo praėję penkiolika metų.

– Pamaniau, kad pažįstamas, tik iškart negalėjau prisiminti iš kur, – kalbėjo Korigenas. – Retkarčiais perskaitau tavo straipsnius ir turiu pasakyti, kad jie man patinka.

– O ką tu veiki? Ar užsiimi moksliniais tyrimais, kaip ketinai?

Korigenas atsiduso.

– Nelabai. Jei nori dirbti savarankiškai, brangiai kainuoja. Nebent rastum minkštą milijonierių arba sukalbamą trestą.

– Berods, domėjaisi kepenų kirmėlėmis?

– Tai bent atmintis! Ne, kepenų kirmėlių atsisakiau. Šiuo metu mane domina migdolinių liaukų sekrecinės savybės. Tikriausiai apie jas nesi ir girdėjęs! Susijusios su bloga nuotaika. O gal ir neatliekančios jokio vaidmens!

Jis kalbėjo su mokslininko užsidegimu.

– Tad koks gi tas didysis atradimas?

– Mat, – Korigenas prašneko tarsi atsiprašinėdamas. – Pagal mano teoriją jos gali turėti įtakos elgesiui. Kalbant labai apytikriai, jų veiklą galima būtų palyginti su tepalu tavo mašinos stabdžiuose. Nėra tepalo – neveikia stabdžiai. Dėl šių sekrecijų stokos žmonės galbūt – aš pabrėžiu *galbūt* – tampa nusikaltėliais.

Aš švilptelėjau.

– O kur tada prigimtinę nuodėmę priskirti?

– Išties kur? – pakartojo daktaras Korigenas. – Dvasininkams tai nepatiks, tiesa? Visa bėda, kad ta savo teorija man dar nepavyko nieko sudominti. Tad esu chirurgas Šiaurės vakarų policijos skyriuje. Gana įdomu. Prisižiūri visokių nusikaltėlių tipų. Bet aš nenoriu tau įkyrėti pasakojimu apie savo darbą, nebent užeitume kartu pavalgyti priešpiečių?

– Mielai, bet tu juk ėjai čionai, – linktelėjau į namą už Korigeno.

– Ne visai taip, – atsakė Korigenas. – Ketinau neprašytas įsibrauti.

– Bet viduje daugiau nieko nėra, tik namo prižiūrėtoja.

– Taip ir maniau. Aš norėjau, jei įmanoma, šį tą sužinoti apie velionę ledi Hesket-Diubua.

– Aš, ko gero, daugiau apie ją galėčiau papasakoti nei prižiūrėtoja. Ji buvo mano krikštamotė.

– Nejaugi? Man pasisekė. Kur einam pasistiprinti? Neblogas restoranėlis yra netoli Laundso skvero – neprašmatnus, bet ten verda ypatingą žuvienę.

Mudu susėdome tame restoranėlyje ir išblyškusio veido jaunuolis prancūzų jūrininko kelnėmis mums atnešė po dubenį garuojančios sriubos.

– Skanu, – tariau ragaudamas sriubą. – Tai ką gi, Korigenai, tu norėtum sužinoti apie tą senutę? Ir, tarp kitko, kodėl ja susidomėjai?

– Kodėl – būtų gana ilgas pasakojimas, – atsakė mano draugas. – Visų pirma papasakok, kokia buvo toji senutė?

Aš susimąsčiau.

– Ji buvo senoviško kirpimo, – ėmiau pasakoti. – Viktorijos laikų. Kažkokios nežinomos salos eksgubernatoriaus žmona. Turtinga ir besimėgaujanti prabanga. Žiemoti važiuodavo užsienin į Estorilą ir panašias vietas. Jos namai klaikūs, prikimšti Viktorijos laikų baldų ir įmantriausių Viktorijos laikų sidabro dirbinių. Vaikų jie neturėjo, bet laikė porą gana gerai išauklėtų pudelių, kuriuos karštai mylėjo. Buvo pasitikinti savimi, tikra konservatorė. Gera, bet valdinga. Labai užsispyrusi. Kas dar tau būtų įdomu?

– Pats gerai nežinau, – atsakė Korigenas. – Ar ji kada nors galėjo būti šantažuojama, kaip manai?

– *Šantažuojama*? – paklausiau savo ausimis netikėdamas. – Nieko panašaus net įsivaizduoti negalėčiau. Iš kur tu ištraukei?

Tuomet pirmą kartą išgirdau apie tėvo Gormano nužudymo aplinkybes.

Padėjęs šaukštą paklausiau:

– O tą pavardžių sąrašą? Ar tu jį turi?

– Ne originalą. Aš pavardes nusirašiau. Prašau.

Paėmęs popieriaus lapą, kurį jis ištraukė iš kišenės, ėmiau skaityti.

– Parkinsonas? Pažįstu du Parkinsonus. Arturą, kuris tarnauja laivyne. O kitas Parkinsonas, Henris, dirba vienoje iš ministerijų. Ormerodas... yra jūrų majoras Orme-

rodas; Sendfordas – kai buvau mažas, mūsų pastorius buvo Sendfordas. Harmondsvortas? Ne... Negali būti... Takerton, – aš nustebau. – Takerton... Turbūt ne Tomasina Takerton?

Korigenas smalsiai pažvelgė į mane.

– Kiek žinau, gali būti. Kas ji ir kuo užsiima?

– Dabar jau niekuo. Prieš savaitę apie jos mirtį buvo išspausdintas pranešimas laikraštyje.

– Vadinasi, iš jos maža naudos.

Aš toliau skaičiau.

– Šo. Pažįstu dantistą pavarde Šo, ir yra Džeromas Šo, karalienės advokatas... Delafontenas... esu tą pavardę neseniai girdėjęs, bet neprisimenu kur. Korigenas? Ar kartais tai ne tave liečia?

– Visa širdim tikiuosi, kad ne. Man nujautimas sako, kad gero nelauk, jei tavo pavardė pateko į tokį sąrašą.

– Galbūt. Kodėl tau atrodo, kad tas sąrašas susijęs su šantažu?

– Jei gerai prisimenu, tai buvo seklio inspektoriaus Ležono mintis. Atrodė įtikinamiausia prielaida. Bet yra galybė kitų. Gal tai narkotikų kontrabandininkų sąrašas, gal narkomanų, gal slaptųjų agentų – iš teisybės bet kieno gali būti. Viena yra aišku – jis toks svarbus, kad net buvo įvykdyta žmogžudystė, norint jį pasičiupti.

Paklausiau susidomėjęs:

– Ar tu visada taip domiesi policine savo darbo puse?

Jis papurtė galvą.

– Nepasakyčiau, kad visada. Mane domina nusikaltėlių *charakteris*. Aplinka, auklėjimas ir ypač liaukų sveikumas – tokie dalykai!

– Tai kodėl susidomėjai šiuo pavardžių sąrašu?

– Pats nežinau, – atsakė iš lėto Korigenas. – Gal todėl, kad jame pamačiau savo pavardę. Korigenai, vienykitės! Vienas Korigenas ateina gelbėti kito Korigeno.

– Gelbėti? Vadinasi, tu iš tikrųjų įsitikinęs, kad čia aukų, o ne piktadarių sąrašas. Bet juk *gali* būti ir taip, ir taip.

– Tu visiškai teisus. Ir žinoma, keistoka, kad aš taip tvirtai įsitikinęs. Gal čia tik nuojauta. O gal tai dėl tėvo Gormano. Aš jį retokai sutikdavau, bet jis buvo puikus žmogus, visų gerbiamas, o savo parapijoje mylimas. Jis buvo geras ir ištvermingas Dievo kareivis. Man niekaip neišeina iš galvos, kad jam šis sąrašas buvo žūtbūtinis reikalas...

– Ar policija dar neužčiuopė pėdų?

– O taip, bet tai ilgas kelias. Šen reikia patikrinti, ten reikia patikrinti. Tikrina biografiją moters, kuri jį pasišaukė tą vakarą.

– Kas ji tokia?

– Atrodo, kad jos negaubia jokia paslaptis. Našlė. Galvojome, kad gal jos vyras buvo įsivėlęs į žirgų lenktynes, bet atrodo, ne. Ji dirbo nedidelėje prekybos firmoje, tiriančioje pirkėjų paklausą. Viskas padoru. Tai maža padori firma. Darbovietėje apie ją nedaug težinoma. Kilusi iš Anglijos šiaurės – Lenkaširo. Mįslingiausia jos savybė ta, kad turėjo labai mažai asmeninių daiktų.

Aš gūžtelėjau pečiais.

– Ko gero, tai pasakytina apie kur kas daugiau žmonių, nei mes manome. Mūsų pasaulis vienišas.

– Teisybę sakai.

– Tad nusprendei dalyvauti tyrime?

– Šiaip pašniukštinėti. Hesket-Diubua reta pavardė. Pagalvojau, kad šiek tiek sužinojęs apie tą moterį... – Jis nebaigė sakinio. – Bet iš to, ką tu man papasakojai, neatrodo, kad čia būtų siūlo galas.

– Nei narkomanė, nei narkotikų kontrabandininkė, – patikinau jį. – Ir tikrai ne slapta agentė. Gyveno pernelyg nepriekaištingai, kad būtų galėjusi būti šantažuojama. Neįsivaizduoju, į kokį sąrašą ji būtų galėjusi patekti. Savo brangenybes laikė banke ir plėšikautojams negalėjo teikti didelių vilčių.

– Gal ką nors žinai apie kokius kitus Hesket-Diubua? Sūnus?

– Vaikų neturėjo. Tik, man regis, sūnėną ir dukterėčią, bet kita pavarde. Jos vyras buvo vienturtis.

Korigenas gaižiai burbtelėjo, kad iš manęs nedaug tepešė. Žvilgtelėjęs į laikrodį, smagiai sušuko turįs su kažkuo susitikti, ir mudu išsiskyrėme.

Parėjau namo užsigalvojęs, niekaip negalėjau susikaupti ir galiausiai nei iš šio, nei iš to paskambinau Deividui Ardingliui.

– Deividai? Čia Markas. Ta mergina, su kuria tu buvai aną vakarą. Popi. Kokia jos pavardė?

– Ak, šit kaip, nori paveržti mano merginą?

– Tu tiek daug jų turi, – atsikirtau. – Tikrai galėtum man vieną perleisti.

– Turi savąją sunkiasvorę, mielas drauge. Maniau tu su ja rimtai draugauji.

"Rimtai draugauji". Atgrasus posakis. Ir visgi man staiga toptelėjo, kad jis labai tiksliai nusako mano santykius su Hermija. Tad kodėl tokia mintis turėtų mane slėgti? Širdies kertelėje visada jutau, kad vieną gražią dieną mudu su Hermija susituoksime... Man ji patiko labiau nei bet kuri kita mano pažįstama. Mudu tiek turime bendra...

Be jokios priežasties aš baisiausiai panorau žiovauti... Prieš mane atsivėrė mūsų ateitis. Mudu su Hermija lankome reikšmingus spektaklius – tai svarbu. Kalbamės apie meną, apie muziką. Nėra kalbos, Hermija tobula draugė.

Bet nelabai smagi, pakuždėjo kažkoks šaipūnas kipšas, išlindęs iš pasąmonės. Buvau priblokštas.

– Ar užmigai? – paklausė Deividas.

– Kur tau. Teisybę sakant, man tavo draugė Popi pasirodė labai gaivi.

– Taiklus žodis. Ji tokia – vartojant mažomis dozėmis. Jos tikras vardas Pamela Sterling, ir ji dirba vienoje iš taip vadinamų meniškų puokščių parduotuvių Meiferio rajone. Na, žinai, trys sudžiūvusios šakelės, tulpė su pri-

smaigstytais žiedlapiais ir taškuotas lauro lapas. Kaina trys ginėjos.

Jis man davė adresą.

– Nusivesk ją kur nors ir pasilinksmink, – pasakė jis geraširdžio dėdės balsu. – Pamatysi, su ja galima atsipūsti. Ta mergina nieko neišmano – gryna tuščiagalvė. Kad ir ką pasakysi, ji patikės. Beje, ji padori, tad jokių vilčių nepuoselėk.

Jis padėjo ragelį.

IV

Įžengiau pro Gėlių studijų parduotuvės paradinį įėjimą virpančia širdimi. Nuo skvarbaus gardenijos kvapo vos atgal neatšokau. Sumišau, išvydęs kirbinę merginų, apsivilkusių šviesiai žaliomis prigludusiomis suknelėmis – visos atrodė kaip viena. Galų gale atpažinau Popi. Ji vargo rašydama adresą ir sudvejojo, kaip rašoma Torteskju Puslankis. Kai tik vargais negalais atskaičiavo grąžą iš penkių svarų banknoto, atkreipiau jos dėmesį.

– Mes anąvakar susipažinome – jūs buvote su Deividu Ardingliu, – priminiau jai.

– O *taip*! – nuoširdžiai prakalbo Popi, žvilgsnį atsainiai nukreipdama man virš galvos.

– Norėjau jūsų paklausti vieno dalyko. – Staiga man virptelėjo sąžinė. – Gal derėtų gėlių nusipirkti?

Tarsi robotas, kuriam nuspaustas reikiamas mygtukas, Popi atsakė:

– Šiandien turime gražių, šviežių rožių.

– Gal va šitų, geltonų. – Rožių buvo visur primerkta. – Kiek jos kainuoja?

– Labai labai pigiai, – atsakė Popi pasaldintu, įtikinamu balsu. – Tik po penkis šilingus.

Žagtelėjęs pasakiau, kad perku šešias.

– Ir gal prie jų kelis šituos labai nuostabius lapus?

Dvejodamas pažvelgiau į nuostabiuosius lapus, kurie atrodė jau gerokai pavytę. Išsirinkau ryškiai žalią

šparaginį papartį ir dėl šitokio pasirinkimo akivaizdžiai smukau Popi akyse.

– Norėjau jūsų paklausti vieno dalyko, – pakartojau, Popi gan nerangiai dėliojant šparaginį papartį aplink rožes. – Tą vakarą jūs užsiminėte kažką apie "Palšą žirgą".

Krūptelėjusi Popi išmetė ant grindų rožes ir šparaginį papartį.

– Gal apie tai galėtumėte daugiau papasakoti?

Popi buvo pasilenkusi, bet iškart atsitiesė.

– Ką jūs pasakėte? – paklausė.

– Pasiteiravau jūsų apie "Palšą žirgą".

– "Palšą žirgą"? Ką turite galvoje?

– Aną vakarą užsiminėte apie jį.

– Aš tikrai nieko panašaus nebuvau užsiminusi! Tokio dalyko kaip gyva nesu girdėjusi.

– Kažkas jums apie jį pasakojo. Kas toks?

Popi įtraukė oro ir berte išbėrė:

– Nė iš tolo nenutuokiu, ką turite galvoje! Ir mums nedera leistis į kalbas su pirkėjais... – Ji suvyniojo į popierių mano išsirinktą puokštę. – Malonėkite trisdešimt penkis šilingus.

Padaviau jai dviejų svarų banknotą. Ji man įbruko į ranką šešis šilingus grąžos ir skubiai pasisuko į kitą pirkėją.

Pastebėjau, kad jos rankos šiek tiek dreba.

Pamažėle išėjau. Kiek paėjėjęs susivokiau, kad ji neteisingai suskaičiavo kainą (šparaginis papartis kainavo septynis šilingus ir šešis pensus), be to, davė per daug grąžos. Šįsyk jos aritmetinės klaidos buvo ne savo naudai.

Vėl išvydau gana gražų bereikšmį veidą ir dideles mėlynas akis. Iš tų akių žvelgė...

– Baimė, – tariau sau. – Mirtina baimė... Bet kodėl? Kodėl?

5 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Koks palengvėjimas, – atsiduso ponia Oliver, – kai pagalvoji, kad šventė jau pasibaigė ir nieko neatsitiko.

Tai buvo atsipūtimo valandėlė. Roudos šventė – labdaros mugė praėjo taip, kaip visos labdaros mugės praeina. Labai nerimauta dėl oro, kuris ankstų rytą atrodė nenuspėjamas. Ilgokai svarstyta, ar statyti nors kelis prekystalius po atviru dangumi, ar viskas tegu vyksta ilgoje daržinėje ir palapinėje. Aistringai ginčytasi dėl arbatos rakandų, dirbinių prekystalių ir taip toliau. Labai taktiški Roudos nurodymai. Nuolat pasprunkantys žavingi, bet nedrausmingi Roudos šunys, kurie turėjo būti įkalinti namuose, suabejojus jų elgesiu tokia iškilminga proga. Ir reikia pasakyti, kad tos abejonės visiškai pasitvirtino. Mugę pradėti atvyksta maloni, bet išsiblaškiusi žvaigždelė, skendinti pilkšvuose kailiniuose; ji atidaro mugę labai patraukliai, kelis žodžius pridurdama apie pabėgėlių vargus; visi sutrinka, nes mugės tikslas buvo bažnyčios bokšto atstatymas. Nepaprastas gėrimų prekystalio pasisekimas. Įprastiniai sunkumai dėl grąžos. Tikras pragaras arbatos gėrimo metu, kái kiekvienas mecenatas, vos įžengęs į palapinę, tuoj pat nori gerti arbatą.

Galų gale ateina palaimingas vakaras. Ilgojoje daržinėje dar vyksta vietinių šokėjų koncertas. Dar buvo numatytas fejerverkas ir laužas, bet nusivarę rengėjai susirenka namuose ir valgomajame užkandžiauja šaltu, lengvu patiekalu, tuo pat metu nerišliai šnekučiuodami, kai kiekvienas dalijasi savo įspūdžiais, nelabai paisydamas, ką ki-

tas sako. Viskas buvo padrika ir smagu. Paleisti nuo pavadžio šunys po stalu triauškino kaulus.

– Surinkome daugiau nei praėjusiais metais per mugę "Gelbėkime vaikus", – pasakė džiūgaudama Rouda.

– Man atrodo labai keista, – tarė panelė Makalister, škotiško vaikų darželio auklėtoja, – kad trečius metus iš eilės paslėptą lobį randa Maiklas Brentas. Man kyla įtarimas, ar jam iš anksto nepasakoma?

– Ledi Brukbenk laimėjo kiaulę, – pasakė Rouda. – Nemanau, kad ji būtų jos norėjusi. Atrodė baisiai sumišusi.

Mūsų draugiją sudarė mano pusseserė Rouda, jos vyras pulkininkas Despardas, panelė Makalister, jauna mergina rudais plaukais, taikliai vadinama Rude, ponia Oliver ir vikaras, tėvas Keilebas Deinas Keltropas su žmona. Vikaras buvo žavus pagyvenęs klasikinių kalbų žinovas, kuriam didžiausias malonumas buvo pritaikyti kokį nors lotynišką posakį. Nors dėl to dažnai visi suglumdavo ir nutrūkdavo pokalbis, dabar tie posakiai kuo puikiausiai pridерėjo. Vikaras niekad nesitikėdavo, kad būtų pripažįstama daininga jo lotynų kalba – malonumas rasti taiklią citatą pats savaime buvo jam atlygis.

– Kaip sakė Horacijus... – įterpė jis ir tylomis apžvelgė stalą.

Visi mandagiai patylėjo ir po to prabilo susimąsčiusi Rudė:

– Mano manymu, ponia Horsfol dėl šampano butelio mus apstatė. Jis atiteko jos sūnėnui.

Ponia Dein Keltrop, nenustygstanti moteris gražiomis akimis, mąsliai žiūrėjo į ponią Oliver. Ūmai ji paklausė:

– O ką jūs tikėjotės šioje mugėje įvyksiant?

– Na, tarkime, žmogžudystę ar ką nors panašaus?

Matyt, ponia Dein Keltrop susidomėjo.

– O kodėl ji turėtų įvykti?

– Be jokios priežasties. Tiesiog nei iš šio, nei iš to. Taip įvyko paskiausioje mugėje, kurioje lankiausi.

– Aišku. Ir jums sugadino nuotaiką?

– Labai.

Vikaras nuo lotynų kalbos perėjo prie graikų.

Po tylos panelė Makalister išreiškė dvejones, ar dora į loteriją įtraukti gyvą antį.

– Koks draugiškas tas senasis Lagas iš "Karaliaus ginklų", kad gėrimų prekystaliui atsiuntė mums dvylika tuzinų butelių alaus, – pasakė Despardas.

– "Karaliaus ginklų"? – paklausiau ūmai.

– Tai mūsų smuklė, mielasis, – paaiškino Rouda.

– O ar čia kur netoliese nėra kitos aludės? Rodos, jūs minėjote "Palšą žirgą", – paklausiau pasisukdamas į ponią Oliver.

Mano klausimas anaiptol nepadarė tokio įspūdžio, kokio tikėjausi. Į mane atgręžti veidai buvo bereikšmiai ir abejingi.

– "Palšas žirgas" – ne aludė, – paaiškino Rouda. – Žodžiu, *dabar* jau nebe aludė.

– Tai *buvęs* senas viešbutėlis, – pasakė Despardas. – Sakyčiau, šešiolikto amžiaus. Dabar tai paprasčiausias namas. Man visuomet atrodė, kad jiems derėjo pakeisti pavadinimą.

– O ne, – sušuko Rudė. – Būtų didžiausia kvailystė jį pavadinti "Šalikele" ar "Gražiu vaizdu". Mano manymu, "Palšas žirgas" daug įdomiau, be to, yra išlikusi nuostabi seno viešbučio iškaba. Jos įrėmino ją prieangyje.

– Kas jos? – paklausiau.

– Namas priklauso Terzai Grei, – atsakė Rouda. – Nežinau, ar tu ją šiandien matei? Aukšta moteris trumpais žilais plaukais.

– Ji labai domisi okultizmu, – pasakė Despardas. – Užsiima spiritizmu, transais, magija. Ne visai juodosiomis jėgomis, bet panašiai.

Rudė staiga nusikvatojo.

– Atleiskite, – atsiprašė ji. – Aš tik įsivaizdavau panelę Grei kaip madam de Montespan ant juodo aksominio altoriaus.

– Rude! – įspėjo Rouda. – Gal ne prie vikaro.

– Atleiskite, pone Deinai Keltropai.

– Nieko tokio, – tarė švytėdamas vikaras. – Kaip sakydavo senovės graikai... – ir jis užbaigė graikiškai.

Po pagarbios, įvertinimą reiškiančios tylos, aš atnaujinau puolimą.

– Ir vis dėlto man įdomu, kas tos jos – panelė Grei ir kas dar?

– A, su ja gyvena jos draugė. Sibilė Stemfordis. Ji turbūt atlieka mediumo vaidmenį. Tikriausiai matėte ją čia kur nors. Apsikarsčiusi skarabėjais ir karoliais, kartais apsivynioja sariu – niekaip nesuprantu, kodėl, Indijoje ji niekados nėra buvusi.

– Dar ten gyvena Bela, – pridėjo ponia Dein Keltrop. – Jų virėja, – paaiškino. – Toji irgi ragana. Kilusi iš Mažojo Daningo. Tame krašte ji pagarsėjo raganavimu. Tai jų šeimoje paveldima. Jos ir motina buvo ragana.

Ponia Dein Keltrop kalbėjo labai dalykiškai.

– Šnekate taip, ponia Dein Keltrop, tarsi tikėtumėte raganavimu, – pasakiau aš.

– O kaipgi! Čia nėra jokios paslapties ar mįslingumo. Viskas labai paprasta. Tu paveldi giminei duotą talentą. Vaikai įspėjami neerzinti tavo katės, kartkartėmis žmonės tau atneša varškės, puodynę naminės uogienės.

Žvelgiau į ją dvejodamas. Ji, atrodo, kalbėjo visai rimtai.

– Sibilė šiandieną prie mūsų labdaros prisidėjo burdama ateitį, – pasakė Rouda. – Sėdėjo žaliojoje palapinėje. Man rodos, ji gerai moka burti.

– Man išpranašavo puikią ateitį, – tarė Rudė. – Pinigus rieškučiomis semsiu. Sulauksiu gražaus juodbruvo nepažįstamojo iš užjūrių, turėsiu du vyrus ir šešis vaikus. Išties dosniai atseikėta.

– Mačiau, kaip iš palapinės išėjo kikendama Kurčių duktė, – tarė Rouda. – Ir po to ji su savo vaikinu buvo itin santūri. Pasakė jam, tegul negalvoja, kad tik vienas šuo pasaulyje margas.

– Vargšas Tomas, – tarė jos vyras. – Ar jis kaip nors atsikirto?

– O taip. "Aš nepasakoju, ką ji *man* pažadėjo, – atšovė jis. – Tau, mano mergužėle, gali tai nepatikti".

– Šaunuolis Tomas.

– Senoji ponia Parker visai apniuko, – tarė juokdamasi Rudė. "Visa tai kvailystės", – ji tepasakė. "Judu netikėkite nė vienu žodžiu". Bet tuomet prasižiojo ponia Krips ir tarė: "Tu, Lizi, ne blogiau žinai negu aš, kad panelė Stemfordis pramato tai, ko kiti nepramato, o panelė Grei dienos tikslumu nuspėja, kada mirtis ištiks. Ir kad bent kada būtų suklydusi! Man kartais net plaukai šiaušiasi". O ponia Parker ir sako: "Mirtis – tai kas kita. Ją numatyti – talentas". O ponia Krips atrėžė: "Šiaip ar taip, niekų gyvu nenorėčiau įžeisti kurios nors iš tos trijulės!"

– Labai įdomu. Norėčiau su jomis susipažinti, – tarė ilgesingai ponia Oliver.

– Rytoj galime jus tenai nuvežti, – pažadėjo pulkininkas Despardas. – Senąjį viešbutį tikrai verta pamatyti. Jos labai protingai jį pertvarkė – padarė patogų namą, nesugadindamos jo stiliaus.

– Rytoj rytą paskambinsiu Terzai, – tarė Rouda.

Turiu prisipažinti, kad nuėjau miegoti šiek tiek apRimęs. "Palšas žirgas", šmėkščiojęs mano mintyse kaip simbolis kažko nepažinto ir grėsmingo, pasirodė esąs visiškai ne toks.

Nebent, žinoma, kur nors kitur yra dar vienas "Palšas žirgas"?

Prieš užmigdamas apie tai svarsčiau.

II

Kitą dieną buvo sekmadienis, visus apėmė atsipalaidavimo nuotaika. Taip dažniausiai būna praėjus pobūviui. Ant vejos drėgname vėjyje plazdeno supliuškusi didžioji ir mažosios palapinės, laukdamos, kad kitą rytą jas pašalintų prižiūrėtojo vyrai. Pirmadienį visi imsimės darbo,

įvertinsime, kiek padaryta žalos, ir viską sutvarkysime. Šiandien, išmintingai nusprendė Rouda, vertėtų kuo daugiau pasižmonėti.

Visi nuėjome į bažnyčią ir pagarbiai išklausėme pono Deino Keltropo mokslingo pamokslo pagal Izajaus tekstą, kuriame buvo šnekama ne tiek apie tikėjimą, kiek dėstoma Persijos istorija.

– Pietausime su ponu Vineiblu, – po to paaiškino Rouda. – Tau jis patiks, Markai. Iš tikro labai įdomus žmogus. Visur buvęs, viską išbandęs. Išmano apie visokiausius negirdėtus dalykus. Prieš trejetą metų nusipirko Prioro dvarą. Ir jo sutvarkymas Vineiblui tikriausiai kainavo didelius pinigus. Jis persirgo poliomielitu ir yra pusiau paralyžiuotas, todėl gali judėti tik vežimėlyje. Jam turbūt labai liūdna, nes iki ligos, man rodos, jis buvo didelis keliautojas. Žinia, pinigų turi maišą, ir, kaip sakiau, nuostabiai atstatė visą rūmą, kuris buvo tikras laužas, griuvena. O dabar jis pilnas visokiausių grožybių. Man rodos, kad dabar Vineiblas visą dėmesį sutelkęs į aukcionus.

Prioro dvaras buvo vos už kelių mylių. Nuvykome ten, ir šeimininkas pats atvažiavo per holą vežimėliu mūsų pasitikti.

– Kaip malonu, kad visi apsilankėte, – pasakė jis širdingai. – Po vakardienos tikriausiai dar neatsigavote. Jūsų renginys turėjo didelį pasisekimą, Rouda.

Ponas Vineiblas buvo kokių penkiasdešimties metų vyras, lieso vanagiško veido, arogantiškai atsikišusia kumpa nosimi. Jis dėvėjo atverstą apykaklę ir atrodė truputį senamadiškai.

Rouda visus supažindino.

Vineiblas nusišypsojo poniai Oliver.

– Su šia dama aš vakar susipažinau, jai atliekant profesinę pareigą, – pasakė jis. – Įsigijau šešias jos knygas su autografu. Nereikės galvos sukti dėl šešių kalėdinių dovanų. Puikias knygas rašote, ponia Oliver. Daugiau jų mums parašykite. Tokių per daug nebus. – Jis nusišypsojo Rudei.

– O *jūs* vos ant manęs nenutūpdėte gyvos anties, panele. – Paskui jis atsigręžė į mane. – Man patiko jūsų straipsnis "Apžvalgoje" aną mėnesį, – tarė.

– Koks jūs geras, pone Vineiblai, kad apsilankėte mūsų mugėje, – pasakė Rouda. – Po to, kai mums atsiuntėte tokį dosnų čekį, tikrai nesitikėjau, kad jūs pats dalyvausite.

– O, tokie dalykai man patinka. Ar tai ne kaimiško Anglijos gyvenimo paprotys? Grįžau namo, laikydamas glėbyje klaikiausią lėlę, laimėtą per lanko mėtymą, ir džiaugdamasis man išpranašauta nuostabia, bet neįtikėtina ateitimi, kurią lėmė mūsų Sibilė, apsivyniojusi blizgančiu turbanu ir apsikabinėjusi gal visa tona netikrų egiptietiškų karolių.

– Geroji mieloji Sibilė, – tarė pulkininkas Despardas. – Šiandien po pietų vykstame gerti arbatos su ja ir Terza. Įdomus senas namas.

– "Palšas žirgas"? Taip. Man net gaila, kad jis neišliko kaip viešbutėlis. Man visad atrodo, kad to namo istorija paslaptinga ir nepaprastai nedora. Kontrabanda pro ten varoma negalėjo būti – mes per daug toli nuo jūros. Gal plėšikų priebėga? O gal ten nakvodavo turtingi keliautojai, ir jų niekas akyse daugiau neregėdavo. Kažkaip atrodo banaloka jį paversti trims senmergėms geidautina buveine.

– A, apie jas aš šitaip *niekad* negalvoju! – sušuko Rouda. – Gal Sibilė Stemfordis – su savo sariais, skarabėjais, aplink žmonių galvas nuolat matanti auras – ir *yra* keistoka. Bet Terza kelia kažkokią pagarbią baimę, ar jums taip neatrodo? Ji nesisako esanti aiškiaregė, bet visi tvirtina ją tokią esant.

– O Bela, palaidojusi du vyrus, toli gražu nėra senmergė, – pridūrė pulkininkas Despardas.

– Nuoširdžiai jos atsiprašau, – pasakė nusijuokdamas Vineiblas.

– Ir lemtingai aiškinusi apie gresiančią kaimynams mirtį, – pridėjo Despardas. – Sako, jie neįtikę jai, todėl nužiūrėjusi juos, ir tie pamažu pasiligoję ir sunykę.

– Tiesa, aš ir pamiršau, ar ji vietinė ragana?

– Taip teigia ponia Dein Keltrop.

– Raganavimas – įdomus dalykas, – pasakė susimąstęs Vineiblas. – Visame pasaulyje kartojasi jo atmainos; pamenu, kai buvau Rytų Afrikoje ...

Ta tema jis kalbėjo sklandžiai ir įdomiai. Pasakojo apie Afrikos kerėtojus; apie mažai žinomas Bornėjaus sektas. Jis pažadėjo po pusvalandžio parodyti mums Vakarų Afrikos burtininkų kaukių.

– Ko tik nėra šiuose namuose, – pareiškė nusijuokdama Rouda.

– Na ką gi, – jis gūžtelėjo pečiais, – jei pats niekur negali nuvykti, tuomet viskas pas tave turi atvykti.

Vieną akimirką jo balse nuskambėjo netikėta kartėlio gaidelė. Jis žvilgtelėjo žemyn, į savo paralyžiuotas kojas.

– *"Pasaulis kupinas daugybės daiktų"*, – pacitavo jis . – Turbūt čia ir yra mano pražūtis. Aš tiek daug noriu žinoti – pamatyti! Ką gi, kažkada aš ne taip blogai leidau laiką. Ir netgi dabar gyvenimas teikia paguodos.

– Kodėl būtent *čionai*? – ūmai paklausė ponia Oliver.

Visi pasijutome nelabai smagiai – taip pasijuntama, kai užkliudoma tavo artimo tragedija. Tik ponia Oliver nereagavo. Ji paklausė, nes jai rūpėjo žinoti. Jos atviras smalsumas praskaidrino surimtėjusią nuotaiką.

Vineiblas klausiamai pažvelgė į ją.

– Aš norėjau paklausti, – pasiaiškino ponia Oliver, – kodėl jūs kaip tik čionai atvažiavote ir apsigyvenote? Taip toli nuo visokios veiklos. Ar todėl, kad čia turėjote draugų?

– Ne. Šį pasaulio kampą, jeigu jums įdomu, aš pasirinkau todėl, kad čia neturiu *jokių* draugų.

Jo lūpomis šmėkštelėjo lengva ironiška šypsena.

Įdomu, aš pagalvojau, ar labai skaudžiai jis yra paveiktas savo luošumo. Ar prarastas nevaržomas judėjimas, prarasta laisvė pažinti pasaulį giliai pakirto jo sielą?

Ar jis pajėgė prisitaikyti prie pasikeitusių aplinkybių su tam tikra pusiausvyra – su tikrai didinga dvasios stiprybe?

Tarytum perskaitęs mano mintis, Vineiblas tarė:

– Savo straipsnyje jūs suabejojote žodžio "didis" prasme – palyginote, kokios skirtingos prasmės jam priskiriamos Rytuose ir Vakaruose. Bet kokią prasmę mes šiandien čia, Anglijoje, teikiame posakiui "didis žmogus"?

– Be abejo, didelio proto, – pasakiau, – ir, žinoma, stiprios moralės.

Jis pažvelgė į mane žibančiomis, šviečiančiomis akimis.

– O ar piktavalis žmogus negalėtų būti apibūdintas kaip didis žmogus? – paklausė jis.

– Aišku, galėtų, – sušuko Rouda. – Napoleonas ir Hitleris ir oo... daugybė. Jie visi buvo didūs žmonės.

– Dėl savo veiklos padarinių? – paklausė Despardas. – Bet jeigu juos būtum pažinojęs asmeniškai, kažin ar jie būtų atrodę didūs.

Rudė pasilenkė į priekį ir pirštais persibraukė per morkų spalvos savo plaukus.

– Tai įdomi mintis, – prašneko ji. – Gal jie būtų atrodę apgailėtini, neūžaugos žmogeliai. Pasipūtėliai, apsimetėliai, nevykėliai, pasiryžę *prasimušti*, kad ir griaudami pasaulį aplink save?

– O ne, – karštai paprieštaravo Rouda. – Būdami šitokie nevykėliai, jie nebūtų pasiekę tokių rezultatų, kokių pasiekė.

– Na, nežinau, – įsiterpė ponia Oliver. – Juk ir paikiausias vaikas labai lengvai gali padegti namą.

– Pala, pala, – pasakė Vineiblas. – Aš tikrai negaliu sutikti, kad šiais laikais blogis nuvertinamas, tarsi jo nė nebūtų. Blogio esama. Ir blogis stiprus. Kartais stipresnis už gėrį. Jis niekur nedingo. Jį reikia atpažinti – su juo kovoti. Antraip... – jis skėstelėjo rankomis, – mes panirsime į tamsą.

– Aš, žinia, buvau mokoma tikėti velniu, – prisipažino lyg teisindamasi ponia Oliver. – Ir juo tikėjau. Bet,

žinote, jis man visada atrodė toks *kvailas*. Su kanopomis ir uodega, ir visa kita. Krečiantis išdaigas tarsi prastas aktorius. Savo knygose aš, žinoma, dažnai įtraukiu piktą šėtoną – žmonėms tai patinka, – bet tikrai darosi vis sunkiau ir sunkiau jį pavaizduoti. Kol skaitytojas nesusivokia, kas jis, galiu jį išlaikyti įspūdingą – bet, tiesai išaiškėjus, jis atrodo kažkoks *nevykęs*. Nuvilianti atomazga. Kur kas lengviau sukurti banko valdytoją, iššvaisčiusį kapitalą, arba vyrą, trokštantį atsikratyti žmona ir vesti vaikų guvernantę. Tai daug *natūraliau* – jei suprantate, ką turiu galvoje.

Visi nusijuokėme, ir ponia Oliver teisindamasi pasakė:

– Žinau, kad nelabai sklandžiai dėstau, bet jūs suprantante, ką turiu galvoje.

Mes visi atsakėme puikiai suprantą, ką ji turi galvoje.

6 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Iš Prioro dvaro išvažiavome jau po keturių. Pavalgius ypatingai skanius pietus, Vineiblas mums surengė ekskursiją po savo namus. Su didžiausiu malonumu jis rodė mums visokį savo gerą – tie namai buvo ištisas lobynas.

– Jis turbūt piniguose maudosi, – pasakiau, kai galiausiai išvykome. – Tie nefritai... ir afrikietiškos skulptūros – jau nekalbant apie Meiseno porcelianą ir Bo deimantus. Jums laimė turėti šitokį kaimyną.

– Tarsi mes patys šito nežinotume! – pasakė Rouda. – Dauguma žmonių šičia malonūs. Bet neabejotinai lėkštoki. Ponas Vineiblas palyginti yra tikra egzotika.

– O kaip jis praturtėjo? – pasidomėjo ponia Oliver. – Ar visada buvo turtingas?

Despardas pašaipiai įsiterpė, kad mūsų laikais niekas negali pasigirti tokiu dalyku, kaip didelės paveldėtos pajamos. Laidotuvių išlaidos bei mokesčiai jas mikliai apmažina.

– Kažkas man sakė, – pridūrė jis, – kad karjerą tas žmogus pradėjo uosto kroviku, bet tai atrodo neįtikėtina. Apie savo vaikystę ar šeimą jis niekad nesipasakoja... – Jis pasisuko į ponią Oliver. – Štai jums paslaptingasis asmuo...

Ponia Oliver atsakė, kad žmonės jai nuolat perša tai, ko jai nereikia...

"Palšo žirgo" namas buvo pastatytas pusiau iš rąstų (iš tikrų rastų, ne imitacijos). Jis stovėjo tolėliau nuo miestelio gatvės. Už jo buvo matyti aptvertas sodas, tei-

kiantis namui malonaus senoviškumo. Aš juo nusivyliau, taip ir pasakiau.

– Nė iš tolo neatrodo įtartinas, – pasiskundžiau. – Nenuotaikingas.

– Palūkėkite, kol vidun įeisite, – tarė Rudė.

Išlipę iš mašinos, nužingsniavome prie durų, kurios, vos mums prisiartinus, atsidarė.

Ant slenksčio stovėjo panelė Terza Grei, aukšta, kiek vyriška, vilkinti tvido švarką ir sijoną. Nuo aukštos kaktos augantys žili jos plaukai buvo šiurkštūs, didelė nosis – kumpa, o šviesiai mėlynos akys – labai skvarbios.

– Štai ir jūs pagaliau, – tarė ji nuoširdžiu, žemu balsu. – Jau maniau, kad pasiklydote.

Už jos tvido dengiamų pečių pastebėjau veidą, spoksantį iš tamsaus prieangio šešėlių. Keistą, beformį veidą, kurį tarsi iš plastelino nulipdė vaikas, atklydęs į skulptoriaus studiją pažaisti. Tokį veidą, pamaniau aš, kartais išvysti primityvistiniuose paveiksluose tarp minios italų ar flamandų.

Rouda mus supažindino ir paaiškino, kad mes valgėme priešpiečius pas poną Vineiblą Prioro dvare.

– Ak, taip! – tarė Panelė Grei. – Dabar viskas aišku! Smaguriavote! Ak, tas jo virėjas italas! O dar gražaus namo puošmenos. Na, taip, vargšas žmogus turi kuo nors prasiblaškyti. Bet prašom vidun... prašom vidun. Savo nedideliu nameliu mes didžiuojamės. Statytas penkioliktame amžiuje... dalis – keturioliktame.

Vestibiulis buvo žemas ir tamsus, iš jo į viršų – įvyji laiptai. Prie sienos didelis židinys, o viršum židinio kabėjo įrėmintas paveikslas.

– Senoji viešbučio iškaba, – pasakė panelė Grei, pastebėjusi mano žvilgsnį. – Tokioje šviesoje sunku įžiūrėti. “Palšas žirgas”.

– Aš jums atnaujinsiu tą paveikslą, – pasisiūlė Rudė. – Juk sakiau, kad galiu jį išvalyti. – Duokite man ir pamatysite.

– Aš šiek tiek abejoju, – pasakė Terza Grei ir tiesmukai išpyškino: – O jeigu sugadinsite?

– Tikrai nesugadinsiu, – pasakė įsižeidusi Rudė. – Juk aš tuo užsiimu.

– Aš dirbu Londono galerijose, – paaiškino ji man.

– Su šiuolaikiniu paveikslų restauravimu reikia apsiprasti, – pasakė Terza Grei. – Dabar nuėjusi į Nacionalinę galeriją, aš kaskart išsižioju iš nustebimo. Visi paveikslai atrodo taip, tarsi būtų išmaudyti naujausiame valiklyje.

– Nejaugi jums labiau patiktų, kad jie būtų tamsūs, garstyčių spalvos, – paprieštaravo Rudė. Ji įsižiūrėjo į viešbučio iškabą. – Daug kas išryškėtų. Ant žirgo gal net ir raitelis pasimatytų.

Aš drauge su ja įsižiūrėjau į paveikslą. Primityviai nutapytas, nedidelės vertės, nebent tuo vertingas, kad senas ir nešvarus. Palšo žirgo figūra švietė tamsiame nenusakomos spalvos fone.

– Ei, Sibile, – sušuko Terza. – Svečiai priekabiauja prie mūsų žirgo, koks neregėtas įžūlumas!

Pro duris prie mūsų atėjo panelė Sibilė Stemfordis – aukšta liauna moteris tamsiais riebaluotais plaukais; jos veide buvo kvailoka šypsena, o burna kaip žuvies.

Vilkėjo ji ryškų smaragdo žalumo sarį, bet nuo to neatrodė gražesnė. Jos balsas buvo slopus ir trūkčiojantis.

– Mūsų mielasis, brangusis žirgas, – pasakė ji. – Mes įsimylėjome šią seną viešbučio iškabą, vos ją pamačiusios. Aš tikrai manau ją turėjus įtakos mūsų pasirinkimui. Tu taip nemanai, Terza? Bet prašom vidun, prašom vidun.

Kambarys, į kurį ji mus įvedė, – mažas, keturkampis, turbūt perdarytas iš kadaise buvusio baro. Dabar jis buvo išmuštas kartūnu, apstatytas čipendeilo stiliaus baldais – neabejotinai kaimiško stiliaus moterų svetainė. Vazose primerkta chrizantemų.

Po to mes buvome pakviesti apžiūrėti sodo, kuris tikriausiai žavus vasarą, o kai sugrįžome į vidų, stalas jau buvo padengtas arbatai. Buvo padėta sumuštinių bei namuose keptų pyragaičių, ir, mums susėdus, įėjo ta sena moteris, kurios veidas man šmėkštelėjo vestibiulyje, nešina sidabriniu arbatiniu. Ji buvo apsivilkusi prastu tamsiai žaliu chalatu. Atidžiau į ją įsižiūrėjus, dar sustiprėjo įspūdis, kad jos galvą nulipdė vaikas iš plastelino. Jos veidas atrodė kvailas, primityvus, bet aš negalėjau suvokti, kodėl jis man pasirodė bloga lemiantis.

Staiga supykau pats ant savęs. Kas man rūpi tas perstatytas viešbutis ir trys pusamžės moterys!

– Ačiū, Bela, – padėkojo Terza.

– Ar visko yra, ko pageidaujate? – Tie žodžiai buvo vos girdimai praniurnėti.

– Taip, ačiū.

Bela žengė prie durų. Ji į nieką nebuvo pažvelgusi, bet prieš pat išeidama, pakėlė akis ir greitosiomis dėbtelėjo į mane. Tas žvilgsnis kažkodėl mane išgąsdino, nors sunku pasakyti – kodėl. Jis bylojo apie piktavališkumą ir keistą nuovokumą. Tarsi be jokių pastangų, beveik nesmalsaudama ji būtų tiksliai įskaičiusi, kokios mintys mano galvoje.

Terza Grei pastebėjo mano reakciją.

– Bela sėja nerimą, tiesa, pone Isterbrukai? – pasidomėjo ji švelniai. – Pastebėjau ją žiūrint į jus.

– Juk ji vietinė, ar ne? – stengiausi atrodyti tik iš mandagumo susidomėjęs.

– Taip. Turbūt kas nors jums jau sakė, kad ji vietinė ragana.

Sibilė Stemfordis subarškino savo karoliais.

– Na, prisipažinkite, pone... pone...

– Isterbrukas.

– Isterbrukai.

– Jūs tikriausiai jau girdėjote, kad mes visos užsiimame raganavimu. Na, prisipažinkite. Mat apie mus sklinda gandai...

– Turbūt pelnytai, – pasakė Terza. Ji, atrodo, mėgavosi pokalbiu. – Va Sibilė, garsi dideliais talentais.

Sibilė patenkinta atsiduso.

– Mane visuomet traukė okultizmas, – sumurmėjo ji. – Dar maža būdama, aš suvokiau, kad turiu nepaprastų galių. Automatinis rašymas man savaime išeidavo. Aš net nežinojau, kas tai *yra*. Tiesiog atsisėsdavau su pieštuku rankose – net nenutuokdama, kas darosi. Ir, žinoma, buvau ypatingai jautri. Kartą nuėjusi pas draugę į namus arbatos gerti – nualpau. Tame kambaryje kažkas baisaus buvo nutikę. Aš pajutau! Mums tik vėliau paaiškino. Ten buvo nužudytas žmogus. Prieš dvidešimt penkerius metus. Tame pačiame kambaryje!

Ji palingavo galvą ir su dideliu pasitenkinimu apžvelgė mus visus.

– Tikrai stebėtina, – pasakė pulkininkas Despardas mandagiai, tačiau neslėpdamas, kad jam nemalonu apie tai kalbėti.

– Ir *šiame* name yra atsitikę negerų dalykų, – tarė niūriai Sibilė. – Bet mes ėmėmės reikalingų priemonių. Prie žemės pririštos dvasios buvo išvaduotos.

– Savotiškas pavasarinis dvasių valymas? – pasufleravau aš.

Sibilė pažvelgė į mane dvejodama.

– Kokį gražų spalvingą sarį jūs dėvite, – įsiterpė Rouda.

Sibilės veidas pragiedrėjo.

– Taip, jį įsigijau būdama Indijoje. Ten labai įdomiai leidau laiką. Studijavau jogą, žinote, ir visa kita. Tačiau man atrodė, kad visa tai per daug įmantru – nelabai natūralu ir dirbtina. Jaučiau, kad reikia grįžti prie pačių ištakų, prie pirmykščių jėgų. Aš esu viena iš nedaugelio moterų, apsilankiusi Haityje. Va ten žmogus tikrai prisilieti prie pirminių okultizmo šaltinių. Žinoma, jie jau apaugo nemažu korupcijos ir iškraipymų sluoksniu. Bet to dalyko šaknys – ten. Man daug ką parodė, ypač sužinoję, kad turiu truputį už save vyresnes dvynukes seseris. Vaikas, gi-

męs po dvynukų, būna apdovanotas ypatingomis galiomis – jie man taip sakė. Įdomu, ar ne? Nuostabūs jų mirties šokiai. Visa ta mirties atributika – kaukolės, sukryžiuoti kaulai, duobkasio įrankiai – kastuvas, laužtuvas ir kaplys. Jie apsirengia kaip laidotojai su skrybėlėmis, juodais drabužiais...

Ceremonmeisteris yra baronas Samedi, o Ligba yra jo iššaukiamas dievas, dievas, kuris "pašalina kliūtį". Tada gali pasiųsti mirtį ką nors numarinti. Baisi mintis, tiesa?

– Va šis, – Sibilė atsistojusi atnešė kažkokį daiktą nuo pagalvės. – Šis yra mano Asonas. Sudžiovintas moliūgas su karolių tinkleliu ir – matote šiuos gabaliukus? – sudžiovintos gyvatės slanksteliai.

Mes mandagiai, nors be didelio susidomėjimo pasižiūrėjome.

Sibilė meiliai pabarškino savo klaikųjį žaislą.

– Labai įdomu, – mandagiai pasakė išauklėtasis Despardas.

– Aš jums galėčiau daug daugiau papasakoti...

Sulig tais žodžiais mano dėmesys nuklydo kitur. Žodžiai mane pasiekė lyg pro rūką, kai Sibilė toliau demonstravo savo žinias apie burtus ir kerus: maestro Karefurą, Koa, Gvidžių šeimyną...

Pakreipęs galvą pamačiau Terzą klausiamai žvelgiant į mane.

– Tuo netikite, tiesa? – negarsiai paklausė ji. – Bet žinokite, kad klystate. *Visko* negalima paaiškinti vien prietarais, baime ar fanatizmu. Esama pradinių tiesų ir pradinių galių. Visad buvo. Visad bus.

– Dėl to aš tikrai nesiginčysiu, – atsakiau aš.

– Išmintingas žmogus. Eime pasižiūrėti mano bibliotekos.

Pro stiklines duris palei namo kampą nusekiau paskui ją į sodą.

– Mes ją įrengėme senose arklidėse, – paaiškino ji.

Arklidės ir ūkiniai pastatai buvo perstatyti, ir padaryta viena didelė patalpa. Palei ilgą sieną buvo vien knygos. Nuėjau tiesiai prie jų ir netrukus sušukau:

– Jūs turite labai retų leidinių, panele Grei. Ar tai autentiškas *Malleus Maleficorum* leidinys? Dievaži, čia tikri lobiai.

– Tikrai taip.

– Šis Grimuaras – išties didelė retenybė. – Ėmiau nuo lentynų vieną knygą po kitos. Terza mane vedžiojo akimis – nuo jos sklido tylus pasitenkinimas, kurio aš nesupratau.

Padėjau atgal *Sadducismus Triumphatus*, Terzai sakant:

– Malonu sutikti žmogų, kuris gali įvertinti tai, kas tau brangu. Daugelis tik žiovauja arba vėpso.

– Matyt, nėra to, ko jūs nežinotumėte apie raganavimą, burtus ir panašius dalykus, – pasakiau. – Kas paskatino visu tuo susidomėti?

– Dabar jau sunku pasakyti... Tai buvo seniai... Kartais žmogus žiūri į ką nors pro pirštus – ir tik staiga pajunti, kad jau esi giliai įsitraukęs. Nepaprastai įdomios studijos! Kuo žmonės tikėjo ir kokias nelemtas kvailystes jie krėtė.

Aš nusijuokiau.

– Čia jau geriau. Džiaugiuosi, kad tikite ne viskuo, ką perskaitote.

– Nematuokite manęs tuo pačiu matu kaip vargšę Sibilę. Taip, taip, mačiau, kaip į ją iš aukšto žiūrėjote! Bet jūs klystate. Daugeliu atžvilgiu ji kvaiša moterėlė. Užsiima kerais ir demonais, ir juodąja magija, viską sumaišydama į fantastišką okultizmo košę. Bet ji turi galių.

– Galių?

– Nežinau, kaip kitaip pavadinti. Esama žmonių, kurie gali tapti gyvu tiltu tarp šio pasaulio ir nepažinto, antgamtiško pasaulio. Sibilė tokia. Ji – pirmos rūšies mediumas. Ji niekada to nedarė dėl pinigų. Bet jos sugebėjimai ypatingi. Kai ji ir aš, ir Bela...

– Bela?

– O taip. Bela irgi turi savotiškų galių. Mes visos turime, kiekviena kitokiu mastu. Kaip komanda...

Ji nutilo.

– Burtininkių bendrovė? – pasakiau nusišypsojęs.

– Galima ir taip vadinti.

Pažvelgiau į knygą, kurią laikiau rankose.

– Nostradamus ir visa kita?

– Nostradamus ir visa kita.

– Jūs tuo *tikrai* tikite, ar ne?

– Aš ne *tikiu*. Aš *žinau*.

Ji kalbėjo triumfuodama – pažvelgiau į ją.

– Bet iš kur? Kokiu būdu? Kuo remiantis?

Ji mostelėjo ranka į knygų lentynas.

– Visu tuo! Čia tiek daug nesąmonių! Tokia išpūsta juokinga kalba! Bet atmetus prietarus ir to meto paklydimus, pačioje *šerdyje* – teisybė! Tu ją tik gražiai aptaisai – ji visuomet buvo puošiama, – kad žmonėms darytų didesnį įspūdį.

– Aš turbūt nelabai pagaunu jūsų mintį.

– Mano mielas, *kodėl* žmonės per amžius eidavo pas juoduosius magus, kerėtojus, žiniuonius? Iš tikro tik dėl dviejų priežasčių. Tik dviejų dalykų žmonėms taip labai reikia, kad jie net nebijo užsitraukti prakeikimą. Meilės žolelių ir taurės nuodų.

– Aa.

– Taip paprasta, ar ne? Meilė ir mirtis. Meilės žolelės, – kad laimėtum geidžiamą vyriškį; juodoji magija, – kad išlaikytum savo mylimąjį. Burti reikia per mėnulio pilnatį. Kartok velnio ar dvasių vardus. Paišyk ant grindų ar ant sienų raštus. Visa tai tik dekoracijos. Teisybė tuose burtuose yra afrodisiastinė* .

– O mirtis? – paklausiau.

– Mirtis? – Ji keistai sukrizeno ir nuo to juoko man nejauku pasidarė. – *Jūs* domitės mirtimi?

---

* skatinanti seksualinį potraukį (vert. past.)

– Kas gi nesidomi? – atsakiau nerimtai.

– Įdomu. – Ji metė į mane skvarbų, tiriantį žvilgsnį. Aš sumišau.

– Mirtis. Jos apyvarta visada geresnė nei meilės žolelių. Ir visgi kaip praeityje visa tai buvo vaikiška. Bordžijos ir jų garsieji paslaptingi nuodai. Žinote, kokie tie nuodai *iš tikrųjų* buvo? Paprasčiausias baltasis arsenas! Lygiai toks pat, kokiu nuošaliose gatvelėse vyrai savo žmoneles nuodydavo. Bet nuo to laiko mes padarėme didelę pažangą. Mokslas praplėtė mūsų ribas.

– Nesusekamais nuodais? – Mano balsas nuskambėjo skeptiškai.

– Nuodais! Tai *vieux jeu**. Vaikų žaidimas. Atsivėrė nauji horizontai.

– Tarkime, kokie?

– *Protas*. Pažinimas, kas *yra* protas – ką jis gali atlikti ir ką jį galima *priversti* atlikti.

– Prašom toliau pasakoti. Nepaprastai įdomu.

– Principas gerai žinomas. Juo amžių amžius naudojosi žiniuoniai pirmykštėse bendruomenėse. Visai nereikia aukos žudyti. Reikia tik vieno – *liepti aukai numirti*.

– Įtaiga? Bet ji nepaveiki, jeigu auka tuo netiki.

– Norite pasakyti, kad ji nepaveiki europiečiams, – pataisė ji mane. – Kartais būna paveiki. Bet ne tai svarbu. Mes gerokai pranokome raganas ir kerėtojus. Psichologai parodė kelią. Mirties troškimas! Jis visiems būdingas. Juo remkis! Remkis mirties troškimu.

– Įdomi mintis. – Prakalbau slopindamas mokslinį susidomėjimą. – Rūpimą asmenį paveiki taip, kad jis pats nusižudytų? Ar taip?

– Jūs vis dar atsiliekate. Ar esate girdėjęs apie traumines ligas?

– Žinoma.

– Žmonės, kurie nesąmoningai, trokšdami neiti į darbą, išsiugdo tikrų negalavimų. Ne apsimestinų, o tikrų

---

* senas žaidimas (pranc.)

ligų su visais simptomais, tikrų skausmų. Ilgą laiką gydytojams tai buvo mįslė.

– Imu užčiuopti jūsų mintį, – pasakiau iš lėto.

– Tam, kad sunaikintum pasirinktąjį asmenį, reikia paveikti jo slaptąjį "aš". Visuose mumyse esantis mirties troškimas turi būti sužadintas, sustiprintas. – Ji vis labiau jaudinosi. – Suprantate? Tas mirties ieškantis "aš" pakursto, sukelia tikrą ligą. Nori sirgti, nori mirti – iš tiesų susergi ir numiršti.

Ji pergalingai atmetė galvą. Man staiga pasidarė labai šalta. Visa tai, žinoma, nesąmonės. Ši moteris kvanktelėjusi... Ir visgi...

Terza Grei ūmai nusijuokė.

– Jūs manimi netikite, tiesa?

– Tai žavinga teorija, panele Grei, ir pripažįstu, kad ji labai dera prie šiuolaikinės mąstysenos. Bet kaip jūs siūlytumėte sužadinti tą visuose mumyse glūdintį mirties troškimą?

– Tai mano paslaptis. Būdas! Priemonės! Juk galima bendrauti be sąlyčio. Tik prisiminkite radiją, radarus, televiziją. Ekstrasensoriniai pojūčiai tiek nepasistūmėjo į priekį, kaip žmonės vylėsi, vien todėl, kad jie neužčiuopė vieno pagrindinio paprasto principo. Kartais *pasitaiko,* kad netyčiomis tai padarysi – ir tada, sužinojęs, kaip šis principas veikia, gali jį kiekvieną kartą pritaikyti...

– Ar ir *jūs* tai galite?

Ji man ne iškart atsakė. Paėjusi šalin tarė:

– Neprašykite manęs, pone Isterbrukai, išduoti jums visas savo paslaptis.

Nusekiau paskui ją iš sodo atgal prie namo durų...

– Kodėl jūs man visa tai išpasakojote? – paklausiau.

– Jūs suprantate mano knygas. Žmogui kartais reikia su... su... na, su kuo nors pasišnekėti. Maža to...

– Taigi?

– Man atėjo mintis – tą pat ir Bela pagalvojo, – kad jums *gal mūsų prireiks*?

– *Prireiks jūsų?*

– Bela mano, kad jūs atvykote mūsų susirasti. Ji retai kada klysta.

– Kodėl norėčiau, anot jūsų, susirasti jus?

– Šito, – tarė švelniai Terza Grei, – aš dar nežinau.

7 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Štai kur jūs! Mes galvojome, kur jūs esate. – Pro duris išėjo Rouda, o paskui ją visi kiti. Ji apsižvalgė. – Tad va kur jūs rengiate savo *seansus*, ar ne taip?

– Jūsų žinios tikslios, – nusijuokė žvaliai Terza Grei. – Kaime visi tavo reikalus išmano geriau nei tu pats. Esu girdėjusi, kad apie mus sklinda piktos kalbos. Prieš šimtą metų būtume paskandintos arba sudegintos ant laužo. Mano propramotė – gal ir dar pora "pro" – buvo sudeginta kaip ragana, rodos, Airijoje. Štai kokių būta laikų!

– Aš visad maniau, kad jūs škotė.

– Iš tėvo pusės taip, iš ten ir aiškiaregystė. Iš motinos pusės – airė. Sibilė yra mūsų gyvatė, ji kilusi iš Graikijos. Bela atstovauja senajai Anglijai.

– *Makabriškas* žmonių kokteilis, – įsiterpė pulkininkas Despardas.

– Jūsų žodžiais tariant.

– Įdomu, – pasakė Rudė.

Terza dirstelėjo į ją.

– Tam tikra prasme taip. – Ji pasisuko į ponią Oliver. – Jums derėtų parašyti knygą apie žmogžudystę juodosios magijos būdu. Aš jums galėčiau apie tai suteikti daug žinių.

Ponia Oliver sumirksėjo ir atrodė sumišusi.

– Aš rašau tik apie labai paprastas žmogžudystes, – pasakė lyg teisindamasi.

Ji kalbėjo tokiu balsu, kokiu sakoma: "Aš verdu tik labai paprastus patiekalus".

– Ir tik apie žmones, kurie norėdami pašalinti nuo savo kelio kitus žmones, stengiasi tai labai gudriai atlikti, – pridūrė ji.

– Jie man paprastai būna per gudrūs, – pasakė pulkininkas Despardas. Jis žvilgtelėjo į laikrodį. – Rouda, manau...

– O taip, mes turime eiti. Nemaniau, kad taip vėlu.

Buvo išsakyti padėkos ir atsisveikinimo žodžiai. Mes išėjome pro šoninius vartus, aplinkui, o ne atgal pro namą.

– Jūs laikote visą būrį paukščių, – įterpė pulkininkas Despardas, pažvelgęs į vielos aptvarą.

– Nepakenčiu vištų, – pasakė Rudė. – Jos taip įkyriai kudakuoja.

– Čia daugiausia gaidžiukai. – Tai Bela prašneko. Ji kaip tik išėjo pro duris į kiemą.

– Balti gaidžiukai, – tariau aš.

– Ar tai mėsiniai paukščiai? – paklausė Desperadas.

Bela atsakė:

– Jie mums naudingi.

Jos burna kreivai išsiviepė putliame beformiame veide. Akys žvelgė gudriai, lyg ji kažką žinotų.

– Jie yra Belos valdžioje, – pasakė juokais Terza Grei.

Mes atsisveikinome; pro atviras duris į gatvę pasirodė Sibilė Stemfordis paskubinti besiskirstančių svečių.

– Man ta moteris nepatinka, – pasakė ponia Oliver, mums išvažiuojant. – Labai nepatinka.

– Nepriimkite panelės Terzos žodžių už gryną pinigą, – pasakė atlaidžiai Despardas. – Jai didelis malonumas gražbyliauti apie tuos dalykus ir žiūrėti, kokį daro įspūdį.

– Aš ne ją turiu galvoje. Ji moteris be sąžinės, geros progos nepražiopsanti. Bet ne tokia pavojinga, kaip ta kita.

– Bela. Sutinku, ji šiurpoka pabaisa.

– Ir ne apie ją kalbu. Turiu galvoje Sibilę. Ji tik *atrodo* kvaila. Visi tie karoliai ir drapiruotė, ir tauškalai apie kerus, ir stebuklingos reinkarnacijos, apie kurias mums priporino. (Kodėl neatgimsta buvusi indų plovėja ar negraži sena sodietė? Visuomet tik Egipto princesės arba gražiosios Babilono vergės. Labai įtartina.) Ir vis vien, nors ji kvaila, mano tokia nuojauta, kad turi galios kažką padaryti – priversti dėtis keistiems dalykams. Aš nemoku sklandžiai paaiškinti – bet aš turiu galvoje, kad ja gali pasinaudoti... kas nors... saviems tikslams, vien dėl jos kvailumo. Nemanau, kad būtumėte supratę, ką norėjau pasakyti, – baigė ji graudžiai.

– Aš suprantu, – pasakė Rudė. – Ir nenustebčiau, jei paaiškėtų, kad jūs neklydote.

– Mums išties reikėtų nueiti į kokį nors jų seansą, – tarė užsigalvojusi Rouda. – Gali būti visai įdomu.

– Ne, tu neisi, – pasakė tvirtai Despardas. – Aš neleisiu, kad tu įsiveltum į panašius dalykus.

Jiedu ėmė juokomis ginčytis. Atsitokėjau iš savo minčių, tik išgirdęs ponią Oliver teiraujantis apie kito ryto traukinius.

– Galite parvažiuoti su manim, – tariau.

Ponia Oliver tarsi dvejojo.

– Aš galbūt verčiau važiuosiu traukiniu...

– O, kas čia jums dabar? Esate su manim anksčiau važinėjusi. Aš itin patikimas vairuotojas.

– Ne todėl, Markai, rytoj aš turiu eiti į laidotuves. Tad negaliu grįžti į miestą vėlai. – Ji atsiduso. – *Nepakenčiu* laidotuvių.

– Ar privalote dalyvauti?

– Šiuo atveju, ko gero, privalau. Meri Delafonten buvo labai sena mano draugė, manau, ji pageidautų, kad aš ateičiau. Ji buvo toks žmogus.

– Be abejo, – sušukau. – Delafonten... žinoma.

Visi nustebę sužiuro į mane.

– Atleiskite, – tariau. – Aš tiesiog... na... galvojau, kur pastaruoju metu buvau girdėjęs Delafonten pavardę. –

Tai jūs, ar ne? – Aš pažvelgiau į ponią Oliver. – Jūs minėjote lankiusi ją klinikoje.

– Ar aš? Galimas daiktas.

– Nuo ko ji mirė?

Ponia Oliver suraukė kaktą.

– Nuo toksinio polineurito – ar kažko panašaus.

Rudė įdėmiai mane stebėjo. Jos žvilgsnis buvo skvarbus, tiriantis.

Kai visi išlipome iš automobilio, ūmai tariau:

– Aš eisiu truputį pasivaikščioti. Tiek prisivalgėme. Nuostabūs priešpiečiai ir dar po to arbata. Reikia, kad susikratytų.

Sparčiai nužingsniavau, kol niekas nespėjo pasisiūlyti eiti drauge. Labai norėjau pabūti vienas ir surikiuoti savo mintis.

Kas gi čia yra? Vertėtų pačiam sau išsiaiškinti. Visa prasidėjo – argi ne taip? – nuo tarp kitko pasakytų, bet gąsdinančių Popi žodžių, kad jei nori "kuo nors atsikratyti", reikia kreiptis ne kur kitur, o į "Palšą žirgą".

Paskui sekė mano pasimatymas su Džimiu Korigenu ir jo sąrašas pavardžių, kurios siejamos su tėvo Gormano mirtimi. Tame sąraše buvo Hesket-Diubua pavardė ir Takerton pavardė, mintimis mane gražinusi į aną vakarą Luidžio kavos bare. Ten dar buvo ir šiek tiek girdėta Delafonten pavardė. Tai ponia Oliver buvo ją paminėjusi, kalbėdama apie savo draugę ligonę. Ta draugė ligonė jau mirė.

Po to dėl kažkokios priežasties, kurios pats negaliu gerai suprasti, nuėjau užspęsti Popi jos gėlių pavėsinėje. Ir Popi karštai išsigynė žinanti tokį būstą, kaip "Palšas žirgas". Ir, kas dar reikšmingiau, Popi išsigando.

O šiandien – toji Terza Grei.

Bet, žinoma, "Palšas žirgas" ir jo gyventojai yra viena, o pavardžių sąrašas – kas kita, visai nesusiję. Kodėl, po velnių, savo mintyse aš juos sukergiu?

Kodėl turėčiau bent vieną akimirką įsivaizduoti tarp jų esant kažkokį ryšį?

Galimas daiktas, kad ponia Delafonten gyveno Londone. Tomasinos Takerton namai buvo kur nors Sarėjuje. Nė vienas tame sąraše esančių neturėjo nieko bendra su Mač Dipingo miesteliu. Nebent...

Kaip tiktai buvau priėjęs "Karaliaus ginklus". "Karaliaus ginklai" yra tikra aludė, puikiai atrodanti, su naujai išdažytu skelbimu, kviečiančiu priešpiečių, pietų ir arbatos gerti.

Pastūmęs praveriau duris ir įėjau vidun. Kairėje pusėje buvo dar neatidarytas baras, o dešinėje – mažas vestibiulis, pradvokęs užsistovėjusiais dūmais. Prie laiptų buvo užrašas: *Raštinė*. Raštinę sudarė sandariai uždarytas langas ir išspausdinta kortelė: SPAUSTI MYGTUKĄ. Visa patalpa dvelkė tokiu dienos metu ištuštėjusios aludės nuotaika. Ant lentynos prie raštinės lango gulėjo aptrinta svečių registracijos knyga. Atsivertęs ją pavarčiau. Čia ne per daugiausia lankomasi. Per savaitę penki ar šeši įrašai, paprastai visi tą patį vakarą. Vėl perverčiau puslapius, įsidėmėdamas pavardes.

Neilgai trukus užverčiau knygą. Aludėje vis dar niekas nepasirodė. Tiesą sakant, šiame savo tyrimų etape dar nenorėjau užduoti jokių klausimų. Vėl išėjau į švelnų drėgną pavakarės orą.

Ar tai tik sutapimas, kad praėjusiais metais "Karaliaus ginkluose" buvo apsistojęs žmogus, pavarde Sendfordas, ir žmogus, pavarde Parkinsonas? Abi pavardės buvo Korigeno sąraše. Taip, bet tos pavardės nėra ypatingai retos. Bet aš įsidėmėjau dar vieną – Martino Digbio pavardę. Jeigu tai mano pažįstamas Martinas Digbis, tai jis yra antros eilės sūnėnas moters, kurią aš vadindavau teta Mine – ledi Hesket-Diubua.

Žingsniavau, nematydamas, kur einu. Mirtinai norėjau su kuo nors pasišnekėti. Su Džimiu Korigenu. Arba su Deividu Ardingliu. Ar su Hermija, tokia ramia ir sveikos nuovokos. Buvau vienas su savo sujauktom mintim, o vienas būti nenorėjau. Atvirai kalbant, norėjau, kad kas nors nuginčytų tas mano mintis.

Pusvalandį pamaklinėjęs purvinomis gatvelėmis, galų gale pasukau pro klebonijos vartus ir žengiau ypatingai blogai prižiūrimu keliuku prie, matyt, surūdijusio varpelio greta paradinių durų.

II

– Skambutis sugedęs, – tarė ponia Dein Keltrop, pasirodydama prie durų, tarsi būtų genialiai nujautusi mane ateinant.

Tuo jau buvau ją įtaręs.

– Jis jau du kartus taisytas, – pasakė ponia Keltrop. – Bet taisymas neilgam tepadeda. Tad aš turiu būti budri. O jei koks svarbus atvejis. Jums, atrodo, svarbu, tiesa?

– Na... taip, man tai svarbu.

– Va ir aš tą turėjau galvoje. – Ji mąsliai pažvelgė į mane. – Taip, aišku, prasti popieriai... Ko pageidautumėte? Vikaro?

– Aš... aš pats gerai nežinau...

Atėjau pasikalbėti su vikaru, bet dabar netikėtai suabejojau. Netgi nežinojau, kodėl. Bet tuoj pat ponia Keltrop man pasakė, kodėl.

– Mano vyras labai geras žmogus, – tarė ji. – Žodžiu, ne vien todėl, kad jis vikaras. Kartais dėl to tik sunkiau. Mat geri žmonės nelabai perpranta blogį. – Ji nutilo, o paskui pridūrė žvaliai ir įtikinamai: – Aš manau, kad verčiau su *manim* pasikalbėkite.

Aš vos šyptelėjau lūpomis.

– Ar blogis – jūsų sritis? – paklausiau.

– Taip, mano. Parapijoje svarbu žinoti apie visokias, na... daromas nuodėmes.

– O ar nuodėmės – ne jūsų vyro sritis? Taip sakant, jo tiesioginė pareiga?

– Nuodėmių atleidimas, – pataisė ji mane. – Jis gali duoti išrišimą. Aš negaliu. Bet aš, – pasakė ponia Dein Keltrop itin džiugiai, – aš jam galiu nuodėmes sudėlioti ir

surūšiuoti. Apie jas žinodamas, gali užkirsti kelią, kad kiti žmonės nenukentėtų. Patiems klystantiems negali padėti. Žodžiu, *aš* negaliu. Kaip žinote, – o gal jūs ir nežinote, nes mūsų laikais daugelis nežino, – tik Dievas gali paakinti atgailai.

– Jūsų išmanymui negaliu prilygti, – atsakiau, – bet ir aš noriu užkirsti kelią, kad žmonės nenukentėtų.

Ji metė į mane skubų žvilgsnį.

– Ak, šit kaip? Tada verčiau užeikite ir mums abiem bus patogiau.

Klebonijos svetainė buvo didelė ir apšiurusi. Ją labai tamsino už lango augantys gigantiški Viktorijos laikų krūmai, kurių, matyt, niekas nevaliojo apkarpyti. Net keista, kodėl ta prieblanda nebuvo niūri. Priešingai, ramiai nuteikianti. Dideli apšiurę krėslai buvo įdubę – per daugelį metų juose nemažai žmonių sėdėta. Drūtas laikrodis ant židinio atbrailos tiksėjo sunkiai ir paguodžiamai. Čionai visada atrandama laiko pasišnekėti, išsakyti, kas guli ant širdies, atsipūsti nuo rūpesčių, kurių atneša šviesi diena už lango.

Supratau, kad čia didžiaakės merginos, įsitikinusios, kad taps motinomis, ašarodamos prisipažindavo apie savo bėdą poniai Dein Keltrop ir gaudavo blaivų, gal ne visuomet įprastą patarimą; čia įniršę giminės išliedavo apmaudą ant savo vyro ar žmonos artimųjų, čia mamos aiškindavo, kad jų Bobas nėra blogas vaikis, tik šiaip judrus ir jį siųsti į pataisos mokyklą būtų kvailystė. Vyrai su žmonomis išsipasakodavo vedybinius nesklandumus.

Ir štai aš, Markas Isterbrukas, mokslo vyras, rašytojas, patyręs žmogus, stoju žilaplaukės moters vėjo nugairintu veidu ir geromis akimis akivaizdon, pasirengęs jai iškloti visas savo bėdas. Kodėl? Nežinau. Bet kažkodėl buvau įsitikinęs, jog ji yra kaip tik tas žmogus, kurio man reikia.

– Mes ką tik gėrėme arbatą pas Terzą Grei, – pradėjau.

Atsiverti poniai Dein Keltrop niekada nėra sunku. Ji tave iš pusės žodžio supranta.

– A, aišku. Ir jums sugadino nuotaiką? Sutinku, tą trijulę nelengva ištverti. Aš ir pati esu apie tai galvojusi... Jos taip giriasi. Iš savo patirites žinau, kad paprastai tikrieji nedorėliai nesigiria. Savo nedorumą jie moka slėpti. Tik tuomet noriai šneka apie savo nuodėmes, jeigu jos nėra labai sunkios. Nuodėmė juk toks smulkus, menkas reikalas. Baisiai svarbu ją išpūsti, kad atrodytų didinga ir reikšminga. Kaimų raganos paprastai būna puskvaišės pikčiurnos senės, kurioms patinka bauginti žmones ir šitaip dykai šį tą pešti. Žinoma, tai šuniškai lengva. Kai išgaišta ponios Braun vištos, tau daugiau nieko nereikia daryti, tik palinguoti galvą ir niūriai tarti: "A, jos Bilis mano katytę aną ketvirtadienį erzino." Bela Veb *galbūt* yra tokio pobūdžio ragana. Bet galbūt... galbūt ji turi ir kažko daugiau... Kažko, kas išliko nuo labai senų laikų ir kas kaimo vietovėse kartkartėmis dar atgyja, atgijęs baugina, nes tai tikrų tikriausias piktavališkumas, ne tik noras padaryti įspūdį. Tokios kvailės, kaip Sibilė Stemfordis, man dar neteko sutikti, bet ji iš tikro yra mediumas – kad ir kas tie mediumai būtų. Terza – nežinau... Ką ji sakė jums? Turbūt tai, ką ji pasakė, jus taip prislėgė.

– Jūs labai patyrusi, ponia Dein Keltrop. Iš viso to, ką jūs žinote ir ką esate girdėjusi, ar pasakytumėte, kad žmogų gali sunaikinti toli esantis kitas žmogus, neturėdamas jokio akivaizdaus ryšio.

Ponios Dein Keltrop akys šiek tiek išsiplėtė.

– Kai sakote sunaikinti, aš suprantu, jog turite galvoje *nužudyti*? Grynai fizinį veiksmą?

– Taip.

– Aš pasakyčiau, kad tai nesąmonė, – atsakė tvirtai ponia Dein Keltrop.

– A! – tariau su palengvėjimu.

– Bet aš, žinoma, galiu klysti, – tarė ponia Dein Keltrop. – Mano tėvas sakė, kad lėktuvai yra nesąmonė, o mano proprosenelis tikriausiai sakė, kad geležinkelio trau-

kiniai nesąmonė. Ir jų abiejų teisybė. Anuo metu ir viena, ir antra buvo neįmanoma. Tačiau dabar nėra neįmanoma. Ką ta Terza daro, suaktyvina mirties spindulį ar dar ką nors? Ar jos visos trys piešia pentagramas ir siunčia blogus linkėjimus?

Aš nusišypsojau.

– Jūs išryškinate, kas ko vertas, – pasakiau. – Aš turbūt leidausi tos moters hipnotizuojamas.

– O ne,– paprieštaravo ponia Dein Keltrop. – Jūs taip nesielgtumėte. Jūs ne toks žmogus, kad pasiduotumėte įtaigai. Ten dar kažko būta, kas *anksčiau* atsitiko. Prieš visa tai.

– Jūs visai teisi. – Ir aš jai paprastai, kaip galėdamas paprasčiau, papasakojau apie tėvo Gormano nužudymą ir apie tai, jog naktiniame klube tarp kitko buvo paminėtas "Palšas žirgas". Tuomet išsitraukiau iš kišenės pavardžių sąrašą, kurį atsišviečiau nuo daktaro Korigeno man parodyto popieriaus lapelio.

Ponia Dein Keltrop susiraukusi pasižiūrėjo į jį.

– Mat kaip, – tarė. – O tie žmonės? Ką jie visi turi bendra?

– Mes dvejojame. – Gal tai būta šantažo – o gal narkotikų...

– Niekai, – tarė ponia Dein Keltrop. – Jūs ne todėl nerimaujate. Iš tiesų manote, *kad jie visi nebegyvi*?

Giliai atsidusau.

– Taip, – prisipažinau. – Aš taip manau. Bet tikrai nežinau, ar taip yra. Trys iš jų mirę. Mini Hesket-Diubua, Tomasina Takerton, Meri Delafonten. Visos trys mirė savo lovose, sava mirtim. O pasak Terzos Grei, taip ir būna.

– Norite pasakyti, ji tvirtino pati tai padariusi?

– Ne, ne. Apie jokius konkrečius asmenis ji nekalbėjo. Ji dėstė tik, jos manymu, mokslinę galimybę.

– Kuri, sprendžiant iš visa ko, yra kvailystė, – pasakė mąsliai ponia Dein Keltrop.

– Žinau, jei nebūtų buvęs taip keistai paminėtas "Palšas žirgas", aš būčiau mandagiai pasiklausęs, širdyje juokdamasis.

– Taigi, – tarė susimąsčiusi ponia Dein Keltrop. – "Palšas žirgas". Visokių minčių žadina.

Valandėlę ji patylėjo. Paskui pakėlė galvą.

– Blogai, – pasakė. – Labai blogai. Kad ir kas už to slypi, reikia *sustabdyti*. Bet ir pats tai žinote.

– Na taip... Bet ką žmogus gali padaryti?

– Šitai turėsite sužinoti. Ir negalima gaišti laiko. – Ponia Dein Keltrop pakilo lyg veiklos sūkurys. – Nedelsdamas privalote tuo užsiimti. – Ji pasvarstė. – Ar neturite draugo, galinčio jums padėti?

Aš susimąsčiau. Džimis Korigenas? Užsiėmęs žmogus, neturintis laiko ir šiaip jau darantis viską, ką pajėgia. Deividas Ardinglis – bet ar Deividas patikės bent vienu žodžiu? Hermija? Taip, dar yra Hermija. Aiškaus proto, nuostabiai logiška. Tvirtybės bokštas, jeigu tik duosis įkalbama būti sąjungininke. Galiausiai ji ir aš... nebaigiau sakinio. Hermija man tikra draugė, Hermija – asmenybė.

– Ar sugalvojote kas? Gerai.

Ponia Dein Keltrop buvo žvali ir dalykiška.

– Aš tų trijų raganų neišleisiu iš akių. Nors jaučiu, kad jos – kažkodėl – nėra tikrosios kaltininkės. Čia kaip su ta Stemfordis – pučia miglas apie egiptiečių paslaptis ir pranašystes iš piramidžių tekstų. Visa, ką ji sako, yra gryni paistalai, bet juk iš tikrųjų esama ir piramidžių, ir tekstų, ir šventyklų paslapčių. Mano tokia nuojauta, kad Terza Grei arba kažką turi savo rankose, arba kažką sužinojo, o gal girdėjo apie tai šnekant ir dabar tuo naudojasi norėdama pasirodyti, kokia esanti svarbi, turinti antgamtiškų galių. Žmonės taip didžiuojasi savo nedorumu. Keista, ar ne, kad geri žmonės savo gerumu niekad nesipuikuoja. Aš manau, jog štai kada praverčia krikščioniškas nuolankumas. Krikščionys net nežino esą geri.

Valandėlę patylėjusi ji tarė:

– Mums labiausiai reikalinga kokia nors jungtis. Sąsaja tarp nors vienos iš tų pavardžių ir “Palšo žirgo”. Kas nors apčiuopiama.

8 SKYRIUS

Seklys inspektorius Ležonas išgirdo koridoriuje švilpaujant gerai pažįstamą "Tėvo O'Flino" melodiją ir pakėlė galvą, įeinant daktarui Korigenui.

– Gailiuosi, jus visus nuvildamas, – pasakė Korigenas, – bet to "Jaguaro" vairuotojo kraujyje nebuvo nė kiek alkoholio. Policininkas Elisas, tam papūtus, turbūt užuodė įsivaizduojamą alkoholį arba savo burnos blogą kvapą.

Bet tuo metu Ležonui nerūpėjo kasdieniai vairuotojų prasikaltimai.

– Eikšekite, pasižiūrėkite, – tarė jis.

Korigenas paėmė jam ištiestą laišką, parašytą smulkia, tvarkinga rašysena. Laiško atgalinis adresas buvo "Everestas", Glendoverio aikštė, Bornmetas.

Gerbiamas inspektoriau Ležonai,

galbūt prisimenate prašęs mane jums pranešti, jei kartais pamatyčiau žmogų, kuris sekė paskui tėvą Gormaną tą vakarą, kai jis buvo nužudytas. Aš atidžiai stebėjau vietovę prie mano vaistinės, bet daugiau jo nebeišvydau.

Tačiau vakar buvau nuvykęs į bažnyčios šventę miestelyje, esančiame apie dvidešimt mylių nuo čia. Susigundžiau dėl to, kad ten ant savo knygų pasirašinėjo ponia Oliver, gerai žinoma detektyvinių romanų autorė. Aš labai mėgstu skaityti detektyvus ir man buvo labai smalsu pamatyti tą ponią.

O iš tiesų labai nustebau, ten pamatęs žmogų, kurį jums nupasakojau – vakarą, kai buvo nužudytas tėvas Gormanas, jis praėjo pro mano vaistinę. Po to jis turbūt buvo

patekęs į avariją, nes šį sykį stūmėsi invalido vežimėlyje. Atsargiai pasiklausinėjau, kas jis toks, ir, atrodo, esąs vietinis gyventojas, pavarde Vineiblas. Gyvena Prioro dvare, Mač Dipinge. Žmonės kalba, kad jis labai pasiturintis.

Viliuosi, jog šios smulkmenos jums bus naudingos.

Su pagarba

Zakarijas Osbornas

– Na ką? – paklausė Ležonas.

– Atrodo, labai neįtikėtina, – pasakė šaltokai Korigenas.

– Iš paviršiaus gal ir taip. Bet aš nesu toks įsitikinęs.

– Tas žmogėnas Osbornas tokį ūkanotą vakarą, kaip anąsyk, tikrai negalėjo įžiūrėti niekieno veido. Manau, jog tai atsitiktinis panašumas. Juk žinote, kokie yra žmonės. Skambina per visą šalį pranešti, kad jie matė pasigendamą žmogų – ir devyniais atvejais iš dešimties jis neturi jokio panašumo netgi su išspausdintu aprašymu.

– Osbornas ne toks, – pasakė Ležonas.

– Koks gi jis?

– Jis padorus, energingas vaistininkas, seno kirpimo, savito būdo, mėgstantis stebėti žmones. Viena iš jo gyvenimo svajonių – sulaukti progos, kada jis galės padėti nustatyti tapatybę savo žmoną nunuodijusio vyro, pirkusio arseną jo vaistinėje.

Korigenas nusijuokė.

– Šiuo atveju tai aiškus pavyzdys, kaip norai painiojami su tikrove.

– Galbūt.

Korigenas pažvelgė į jį smalsiai.

– Vadinasi, manote, jog tai nėra tuščias reikalas? Ko ketinate imtis?

– Šiaip ar taip, niekam nuo to nebus blogiau, jei atsargiai apsiklausinėsime apie tą poną Vineiblą, – jis parodė į laišką, – iš Prioro dvaro Mač Dipinge.

9 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Kokių įdomybių nutinka kaime! – tarė nerūpestingai Hermija.

Mes buvome ką tik papietavę. Priešais mus stovėjo kavinukas juodos kavos...

Pažvelgiau į ją. Ne tokių žodžių iš jos tikėjausi. Pastarąsias penkiolika minučių pasakojau, kas man rūpėjo. Ji klausėsi protingai ir įdėmiai. Ir aš tikėjausi ne tokio atsakymo. Jos balse buvo atlaidumo gaidelė – ji neatrodė nei nustebusi, nei susijaudinusi.

– Žmonės, kurie sako, kad kaime nuobodu, o mieste vienos įdomybės, patys nežino, ką šneka, – kalbėjo ji toliau. – Paskutinioji ragana nuėjo į pogrindį kokioje nors apgriuvusioje lūšnoje, juodajai magijai užkampio dvaruose atnašauja dekadentiškas jaunimas. Nuošaliuose kaimeliuose apstu prietarų. Pusamžės senmergės barškina netikrais skarabėjais ir rengia *seansus*, o lėkštutės grėsmingai slankioja po tuščio popieriaus lakštus. Apie visa tai būtų galima parašyti šaunią seriją pramoginių straipsnių. Ko tau neišbandžius plunksnos?

– Man regis, tu nelabai supranti, Hermija, ką aš tau pasakojau.

– Suprantu, Markai, *suprantu*! Aš manau, kad tai *nepaprastai* įdomu. Tai mūsų istorijos puslapis, dar tebegyvuojantis primirštas viduramžių mokslas.

– Istorinis požiūris manęs nedomina, – pasakiau irzliai. – Mane domina faktai. Juodu ant balto surašytas pa-

vardžių sąrašas. Žinau, kas nutiko kai kuriems tų žmonių. Kas nutiks arba jau nutiko kitiems?

– Ar tu ne per daug įsijautei?

– Ne, – atsakiau atkakliai. – Aš taip nemanau. Manau, kad grėsmė rimta, ir aš ne vienas taip manau. Vikaro žmona su manim sutinka.

– O, vikaro žmona! – Hermijos balse buvo panieka.

– Ne, visai ne *"vikaro žmona"*. Ji moteris, kokių reta. Visas šis reikalas *neišgalvotas*, Hermija.

Hermija gūžtelėjo pečiais.

– Galbūt.

– Bet *tu* taip nemanai?

– Aš manau, kad tavo vaizduotė truputį perkaito, Markai. Ko gero, tos tavo pusamžės panelės *pačios* nuoširdžiai savo burtais tiki. Nė kiek neabejoju, kad jos bjaurios senmergės.

– Bet iš tikrųjų negrėsmingos?

– Išties, Markai, kaip jos *galėtų* būti grėsmingos?

Valandėlę tylėjau. Mintyse blaškiausi – nuo šviesos linkau į tamsą ir vėl atgal. "Palšo žirgo" tamsa ir Hermijos atstovaujama šviesa. Aiški, kasdienė, protinga šviesa – tvirtai į patroną įsukta elektros lemputė, apšviečianti visus tamsius kampus. Juose nieko ypatinga – visai nieko, tik kasdieniai daiktai, kurių visad būna kambaryje. O vis dėlto, vis dėlto... – Hermijos šviesa, kad ir paryškinanti daiktus, galiausiai yra *dirbtinė* šviesa...

Mintimis grįžau prie reikalo, ryžtingai, atkakliai nesitraukiau...

– Aš noriu tai išsiaiškinti, Hermija. Nuodugniai išsiaiškinti, kas darosi.

– Sutinku. Manau, tau vertėtų. Gali būti visai įdomu. Tiesą sakant, būtų lyg kokia pramoga.

– Ne dėl pramogos, – atrėžiau. – Aš norėjau paprašyti, ar tu man negalėtum padėti, Hermija.

– Tau padėti, kaip?

– Padėti man ištirti. Prisikasti, ką visa tai reiškia.

– Bet, Markai, mielasis, šiuo metu aš baisiai užsiėmusi. Tas straipsnis žurnalui. Ir Bizantijos tema. Ir dar esu pažadėjusi dviem savo studentams...

Jos balsas toliau skambėjo įtikinamai, protingai – aš nelabai ir klausiausi.

– Aišku, – tariau. – Tu apsikrovusi darbais.

– Taigi. – Hermijai akivaizdžiai palengvėjo, kad aš jos nespaudžiau. Ji man nusišypsojo. Ir vėl man krito į akis jos atlaidi išraiška. Taip atlaidžiai šypsosi motina, sūneliui nesitraukiant nuo naujo žaislo.

Po velnių, aš ne mažas vaikas. Aš ieškau ne motinos – tikriausiai ne tokios motinos. Mano motina buvo žavi ir bejėgė; bet visi aplinkui, tarp jų ir sūnus, su džiaugsmu *ja* rūpinosi.

Per stalą bejausmiai žvelgiau į Hermiją.

Tokia graži, tokia brandi, tokia išsilavinusi, tokia apsiskaičius! Ir tokia... kaip čia pasakius? Tokia... taip, tokia velniškai *lėkšta*!

II

Kitą rytą bandžiau pagauti Džimį Korigeną, bet man nepavyko. Tačiau palikau žinutę, kad tarp šešių ir septynių būsiu namuose – gal jis užsuktų išlenkti taurelę. Žinojau, kad yra užsiėmęs žmogus, ir abejojau ar galės vos pakviestas iškart ateiti, bet maždaug be dešimt septynios jis pasirodė. Kol įpyliau viskio, jis pavaikštinėjo po kambarį, apžiūrinėdamas mano paveikslus ir knygas. Galų gale pasakė, jog mieliau sutiktų būti mongolų imperatoriumi nei be atokvėpio dirbančiu, – dažnai ir viršvalandžius, – policijos chirurgu.

– Nors tiesą sakant, – tarė, sėsdamasis į krėslą, – juos turbūt gerokai moterys nukamuoja. Aš bent šito išvengiu.

– Vadinasi, esi nevedęs?

– O ne. Iš šios patogios betvarkės, kurioje gyveni, sprendžiu, jog ir pats esi nevedęs. Žmona viens du padarytų tvarką.

Atsakiau jam nemanąs, kad moterys tokios blogos, kaip jis nudeda.

Pasistačiau savo taurę prie kėdės priešais jį ir atsisėdęs prabilau.

– Tikriausiai stebiesi, ko man taip tavęs neatidėliotinai prireikė, bet matai, kas iškilo aikštėn ir gali būti susiję su tuo, apie ką mudu šnekėjomės, kai buvome anąkart susitikę.

– Apie ką? – a, aišku. Apie tėvą Gormaną.

– Taip, bet ar žodžiai "Palšas žirgas" tau ką nors reiškia?

– *Palšas*... *Palšas* žirgas – ne, turbūt ne. O kodėl turėtų reikšti?

– Mat, mano manymu, tai gali būti susiję su tuo pavardžių sąrašu, kurį man parodei. Buvau su draugais kaime – vietovėje, vadinamoje Mač Dipingu, ir jie mane pasikvietė į seną aludę – ar kadaise buvusią aludę, – vadinamą "Palšu žirgu".

– Pala! Mač Dipingas? Mač Dipingas... Kažkur netoli Bornmeto?

– Maždaug penkiolika mylių nuo Bornmeto.

– Tau turbūt neteko ten sutikti žmogaus, pavarde Vineiblas?

– Žinoma, teko.

– Teko? – Korigenas susijaudinęs net atsitiesė. – Tu išties sugebi pataikyti ten, kur reikia! Ir koks jis?

– Jis nepaprastas žmogus.

– Ak šitaip? Ir kuo jis nepaprastas?

– Visų pirma stipri asmenybė. Nors yra visiškai suluošintas poliomielito.

Korigenas staiga mane pertraukė:

– Ką?

– Prieš keletą metų jis persirgo poliomielitu. Ir nuo liemens yra paralyžiuotas.

Korigenas atsilošė krėsle su pasidygėjimo išraiška veide.

– Tai viską nubraukia. Aš taip ir maniau – būtų pernelyg gerai.

– Nesuprantu, apie ką tu kalbi.

– Tau reikės susitikti su S.S.I. Seklių skyriaus inspektoriumi Ležonu. Jam bus įdomu tave išklausyti. Kai Gormanas buvo nužudytas, Ležonas paprašė visų, kas tą vakarą matė Gormaną gatvėje, paliudyti, ką matė. Dauguma atsakymų, kaip paprastai, buvo beverčiai. Bet atsišaukė vienas farmacininkas, pavarde Osbornas, kuris netoli tos vietos turi vaistinę. Jis pranešė tą vakarą matęs Gormaną praeinant pro jo vaistinę ir taip pat matęs jam iš paskos nusekant kažkokį žmogų – savaime aišku, tuokart jis nieko bloga nepagalvojęs. Bet tą žmogų jis sugebėjo gana išsamiai apibūdinti ir buvo įsitikinęs, kad jį atpažintų. Ir prieš kelias dienas Ležonas gavo iš Osborno laišką. Mat išėjęs į pensiją, jis persikėlė į Bornmetą. Rašo buvęs kažkokioje vietinėje šventėje ir neva pamatęs tą žmogų, bet šis ten sėdėjęs invalido vežimėlyje. Osbornas pasidomėjo, kas jis, ir sužinojo, kad jo pavardė Vineiblas.

Korigenas klausiamai pažvelgė į mane. Aš linktelėjau.

– Visai teisingai, – tariau. – Tai Vineiblas. Jis buvo nuvykęs į šventę. Bet jis negalėjo būti tas žmogus, kuris Pedingtone ėjo gatve, sekdamas paskui tėvą Gormaną. Tai fiziškai neįmanoma. Osbornas suklydo.

– Jis labai smulkiai jį apibūdino. Maždaug šešių pėdų aukščio, didele kumpa nosimi ir dideliu Adomo obuoliu. Teisingai?

– Taip. Panašu į Vineiblą. Bet vis vien...

– Žinau, ponas Osbornas nebūtinai taip gerai atpažįsta žmones, kaip jis mano. Jį aiškiai suklaidino atsitiktinis panašumas. Bet neaišku, kodėl tu nei iš šio nei iš to imi šnekėti apie tą patį rajoną – ir minėti palšą žirgą. Kas tas palšas žirgas? Plačiau papasakok.

– Nepatikėsi, – įspėjau jį. – Aš pats nelabai tikiu.

– Greičiau. Klok.

Aš jam papasakojau apie pokalbį su Terza Grei. Jis iškart pareiškė savo nuomonę.

– Negirdėti pliurpalai!

– Sakai, pliurpalai?

– Taip, žinoma. Kas tau darosi, Markai? Balti gaidžiai... Turbūt aukojimui! Mediumas – vietinė ragana, pusamžė senmergė kaimietė, galinti pasiųsti minties spindulį, nuo kurio neišvengiamai mirštama. Juk tai beprotybė, žmogau, gryna beprotybė!

– Taip, beprotybė, – sunkiai ištariau.

– O! Liaukis man pritarinėjęs, Markai. Šitaip elgdamasis tu man diegi mintį, jog čia kažko esama. Tu tiki čia kažką slypint, tiesa?

– Pirmiausia leisk man tau užduoti klausimą. Visi tie įrodinėjimai, kad kiekvienas žmogus turi slaptą mirties potraukį ar troškimą. Ar juose esama kokios nors mokslinės tiesos?

Korigenas valandėlę padelsė. Po to tarė:

– Aš ne psichiatras. Tarp mudviejų šnekant, man atrodo, kad pusė tų, kurie taip sako, yra patys šiek tiek pasimaišę. Jie svaiginasi teorijomis. Ir per toli įsivaro. Aš tau galiu pasakyti, kad policija itin nemėgsta liudininko medicinos eksperto, kurį visuomet kviečiasi gynyba paaiškinti, kodėl tas ar kitas tipas nužudė bejėgę senutę dėl centų jos taupyklėje.

– Tau labiau prie širdies tavoji liaukų teorija.

Jis nusišiepė.

– Taip. Taip. Aš irgi teoretikas. Prisipažįstu. Bet mano teorija bent remiasi rimtomis fiziologinėmis priežastimis – jei tik kada galėsiu prie jų prisikasti. Bet visi tie įrodinėjimai apie pasąmonę! Fe!

– Tu jais netiki?

– Žinoma, *tikiu*. Bet tie žmogėnai pernelyg toli užgriebia. Nesąmoningas “mirties troškimas” ir visa kita, žinoma, turi tiesos grūdą, bet toli gražu ne tokį, kaip jie išpučia.

– Bet tokių dalykų esama, – nenusileidau aš.

– Verčiau eik, nusipirk psichologijos knygą ir viską apie tai perskaityk.

– Terza Grei teigia viską apie tai žinanti.

– Terza Grei! – prunkštelėjo jis. – Ką skystagalvė kaimietė senmergė išmano apie psichologiją?

– Ji sakosi daug išmananti.

– Kaip jau sakiau – pliurpalai.

– Šitaip, – pabrėžiau aš, – žmonės sakydavo apie bet kokį atradimą, kuris neatitikdavo pripažintų idėjų. Varlės, trūkčiojančios kojas ant užtvaros...

Jis mane pertraukė.

– Tai tu aklai visu tuo ir patikėjai?

– Anaiptol, – atsakiau. – Man tik rūpėjo sužinoti, ar čia esama kokio nors mokslinio pamato.

Korigenas prunkštelėjo.

– Vajergau, mokslinio pamato!

– Tiek to. Man tik rūpėjo sužinoti.

– Kitą kartą pasakysi, kad ji "Moteris su skrynele".

– Kokia moteris su skrynele?

– Tai viena tų beprotiškų Nostradamo istorijų iš "Motinos Šipton", kurios kartkartėmis iškyla į paviršių. Yra tokių žmonių, kurie bet kuo aklai tiki.

– Bent pasakytum, kaip tau einasi su tuo pavardžių sąrašu.

– Vaikinai dirba išsijuosę, bet tokiems dalykams reikia daug laiko ir daug juodo darbo. Nelengva atsekti arba nustatyti asmenybes be adresų ir be vardų.

– Pažvelkime kitu kampu. Dėl vieno esu tikras. Per gana trumpą laiką, – tarkime, per metus ar pusantrų, – *visos tos pavardės atsirado ant mirties liudijimų*. Teisybę sakau?

Jis dėbtelėjo į mane.

– Teisybę, kiek yra žinoma.

– Štai kas jas visas sieja – mirtis.

– Taip, bet gal tai nėra taip reikšminga, Markai, kaip iš paviršiaus atrodo. Ar nutuoki, kiek žmonių Britų salose miršta kiekvieną dieną? O kai kurios iš tų pavardžių yra gana dažnos – ir todėl tai nieko nepaaiškina.

– Delafonten, – pasakiau. – Meri Delafonten. Tai nėra labai dažna pavardė, tiesa? Kiek žinau, laidotuvės įvyko aną ketvirtadienį.

Jis dirstelėjo į mane.

– Iš kur žinai? Tikriausiai perskaitei laikraštyje.

– Jos draugė man sakė.

– Ši mirtis neįtartina. Galiu tau užtikrinti. Tiesą sakant, nebuvo abejonių nė dėl tų mirčių, kurias tiria policija. Jei tai būtų buvusios "avarijos", gal ir kiltų įtarimų. Bet tos visos mirtys buvo grynai savaiminės. Plaučių uždegimas, kraujo išsiliejimas į smegenis, smegenų auglys, tulžies pūslės akmenligė, vienas poliomielito atvejis – nė dėl vienos nė mažiausio įtarimo.

Aš linktelėjau.

– Ne avarija, – tariau. – Ne nunuodijimas. Tik paprasčiausios ligos, nuo kurių žmonės mirė. Taip, kaip tvirtina Terza Grei.

– Ar tu teigi, kad ta moteris gali kam nors, ko ji akyse nėra mačiusi, per didžiausią nuotolį sukelti plaučių uždegimą, ir tas žmogus miršta.

– *Aš* šito neteigiu. *Ji* teigia. *Aš* manau, tai neįtikėtina ir būčiau linkęs manyti, jog tai neįmanoma. Bet *esama* tam tikrų keistų veiksnių. Tarp kitko, paminimas kažkoks "Palšas žirgas" – kalbant apie tai, kaip pašalinami nepageidautini asmenys. Yra toks namas, vadinamas "Palšu žirgu", o jame gyvenanti moteris išties giriasi, kad tokia operacija įmanoma. Kaimynystėje gyvena vyriškis, kuris atpažįstamas, jog būtent jis sekė tėvą Gormaną vakare, kai šis buvo nužudytas, vakare, kai ėjo iškviestas mirštančios moters, kuri, kaip buvo nugirsta, kalbėjo apie "baisų nedorumą". Ar nemanai, kad pernelyg daug sutapimų?

– Tas žmogus negalėjo būti Vineiblas, nes, anot tavęs, jis jau daug metų paralyžiuotas.

– Ar medicinos požiūriu įmanoma apsimesti paralyžiuotu?

– Žinoma, ne. Galūnės nebūtų atrofavęsi.

– Tuomet klausimas išspręstas, – pripažinau. Ir atsidusau. Gaila. Jeigu yra – net nežinau, kaip pavadinti – organizacija, kurios veikla – "Žmonių pašalinimas", Vineiblas pakankamai protingas, mano supratimu, kad galėtų jai vadovauti. Savo namuose jis turi pasakiškus pinigus kainuojančių dalykų. O iš kur tie pinigai gaunami?

Aš nutilau, paskui pasakiau:

– Ar tiems žmonėms mirus savo lovose nuo tos ar kitos ligos, kas nors iš jų mirties pasipelnė?

– Iš mirties visada kas nors pasipelno – didesniu ar mažesniu mastu. Nebuvo kokių ypač įtartinų aplinkybių, jeigu tu šitai turi galvoje.

– Ne visai.

– Ledi Hesket-Diubua, kaip tu tikriausiai žinai, paliko apie penkiasdešimt tūkstančių grynais. Paveldi dukterėčia ir sūnėnas. Sūnėnas gyvena Kanadoje. Dukterėčia ištekėjusi ir gyvena Anglijos šiaurėje. Abiem pinigai ne pro šalį. Tomasina Takerton iš tėvo paveldėjo labai didelį turtą. Jeigu ji miršta neištekėjusi ir nesulaukusi dvidešimt vienerių metų amžiaus, jis atitenka jos pamotei. Pamotė, atrodo, esanti nepriekaištinga būtybė. Dar yra tavoji ponia Delafonten – pinigai lieka pusseserei...

– Ak, taip. O pusseserė?

– Su vyru Kenijoje.

– Nuostabu, kad visų arti nėra, – pastebėjau.

Korigenas apmaudžiai pažvelgė į mane.

– Iš visų trijų Sendfordų, pakračiusių kojas, vieno liko daug jaunesnė už jį žmona, kuri vėl ištekėjo, ir gana greitai. Velionis Sendfordas buvo Romos katalikas ir nebūtų davęs sutikimo skirtis. Žmogus, pavarde Sidnis Harmondsvortas, miręs nuo kraujo išsiliejimo į smegenis, Skotlend Jarde buvo įtariamas didinęs savo pajamas atsargiu šantažu. Keletui žmonių, užimančių aukštas vietas, turbūt labai palengvėjo, kad jo nebėra gyvo.

– Tu dabar bandai įrodyti, kad visos tos mirtys buvo *parankios* mirtys. O kaip Korigenas?

– Korigenas dažna pavardė. Mirė nemažai Korigenų, bet, kiek mums kol kas žinoma, niekam iš to didelės naudos nebuvo.

– Viskas aišku. Kita, teikianti vilčių auka, *esi tu.* Labai saugokis.

– Saugosiuos. Ir nemanyk, kad tavoji Endoro ragana pribaigs mane dvylikapirštės žarnos opa ar ispanišku gripu. Užgrūdinto gydytojo nepriveiks!

– Paklausyk, Džimi. Man rūpi ištirti tą Terzos Grei teiginį. Ar tu man padėsi?

– Ne, nepadėsiu! Niekaip negaliu suprasti, kad toks protingas, išsilavinęs žmogus užkibtų ant pliurpalų.

Aš atsidusau.

– Gal pavartotum kitą žodį? Man šis įkyrėjo.

– Ant paistalų, jei tau labiau patinka.

– Nelabai.

– Tu tikras užsispyrėlis, Markai, tiesa?

– Mano supratimu, – atkirtau, – kažkas turi būti ir užsispyręs.

10 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Glendoverio akligatvis buvo naujutėlaitis. Išsidėstęs nelygiu puslankiu, žemutiniame gatvelės gale dar triūsė statybininkai. Maždaug per vidurį buvo varteliai, ant kurių parašyta "Everestas".

Sode, prie gėlių lysvės, pasilenkęs žmogus sodino gėlių svogūnus, ir inspektorius Ležonas nesunkiai atpažino tai esant poną Zakarijų Osborną. Inspektorius atidarė vartelius ir įėjo į kiemą. Ponas Osbornas atsitiesė ir pasisuko pasižiūrėti, kas įžengė į jo valdas. Pažinus svečią, ir taip įraudęs jo veidas iš malonumo dar labiau išraudo. Ponas Osbornas kaime atrodė lygiai taip pat, kaip ponas Osbornas savo vaistinėje Londone. Jis avėjo patvarius kaimiškus batus, buvo vienmarškinis, bet netgi toks kasdienis apsirengimas nesumenkino dabitiškai tvarkingos jo išvaizdos. Blizganti plikė ant jo galvos buvo gražiai išrasojusi nuo prakaito. Prieš eidamas pasitikti svečio, stropiai ją nusišluostė, išsitraukęs iš kišenės nosinę.

– Inspektorius Ležonas! – maloniai sušuko jis. – Kokia man garbė. Iš tiesų, pone. Gavau jūsų atsakymą į savo laišką, bet jokiu būdu nesitikėjau pamatyti jus asmeniškai. Prašome užeiti į mano būstą. Sveiki atvykę į "Everestą". Turbūt toks pavadinimas jus nustebino? Mane visada labai domino Himalajai. Sekiau kiekvieną Everesto ekspedicijos smulkmeną. Kokia šlovė mūsų šaliai. Seras Edmundas Hileris! Koks žmogus! Kokia ištvermė! Man pačiam niekada neteko patirti jokių nepatogumų, todėl aš žaviuosi drąsa tų, kurie ryžtasi įveikti nenugalimus kalnus

ar plaukti ledo kaustomomis jūromis, norėdami atskleisti Ašigalio paslaptis. Bet prašom vidun ir malonėkite kuo nors atsigaivinti.

Eidamas pirmas, ponas Osbornas įsivedė Ležoną į nedidelį vieno aukšto namą, kuris buvo pavyzdingai tvarkingas, nors gana negausiai apstatytas.

– Dar ne visai įsikūriau, – pasiaiškino ponas Osbornas. – Kur galėdamas lankausi vietiniuose išpardavimuose. Šitaip galima rasti daiktų už ketvirtį kainos, kurią sumokėtum parduotuvėje. Ir ko galėčiau jums pasiūlyti? Taurę vyšnių likerio? Alaus? Puodelį arbatos? Arbatinukas beregint užvirtų.

Ležonas pageidavo alaus.

– Tad štai, prašom, – tarė ponas Osbornas, po valandėlės grįžęs su dviem putojančiais alaviniais bokalais. – Prisėskime ir atsikvėpkime. "Everestas". Cha, cha! Mano namo pavadinimo dvejopa prasmė. Aš visad mėgstu juokauti.

Atlikęs šeimininko pareigą, ponas Osbornas viltingai pasilenkė į priekį.

– Ar mano suteiktos žinios jums pravertė?

Ležonas kaip mokėdamas sušvelnino smūgį.

– Ko gero, ne tiek, kiek mes tikėjomės.

– A, prisipažįstu, man tai nusivylimas. Nors iš tiesų suprantu – nėra jokio pagrindo manyti, jog žmogus, ėjęs ta pačia linkme, kaip ir tėvas Gormanas, būtinai turėjo būti jo žudikas. O tas ponas Vineiblas pasiturintis, vietinių žmonių labai gerbiamas, kaip suprantu, bendrauja su visuomenės grietinėle.

– Visa bėda, – tarė Ležonas, – kad būtent tą vakarą jūsų matytas žmogus negalėjo būti ponas Vineiblas.

– O, bet tai buvo jis. Aš nė kiek neabejoju savo akimis. Dėl veidų aš *niekad* nesuklystu.

– Ko gero, šį sykį suklydote, – pasakė maloniai Ležonas. – Mat ponas Vineiblas yra poliomielito auka. Daugiau nei treji metai jis nuo pusės paralyžiuotas ir nebevaldo kojų.

– Poliomielito! – sušuko ponas Osbornas. – O varge, varge...Tai viskas aišku. Ir vis dėlto atleiskite man, inspektoriau Ležonai. Tikiuosi, jūs neįsižeisite. Bet ar iš tiesų taip yra? Žodžiu, ar dėl to jūs turite konkrečių medicininių įrodymų?

– Taip, pone Osbornai. Turime. Ponas Vineiblas yra pacientas sero Viljamo Dagdeilo iš Harlio gatvės, vieno geriausių gydytojų.

– Savaime aišku. Savaime aišku. Karališkojo gydytojų koledžo narys. Plačiai žinoma pavardė. O varge, matyt, būsiu smarkiai prašovęs. Buvau taip tvirtai įsitikinęs. Ir jus tik veltui trukdžiau.

– Dėl to neimkite į galvą, – skubiai pasakė Ležonas. – Jūsų suteiktos žinios vis vien labai vertingos. Dabar aišku, jog jūsų matytas žmogus labai panašus į poną Vineiblą, o kadangi pono Vineiblo išvaizda yra labai išsiskirianti, mums tai ypač vertinga žinia. Žmonių, atitinkančių tą apibūdinimą, negali būti daug.

– Teisybė, teisybė. – Ponas Osbornas šiek tiek pragiedrėjo. – Žmogus iš nusikaltėlių sluoksnio, išvaizda panašus į poną Vineiblą. Tokių iš tikro negali būti daug. Skotland Jardo bylose...

Jis viltingai pažvelgė į inspektorių.

– Gal ne viskas taip paprasta, – tarė lėtai Ležonas. – Gal apie tą žmogų ir nėra duomenų. Bet kaip ką tik pats pasakėte, kol kas nėra pagrindo manyti, jog tas žmogus kažkuo susijęs su tėvo Gormano užpuolimu.

Ponas Osbornas vėl atrodė nusiminęs.

– Jūs man atleiskite, aš turbūt savo norą padėti supainiojau su tikrove... Man taip būtų patikę duoti parodymus teisme per žmogžudystės bylą... Jie manęs jokiais būdais nebūtų palenkę, tuo jus galiu užtikrinti. O ne, aš būčiau laikęsis savo parodymų!

Ležonas tylėjo ir susimąstęs žvelgė į šeimininką. Ponas Osbornas į tą tylų žvilgsnį taip atsakė:

– Taigi?

– Pone Osbornai, *kodėl*, kaip jūs sakote, būtumėt laikęsis savo parodymų?

Ponas Osbornas atrodė nustebęs.

– Todėl, kad esu tvirtai įsitikinęs... o... o taip, aišku, ką turite galvoje. Tas žmogus *nebuvo* tas žmogus. Tad aš neturiu pagrindo jaustis toks įsitikinęs. Ir visgi jaučiuosi.

Ležonas pasilenkė į priekį.

– Jūs tikriausiai spėliojate, kodėl aš šiandien atvykau jūsų aplankyti. Kodėl aš čia, nors gavau medicininius parodymus, kad jūsų matytas žmogus negalėjo būti ponas Vineiblas?

– Taigi. Taigi. Tad kodėl, inspektoriau Ležonai, jūs atvykote?

– Atvykau todėl, – atsakė Ležonas, – kad man padarė įspūdį jūsų pasitikėjimas savimi, apibūdinant tą žmogų. Man įdomu sužinoti, kuo jūsų pasitikėjimas grįstas. Prisimenu, tą vakarą buvo rūkas. Aš nuėjau į jūsų vaistinę. Atsistojau tarpduryje, kur jūs stovėjote, ir pažvelgiau į kitą gatvės pusę. Man rodos, ūkanotą vakarą iš tokio atstumo žmogaus figūra būtų labai neryški, o bruožus aiškiai įžiūrėti beveik neįmanoma.

– Tam tikra prasme jūs, žinoma, teisus. Rūkas kilo. Bet jis, jei mane suprantate, ėjo ruožais. Trumpam tai šen, tai ten prasisklaidydamas. Ir tą valandėlę, kai pamačiau tėvą Gormaną greitai žingsniuojantį šaligatviu kitoje gatvės pusėje, jis buvo prasisklaidęs. Štai kodėl aš taip pat aiškiai mačiau ir jį, ir žmogų, sekantį jam iš paskos. Juo labiau, kad antrasis vyriškis, atsidūręs priešais mane, užsidegė žiebtuvėlį, užgesus cigaretei. Tą akimirką jo profilis buvo labai ryškus – ir nosis, ir smakras, ir išsišovęs Adomo obuolys. Pamaniau, koks krintantis į akis žmogus. Jo anksčiau niekad nebuvau matęs. Pamaniau, jei kada būtų lankęsis mano vaistinėje, tikrai būčiau jį prisiminęs. Tad jums aišku...

Ponas Osbornas nutilo...

– Taip, aišku, – pasakė susimąstęs Ležonas.

– Gal brolis, – viltingai pakišo mintį ponas Osbornas. – Gal brolis dvynys? Tai *būtų* paaiškinimas.

– Identiškų dvynukų paaiškinimas? – Ležonas nusišypsojo ir papurtė galvą. – Romanuose labai parankus paaiškinimas. Bet gyvenime... – jis papurtė galvą. – Žinote, taip nebūna. Tikrai nebūna.

– Ne... Ne. Turbūt, kad ne. Bet galėjo būti paprastas brolis. Ir labai panašus... – Ponas Osbornas atrodė užsigalvojęs.

– Kiek mes galėjome patikrinti, – atsargiai prašneko Ležonas, – ponas Vineiblas neturi brolio.

– Kiek jūs galėjote patikrinti? – tuos žodžius pakartojo ponas Osbornas.

– Nors britų tautybės, jis gimė užsienyje, ir tėvai parvežė jį į Angliją, kai jam buvo vienuolika metų.

– Vadinasi, iš tiesų jūs apie jį nedaug težinote. Žodžiu, apie jo šeimą?

– Ne, – atsakė susimąstęs Ležonas. – Apie poną Vineiblą nelengva daug ką sužinoti – juk nenueisi ir tiesiai nepaklausi, tam mes neturime pagrindo.

Inspektorius kalbėjo apgalvotai. Yra būdų, kaip galima sužinoti nenuėjus ir neapklausus, bet jis neketino jų atskleisti ponui Osbornui.

– Tad jeigu ne medicininiai parodymai, – tarė jis stodamasis, – jūs būtumėte įsitikinęs, kad atpažinote tą žmogų?

– O taip, – atsakė ponas Osbornas irgi atsistodamas. – Mat įsidėmėti veidus – mano mėgstamiausias užsiėmimas. – Jis sukrizeno. – Šitaip esu ne vieną klientą nustebinęs. – "Kaip astma?" – Paklausiu, ir moteriškė gerokai nustemba. "Anų metų kovą buvote atėjusi, – sakau jai, – su receptu. Daktaro Hargrivo receptu." Kur nenustebs! O pastabumas man versle labai praversdavo. Žmonėms malonu, kai juos prisimena, nors pavardžių taip gerai kaip veidų neįsidėmėdavau. Tuo pradėjau užsiiminėti dar visai jaunas. Jei karaliai sugeba, sakydavau sau, ir tu, Zakarijau Osbor-

nai, sugebėsi! Paskui tai tampa įpročiu. Nereikia ir didelių pastangų.

Ležonas atsiduso.

– Norėčiau tokį, kaip jūs, liudininką teisme turėti, – pasakė. – Tapatybės nustatymas visad painus reikalas. Daugiausia žmonės nieko doro negali pasakyti. Maždaug šitaip aiškina: "O, sakyčiau, aukštokas. Šviesiais plaukais – na, ne visai šviesiais, vidutiniškais. Veidas niekuo neypatingas. Akys mėlynos... arba pilkos... o gal rudos. Pilkas lietpaltis... o galbūt tamsiai mėlynas."

Ponas Osbornas nusijuokė.

– Iš tokio apibūdinimo jums maža naudos.

– Atvirai sakau, šitoks liudininkas, kaip jūs, būtų Dievo dovana!

Ponas Osbornas atrodė patenkintas.

– Įgimtas sugebėjimas, – tarė jis kukliai. – Bet atminkite, kad aš savo gabumus lavinau. Žinote, yra toks žaidimas, vaikai mėgsta taip žaisti: sudeda ant padėklo daug daiktų ir leidžia per kelias minutes įsiminti. Aš kaskart galiu juos šimtu procentų atsiminti. Žmonės nustemba. Sako, neįtikėtina. Nieko neįtikėtino. Tai įgudimas. Įgytas treniruojantis. – Jis sukikeno, – Aš ir neblogas fokusininkas. Per Kalėdas vaikus palinksminu. Atsiprašau, pone Ležonai, bet ką jūs *turite* viršutinėje kišenėje?

Pasilenkęs prie inspektoriaus, jis ištraukė mažą peleninę.

– O lia lia, pone, jūs gi policijos darbuotojas!

Jis nuoširdžiai juokėsi, ir Ležonas juokėsi drauge su juo. Paskui ponas Osbornas atsiduso.

– Gerą vietelę man pavyko čia įsigyti. Kaimynai atrodo malonūs, draugiški. Metų metus tokio gyvenimo troškau, bet turiu jums prisipažinti, pone Ležonai, kad pasigendu savo verslo įdomumo. Nuolat žmonės tai ateina, tai išeina. Ir tiek tipų gali panagrinėti, tiek tipų. Troškau turėti savo sodelį ir turiu daugybę užsiėmimų. Kaip jums sakiau, drugeliai ir retkarčiais paukščių stebėjimas. Aš nenumačiau, kad pasigesiu vadinamojo žmogiško faktoriaus.

Troškau pakeliauti po svečias šalis. Taigi vieną savaitgalį buvau nukeliavęs į Prancūziją. Turiu pasakyti, ten gana gražu, bet stipriai pajutau, kad man labai gerai ir Anglijoje. Visų pirma man nepatiko užsienietiška virtuvė. Mano manymu, jie neturi menkiausio supratimo, kaip iškepti kiaušinienę su kumpiu.

Jis atsiduso.

– Ir tai atskleidžia žmogišką prigimtį. Be galo troškau išeiti į pensiją, tikrai. O dabar... žinote, aš iš tiesų pratinuosi prie minties, kad čia, Bornmete, reikėtų nusipirkti nedidelę dalį farmacinio verslo akcijų. Šiaip, dėl įdomumo, kad visą laiką nebūtum pririštas prie vaistinės. Bet vėl pasijusčiau gyvenimo verpete. Turbūt ir jums bus tas pat. Iš anksto puoselėsite visokius sumanymus, bet kai ateis tas laikas, pasigesite dabartinio gyvenimo įdomumo...

Ležonas nusišypsojo.

– Policininko gyvenimas nėra toks romantiškas ir įdomus, kaip jūs manote, pone Osbornai. Jūsų požiūris į nusikaltimą romantiškas. O mūsų darbo didžiąją dalį sudaro nuobodi kasdienybė. Mes ne visuomet gaudome nusikaltėlius ir aiškinamės paslaptingus pėdsakus. Tai kartais būna išties nuobodus darbas.

Ponas Osbornas neatrodė įtikintas.

– Jūs geriau išmanote, – pasakė jis. – Sudie, pone Ležonai, ir aš tikrai gailiuosi, negalėjęs jums padėti. Bet jei kas nors... kada nors...

– Aš jums būtinai pranešiu, – pažadėjo Ležonas.

– Tądien per šventę atrodė šitokia proga, – liūdnai burbtelėjo ponas Osbornas.

– Suprantu. Gaila, kad medicininiai įrodymai tokie aiškūs, o jų negalima nepaisyti, ar ne?

– Na, taip... – Ponas Osbornas nutęsė žodį, bet Ležonas to nepastebėjo. Žvaliai nužingsniavo. Ponas Osbornas stovėjo prie vartelių, žiūrėdamas jam įkandin.

– Medicininiai įrodymai, – tarė jis. – Kas jau tie gydytojai! Jeigu jis bent pusę to žinotų apie gydytojus, kiek aš... naivuoliai, štai kas *jie*! Gydytojai, matote!

11 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Pirma Hermija. Dabar Korigenas.

Na tegul. Aš apsijuokiau!

Pliurpalus palaikiau gryna tiesa. Ta sukčiuvienė Terza Grei mane taip užhipnotizavo, kad patikėjau nesąmonių kratiniu. Aš lengvatikis, prietaringas asilas.

Nutariau išmesti iš galvos visą tą nelemtą reikalą. Šiaip ar taip, kas man rūpi?

Per prablaivėjimo miglą išgirdau primygtinai mane raginančios ponios Dein Keltrop balso aidą.

„*Būtinai turite ką nors DARYTI!*"

Lengva pasakyti.

„*Reikia, kad jums kas nors padėtų...*"

Man reikėjo Hermijos. Reikėjo Korigeno. Bet jie abu atsisakė. Daugiau nieko nėra.

Nebent...

Atsisėdau apsvarstyti tą mintį.

Instinktyviai priėjau prie telefono ir paskambinau poniai Oliver.

– Alio. Čia kalba Markas Isterbrukas.

– Taip?

– Gal man galėtumėte pasakyti vardą merginos, kuri per šventę buvo apsistojusi tame name?

– Tikriausiai. Pala...Taip, žinoma, Rudė. Jos toks vardas.

– Tai aš žinau. Bet koks jos tikras vardas?

– Tikras vardas?

– Abejoju, ar ji buvo pakrikštyta Rude. Ir manau, ji turi pavardę.

– Na, žinoma. Bet nenumanau, kokia jos pavardė. Šiais laikais pavardžių niekad ir neišgirsi. Aš ją pirmą kartą mačiau. – Stojo trumpa tyla, o po to ponia Oliver pridūrė. – Jums teks paskambinti Roudai ir jos paklausti.

Man tokia mintis buvo ne prie širdies. Kažkodėl drovėjausi.

– O, man nepatogu, – pasakiau.

– Juk labai paprasta, – drąsino mane ponia Oliver. – Pasakykite, kad pametėte jos adresą ir negalite prisiminti nei vardo, nei pavardės, o pažadėjote jai nusiųsti kurią nors savo knygą arba pavadinimą parduotuvės, prekiaujančios pigiais ikrais; arba grąžinti nosinę, kurią ji paskolino, kai vieną dieną jums iš nosies tekėjo kraujas, arba pranešti adresą turtingo draugo, kuriam reikia restauruoti paveikslą. Ar bent kuris iš šių pretekstų tiks? Jei norite, tokių dingsčių galiu sugalvoti daug daugiau.

– Bent vienas puikiausiai tiks, – nuraminau ją.

Padėjau ragelį, susukau 100 ir netrukus jau kalbėjausi su Rouda.

– Rudė? – paklausė Rouda, – A, ji gyvena Mijuze. Kelgerio namai. Keturiasdešimt penktas numeris. Lukterėk. Aš tau duosiu telefono numerį. – Ji nuėjo nuo telefono, bet tuoj sugrįžo. – Ožiaragis 35987. Užsirašei?

– Taip, ačiū. Bet aš nežinau jos vardo. Net negirdėjau.

– Jos vardo? A, turi galvoje jos pavardę. Korigen. Katerina Korigen. Ką sakai?

– Nieko. Ačiū, Rouda.

Man tai pasirodė keistas sutapimas. Korigen. Du Korigenai. Gal tai lemtingas ženklas.

Susukau Ožiaragio 35987.

II

“Baltojoje kakadu”, kur mes susitikome išgerti po taurelę, Rudė atsisėdo prie stalelio priešais mane. Ji atrodė

tokia pat gaivi, kaip ir Mač Dipinge – susišiaušusi kupeta rudų plaukų, patrauklus strazdanotas veidas ir žvalios žalios akys. Ji buvo savo londonietišku menininkų apdaru – rausvomis, labai apgludusiomis trumpomis kelnėmis, apdribusiu megztiniu ir vilnonėmis juodomis kojinėmis, bet šiaip ta pati Rudė, kaip ir tada. Man ji labai patiko.

– Turėjau gerokai paplušėti, kol jus suradau, – pasakiau. – Nieko nežinojau – nei pavardės, nei adreso, nei telefono numerio. Buvo nelengva.

– Šitaip nuolat sako mano ateinanti tarnaitė. Paprastai tai reiškia, kad turėsiu nupirkti prikaistuviui šveisti naują plaušinę arba kilimui šepetį, ar dar kokį nors šlamštą.

– Dabar neteks nieko pirkti, – patikinau ją.

Po to jai pasipasakojau. Užtrukau trumpiau, nei pasakodamas Hermijai, nes ši jau žinojo, kas yra "Palšas žirgas" ir kas jo gyventojos. Baigęs nudelbiau akis į šalį. Nenorėjau matyti, kaip ji reaguos. Nenorėjau išvysti atlaidžios šypsenos ar griežto nepatiklumo. Visa ta istorija šįsyk nuskambėjo dar kvailiau. Turbūt niekam (išskyrus ponią Dein Keltrop) ji neatrodė tokia svarbi, kaip man. Ant plastmasinio stalo viršaus su po ranka pakliuvusia šakute braižiau visokius raštus.

Rudės balsas guviai nuskambėjo.

– Tai tiek, ar ne?

– Tiek, – prisipažinau.

– Ką žadate dėl to daryti?

– Manote, kad ką nors *turėčiau* daryti?

– O kaipgi kitaip! *Kažkas* privalo ką nors daryti! Negi leisi ištisai gaujai galabyti žmones ir *nieko* nedarysi.

– Bet ką aš *galiu* padaryti?

Vos nepuoliau jai ant kaklo ir neapsikabinau.

Suraukusi kaktą ji gurkšnojo *pernodą*. Mane užliejo šiluma. Aš jau nebuvau vienas.

Netrukus ji susimąsčiusi tarė:

– Teks išsiaiškinti, ką visa tai reiškia.

– Sutinku. Bet kaip?

– Atrodo, jog yra vienas arba du ėjimai. Gal aš galėčiau padėti.

– Jūs padėtumėte? O kaip jūsų darbas?

– Po darbo valandų galima dar daug nuveikti. – Susimąstydama ji vėl suraukė kaktą.

– Ta mergina, – tarė ji pagaliau. – Su kuria vakarieniavote po spektaklio Old Vike. Rodos, Popi ar kuo vardu. Ji apie tai žino... turėtų žinoti... sprendžiant iš to, kaip ji elgiasi.

– Taip, bet kai bandžiau paklausinėti, ji išsigando ir ėmė trauktis. Pabūgo. Ir tikrai nekalbės.

– Štai kur aš galiu padėti, – pasitikėdama tarė Rudė. – Ji man pasakys tokių dalykų, kokių jums nepasakytų. Ar galėtumėte surengti visų mūsų susitikimą? Jūsų draugas su ja ir jūs su manim? Į spektaklį nueitume ar papietauti, ar dar kur nors? – Paskui ji tarsi sudvejojo. – Ar per brangiai kainuotų?

Nuraminau ją, kad aš išgalėčiau sumokėti.

– O jums... – Rudė valandėlę pagalvojo, – man rodos, – tarė ji iš lėto, – geriausia būtų veikti per Tomasiną Taker.

– Bet kaip? Jos nebėra.

– Kažkas norėjo, kad jos nebūtų, jeigu jūs teisingai samprotaujate! Ir tuo pasirūpino per "Palšą žirgą". Čia galėtų būti du suinteresuoti asmenys. Pamotė arba ta mergina, su kuria ji susikibo pas Luidžį ir kurios vaikiną paveržė. Gal ji ketino už jo tekėti. O tai nebūtų atitikę pamotės interesų – arba tos merginos, jeigu jai tas vaikinas rūpėjo. Abi būtų galėjusios kreiptis į "Palšą žirgą". Čia galime nutverti siūlo galą. Kuo ta mergina vardu, ar jūs nežinote?

– Rodos, Lu.

– Pelenų spalvos šviesiais plaukais, vidutinio ūgio, gana krūtinga?

Pritariau jos apibūdinimui.

– Man rodos, kažkur esu ją sutikusi. Lu Elis. Ji ir pati prie pinigo...

– Tokia neatrodė.

– Visos jos neatrodo, bet toji tikrai ne vargšė. Šiaip ar taip, ji išgalėtų susimokėti "Palšo žirgo" išlaidas. Ten turbūt veltui nieko nedaroma.

– Sunku įsivaizduoti, kad būtų kitaip.

– Turėsite apdoroti pamotę. Jums labiau dera nei man. Nuvažiuokite jos aplankyti...

– Kad nežinau nei adreso, nei nieko.

– Ką nors apie Tomi namus Luidžis žino. Manau, jis žino, kokioje grafystėje ji gyveno. O visa kita rasite abonementų knygoje. Bet kokie mes kvailiai! Juk pranešimą apie jos mirtį skaitėte laikraštyje "*The Times*". Taigi teks tik nueiti ir pavartyti jų komplektus.

– Man reikia kokios nors dingsties apsilankyti pas pamotę.

Rudė pasakė, kad tai nesudarysią sunkumų.

– Mat esate *šis tas*, – paaiškino ji. – Istorikas, skaitote paskaitas, prie jūsų pavardės rašomos mokslinio laipsnio raidės. Poniai Takerton tai padarys įspūdį, ir toks susitikimas jai tik pakutens savimeilę.

– O kokia dingstimi?

– Gal jus kuo nors domina jos namas? – atsainiai pakišo mintį Rudė. – Jeigu jis senas, tikriausiai kuo nors įdomus.

– Su mano nagrinėjamu periodu tikrai neturi nieko bendra, – paprieštaravau.

– Šito ji nežinos, – pasakė Rudė. – Žmonės visad mano, kad istorikui arba archeologui įdomu viskas, kas senesnis nei šimto metų. O gal koks paveikslas? Ten tikriausiai yra kokių nors senų paveikslų. Žodžiu, jūs susitariate susitikti, nuvažiuojate, jai įsiteikiate, ją pakerite, o tuomet pasisakote kažkada sutikęs jos dukterį – podukrą, – apgailestaujate ir taip toliau... Ir tada labai ūmai užsimenate apie "Palšą žirgą". Galite būti šiek tiek grėsmingas, jei norite.

– Ir ką?

– Ir stebėkite, kaip ji reaguos. Jei užsiminsite apie "Palšą žirgą" nelauktai, lyg perkūnas iš giedro dangaus, o jos sąžinė nešvari, galvą dedu, kad *kaip nors* ji išsiduos.

– O jeigu ji išsiduoda – kas toliau?

– Svarbiausia, kad sužinotume, ar einame teisinga linkme. Įsitikinę galėsime varytis į priekį visu greičiu.

Ji mąsliai palingavo galvą.

– Tai dar ne viskas. Kodėl, jūsų manymu, toji Grei viską pasakė jums? Kodėl buvo tokia atvira?

– Blaiviausias atsakymas būtų – todėl, kad ji kvanktelėjusi.

– Ne tai turiu galvoje. Turiu galvoje – kodėl *jums*? Būtent jums? Aš ką tik pagalvojau, ar čia nesama kokios sąsajos...

– Sąsajos su kuo?

– Luktelėkite, kol aš savo mintis surikiuosiu.

Palūkėjau. Rudė du kartus pabrėžtinai linktelėjo galvą ir tada prašneko.

– Tarkime... tarkime, kad viskas taip ir eisis. Ta mergina Popi žino apie “Palšą žirgą” netiesiogiai – ne iš savo asmeninės patirties, o girdėjo apie tai šnekant. Ji, atrodo, yra iš tų merginų, į kurias žmonės šnekėdami nelabai kreipia dėmesio, bet, galimas daiktas, kad ji kur kas nuovokesnė, negu atrodo. Kvaileliai dažnai tokie būna. Tarkime, aną vakarą kas nors nugirdo ją apie tai šnekant su jumis ir išbarė. Kitą dieną jūs atėjęs vėl ją klausinėjate, o ji jau prigąsdinta ir atsisako kalbėti. Tačiau tas faktas, kad buvote atėjęs jos iškvosti, tampa žinomas. Kuriems galams ją kvostumėte? Jūs gi ne policininkas. Vadinasi, jūs esate galimas *klientas*.

– Bet tikrai...

– Tai logiška, aš jums sakau. Jūs esate girdėjęs gandų ir norite apie viską išsamiau sužinoti savais sumetimais. Netrukus pasirodote šventės metu Mač Dipinge. Jus atsiveda į “Palšą žirgą” – galimas daiktas, todėl, kad pats prašėtės ten nuvedamas. Ir kas nutinka? Terza Grei ima iškart reklamuotis.

– Manyčiau, kad taip galėjo būti. – Aš susimąsčiau – Ar, jūsų nuomone, Rude, ji sugeba tai padaryti, ką teigia sugebanti.

– Aš linkusi manyti, kad tikrai nesugeba! Bet *pasitaiko* keistų dalykų. Ypač su ta hipnoze. Kam nors liepk kitą popietę ketvirtą valandą nulaužti gabalėlį žvakės, ir žmogus šitaip padaro, pats neturėdamas supratimo, *kodėl*. Ir panašūs dalykai. Arba elektroniniai prietaisai, į kuriuos įdedi lašelį kraujo, ir tau pasako, ar per dvejus metus gausi vėžį. Visa tai atrodo prasimanymas, bet gal nėra vien prasimanymas. O dėl Terzos aš nemanau, jog tai tiesa, tačiau labai bijau, kad taip *gali* būti!

– Taip, – tariau niūriai, – tai viską puikiai paaiškina.

– Aš galėčiau pasidarbuoti su Lu, – tarė susimąsčiusi Rudė. – Žinau daugybę vietų, kur ją galėčiau užtikti. Gal ir Luidžis ką nors žino.

– Bet visų pirma, – pridūrė ji, – reikia padraugauti su Popi.

Dėl to buvo susitarta gana nesunkiai. Tris vakarus iš eilės Deividas buvo laisvas, mes susitarėme nueiti į muzikinį spektaklį, ir jis atvyko su Popi prie šono. Vakarieniauti nuėjome į "Fantaziją", ir pastebėjau, jog Rudė su Popi ilgokai užtruko, nuėjusios pasipudruoti nosies, ir sugrįžo puikiai susigiedojusios. Per vakarienę, kaip buvo nurodžiusi Rudė, nepaliesta jokių ginčytinų temų. Galiausiai mes išsiskyrėme, ir aš parvežiau Rudę namo.

– Nedaug kuo turime pasigirti, – tarė ji linksmai. – Aš buvau sutikusi Lu. Tarp kitko, vyriškis, dėl kurio jos susipešė – tai Džinas Pleidonas. Mano manymu, geras nenaudėlis. Labai stengiasi prasimušti. Merginos jį dievina. Jis sukosi apie Lu, bet pasimaišė Tomi. Lu sako, kad jis buvęs abejingas Tomi, jam rūpėję tik jos pinigai, bet gal Lu taip maloniau galvoti. Šiaip ar taip, jis metė Lu it skudurą ir, savaime aišku, jai buvo skaudu. Anot jos, tai nebuvusios peštynės – šiaip mergiškas pasikarščiavimas.

– Mergiškas pasikarščiavimas! Ji rovė Tomi plaukus iš šaknų.

– Aš jums tik perpasakoju, ką man Lu sakė.

– Matyt, ji buvo labai atvira.

– A, visos mėgsta papasakoti apie savo meilės reikalus. Išplepės kiekvienam, kas klausysis. Šiaip ar taip, bet Lu jau turi kitą draugą – sakyčiau, kitą pašlemėką, bet vėl iš proto eina dėl jo. Tad man neatrodo, kad ji būtų prašiusi "Palšo žirgo" paslaugų. Kai jį paminėjau, ji liko abejinga. Manau, ją galime išbraukti. Ir Luidžis nemano, kad ten kas būtų buvę. Kita vertus, jo nuomone, Tomi tas Džinas labai patiko. Ir Džinas jai nebuvęs abejingas. O ką nuveikėte dėl pamotės?

– Ji išvažiavusi užsienin. Grįžta rytoj. Parašiau jai laišką – kitaip sakant, pasakiau savo sekretorei, kad parašytų ir paprašytų skirti man laiko.

– Gerai. Mes jau pajudėjome. Tikiuosi, niekur neįstrigsime.

– Jei iš to ką nors pešime.

– Ką nors vis vien pešime, – atsakė džiugiai Rudė. – Man tai vėl primena, kad reikia grįžti prie pradžios, prie versijos, kad tėvas Gormanas buvo nužudytas po to, kai apsilankė pas mirštančią moterį, ir dėl to, ką ji jam pasakė arba prisipažino. Kas nutiko tai moteriai? Ir kas ji tokia? Čia turėtų būti už ko nors užsikabinti.

– Ji mirė. Tiek apie ją ir težinau. Man rodos, jos pavardė Deivis.

– Na, o ar nebūtų galima daugiau sužinoti?

– Pasistengsiu padaryti viską, ką galiu.

– Jei prisikastume prie jos biografijos, galėtume išsiaiškinti, iš kur ji žinojo tai, ką žinojo.

– Suprantu.

Anksti kitą rytą paskambinau Džimiui Korigenui ir išdėsčiau savo klausimus.

– Pala. Mes šiek tiek toliau pasislinkome, bet nelabai daug. Deivis nebuvo jos tikra pavardė, todėl kiek užtrukome, kol ją patikrinome. Lukterėk, aš šį tą turiu apie ją pasižymėjęs... O va, štai. Tikroji jos pavardė Arčer, jos vyras buvo smulkus sukčius. Ji paliko jį ir susigrąžino mergautinę pavardę.

– Kokio pobūdžio sukčius buvo tas Arčeris? Ir kur jis dabar?

– Et, smulkus vagišius. Kniaukdavo prekes iš universalinių parduotuvių. Niekniekius tai šen, tai ten. Kelis kartus teistas. O kur jis dabar – jau miręs.

– Iš viso to ne kažin kiek naudos.

– Taip, mažai naudos. Firma, kurioje ponia Deivis dirbo prieš mirtį – "Pirkėjų poreikių tyrimai" – apie ją ar jos biografiją nedaug, matyt, težinojo.

Padėkojęs jam, padėjau ragelį.

12 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Po trijų dienų man paskambino Rudė.

– Aš jums šį tą turiu, – pasakė ji. – Pavardę ir adresą. Užsirašykite.

Pasiėmiau savo užrašų knygelę.

– Sakykite.

– Pavardė Bredlis, o adresas Savivaldybės skvero pastatai, septyniasdešimt aštuoni, Birmingemas.

– Po paraliais, ką visa tai reiškia?

– Vienas Dievas težino! Aš nežinau. Abejoju, ar Popi žino!

– Popi? Ar tai...

– Taip. Aš puikiai iškvočiau Popi. Sakiau, kad pasistengusi galiu iš jos ką nors išspausti. Kai ją suminkštinau, nebebuvo sunku.

– Ir nuo ko pradėjote? – paklausiau smalsiai. – Rudė nusijuokė.

– Nuo mergiškos draugystės. Jūs nesuprasite. Matote, kai mergina išsipasakoja kitai merginai, tai nieko nereiškia. Ji nemano, jog tai paslapties išdavimas.

– Kitaip sakant, savotiškas profesinis solidarumas?

– Galite ir taip pavadinti. Žodžiu, mudvi drauge valgėme priešpiečius ir aš jai pataškiau apie savo meilės reikalus ir visokias kliūtis – vedęs vyras, turi nepakenčiamą žmoną, katalikę, ji neduoda skyrybų ir jo gyvenimą paverčia tikru pragaru. Dabar jau esanti invalidė, nuolat kamuojama skausmų, bet dar pratrauks ne vienerius metus.

Jai ir pačiai būtų geriau, jei *galėtų* numirti. Pasakiau, jog esu rimtai nusiteikusi kreiptis į "Palšą žirgą", bet nežinau, nuo ko pradėti ir ar labai brangiai kainuotų. O ta Popi sako: taip, jos nuomone, brangiai. Ji girdėjusi, kad tos raganos užsiprašančios maišo pinigų. Tada aš sakau jai: "Matai *turiu* vilties tokį maišą gauti". Na, supranti, aš turiu senelio brolį, tikrai labai mielą seneliuką, ir jokiu būdu nelinkėčiau jam mirties, bet tas faktas labai pravertė. Galbūt, pasakiau aš, joms tai būtų šioks toks garantas? Tačiau nuo ko pradėti? Ir tada Popi prisipažino ir man davė tą pavardę ir adresą. Pirmiausia reikia kreiptis į jį ir susitarti dėl atlyginimo.

– Fantastika, – tariau aš.

– Daugmaž.

Valandėlę abu patylėjome.

Nepatikėdamas pasakiau:

– Ji pasakė jums visai atvirai? Neatrodė išsigandusi?

Rudė nekantriai atsakė:

– Jūs nesuprantate. Kad man pasakė, dar nereiškia, kad išdavė paslaptį. Galiausiai, Markai, jeigu mes manome, kad yra tikras verslas, jis turi būti daugiau ar mažiau reklamuojamas, argi ne taip? Juk joms visą laiką reikia turėti naujų "klientų".

– Mes išprotėjome, kad tikime panašiais dalykais.

– Tegul, išprotėjome. Ar važiuosite susitikti su ponu Bredliu?

– Taip, – pasakiau. – Važiuosiu susitikti su ponu Bredliu. Jeigu toks yra.

Negalėjau patikėti, kad toks yra. Bet aš klydau. Ponas Bredlis tikrai egzistavo.

Savivaldybės skvero pastatai buvo milžiniškas įstaigų korys. Septyniasdešimt aštuntą numerį radau trečiame aukšte. Ant matinio stiklo durų buvo tvarkingai juodomis raidėmis atspausdinta: K.R. Bredlis, ĮGALIOTAS AGENTAS. Žemiau, mažesnėmis raidėmis parašyta: *Prašom užeiti.*

Aš užėjau.

Mažas laukiamasis buvo tuščias, o durys su užrašu KABINETAS praviros. Balsas už jų pakvietė:

– Prašom užeiti.

Kabinetas buvo erdvesnis. Jame stovėjo rašomasis stalas, viena ar dvi patogios kėdės, telefonas, kūpsojo stirta aplankų, o už rašomojo stalo sėdėjo ponas Bredlis. Jis buvo neaukštas, tamsiaplaukis, skvarbiomis tamsiomis akimis. Vilkėjo tamsią verslininko eilutę ir atrodė it gyvas padorumas.

– Gal malonėtumėte uždaryti duris? – paprašė jis maloniai. – Ir sėskitės. Ši kėdė visai patogi. Gal cigaretę? Ne? Na, tai kuo jums galėčiau pasitarnauti?

Pažvelgiau į jį. Nežinojau, ką sakyti. Turbūt grynai iš nevilties rėžiau stačiai. O gal paskatintas mažų blizgančių jo akių.

– Kiek kainuos?

Su pasitenkinimu pastebėjau, kad jis kiek apstulbo, bet ne tiek, kiek jam derėjo apstulbti. Jis nepagalvojo, kaip aš juo dėtas būčiau pagalvojęs, kad į kabinetą atėjo koks silpnaprotis.

Jis tiktai kilstelėjo antakius.

– Taigi, taigi, taigi, – tarė. – Jūs tuščiai laiko negaištate, tiesa?

Aš nesitraukiau.

– Man rūpi atsakymas.

Jis tarsi priekaištaudamas vos palingavo galvą.

– Gal ne tokia turėtų būti pradžia. Reikėtų deramai pradėti kalbą.

Aš gūžtelėjau pečiais.

– Kaip norite. O kaip būtų deramai?

– Juk mudu vienas kitam net neprisistatėme, tiesa? Aš nežinau jūsų pavardės.

– Kol kas, – pasakiau, – aš, ko gero, nesu linkęs pasisakyti.

– Atsargus?

– Atsargus.

– Pagirtina savybė, nors ne visuomet praverčia. Ir kas gi jus pas mane atsiuntė? Kas tas mūsų bendras draugas?

– Vėlgi negaliu jums pasakyti. Mano draugas turi draugą, pažįstantį jūsų draugą.

Ponas Bredlis linktelėjo.

– Šitaip dauguma mano klientų ateina, – pasakė jis. – Kartais juos varginantys rūpesčiai būna gana subtilūs. Manau, jūs žinote, kokios mano pareigos?

Jis nebuvo nusiteikęs laukti mano atsakymo. Paskubėjo pats atsakyti.

– Hipodromo įgaliotas agentas, – pasakė. – Jūs turbūt domitės... žirgais?

Prieš paskutinį žodį buvo trumpa pauzė.

– Aš nelošiu lenktynėse, – atsakiau.

– Žirgas gali būti visaip panaudojamas. Lenktynėms, medžioklei, pasijodinėjimui. Mane domina sportinis panaudojimas. Lažybos. – Jis nutilo valandėlei, o po to atsainiai, pernelyg atsainiai, tarė:

– Ar jūs turite galvoje kokį nors vieną žirgą?

Gūžtelėjau pečiais ir užkirtau sau kelią trauktis.

– Palšas žirgas...

– A, labai gerai, puiku. Jūs pats, drįsčiau pasakyti, esate gana *tamsus* žirgas. Cha cha! Nesijaudinkite. Jums tikrai nėra ko jaudintis.

– Tai jūs taip manote, – atsakiau atžarokai.

Ponas Bredlis ėmė elgtis švelniau, labiau raminamai.

– Aš puikiai suprantu jūsų jausmus. Bet galiu jums laiduoti, kad nėra ko nerimauti. Aš pats esu teisininkas – žinoma, netekęs advokato teisių, – pridūrė lyg tarp kitko, bet kone žaviai pasiaiškindamas. – Antraip čia nesėdėčiau. Bet tikrai galiu jums laiduoti, jog įstatymus išmanau. Mano rekomenduojami dalykai yra visiškai teisėti ir atviri. Juk tai tik lažybos. Žmogus gali lažintis dėl ko tik nori – ar rytoj lis, ar rusai pajėgūs nusiųsti žmogų į mėnulį, ar jūsų žmona pagimdys dvynukus. Jūs galite lažintis, ar ponia B mirs

prieš Kalėdas, arba ar ponia C išgyvens iki šimto metų. Jūs lažinatės dėl savo nuomonės ar dėl savo intuicijos – vadinkite kaip tinkamas. Labai paprasta.

Pasijutau taip, lyg mane prieš operaciją būtų raminęs chirurgas. Ponas Bredlis nepriekaištingai atliko konsultuojančio gydytojo vaidmenį.

– Aš nelabai suprantu to "Palšo žirgo" veiklos, – pasakiau iš lėto.

– Ir todėl nerimaujate? Taip, dėl to daugelis žmonių nerimauja. Žemėje ir danguje, Horacijau, daug visokių dalykų ir taip toliau, ir taip toliau. Atvirai kalbant, aš pats nesuprantu. Bet ji duoda rezultatų. Stebėtinu būdu duoda rezultatų.

– Jei galėtumėte man plačiau apie tai papasakoti...

Dabar jau buvau įsijautęs į savo vaidmenį – atsargus, susidomėjęs, bet – įsigąsdinęs. Bredliui su tokia laikysena, matyt, teko dažnai susidurti.

– Ar ką nors žinote apie tą namą?

Greitai apsisprendžiau. Meluoti būtų neišmintinga.

– Aš... na... taip, buvau ten su draugais. Jie mane nusivedė...

– Žavi sena aludė. Įdomi istoriniu požiūriu. Jos pasakiškai ją restauravo. Vadinasi, jūs susipažinote su ja? Turiu galvoje savo draugę, panelę Grei.

– Taip... taip, žinoma. Nepaprasta moteris.

– Argi ne? Taip. Ji tokia. Taikliai nusakėte. Nepaprasta moteris. Ir nepaprastų galių.

– Ir ką ji sakosi galinti! Tikrai... visiškai... tiesiog neįmanomus dalykus?

– Būtent. Čia ir yra esmė. Tai, ką ji teigia galinti sužinoti ir galinti atlikti – neįmanomi dalykai! Kiekvienas taip pasakytų. Pavyzdžiui, teisme...

Juodos blizgančios jo akutės skverbte skverbėsi į manąsias. Ponas Bredlis pakartojo tuos žodžius tyčia pabrėždamas.

– Pavyzdžiui, teisme tokį dalyką išjuoktų! Jei ta moteris atsistotų ir prisipažintų įvykdžiusi žmogžudystę –

nužudžiusi per nuotolį arba "valios jėga", ar kaip ji tai pavadintų, toks prisipažinimas būtų niekinis! Net jeigu jos pareiškimas būtų teisingas (o tuo, žinoma, blaivaus proto žmogus, kaip jūs ir aš, jokiu būdu nepatikėtų), teismo jis nebūtų pripažintas. Žmogžudystė per nuotolį įstatymo požiūriu nėra žmogžudystė. Tai nesąmonė. Čia visas to reikalo privalumas – ir jūs pagalvoję taip įvertinsite.

Supratau, kad esu raminamas. Žmogžudystė, įvykdyta okultinėmis priemonėmis Anglijos teisme nėra žmogžudystė. Jei aš pasamdyčiau gangsterį įvykdyti žmogžudystę vėzdu arba peiliu, būčiau su juo areštuotas – aš nusikaltimo bendrininkas, užsakęs žmogžudystę. Bet jei pavesčiau Terzai Grei tai atlikti pasinaudojant juodąja magija – ta juodoji magija teisėta. Ir tai, anot pono Bredlio, visas to reikalo privalumas.

Pasipriešindamas sukilo mano įgimtas skepticizmas. Aš pratrūkau:

– Bet, po velnių, juk tai fantazijos,– sušukau. – Aš tuo netikiu. Tai neįmanoma.

– Pritariu jums, tikrai pritariu. Terza Grei – nepaprasta moteris, tikrai turinti nepaprastų galių, tačiau negalima patikėti tuo, ką ji teigia sugebanti. Kaip jūs sakote, tai per daug fantastiška. Šiais laikais iš tiesų niekas nepatikės, jog kas nors per mediumą arba pats, sėdėdamas savo namuose Anglijoje, gali pasiųsti minčių bangas ar ką panašaus ir susargdinti parankia liga bei numarinti žmogų, esantį, sakysime, Kipre ar dar kur.

– Bet juk *šitai* ji teigia ?

– O taip. Be abejo, ji *turi* galių – ji škotė, o vadinamoji aiškiaregystė būdinga tai tautai. Aiškiaregystės esama. Štai kuo aš tikiu, tikiu nedvejodamas. – Jis pasilenkė į priekį, įspūdingai grasindamas pirštu. – Terza Grei tikrai žino... iš anksto... kas mirs. Tai talentas. Jai įgimtas.

Jis atsilošė, stebėdamas mane. Aš laukiau.

– Pateikime teorinį pavyzdį. Kam nors – jums ar kokiam kitam žmogui – labai rūpi žinoti, kada mirs, tarkime, senoji teta Eliza. Turbūt pripažinsite, kad tokį dalyką

pravartu žinoti. Čia nieko bloga, nieko pikta – tiesiog patogu žinoti. Ką planuoti ateičiai? Ar, tarkime, iki kito lapkričio atsiras reikalinga pinigų suma? Jeigu tikrai žinotumėte, galėtumėte ko nors naudingo imtis. Juk mirtis nenuspėjama. Gal mieloji senutė Eliza, palaikoma daktarų, dar pratrauks dešimt metų. Žinoma, jūs tuo labai džiaugtumėtės, jūs taip mylite mieląją senutę, bet kaip būtų pravartu *žinoti*.

Nutilęs jis dar labiau pasilenkė į priekį.

– Ir štai tada *aš* įsiterpiu. Aš lažybininkas. Lažinuosi dėl bet ko – aišku, savo sąlygomis. Jūs ateinate su manim pasikalbėti. Savaime aišku, jūs nenorėtumėte lažintis, kada senutė mirs. Tai žeistų jūsų jausmus. Tad sutariame šitaip. Jūs man statote tam tikrą sumą, jog iki Kalėdų teta Eliza bus sveika ir gyva, o aš susilažinu, jog nebus.

Blizgančios akutės buvo įbestos į mane...

– Kas čia tokio? Visai paprasta. Mudu dėl to susiginčijame. Aš sakau, kad tetos E. dienos jau suskaičiuotos, jūs sakote, kad ne. Mudu sudarome kontraktą ir pasirašome. Aš pasiūlau datą. Sakau, jog dvi savaites prieš ar po tos datos už tetą E. bus atlaikytos gedulingos mišios. Jūs sakote, kad ne. Jeigu bus, kaip jūs sakote, – *aš* moku *jums*. O jeigu priešingai, – jūs mokate *man*!

Pažvelgiau į jį. Bandžiau įsivaizduoti, ką jaučia žmogus, panoręs nuo kelio pašalinti seną turtingą damą. Pavyzdžiui, priežastis šantažas. Lengviau įsijausti į šantažuojamo kailį. Kas nors iš manęs metų metus traukia pinigus. Daugiau nebegaliu ištverti. Trokštu, kad to asmens nebūtų gyvo. Pats neturiu drąsos jį nugalabyti, tačiau bet ką atiduočiau... taip, bet ką...

Prašnekau – mano balsas buvo kimus. Pasijutau atliekąs savo vaidmenį su tam tikru pasitikėjimu.

– Kokios sąlygos?

Pono Bredlio laikysena tuoj pat pasikeitė. Jis pralinksmėjo, kone džiūgavo.

– Štai nuo ko mes pradėjome, tiesa? Ar veikiau nuo ko jūs pradėjote, cha cha. Jūs paklausėte: “Kiek kai-

nuos?" Išties mane gerokai apstulbinote. Dar nebuvau matęs, kad kas nors iškart eitų prie reikalo esmės.

– Kokios sąlygos?

– Tai nuo daug ko pareina. Nuo kelių skirtingų veiksnių. Labiausiai nuo to, kokia suma pastatyta ant kortos. Kai kuriais atvejais pareina nuo kliento išteklių. Pavyzdžiui, neparankus vyras arba koks šantažuotojas, ar kas panašaus – pareina nuo to, kiek mano klientas išgali mokėti. Su skurdžiais klientais, nenorėdamas nesklandumų, aš nesilažinu, išskyrus ką tik mano nusakytą atvejį. Tuo atveju tai pareina nuo tetos Elizos turto vertės. Sąlygos nustatomos tarpusavio susitarimu. Mudu abu norime šį tą laimėti, tiesa? Paprastai sulygstame dėl santykio vienas nuo penkių šimtų.

– Vienas šimtas nuo penkių šimtų? Aukštoka kaina.

– Mano lažybų kaina aukštoka. Jeigu tetos Elizos viena koja jau būtų kape, pats tai žinotumėte ir pas mane neitumėte. Išpranašauti kieno nors mirtį dviejų savaičių tikslumu yra nelengva ir reikštų gana didelį santykį. Šimtas nuo penkių tūkstančių svarų nebūtų išimtis.

– Tarkime, jūs pralošiate?

Ponas Bredlis gūžtelėjo pečiais.

– Būtų didelė nesėkmė. Tuomet aš moku.

– O jei pralošiu, aš moku. O tarkime, nemoku?

Ponas Bredlis atsilošė kėdėje. Prisimerkė.

– Šito aš jums nepatarčiau, – pasakė švelniai. – Tikrai nepatarčiau.

Kad ir švelnus buvo jo balsas, man šiurpas per nugarą perbėgo. Tiesiai jis neištarė jokio grasinimo. Bet grasinimas nuskambėjo.

Atsistojęs tariau:

– Man... man reikia viską apgalvoti.

Ponas Bredlis vėl buvo malonus ir mandagus.

– Būtinai apgalvokite. Stačia galva niekur nepulkite. Jei nuspręsite imtis šito reikalo, sugrįžkite ir mudu smulkiai aptarsime. Neskubėkite. Ne gaisras. Neskubėkite.

Išėjau tiems žodžiams skambant ausyse. "Neskubėkite..."

13 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Savo užduoties pasikalbėti su ponia Takerton ėmiausi nenoromis. Kad ir kaip raginamas Rudės, aš anaiptol nebuvau įsitikinęs, ar būtų išmintinga su ja kalbėtis. Visų pirma nesijaučiau tinkamas užduočiai, kurią užsikroviau. Abejojau savo sugebėjimu sukelti reikiamą reakciją ir skaudžiai suvokiau, jog teks apsimetinėti tuo, kuo nesu.

Rudė pamokė mane telefonu. Savo sumanumu, kurį pasitelkdavo, kai jai to reikėjo, mane kone gąsdindama.

– Bus labai paprasta. Tas namas projektuotas Nešo. Bet yra ne tokio stiliaus, kuris jam būdingas. Tai veikiau gotiškas jo vaizduotės polėkis.

– Ir kodėl aš panūdau jį apžiūrėti?

– Ketinate parašyti straipsnį arba knygą apie įtakas, dėl kurių keičiasi architekto stilius. Ką nors panašaus.

– Man atrodo labai dirbtina.

– Niekai, – atkirto tvirtai Rudė. – Kai paliečiamos temos iš mokslo ar meno srities, nelaukčiausi žmonės kuo rimčiausiu tonu pripaisto arba prirašo neįtikimiausių teorijų. Tokių skiedalų aš jums galėčiau ištisus skyrius pacituoti.

– Štai kodėl tai užduočiai jūs kur kas labiau tiktumėte nei aš.

– Klystate, – paprieštaravo man Rudė. – Ponia Takerton gali jus rasti žinyne *Kas yra kas* ir jai tai padarys deramą įspūdį. Manęs ji ten neras.

Mano abejonės neišsisklaidė, nors laikinai buvau nugalėtas.

Po to neįtikėtino pokalbio su ponu Bredliu mudu su Rude pasitarėme. Jai tai neatrodė taip neįtikėtina kaip man. Ji tarsi buvo netgi patenkinta.

– Baigiasi mūsų spėliojimai, ar kartais neprisifantazavome, – pareiškė ji. – Dabar mes žinome, kad tikrai yra tokia organizacija, kuri pašalina nepageidautinus asmenis.

– Antgamtiškomis priemonėmis!

– Jūsų ribotas mąstymas. Tai pašiaušti Sibilės plaukai ir netikri skarabėjai jus klaidina. Jeigu ponas Bredlis būtų pasirodęs esąs šarlatanas daktaras arba pseudoastrologas, jūs vis vien dar būtumėte neįtikintas. Bet kadangi jis yra bjaurus, žemiškas, įstatymo raide besinaudojantis niekšelis – bent aš tokį įspūdį apie jį susidariau iš jūsų pasakojimo...

– Beveik, – atsakiau.

– Tokiu atveju viskas nuostabu. Kad ir kokia apgavystė visa tai atrodo, tos trys moterys "Palšame žirge" kažką turi savo rankose, kas *veikia*.

– Jei esate taip įsitikinusi, tad kam dar eiti pas tą ponią Takerton?

– Papildomas patikrinimas, – atsakė Rudė. – Mes žinome, ką Terza Grei sakosi galinti. Žinome, kokia yra apmokėjimo tvarka. Šį tą žinome apie tris aukas. Mums rūpi daugiau sužinoti apie klientus.

– Tarkime, ponia Takerton niekuo neišsiduoda buvusi jų klientė?

– Tuomet turėsime kitur patyrinėti.

– Žinia, aš galiu viską sužlugdyti, – tariau nusiminęs.

Rudė patarė apie save būti geresnės nuomonės.

Tad štai aš atvykstu prie Karavėjaus parko paradinių durų. Namas, žinoma, nė kiek nepanašus į mano įsivaizduotą, pastatytą pagal Nešo projektą. Daugeliu atžvilgių tai kone kuklių dydžių pilis. Rudė buvo žadėjusi man

atsiųsti neseniai išleistą knygą apie Nešo architektūrą, bet pavėlavau ją gauti, tad atvykau nepakankamai pasikaustęs.

Paspaudus skambutį, duris atidarė gerokai apskuręs tarnas alpakos švarku.

– Ponas Isterbrukas? – paklausė jis. – Ponia Takerton jūsų laukia.

Jis nuvedė mane į prašmatniai apstatytą svetainę. Kambarys man padarė nemalonų įspūdį. Viskas jame buvo brangu, tačiau neskoninga. Šiaip kambarys būtų atrodęs malonių proporcijų, jeigu būtų buvęs tuščias. Ant sienų kabėjo pora gerų paveikslų ir nemažai blogų. Buvo daug geltono brokato. Tolesnius mano svarstymus nutraukė įėjusi pati ponia Takerton. Sunkiai atsistojau iš gilios ryškiai geltono brokato sofos.

Nežinau, ką tikėjausi išvysti, bet savo nusiteikimą turėjau visiškai pakeisti. Namo šeimininkė neatrodė kuo nors grėsminga, – paprastų paprasčiausia moteriškė tarp jauno ir vidutinio amžiaus. Nelabai įdomi, pamaniau, ir ne itin graži. Lūpos, nors ir storai padažytos, buvo plonos, bylojančios apie negerą būdą. Smakras kiek nusklembtas. Akys šviesiai melsvos ir tarsi įkainojančios visa, ką matė. Tokios moterys nešikams ir rūbininkams šykšti arbatpinigių. Tokių pasaulyje daug, tik gal ne taip brangiai pasipuošusių ir ne taip gerai pasidažiusių.

– Ponas Isterbrukas? – Ji aiškiai džiaugėsi mano apsilankymu. Netgi buvo pakylėtos nuotaikos. – Man *taip* malonu su jumis susipažinti. Taip netikėta, kad jūs susidomėjote šiuo namu. Aš, aišku, žinojau, kad jis statytas Džono Nešo, man vyras buvo sakęs, bet niekada nemaniau, kad juo galėtų susidomėti toks žmogus, kaip *jūs*!

– Matot, ponia Takerton, jis nėra visai būdingas jo stiliui ir todėl įdomus... e...

Ji išgelbėjo mane nuo tolesnio aiškinimo.

– Kad aš baisiai neišmanau apie tokius dalykus – turiu galvoje architektūrą, archeologiją ir visa kita. Bet jūs nepaisykite mano nemokšiškumo...

Visai jo nepaisiau. Netgi džiaugiausi.

– Be abejo, tie dalykai be galo įdomūs, – pasakė ponia Takerton.

Atsakiau, kad, priešingai, – mes, specialistai, mus dominančiom siaurom profesinėm temom paprastai kalbame ilgai ir nuobodžiai.

Ponia Takerton paprieštaravo, jog tai *tikrai* netiesa, ir paklausė, ar aš pageidaučiau pirma išgerti arbatos, o po to apžiūrėti namą, ar pirma apžiūrėsiu namą ir po to išgersiu arbatos.

Dėl arbatos nebuvo tartasi – man paskirtas laikas buvo pusė keturių, bet pasakiau, gal pirma apžiūrėsiu namą.

Ji mane vedžiojo po namą ir visą laiką neužsičiaupdama tarškėjo, tad man nedavė progos išreikšti savo nuomonę apie architektūrą.

Laimė, pasakė ji, kad aš paskubėjau atvykti. Namas jau parduodamas – "Vyrui mirus, jis man per didelis", – ir regis, jau yra pirkėjas, nors dar tik savaitė, kai agentai įtraukė jį į savo sąrašus.

– Man būtų nemalonu, jei būtumėte pamatęs jį tuščią. Mano manymu, jei nori įvertinti namą, jis turi būti gyvenamas. Kaip jūs manote, pone Isterbrukai?

Šis namas man labiau būtų patikęs negyvenamas ir neapstatytas, bet, savaime aišku, šito negalėjau pasakyti. Paklausiau jos, ar liks gyventi šiose apylinkėse.

– Dar pati gerai nežinau. Iš pradžių truputį pakeliausiu. Pasimėgausiu saule. Nepakenčiu šito klimato. Tiesą sakant, žiemoti ketinu Egipte. Buvau ten prieš dvejus metus. Tokia nuostabi šalis, bet *jūs* tikriausiai viską apie ją žinote.

Apie Egiptą aš nieko nežinojau, taip jai ir pasakiau.

– Jūs turbūt kuklinatės, – tarė ji linksmai ir atsainiai. – Čia valgomasis. Jis aštuoniakampis. Taip, ar ne? Be stačių kampų.

Pasakiau, kad tikrai taip, ir pagyriau kambario proporcijas.

Netrukus ekskursiją baigėme, grįžome į svetainę, ir ponia Takerton paskambino, kad atneštų arbatos. Atnešė tas apskuręs tarnas. Didelį sidabrinį Viktorijos laikų arbatinį būtų buvę ne pro šalį nušveisti.

Tarnui išėjus, ponia Takerton atsiduso.

– Vyrui mirus, vedusiųjų pora, kuri čia tarnavo kone dvidešimt metų, pasiprašė atleidžiami. Sakėsi išeiną pensijon, bet paskui išgirdau, kad jie susirado kitą vietą. Labai gerai apmokamą. Man atrodo, kad mokėti tokius didelius atlyginimus būtų kvailystė. Kai pagalvoji, kiek kainuoja tarnų maistas ir butas – jau nekalbant apie skalbinius.

Taip, pamaniau, šykšti. Blyškios akys, siauros lūpos byloja apie godumą.

Ponią Takerton prakalbinti nebuvo sunku. Ji šneki moteris. Ir ypač mėgo kalbėti apie save. Atidžiai klausydamasis, tai šen, tai ten įterpdamas po skatinantį žodelį, apie ponią Takerton nemažai sužinojau. Daugiau nei ji suvokė man pasakiusi.

Sužinojau, jog prieš penkerius metus ji ištekėjo už Tomo Takertono, našlio. Ji buvusi "daug daug už jį jaunesnė". Susipažinusi su juo dideliame pajūrio viešbutyje, kur laikiusi bridžo saloną. Ji nejučiomis apie tai prasitarė. Netoliese esančioje mokykloje mokėsi jo duktė – "vyras nežino, kaip elgtis su dukra, kur nors ją išvedus".

– Vargšas Tomas buvo toks vienišas... Pirmoji jo žmona buvo mirusi prieš keletą metų ir jis labai jos ilgėjosi.

Ponia Takerton toliau piešė savo portretą. Minkštaširdė, gera moteris, pagailėjusi senstančio vienišo vyriškio. Jo blogėjanti sveikata ir jos atsidavimas.

– Nors, žinia, į jo ligos pabaigą *jokių* draugų nebegalėjau turėti.

Pagalvojau, ar buvo kokių vyriškos lyties draugų, kurie ponui Takertonui atrodė nepageidautini? Gal tai paaiškina jo testamento sąlygas?

Rudė už mane pasidomėjo jo testamento sąlygomis Somerset Hauze.

Dalis palikimo skirta seniems tarnams, porai krikštavaikių, o žmona aprūpinta pakankamai, bet ne pernelyg dosniai. Iki mirties ji gaus pajamas iš patikimai įdėtos sumos. Jo dukteriai Tomasinai Anai paliekamas šešiaženkliu skaičiumi įvertintas dvaras, kuris taps asmenine nuosavybe, jai sukakus dvidešimt vieneriems metams arba ištekėjus. Jeigu ji mirtų netekėjusi, nesulaukusi dvidešimt vienerių metų, pinigai atitektų jos pamotei. Atrodo, jog daugiau šeimos narių nebuvo.

Didelis laimikis, pamaniau. O ponia Takerton mėgsta pinigus... Iš visko matyti. Buvau įsitikinęs, kad savų pinigų, kol ištekėjo už senyvo našlio, ji neturėjo. Tada turbūt pinigai ir apsuko jai galvą. Apsunkinta ligonio vyro, ji laukė meto, kada bus laisva, dar jauna ir tokia turtinga, kokia net nedrįso svajoti būsianti.

Testamentas turbūt ją apvylė. Ji svajojo apie šį tą geriau nei kuklios pajamos. Ji tikėjosi brangių kelionių prašmatniais laivais, drabužių – o gal net pasimėgauti pačiais pinigais, kaupiant juos banke.

Tuo tarpu visus pinigus gaus podukra! Podukra bus turtinga paveldėtoja. Podukra, kuri, galimas daiktas, nemėgo pamotės ir tai parodydavo – jaunystė negailestinga. Podukra bus turtinga, nebent...

Nebent?.. Ar to pakako? Ar tikrai galėčiau patikėti, kad ši šviesiaplaukė apgaulinga būtybė, taip sklandžiai tauškianti banalybes, ryžtųsi kreiptis į "Palšą žirgą" ir tartis dėl jaunos merginos mirties?

Ne, tuo negalėjau patikėti.

Tačiau privalėjau atlikti savo pareigą. Ūmai aš tariau:

– Jūs galbūt žinote, kad vieną vakarą buvau sutikęs jūsų dukterį – jūsų podukrą.

Ji pažvelgė į mane truputį nustebusi, bet ne itin susidomėjusi.

– Tomasiną? Nejaugi?

– Taip, Čelsyje.

– Ak, Čelsyje! Taip, galėjo būti... – Ji atsiduso. – Ak, tos šiuolaikinės merginos. Taip sunku su jomis. Atrodo, kad jų *niekas* negali suvaldyti. Tėvas dėl to labai sielojosi. *Aš*, žinoma, nieko negalėjau padaryti. Ką *aš* sakydavau, ji niekad neklausydavo. – Ji vėl atsiduso. – Matote, kai mudu susituokėme, ji buvo jau beveik suaugusi. Pamotė... – ji palingavo galvą.

– Visuomet keblioje padėtyje, – tariau užjaučiamai.

– Aš buvau nuolaidi – stengiausi kaip įmanydama.

– Tuo neabejoju.

– Bet viskas veltui. Tomas, žinia, jai neleisdavo elgtis su manimi atvirai šiurkščiai, bet nedaug trūko, kad ji peržengtų visas ribas. Per ją gyvenimas buvo tiesiog nepakenčiamas. Tam tikra prasme man net palengvėjo, kai ji užsispyrė išeiti iš namų, bet aš puikiai supratau, ką Tomas pergyveno. Ji susidėjo su nepageidautina šutve.

– Aš tai pastebėjau, – tariau.

– Vargšė Tomasina, – pasakė ponia Takerton. Ji pasitaisė užkritusią šviesių plaukų garbaną. Po to pažvelgė į mane. – Ak, jūs gal ir nežinote. Prieš mėnesį ji mirė. Nuo encefalito – labai staigiai. Man rodos, tai jaunų žmonių liga – taip gaila.

– Žinojau, kad ji mirė, – pasakiau.

Atsistojau.

– Labai ačiū, ponia Takerton, kad aprodėte man savo namus. – Mudu paspaudėme vienas kitam ranką.

Jau žengdamas eiti atsisukau.

– Tarp kitko, – tariau, – man regis, jūs žinote "Palšą žirgą". tiesa?

Nekilo jokių abejonių, kad ji išsigando. Šviesiose akyse šmėkštelėjo išgąstis, niekas daugiau, tik išgąstis. Veidas išbalo net po kosmetikos kauke.

Ji prakalbo šaižiu plonu balsu:

– Palšas žirgas? Apie kokį palšą žirgą jūs kalbate? Aš nieko nežinau apie jokį palšą žirgą.

Žvilgsniu išreiškiau nustebimą.

– O, vadinasi, suklydau. Mač Dipinge yra labai įdomi sena aludė. Anądien tuose kraštuose buvau, ir mane nusivedė pasižiūrėti. Namas nuostabiai perstatytas, išlaikant senąją nuotaiką. Man *tikrai* atrodo, kad jūsų pavardė tada buvo paminėta, – o gal ten lankėsi jūsų podukra – ar kas kitas jūsų pavarde. – Aš nutilau. – Tie namai gana plačiai žinomi.

Buvau patenkintas savo atsisveikinimu. Viename iš veidrodžių ant sienos pamačiau atsispindėjusį ponios Takerton veidą. Ji spoksojo man įkandin. Buvo labai labai išsigandusi, ir aš įsivaizdavau, kaip ji atrodys ateityje... Reginys ne iš maloniųjų.

14 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Tad mes jau tvirtai įsitikinome, – pasakė Rudė.

– Mes ir pirma buvome įsitikinę.

– Taip – tam tikra prasme. Bet dabar padėtas galutinis taškas.

Valandėlę aš tylėjau. Įsivaizdavau ponią Takerton, keliaujančią į Birmingemą. Įeinančią į Savivaldybės skvero pastatus, susitinkančią su ponu Bredliu. Ji nervinga, būgštaujanti... jis geraširdiškai ramina. Gudriai, primygtinai įkalbinėja, jog nesą jokios rizikos. (Poniai Takerton jis turėjo tai itin pabrėžti). Tarsi mačiau, kaip ji niekuo neįsipareigojusi išeina. Kad apsiprastų su ta mintim. Gal nuvyksta aplankyti podukros, gal podukra savaitgaliui parvažiuoja namo. Galėjo kalbėtis, užsiminti apie vestuves. O ji visą tą laiką galvoja apie PINIGUS – ne apie kokį varganą pragyvenimo minimumą, bet apie didelius pinigus, krūvas pinigų, pinigus, tenkinančius visas tavo užgaidas! Ir jie visi atitenka šiai puolusiai, neišauklėtai mergiotei, kuri, vilkina džinsais ir purvinais megztiniais, kiurkso Čelsio kavinėse su savo nepageidautinais puolusiais draugais. Kodėl šitokiai mergiotei, niekam tikusiai mergiotei, kuri niekad nebus kitokia, turi atitekti visi nuostabūs pinigai?

Tad ji dar kartą apsilanko Birmingeme. Dar atsargesnė, dar labiau nuraminama. Pagaliau prakalbama apie sąlygas. Nenoromis nusišypsojau. Ponui Bredliui neišėjo visko savaip pakreipti. Su ja nebuvo lengva sulygti. Bet galiausiai sutariama, pasirašomi reikalingi dokumentai, ir kas tada?

Štai čia mano vaizduotė sustojo. Štai ko mes nežinome.

Atsitokėjęs iš savo minčių, pamačiau Rudę mane stebint.

Ji paklausė:

– Na, pergalvojote?

– Iš kur žinote, ką aš darau.

– Imu perprasti jūsų minčių eigą. Pergalvojote jos kelius, ar ne, sekdamas paskui ją į Birmingemą ir visa kita?

– Taip, bet mano mintys staiga sustojo. Ties ta vieta, kai ji susitarė Birmingeme, – *kas buvo toliau*?

Mudu susižvalgėme.

– Anksčiau ar vėliau, – pasakė Rudė, – *kas nors* turės tiksliai sužinoti, kas dedasi "Palšame žirge".

– Kaip?

– Nežinau... Nebus lengva. Niekas, kas ten tikrai buvo, kas tikrai tai *darė*, niekas nepasakys. Antra vertus, tik tie žmonės ir *galėtų* pasakyti. Sunku tikėtis... Kažin...

– Galėtume kreiptis į policiją, – pakišau mintį.

– Taip. Galų gale mes jau žinome šį tą gana apibrėžto. Ar manote, kad tuo galima remtis?

– Parodymai apie ketinimus. Ar to užtenka? Tas mirties troškimas – nesąmonė. O, – neleidau jai įsiterpti, – gal ir nėra nesąmonė, tačiau teisme *šitaip* atrodytų. Mes net nenutuokiame, kas ten iš tikrųjų vyksta.

– Vadinasi, turėsime sužinoti. Bet kaip?

– Reikėtų pamatyti savo akimis ir išgirsti savo ausimis. Bet tame didžiuliame kaip klojimas kambaryje visiškai nėra kur pasislėpti, o aš manau, jog būtent ten "tai" turėtų vykti.

Rudė atsisėdo tiesiai, krestelėjo galvą lyg smarkus terjeras ir pasakė:

– Yra vienintelis kelias sužinoti, kas ten išties darosi. Reikia tapti jų tikru klientu.

Išpūčiau į ją akis.

– Tikru klientu?

– Taip. Jūs arba aš, nesvarbu kuris, turime panorėti ką nors pašalinti. Vienam iš mudviejų teks nueiti pas Bredlį ir susitarti.

– Man tai nepatinka, – pasakiau griežtai.

– Kodėl?

– Juk gali būti pavojinga.

– Mums?

– Galbūt. Nors aš galvoju apie auką. Mums teks rasti auką ir pasakyti tos aukos pavardę. Auka negali būti pramanyta. Jie gali pasitikrinti – tiesą sakant, jie neabejotinai pasitikrintų, ar taip nemanote?

Pagalvojusi valandėlę Rudė linktelėjo.

– Taip. Auka turi būti tikras žmogus su tikra pavarde.

– Štai tas man ir nepatinka, – pasakiau aš.

– Ir turėsime nurodyti tikrą priežastį, dėl kurios norime ta auka atsikratyti.

Valandėlę mudu tylėjome, galvodami apie šią reikalo pusę.

– Kad ir kas bus tas žmogus, reikės gauti jo sutikimą, – tariau iš lėto. – Tai didelis prašymas.

– Visa jų veikla tikriausiai gerai sutvarkyta, – tarė apmąstydama Rudė. – Bet dėl vieno dalyko, kurį pasakėte anądien, jūs visiškai teisus. Didžiausia jų verslo silpnybė, kad jie yra padėtyje be išeities. Jų verslas turi būti ir slaptas, ir ne pernelyg slaptas. Galimi klientai turi kaip nors apie jį išgirsti.

– Man keista, – pasakiau, kad policija apie jį, matyt, nėra girdėjusi. Paprastai jie nujaučia, jei vyksta kokia nusikalstama veikla.

– Taip, bet, mano nuomone, jie neužkliūva todėl, jog tikrąja šio žodžio prasme tai *mėgėjiškas* būrelis. Ne profesionalų. Nesamdomi ir neįtraukiami jokie profesionalūs nusikaltėliai. Nesamdo gangsterių galvoms nuimti. Viskas labai *privatu*.

Pritariau, kad jos žodžiuose esama teisybės.

Rudė kalbėjo toliau:

– Tarkime, kad jūs arba aš (aptarsime abi galimybes) žūtbūtinai norime kuo nors atsikratyti. Kas galėtų būti tas asmuo, su kuo mes norėtume susidoroti? Aš turiu seną mielą dėdę Merviną, kuriam iškeliavus anapilin, man teks nemaža pinigų sumelė. Iš visos giminės esame likę tik aš ir mano pusbrolis Australijoje. Tad galėtų būti ši dingstis. Bet jam jau per septyniasdešimt, šiek tiek kuoktelėjęs, tad man tarsi būtų protingiau palaukti savaiminės baigties – nebent mirtinai pristigčiau pinigų, o tai suvaidinti tikrai būtų gana sunku. Be to, jis labai mielas ir aš jį labai myliu; kuoktelėjęs ar ne kuoktelėjęs žmogus, bet dar džiaugiasi gyvenimu ir už jokius pinigus nenorėčiau nors valandėle jį sutrumpinti, juo labiau tokiu dalyku rizikuoti! O kaip jūs? Ar turite kokių giminaičių, ketinančių jums palikti pinigų?

Papurčiau galvą.

– Nė vieno.

– Blogai. O gal tai tebūnie šantažas? Nors reikėtų didelio pasiruošimo. Jei būtumėte parlamento narys, būsimas ar buvęs ministras, arba dirbtumėte užsienio reikalų ministerijoje, būtų kas kita. Tas pat ir man. Prieš penkiasdešimt metų būtų buvę lengva. Kompromituojantys laiškai, nuotraukos Adomo kostiumu, bet mūsų laikais kam tai *rūpi*? Gali pasielgti kaip Velingtono hercogas ir atrėžti: “Spausdinkite ir eikite po velnių!” Ką dar būtų galima sugalvoti? Dvipatystę? – Ji įsmeigė į mane priekaištingą žvilgsnį. – Kaip gaila, kad niekad nebuvot vedęs. Jei būtumėte vedęs, tad iš to galėtume ką nors sukurpti.

Matyt, išsidaviau veido išraiška. Rudė buvo pagauli.

– Atsiprašau, – tarė ji. – Gal užgavau jautrią vietą?

– Ne, – atsakiau. – Nebejautrią. Tai buvo seniai ir aš gerokai abejoju, ar kas nors dabar apie tai žino.

– Buvot kažką vedęs?

– Taip. Dar studijuodamas. Mes slapčia susituokėme. Ji nebuvo... žodžiu, mano tėvai būtų griežtai pasi-

priešinę. Aš netgi nebuvau pilnametis. Mes savo metus sumelavome.

Valandėlę aš tylėjau, grįždamas į praeitį.

– Ta santuoka nebūtų ilgai tvėrusi, – tariau pamažu. – Dabar tai suprantu. Ji buvo graži ir mokėjo būti labai miela... bet...

– Kas atsitiko?

– Mudu nuvažiavome į Italiją ilgų atostogų. Įvyko avarija... automobilio avarija. Ji iškart žuvo.

– O jūs?

– Aš nebuvau tame automobilyje. Ji buvo... su draugu.

Rudė dirstelėjo į mane. Turbūt suprato, kaip ten buvo. Kokį smūgį patyriau, paaiškėjus, jog vedžiau merginą, kuri nebūtų buvusi ištikima žmona.

Rudė pakreipė kalbą prie praktiškesnių dalykų.

– Jūs tuokėtės Anglijoje?

– Taip. Piterboro metrikacijos biure.

– Bet ji žuvo Italijoje?

– Taip.

– Vadinasi, Anglijoje nėra jokių dokumentų apie jos mirtį?

– Ne.

– Tad ko mums daugiau reikia? Mūsų maldos išklausytos. Nieko negali būti paprasčiau. Jūs iki ausų įsimylėjęs kažkokią merginą ir norite ją vesti, *bet* nežinote, ar jūsų žmona gyva. Jūsų keliai išsiskyrė prieš daugelį metų ir nuo tol nieko apie ją nesate girdėjęs. Ar išdrįsite surizikuoti? Kol svarstote, ką daryti, staiga atsiranda jūsų žmona! Lyg perkūnas iš giedro dangaus, ir atsisako jums duoti skyrybas, be to, grasina nueisianti pas jūsų išrinktąją ir atskleisianti paslaptį.

– Kas ta mano išrinktoji? – paklausiau truputį sumišęs. – Jūs?

Rudė atrodė priblokšta.

– Žinoma, ne. Aš ne tokio tipo – aš tikriausiai su jumis sutikčiau gyventi ir nuodėmėje. Ne, jūs puikiai žino-

te, ką turiu galvoje – ir, sakyčiau, ji labai tiktų. Stotinga brunetė, su kuria visur vaikštote. Labai mokyta ir rimta.

– Hermija Redklif?

– Na, taip. Jūsų nuolatinė draugė.

– Kas jums apie ją pasakė?

– Aišku, Popi. Be to, juk ji turtinga?

– Nepaprastai turtinga. Bet išties...

– Gerai gerai. Aš *nesakau*, kad vesite ją dėl pinigų. Jūs ne toks žmogus. Bet tokie menkystos, kaip Bredlis, labai gali taip pagalvoti... Jūs jau norite pasiūlyti savo ranką Hermijai, bet iš praeities išdygsta nepageidautina žmona. Ji atvažiuoja į Londoną, ir jūsų popieriai visai prasti. Jūs reikalaujate skyrybų, o ji atatupsta. Ji kerštinga. Tuomet ir išgirstate apie "Palšą žirgą". Galvą dedu, Terza ir ta puskvaišė kaimietė Bela pamanė, kad tik dėl to pas jas ir atvykote. Apsiuostyti, todėl Terza ir buvo tokia atvira. Ji tiesiog jums pasireklamavo.

– Gal taip ir buvo. – Perkračiau atmintyje tą dieną.

– Ir kad netrukus apsilankote pas Bredlį, tai irgi nuostabiai sutampa. Jau esate užkibęs. Būsimas...

Ji pergalingai nutilo. Jos sumanymas įdomus, bet aš nelabai supratau...

– Aš manyčiau, – tariau, – kad jie viską labai nuosekliai patikrins.

– Be abejonės, – sutiko Rudė.

– Nesunku susigalvoti tariamą žmoną, prikeltą iš praeities, bet jie pareikalaus *smulkesnių* žinių – kur ji gyvena – ir visa kita. O kai aš bandysiu išsisukinėti...

– Jums nereikės išsisukinėti. Kad būtų švarus darbas, žmona turės būti čia – ir ji bus! – Neišsigąskite, – įspėjo Rudė. – *Aš jūsų žmona*!

II

Išplėčiau akis. Gal taikliau pasakius, išverčiau akis. Iš tiesų keista, kad ji neprapliupo juoktis.

Kai ji prašneko, vos buvau atsitokėjęs.

– Nėra ko stebėtis, – pasakė ji. – Aš jums nesiperšu.

Atgavau amą.

– Nežinote, ką sakanti.

– Aišku, žinau. Mano pasiūlymas puikiausiai įvykdomas – ir tuo geras, kad į galimą pavojų neįtrauksime jokio kito niekuo dėto žmogaus.

– Pati statote save į pavojų.

– Tai jau mano reikalas.

– Ne, ne tik jūsų. Šiaip ar taip, visas tas sumanymas baltais siūlais siūtas.

– O ne, ne baltais. Aš apgalvojau. Aš atvykstu į išsinuomotą butą nešina vienu ar dviem lagaminais su užsienietiškom etiketėm. Išsinuomoju butą ponios Isterbruk vardu – ir kas, po galais, pasakys, kad aš nesu ponia Isterbruk?

– Visi, kas pažįsta.

– Visi, kas mane pažįsta, manęs nematys. Aš neisiu į darbą neva dėl ligos. Dar lašas plaukų dažų... beje, kokia buvo jūsų žmona – šviesiaplaukė ar tamsiaplaukė? Nors tai ir nesvarbu.

– Tamsiaplaukė, – atsakiau negalvodamas.

– Gerai, man nepatiktų šviesintis plaukus. Kitoks apsirengimas, sluoksnis kosmetikos, ir nė geriausia draugė manęs nepažintų. O kadangi pastaruosius penkiolika metų jūsų žmonos niekas akyse neregėjo, nė vienas šuo nesulos, kad aš tai ne ji. Kodėl "Palšame žirge" kas nors turėtų suabejoti, kad esu ne ta, kuo deduosi esanti? Jeigu jūs pasirengęs pasirašyti dokumentus, lažindamasis iš didelės sumos, kad aš liksiu gyva, negali likti abejonių, jog tikrai esu *bona fide** asmuo. Jūs niekaip nesate susijęs su policija – esate patikimas klientas. Jūsų vedybas jie gali patikrinti Somerset Hause. Gali pasidomėti jūsų draugyste su Hermija ir visa kuo kitu – ko dar dvejojate?

– Jūs nesuvokiate sunkumų – pavojaus.

---

* bona fide – tikras (lot.)

– Pavojaus po velnių! – atkirto Rudė. – Aš mielai jums padėčiau laimėti iš to ryklio Bredlio varganą šimtą ar ten kiek svarų.

Pažvelgiau į ją. Ji man labai patiko... Rudi plaukai, strazdanėlės, narsi dvasia. Bet aš negaliu jos statyti į tokį pavojų.

– Rude, aš šito negaliu imtis, – pasakiau. – O jeigu kas nors atsitiktų?

– Man?

– Taip.

– Ar tai ne mano reikalas?

– Ne. Aš jus į visa tai įtraukiau.

Susimąsčiusi ji linktelėjo.

– Taip, gal ir jūs. Bet ne tiek svarbu, kas pirmas pradėjo. Dabar mudu abu įsitraukėme ir turime *kažką* daryti. Dabar aš kalbu rimtai, Markai. Neapsimetinėju, kad visa tai pramoga. Jeigu tai, ką mes manome esant, tikrai yra, toks žiaurumas nežmoniškas. Jį reikia *sustabdyti*! Juk tai ne žmogžudystė pasikarščiavus, iš neapykantos ar pavydo; žmogžudystė netgi ne iš godumo, ne iš žmogiškos silpnybės ką nors pelnyti, pačiam rizikuojant. Tai žmogžudystė kaip *verslas* – žudymas, nepaisant nei kas yra auka, nei kokia ji.

– Taip, – pridūrė ji, – jeigu to iš tikrųjų esama.

Ji žvilgtelėjo į mane akimirką sudvejojusi.

– *Esama*, – atsakiau. – Štai kodėl ir bijau dėl jūsų.

Rudė pasidėjo abi alkūnes ant stalo ir pradėjo ginčytis.

Mudu perkratėme visus argumentus iš naujo, persimesdami jais, – din, dan – ir pasikartodami, kol ant židinio atbrailos stovinčio laikrodžio rodyklės pamažu suko ratą.

Galiausiai Rudė apibendrino.

– Tai štai. Aš esu iš anksto perspėta ir pasirengusi. *Žinau*, ką man kažkas bando padaryti. Bet aš jokiu būdu netikiu ją tai galint padaryti! Jei visiems būdingas "mirties troškimas", manasis menkai tepasireiškia! Esu stiprios

sveikatos. Ir tiesiog negaliu patikėti, kad man tulžies pūslėje atsiras akmenys ar susirgsiu meningitu vien todėl, kad senmergė Terza ant grindų pieš pentagramas arba Sibilė puls į transą – nežinia, ką tos moteriškės išdarinėja.

– Spėju, kad Bela aukoja baltą gaidį, – tariau susimąstęs.

– Pripažinkite, jog visa tai baisūs pramanai!

– Mes juk nežinome, kas ten *iš tikrųjų* darosi, – pabrėžiau aš.

– Nežinom. Todėl labai svarbu sužinoti. Bet nejaugi tikite, rimtai tikite, kad aš kokiame nors bute Londone galiu susirgti mirtina liga dėl to, ką tos trys moterys išdarinėja "Palšo žirgo" daržinėje? *Negalite* tuo patikėti!

– Ne, – sutikau, – negaliu patikėti. – Bet, – pridūriau, – tikiu, kad...

Mudu pažvelgėme viens į kitą.

– Taip, – tarė Rudė, – čia mūsų silpnumas.

– Paklausykite, – pasakiau. – Darykime priešingai! Tegu aš būsiu Londone. O jūs būkite klientė. Galėtume ką nors sukurpti...

Tačiau Rudė ėmė smarkiai purtyti galvą.

– Ne, Markai, – pasakė ji. – Taip nieko neišeis. Dėl kelių priežasčių. Svarbiausia, kad mane "Palšame žirge" jau pažįsta kaip laisvą paukštę. Visus duomenis apie mano gyvenimą jos gali išgauti iš Roudos – ir nieko panašaus neišknistų. O jūsų padėtis jau dabar ideali – esate nervingas klientas, apsiuostantis, bet dar nepajėgiantis ryžtis. Ne, reikia šitaip veikti.

– Man nepatinka. Negaliu nė pagalvoti, kad viena kažkur sėdėsite netikra pavarde ir nieko, reikalui esant, negalėsite prisišaukti. Man rodos, prieš šito imantis, vertėtų nueiti į policiją – dabar pat – ir tik tada toliau bandyti veikti.

– Dėl to neprieštarauju, – tarė iš lėto Rudė. – Tiesą sakant, būtina kreiptis į policiją. Ar turite už ko užsikabinti? Į kokią policiją? Skotlend Jardą?

– Ne, – atsakiau aš. – Mano manymu, geriausia kreiptis į Seklių skyriaus inspektorių Ležoną.

15 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Seklių skyriaus inspektorius Ležonas man patiko iš pirmo žvilgsnio. Jis atrodė ramus, gabus žmogus. Be to, pamaniau, kad jis turi vaizduotę – toks žmogus bus linkęs apsvarstyti ir neįprastas aplinkybes.

Jis tarė:

– Daktaras Korigenas man pasakojo apie susitikimą su jumis. Jis tuo reikalu nuo pat pradžių susidomėjo. Be abejo, tėvas Gormanas šiame rajone buvo puikiai žinomas ir gerbiamas. Tai sakote turįs mums ypatingos informacijos?

– Ji liečia namus, – pasakiau, – vadinamus "Palšu žirgu".

– Kaip suprantu, Mač Dipingo miestelyje?

– Taip.

– Papasakokite.

Pasakiau, kad pirmą kartą paminint "Palšą žirgą" išgirdau "Fantazijoje". Po to papasakojau apie apsilankymą pas Roudą ir kaip buvau supažindintas su "trimis keistuolėmis seserimis". Kaip galėdamas tiksliau nusakiau Terzos Grei pokalbį tą ypatingą popietę.

– Ir jos kalba jus paveikė?

Aš sumišau.

– Na, nelabai. Žodžiu, aš rimtai nepatikėjau...

– Nejau, pone Isterbrukai? Man rodos, kad patikėjote.

– Ko gero, jūs teisus. Tik nemalonu prisipažinti, kad esi toks lengvatikis.

Ležonas nusišypsojo.

– Bet jūs kai ko nepasakėte, tiesa? Jums tas "žirgas" rūpėjo jau atvykus į Mač Dipingą – kodėl?

– Matyt, todėl, kad ta mergina paklausta labai išsigando.

– Panelė iš gėlių parduotuvės?

– Taip. Ji tarp kitko pati ir buvo prasitarusi apie "Palšą žirgą". Jos išgąstis bylojo, – na, kad yra ko baimintis. Po to aš susitikau daktarą Korigeną, ir jis man parodė tą pavardžių sąrašą. Du žmones iš to sąrašo aš pažinojau. Abu nebegyvi. Trečioji pavardė man irgi buvo žinoma. Paskui išgirdau, kad toji moteris taip pat jau mirė.

– Tai turbūt ponia Delafonten?

– Taip.

– Tęskite.

– Nutariau, jog privalau apie šį reikalą daugiau sužinoti.

– Ir jo ėmėtės. Kaip?

Papasakojau jam apie savo apsilankymą pas ponią Takerton. Galiausiai priėjau prie pono Bredlio ir Savivaldybės aikštės pastatų Birmingeme.

Dabar jis buvo jau rimtai susidomėjęs. Pakartojo tą pavardę.

– Bredlis, – pasakė. – Tai Bredlis čia įsisukęs?

– Pažįstate jį?

– O taip, apie poną Bredlį mes viską žinome. Jis mums daug rūpesčių pridarė. Slidus vertelga, meistras neiškrėsti nieko, už ką jį galėtume prigriebti. Išmano visas įstatymo gudrybes ir landas. Ir niekada nepažeidžia įstatymo. Jis galėtų parašyti knygą, panašią į senąsias kulinarijos knygas "Šimtai būdų, kaip apeiti įstatymą". Bet, sakyčiau, jog žudynės, juo labiau organizuotos žudynės, jam nebūdingos. Taip, tikrai nebūdingos...

– Dabar, kai papasakojau apie mudviejų pokalbį, ar galėtumėte juo remdamiesi pakedenti tą žmogėną?

Ležonas pamažu papurtė galvą.

– Ne, tuo remtis negalėtume. Visų pirma nebuvo jūsų pokalbio liudininkų. Kalbėjotės vienudu, ir panorėjęs jis galėtų išsiginti! Be to, jis visiškai teisus, jums sakydamas, kad žmogus gali dėl bet ko lažintis. Pavyzdžiui, susilažina , kad kas nors mirs, – ir pralošia. Kas čia nusikalstamo? Nebent kaip nors galėtume Bredlį susieti su tikru šiuo atveju įvykstančiu nusikaltimu, – o tai, man rodos, bus nelengva.

Gūžtelėjęs pečiais, jis daugiau nieko nepasakė. Patylėjęs po valandėlės paklausė:

– Ar būdamas Mač Dipinge jūs atsitiktinai nesutikote žmogaus, pavarde Vineiblas?

– Taip, – atsakiau. – sutikau. Vieną dieną mane nusivedė pas jį priešpiečių.

– A! Ir gal malonėtumėte pasakyti, kokį įspūdį jums padarė?

– Labai gerą įspūdį. Jis – didelė asmenybė. Invalidas.

– Taip. Suluošintas poliomielito.

– Jis gali judėti tik invalido vežimėliu. Tačiau negalė, matyt, sustiprino jo ryžtą gyventi ir džiaugtis gyvenimu.

– Papasakokite apie jį viską, ką žinote.

Apibūdinau Vineiblo namą, jo meno lobius, jo interesų ratą ir mastą.

Ležonas tarė:

– Gaila.

– Ko gaila?

– Kad Vineiblas invalidas, – atsakė jis trumpai.

– Atleiskite, bet ar jūs įsitikinęs, kad jis iš tiesų invalidas? O gal jis... na... apsimetinėja toks esąs.

– Mes taip esame įsitikinę jo luošumu, kad labiau negalėtume ir būti. Jo gydytojas yra seras Viljamas Dagdeilas iš Harlio gatvės, žmogus aukščiau bet kokių įtarinėjimų. Mes turime sero Viljamo paliudijimą, jog Vineiblo kojos atrofavosi. Mūsų ponulis Osbornas gal ir įsitikinęs, kad tą vakarą Bartono gatve matė jį einant, bet jis klysta.

– Aišku.

– Sakau, gaila, nes jeigu yra organizacija, užsiimanti privačiomis žmogžudystėmis, tai Vineiblas kaip tik toks žmogus, kuris gebėtų jas suplanuoti.

– Taigi ir aš taip pagalvojau.

Ant stalo priešais save Ležonas pirštu vedžiojo persipinančius apskritimus. Po to ūmai pakėlė galvą.

– Na, dabar surinkime viską į krūvą: prie mūsų turimų žinių pridėkime jūsiškes. Atrodo, jog pagrįstai galima tvirtinti *esant* agentūrą arba organizaciją, kuri specializuojasi tuo, ką pavadintume nepageidautinų asmenų pašalinimu. Ta organizacija anaiptol ne smurtinė. Ji nesamdo eilinių galvažudžių ar banditų... Niekaip neįrodysi, kad aukos nemirė natūralia, savaimine mirtimi. Galiu pasakyti, kad be jūsų paminėtų trijų mirčių, mes turime gana nekonkrečios informacijos ir apie kelias kitas ne visai įprastas mirtis – kiekvienu atveju tai mirtis dėl savaiminių priežasčių, bet iš kiekvienos jų kai kas pasipelnė. Ir įsidėmėkite – jokių įrodymų.

– Gudru, velniškai gudru, pone Isterbrukai. Kas tai sugalvojo, – o juk apgalvotos menkiausios smulkmenos, – turi gerą smegeninę. Mūsų rankose tik kelios niekuo nesusijusių žmonių pavardės. Dievai žino, kiek jų daugiau buvo ir kaip plačiai ši veikla paplitusi. Ir tos pavardės, kurias turime, mums į rankas pakliuvo atsitiktinai – tik todėl, kad moteris, jausdama artėjant mirtį, panoro susitaikyti su Dievu.

Piktai papurtęs galvą, jis kalbėjo toliau:

– Ta moteris, Terza Grei, sakote, ji gyrėsi jums apie savo galias! Ką gi, tai daryti ji gali nebaudžiama. Apkaltink ją žmogžudyste, pasodink į kaltinamųjų suolą, leisk jai skelbti dangui ir prisiekusiųjų teismui, kad valios jėga ar regzdama kerus, išlaisvindavo žmones nuo šio pasaulio vargų – ir kas iš to? Pagal įstatymą ji nebus kalta. Ji nė artyn nebuvo priėjusi prie tų žmonių, kurie jau mirę. Mes patikrinome: paštu nesiųsdavo jiems užnuodytų šokoladinių saldainių – nieko panašaus. Pasak jos pačios kalbų, ji tik

sėdinti savo kambaryje ir užsiimanti telepatija! Kur jau, iš tokios bylos teisme tik išsijuoktų!

– Bet Lu ir Ingesė nebesijuokia, – suniurnėjau aš. – Ir niekas, nužengęs į dangaus aukštybes.

– Kas čia dabar?

– Atleiskite. Citata iš "Nemirtingos valandos".

– Taip, tikra teisybė. Juokiasi tik velniai pragare, bet ne dangaus valdovas. Tai – *šėtoniškas* darbas, pone Isterbrukai.

– Taip, – tariau aš. – Šis žodis mūsų dienomis nedažnai vartojamas. – Bet šiuo atveju jis taikliausias. Štai kodėl...

– Taip?

Ležonas klausiamai pažvelgė į mane.

Aš paskubomis kalbėjau toliau:

– Mano manymu, yra proga... galima proga... daugiau apie visa tai sužinoti. Aš su savo drauge sugalvojome planą. Gal jis pasirodys jums labai kvailas...

– Aš pats nuspręsiu.

– Pirmiausia iš šio mūsų pokalbio aš susidariau įspūdį, kad jūs neabejojate, jog tokia organizacija, kurią apšnekėjome, *yra* ir kad ji veikia?

– Be abejo, veikia.

– Bet jūs nežinote, *kaip* ji veikia. Pirmieji žingsniai jau susekti. Asmuo, kurį pavadinčiau klientu, kur nors nugirsta apie šią organizaciją, daugiau apie ją susižino, yra nusiunčiamas pas poną Bredlį į Birmingemą ir nutaria, kad pasinaudos ja. Jis sudaro su Bredliu sutartį ir po to – bent aš taip manau – yra nusiunčiamas į "Palšą žirgą". Bet kas tada vyksta, mes nenutuokiame! Kas tikrai *vyksta* "Palšame žirge"? Kas nors turi nueiti ir patirti.

– Tęskite.

– Kol nesužinosime, ką iš tiesų *išdarinėja* Terza Grei, negalėsime eiti toliau. Jūsų daktaras Džimis Korigenas sako, kad pati mintis yra iš piršto laužta – bet ar taip? Ar ir jūs taip manote, inspektoriau Ležonai?

Ležonas atsiduso.

– Jūs žinote, ką aš atsakyčiau – ką kiekvienas sveiko proto žmogus atsakytų: “Taip, žinoma, taip”, – bet dabar aš kalbėsiu neoficialiai. Per pastarąjį šimtmetį atsitiko daug keistų dalykų. Ar prieš septyniasdešimt metų kas nors būtų patikėjęs, jog per mažą dėžutę galėsi išgirsti, kaip Big Benas muša dvylika, o paskui, jam nustojus mušti, savo ausimis pro langą išgirsti tuos laikrodžio dūžius dar kartą – ir be jokių burtų ar fokusų. Tačiau Big Benas išmušė juk *vieną* kartą, ne du, garsas pasiekė to žmogaus ausis dviem skirtingomis bangomis! Ar būtumėt patikėjęs, kad net neįjungęs laido, savo svetainėje girdėsite, ką žmogus Niujorke kalba? Ar būtumėt patikėjęs?.. O! Dešimtys visokių dalykų – dalykų, kuriuos dabar vos pradėjęs veblenti vaikas žino!

– Kitaip tariant, visko gali būti?

– Tą ir norėjau pasakyti. Jei manęs paklaustumėte, ar Terza Grei gali ką nors nužudyti išversdama akis, puolusi į transą ar nukreipdama savo valią, aš vis vien sakyčiau “Ne”. Bet... aš nesu toks tikras... Kaip galėčiau būti? Gal ji ką nors aptiko...

– Taip, – pritariau aš. – Antgamtiniai dalykai ir atrodo antgamtiniai. Bet rytdienos mokslas šiandien irgi atrodo antgamtinis.

– Atminkite, aš kalbu neoficialiai, – įspėjo mane Ležonas.

– Viešpatie, jūs protingai kalbate. Išvada viena – kas nors turi ten nueiti ir įsitikinti, kas iš tiesų *dedasi*. Tą aš ir siūlau padaryti – nueiti ir įsitikinti.

Ležonas žiūrėjo į mane išplėtęs akis.

– Kelias jau išgrįstas, – pasakiau jam.

Tuomet patogiau įsitaisiau ir jam viską išdėsčiau. Tiksliai išdėsčiau, ką mudu su drauge ketiname daryti.

Jis klausėsi raukydamasis ir atkišdamas apatinę lūpą.

– Pone Isterbrukai, suprantu jūsų požiūrį. Taip sakant, aplinkybės jums davė raktą. Bet nežinau, ar jūs gerai suvokiate, kad jūsų siūlomas planas pavojingas – tie žmo-

nės pavojingi. Gali būti ir jums pavojinga, bet jūsų draugei neabejotinai bus pavojinga.

– Žinau, – atsakiau, – žinau. – Mes jį persvarstėme šimtus kartų. Man nepatinka, kokio vaidmens ji imasi. Bet ji pasiryžo – galutinai pasiryžo. Po velnių, ji šito užsimanė!

Nelauktai Ležonas paklausė:

– Rodos, minėjote, kad ji rudaplaukė?

– Taip, – atsakiau nustebęs.

– Rudaplaukių nenuginčysi, – pasakė Ležonas. – Kas kas, o aš žinau!

Pagalvojau, ar tik jo žmona ne rudaplaukė.

16 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Antrą kartą eidamas pas Bredlį nė kiek nesijaudinau. Tiesą sakant, ėjau netgi pasismagindamas.

– Įsigyvenkite į savo vaidmenį, – skatino Rudė prieš man išsirengiant, tad aš ir stengiausi įsijausti.

Ponas Bredlis mane pasitiko su svetinga šypsena.

– Labai malonu jus matyti, – tarė jis, atkišdamas putnią ranką. – Tad jau apsvarstėte savo rūpestėlį, ar ne? Na, kaip sakiau, pamažu, pamažu. Neskubant.

– Kad aš kaip tik negaliu neskubėti, – Tai... mat... gana skubu...

Bredlis nužvelgė mane. Pastebėjo, kad elgiuosi nervingai, kreipiu nuo jo akis, lyg nesavom rankom laikau skrybėlę, ir ta vis nukrinta ant grindų.

– Taigi, taigi, – tarė jis, – pažiūrėkime, ką galėtume padaryti. Jūs norite dėl kažko susilažinti, tiesa? Niekas taip neatitraukia nuo minčių, nuo... rūpesčių, kaip sportinis įkarštis.

– Štai kaip yra... – pradėjęs nutilau. Leidau Bredliui atlikti savo darbą. Ir jis atliko.

– Matau, kad šiek tiek jaudinatės, – pasakė jis. – Atsargus. Aš vertinu atsargumą. Niekada nesakyk to, ko motinai nederėtų girdėti! Na, gal jums šovė į galvą, kad mano kabinete įtaisytos blakutės?

Aš nesupratau, ir tai atsispindėjo mano veide.

– Taip žargonu vadinami mikrofonai, – paaiškino jis. – Įrašinėjimas. Ir visa kita. Ne, aš jums duodu garbės žodį, kad čia nieko panašaus nėra. Mūsų pokalbis jokiomis

priemonėmis nebus įrašinėjamas. O jei manimi netikite, – jo atvirumas buvo gana paperkantis, – kodėl turėtumėte tikėti? Turite puikiausią teisę nurodyti savo pasirinktą vietą – kokį restoraną ar laukiamąjį vienoje iš mūsų jaukių angliškų geležinkelio stočių, – ir aptarsime tą reikalą.

Atsakiau neabejojąs, jog čia visai gerai.

– Teisingai. Užtikrinu jus, tokie dalykai mums neapsimokėtų. Nei jūs, nei aš neištarsime nė žodžio, kuris, juridine kalba šnekant, galėtų būti "panaudotas prieš mus". O dabar štai nuo ko pradėkime. Jūs dėl kažko nerimastaujate. Aš jums atrodau atjaučiantis žmogus, ir esate linkęs man apie tai išsipasakoti. Aš žmogus patyręs ir gal jums galėčiau ką nors patarti. Kaip sakoma, pasidalintas vargas – pusė vargo. Gal šitaip visa tai įvardinkime?

Taip mudu įvardijome, ir aš užsikirsdamas pradėjau pasakoti.

Ponas Bredlis buvo itin sumanus. Pakišdavo man žodį, pasklandindavo sunkesnį sakinį. Jis buvo toks paslaugus, kad aš jam be jokios įtampos papasakojau apie savo jaunatvišką karštą meilę Dorinai ir mūsų slaptas vedybas.

– Šitaip dažnai atsitinka, – tarė jis, linguodamas galvą. – Suprantama! Jaunuolis, susikūręs idealą. Iš tikro graži mergina. Ir štai – prašom. Nespėsi nė mirktelėti, o jiedu jau vyras su žmona. Ir kas iš to išeina?

Toliau papasakojau, kas iš to išėjo.

Nuo tos vietos tyčiomis nesileidau į smulkmenas. Stengiausi vaidinti vyrą, kuris nešvankias smulkmenas apeina. Perteikiau tik nusivylimo įspūdį – jaunas kvailys susivokia esantis jaunas kvailys.

Daviau suprasti, kad paskutinis mūsų kivirčas ir buvo paskutinis. Jei Bredlis įsivaizdavo, kad jauna mano žmona nuėjo pas kitą vyriškį arba kad visą tą laiką buvo kitas, – juo geriau.

– Bet matote, – pasakiau susirūpinęs, – nors ji nebuvo, na, nebuvo tokia, kaip tikėjausi, ji išties buvo labai miela. Ir man nebūtų nė į galvą atėję, kad ji tokia... žodžiu, kad ji šitaip pasielgtų.

– Tad kaip ji iš tikrųjų su jumis pasielgė?

Paaiškinau, kaip mano “žmona” su manim pasielgė – sugrįžo.

– O jūs kaip manėte, kas jai atsitiko?

– Gal pasirodys ir keista, bet iš tiesų aš *nieko* nemaniau. Tikriausiai maniau, kad jos gyvos nebėra.

Žiūrėdamas į mane Bredlis palingavo galvą.

– Norus supainiojote su tikrove. O kodėl jai nebūti gyvai?

– Ji man nė karto neparašė. Nieko apie ją negirdėjau.

– Iš teisybės jūs viską norėjote apie ją pamiršti.

Tas apskritaakis advokatėlis buvo savotiškas psichologas.

– Taigi, – tariau maloniai. – Mat aš neketinau ką nors vesti.

– O dabar... e... jau ketinate?

– Na... – tarsi nenorėjau atsiskleisti.

– Nebijokite, pasisakykite tėtušiui, – ragino šlykštynė Bredlis.

Gėdindamasis prisipažinau, jog taip, pastaruoju metu *ėmiau* galvoti apie vedybas...

Bet aš užsispyriau ir griežtai atsisakiau ką nors papasakoti apie tą merginą. Jos į visa tai nieku gyvu neįvelsiu. Apie ją neprasitarsiu jam nė puse lūpų.

Ir vėl, man regis, pasirinkau teisingą taktiką. Užuot reikalavęs apie ją daugiau išgirsti, pasakė:

– Savaime aišku, mielasis pone. Ta nemaloni jūsų patirtis jau praeityje. Dabar susiradote kažką, kas jums visiškai tinka, kas sugebėtų pritarti jūsų literatūriniams pomėgiams ir jūsų gyvenimo būdui. Būtų tikra draugė.

Supratau, kad jis žino apie Hermiją. Tai labai paprasta. Pasiklausinėjus apie mane, nesunku buvo išsiaiškinti, kad aš artimai draugauju tik su viena moterimi. Gavęs mano laišką, kad vėl noriu su juo susitikti, Bredlis tikriausiai viską sužinojo apie mane ir apie Hermiją. Jis puikiai informuotas.

– O kaip dėl skyrybų? – paklausė jis. – Ar tai ne paprastesnė išeitis?

– Apie skyrybas negali būti nė kalbos, – atsakiau. – Ji... mano žmona apie jas nenori nė girdėti.

– Varge, varge. Koks jos santykis į jus, drįsčiau paklausti?

– Ji... e... nori pas mane grįžti. – Ji... visai neprotauja. Žino, kad yra kita moteris, bet... bet...

– Elgiasi neatleistinai... Aišku... Niekur nematyti išeities, nebent, žinoma... Bet ji dar gana jauna...

– Ji gyvens šimtą metų, – pasakiau apmaudžiai.

– O, šito nenuspėsi, pone Isterbrukai. Sakote, ji gyveno užsienyje.

– Taip ji man sakė. Nežinau, kur ji buvo.

– Gal gyveno Rytuose. Mat kartais tuose kraštuose gali susigriebti bacilą, kuri metų metus tūno! O sugrįžus į tėvynę staiga atgyja. Žinau du ar tris tokius atvejus. Ir šiuo atveju taip gali būti. Jeigu jums nuo to bus lengviau, – jis nutilo, – galėčiau dėl to susilažinti iš nedidelės sumos.

– Ji gyvens šimtą metų.

– Ką gi, pripažįstu, jūsų šansai didesni... Bet galime susilažinti. Tūkstantis penki šimtai prieš vieną, kad toji ponia pasimirs laikotarpiu nuo dabar iki Kalėdų: ar tinka?

– Greičiau! Reikėtų greičiau. Aš negaliu laukti. Yra tokių dalykų...

Tyčiomis buvau nenuoseklus. Nežinau, ar jis pamanė mudviejų su Hermija santykius jau taip toli nužengus, kad nebegalėjau ilgiau laukti ar kad mano "žmona" grasina nueisianti pas Hermiją ir užvirsianti košę. Galėjo pagalvoti, kad atsirado kitas vyriškis, rėžiantis sparną aplink Hermiją. Man vis vien, ką jis galvojo. Man rūpėjo pabrėžti, jog tai neatidėliotina.

– Truputį pakeiskime santykį, – pasakė jis. – Tarkime, tūkstantis aštuoni šimtai prieš vieną, kad per mėnesį jūsų žmona išleis paskutinį kvapą. Aš turiu tokią nuojautą.

Pamaniau, laikas derėtis, ir pradėjau derėtis. Paprieštaravau, sakydamas, kad šitokios pinigų sumos netu-

riu. Bredlis ne pėsčias. Vienokiu ar kitokiu keliu jis susiuostė, kokią sumą galėčiau surinkti kraštutiniu atveju. Susiuostė ir kad Hermija prie pinigo. Apie tai bylojo subtili jo užuomina, jog kai vesiu, nebejausiu pralošęs lažybas. Be to, mano skuba tik stiprino jo pozicijas. Jis nenusileido jokiu būdu.

Išėjau susilažinęs su juo iš pasakiškos sumos.

Pasirašiau kažkokį T.O.S. blanką. Terminai buvo pernelyg juridiniai, kad aš suprasčiau. Tiesą sakant, labai abejojau, ar jie turėjo kokios nors juridinės galios.

– Ar tai uždeda kokių nors teisinių įpareigojimų?

– Nemanau, – atsakė Bredlis, švystelėdamas puikiais dantų protezais, – jog kada nors tai būtų tikrinama. – Jo šypsena nebuvo itin maloni. – Lažybos yra lažybos. Jei žmogus nesumoka...

Pakėliau į jį akis.

– Aš nepatarčiau, – tarė jis negarsiai. – Nepatarčiau. Sukčiautojų mes nemėgstame.

– Aš nesukčiausiu, – atsakiau.

– Esu tikras, pone Isterbrukai, kad jūs nesukčiausite. O dabar... e... dėl visos eigos. Sakote, jog ponia Isterbruk gyvena Londone. Kokiu adresu?

– Ar turite tai žinoti?

– Turiu tiksliai žinoti. Toliau reikia susitarti, kada susitiksite su panele Grei – pamenate panelę Grei?

Atsakiau, jog, žinoma, pamenu.

– Nepaprasta moteris. Tikrai nepaprasta. Reto talento. Jai reikės kokio nors jūsų žmonos dėvimo daikto – pirštinės, nosinaitės, ko nors...

– Bet *kam*? Vardan...

– Aišku aišku. *Manęs* neklauskite, kam. Neturiu menkiausio supratimo. Panelė Grei savo paslapčių neatskleidžia.

– Bet kas ten vyksta? Ką ji *daro*?

– Tikrai patikėkite manim, pone Isterbrukai, nuoširdžiai sakau, kad neturiu nė menkiausio supratimo!

Nežinau – ir svarbiausia, *nenoriu žinoti*. Daugiau prie to negrįžkime.

Patylėjęs jis kalbėjo toliau kone tėvišku balsu.

– Aš taip patarčiau jums, pone Isterbrukai. Aplankykite savo žmoną. Apraminkite, leiskite suprasti, jog dėl galimo susitaikymo jūs pakeitėte nuomonę. Tarkime, jums dabar kelioms savaitėms tenka išvykti į užsienį, bet sugrįžęs, ir taip toliau, ir taip toliau...

– O po to?

– Iš jos kasdienės aprangos nepastebimai nukniaukęs kokį daiktelį, nuvyksite į Mač Dipingą. – Jis mąsliai patylėjo. – Rodos, per aną apsilankymą minėjote tose apylinkėse turįs draugų ar giminių?

– Pusseserę.

– Tuomet labai paprasta. Dieną kitą, be abejonės, galite pas ją apsistoti.

– Ką žmonės tokiais atvejais daro? Apsistoja vietiniame viešbutėlyje?

– Kartais turbūt taip arba važinėja iš Bornmeto. Kaip nors panašiai, nors aš apie tuos reikalus labai mažai nutuokiu.

– O ką... e... pagalvos mano pusseserė?

– Pareikškite, kad susidomėjote "Palšu žirgu". Panūdote dalyvauti tenykščių gyventojų seansuose. Kas čia ypatinga? Panelė Grei ir jos draugė mediumas dažnai rengia tokius seansus. Juk žinote, kas yra spiritizmas. Jūs ginkitės, kad tai, be abejo, nesąmonė, bet jums įdomu. Ir tiek, pone Isterbrukai. Kaip matote, nieko nėra paprasčiau...

– O... o po to?

Jis šypsodamasis papurtė galvą.

– Aš jums tik tiek galiu pasakyti. Tiek, teisybę sakant, ir težinau. Paskui jau viskas Terzos Grei rankose. Nepamirškite pasiimti pirštinės, nosinės, ar ką rasite. Po to jums patarčiau trumpam išvažiuoti užsienin. Tokiu metų laiku itališkoje Rivieroje labai malonu. Kad ir savaitei ar porai savaičių.

Atsakiau, kad į užsienius nenoriu važiuoti. Sakiau norįs likti Anglijoje.

– Tebūnie taip, bet jokiu būdu *ne* Londone. Taip, aš jums primygtinai nepatarčiau būti Londone.

– Kodėl ne?

Ponas Bredlis pažvelgė į mane priekaištingai.

– Klientams garantuojamas visiškas... e... saugumas, – pasakė jis, – *jeigu* jie laikosi nurodymų.

– O kaip Bornmetas? Ar Bornmetas tiktų?

– Taip, galima ir Bornmete. Apsistokite viešbutyje, susiraskite pažįstamų, rodykitės jų draugijoje. Nepriekaištingas gyvenimas – štai ko mes siekiame. Jei atsibostų Bornmete, visuomet galite nuvažiuoti į Torkvėjų.

Jis kalbėjo meilikaudamas lyg kelionių agentas.

Vėl turėjau paspausti putlią jo ranką.

17 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Ar tu iš tikrųjų eisi į Terzos seansą? – pasiteiravo Rouda.

– Kodėl gi ne?

– Niekad nemaniau, Markai, kad domiesi tokiais dalykais.

– Ne iš rimtųjų, – pasakiau nuoširdžiai. – Bet jos tokios keistuolės, visos trys. Man smalsu pasižiūrėti, kokius vaidinimus jos ištaiso.

Nebuvo lengva dėtis nerūpestingu. Akies krašteliu pamačiau Hju Despardą, žiūrintį į mane ir kažką galvojantį. Jis įžvalgus žmogus, nuėjęs nuotykingą gyvenimo kelią. Vienas iš tų žmonių, kurie šeštuoju pojūčiu nujaučia pavojus. Manau, jis ir dabar užuodė – suprato, kad rizikuojama ne dėl tuščio smalsumo, o vardan kažko svarbesnio.

– Tuomet aš eisiu su tavim, – džiugiai pasakė Rouda. – Man seniai knietėjo nueiti.

– Niekur tu neisi, Rouda, – užgriaudėjo Despardas.

– Bet juk aš netikiu nei dvasiomis, nei kitokiom nesąmonėm, Hju. Tu žinai, kad aš netikiu. Šiaip norėjau nueiti dėl pramogos!

– Tokie dalykai – menka pramoga, – atrėžė Despardas. – Gal juose esama kažkokio grūdo, tikriausiai esama. Ir žmones, kurie ten eina “iš tuščio smalsumo”, negerai paveikia.

– Tuomet turi atkalbėti Marką.

– Aš už Marką neatsakau, – atkirto Despardas.

Ir vėl jis į mane greitomis pašnairavo. Neabejojau, kad jis nujautė mane turint tikslą.

Rouda suirzo, bet netrukus vėl pralinksmėjo, ir kai tą rytą truputį vėliau atsitiktinai susitikome Terzą Grei, Terza pati užvedė apie tai kalbą:

– Labas, pone Isterbrukai, mes jūsų šįvakar laukiame. Tikiuosi, jums bus ko pasižiūrėti. Sibilė – nuostabus mediumas, bet iš anksto niekad nežinai, kas išeis. Tad bet kokiu atveju nesijauskite apviltas. Tik vieno jūsų prašau. Iš anksto nenusiteikite neigiamai. Nuoširdus smalsuolis visad laukiamas svečias, bet lengvabūdiškas, pašiepiamas požiūris nepageidautinas.

– Ir aš norėjau ateiti, – pasisakė Rouda. – Bet Hju taip nusistatęs prieš. Jūs gi žinote, koks jis.

– Vis vien jūsų nebūčiau priėmusi, – atsakė Terza. – Gana vieno pašalinio.

Ji pasisuko į mane.

– Kai ateisite, gal pirmiausia drauge užkąsime, – tarė jinai. – Prieš seansus mes niekados daug neprisivalgome. Tad apie septintą? Gerai, mes jūsų lauksime.

Ji linktelėjo, nusišypsojo ir žvaliai nužingsniavo. Spoksojau jai įkandin taip įnikęs į savo spėliones, kad neišgirdau, ką man Rouda sako.

– Ką tu sakei? Atleisk.

– Pastaruoju metu tu labai keistas, Markai. Nuo tada, kai atvažiavai. Gal kas atsitiko?

– Ne, tikrai ne. Kas galėtų atsitikti?

– Gal knygą nesiseka rašyti? Ar kas nors tokio?

– Knygą? – Valandėlę negalėjau prisiminti, apie kokią knygą kalbama. Paskui greitosiomis pasakiau: – O taip, knygą. Nieko, daugmaž gerai einasi.

– Man rodos, tu įsimylėjęs, – pasakė kaltinamai Rouda. – Taip, tikrai. – Meilė vyrams ne į sveikatą – sumaišo protą. O moteris meilė priešingai paveikia – suteikia sparnus, tada jos švieste šviečia ir dvigubai pagražėja. Keista, ar ne, kad moterys nuo meilės pražysta, o vyrai atrodo lyg pamušti šunys.

– Ačiū! – tariau.

– O, nepyk ant manęs, Markai. – Mano nuomone, tai išties labai puiku – aš džiaugiuosi. Ji tikrai labai maloni.

– Kas maloni?

– Žinoma, Hermija Redklif. Tu, matyt, galvoji, kad aš *nieko* nežinau. Jau seniai mačiau, kad prie to einama. O ji tikrai tau Dievo skirta moteris – graži, protinga, visapusiškai tinkanti.

– Nieko kandesnio negalėjai sugalvoti? – atkirtau.

Rouda pasižiūrėjo į mane.

– Na jau, – tarė ji.

Nusisukdama pasakė, jog turinti nueiti ir iškoneveikti mėsininką. Aš pasakiau, kad eisiu apsilankyti klebonijoje.

– Bet ne užsakų paduoti! – užbėgau už akių jos komentarams.

II

Ėjau į kleboniją kaip į savo namus. Laukujos durys buvo vaišingai atdaros, ir įžengęs vidun pajutau tarsi akmuo būtų nuo širdies nukritęs.

Ponia Dein Keltrop išėjo pro duris gale prieangio, dėl man nesuprantamos priežasties nešina didžiuliu ryškiai žaliu plastmasiniu kibiru.

– Labas, – pasisveikino ji. – Taip ir maniau, kad čia jūs.

Ji padavė man kibirą. Nenutuokiau, ką su juo daryti, tad stovėjau suglumęs.

– Laukan už durų, ant laiptelio, – paliepė nekantriai ponia Keltrop, tarsi pats turėjau žinoti.

Padariau, kaip lieptas. Po to nusekiau paskui ją į tą patį tamsų skurdoką kambarį, kuriame anuokart sėdėjome. Židinyje ugnis buvo priblėsusi, bet ponia Dein Keltrop ją pažarstė ir dar užmetė pliauską. Po to parodė, kad sėsčiausi, pati klestelėjo į kėdę ir įbedė į mane nekantriai žibančias akis.

– Na kaip? – paklausė. – Ką nuveikėte?

Jos elgesys buvo toks energingas, tarsi mudu būtume vėlavę į traukinį.

– Jūs man sakėte ko nors imtis. Šį tą ir darau.

– Gerai. Ką?

Papasakojau. Viską išpasakojau. Nejučiomis jai išpasakojau tokius dalykus, kurių ir pats gerai nesuvokiau.

– Šįvakar? – paklausė ponia Dein Keltrop susimąstydama.

– Taip.

Valandėlę ji tylėjo, matyt, galvodama. Nebesitverdamas aš išpyškinau:

– Man tai nepatinka, Viešpatie, kaip man tai nepatinka.

– Kodėl turėtų patikti?

Į šį klausimą, žinoma, nėra ką atsakyti.

– Aš klaikiai baiminuosi dėl jos.

Ji meiliai pasižiūrėjo į mane:

– Jūs nesuvokiate, – tariau, – kokia ji... kokia ji drąsi. Jei kokiais nors būdais jie sugebėtų padaryti jai ką nors bloga...

Ponia Dein Keltrop iš lėto pasakė:

– Neįsivaizduoju – tikrai neįsivaizduoju, *kaip* jie galėtų jai padaryti ką bloga tais būdais, kuriuos jūs turite galvoje.

– Bet kiti žmonės nuo jų nukentėjo.

– Atrodo, kad taip... – Ji lyg buvo nepatenkinta.

– Visais kitais atžvilgiais jai nieko negali atsitikti. Mes ėmėmės visų įmanomų atsargumo priemonių. Jai negali būti padaryta jokia *fizinė* žala.

– Bet tie žmonės tvirtina gebą pakenkti fiziškai, – pabrėžė ponia Dein Keltrop. – Tvirtina galį per dvasią pakenkti kūnui. Prišaukti negalę – ligą. Jeigu jie tikrai *gali*, labai įdomu. Bet gana baisu! Ir, kaip mudu jau nusprendėme, tai turi būti *sustabdyta*.

– Tačiau ji vienintelė stoja į pavojų, – sušnibždėjau.

– Kažkam tenka, – tarė ramiai ponia Dein Keltrop. – Jūsų savimeilė užgauta, kad ne jūs einate į pavojų. Turite sutramdyti savo išdidumą. Rudė šiam vaidmeniui idealiai tinka. Moka valdytis, yra protinga. Ji neapvils jūsų.

– Aš ne dėl to jaudinuosi.

– Apskritai liaukitės jaudintis. *Jai* nuo to ne geriau. Pavojų neišvengsi. Jeigu ji mirs dėl šio eksperimento, mirs vardan tauraus tikslo.

– Viešpatie, kokia jūs žiauri!

– Kažkam tenka būti žiauriam, – atsakė ponia Dein Keltrop. –Numatykite blogiausią atvejį. Net nenumanote, kaip tai nervus nuramina. Iškart imi galvoti, kad taip blogai, kaip įsivaizduoji, negali būti.

Ji raminamai man linktelėjo.

– Gal ir jūsų teisybė, – pasakiau svyruodamas.

Ponia Dein Keltrop atsakė tvirtai įsitikinusi, kad neabejotinai jos teisybė.

Aš perėjau prie apčiuopiamesnių dalykų.

– Ar turite telefoną?

– Taip, žinoma.

Paaiškinau, ką norėčiau daryti.

– Po to... kai šįvakar tas reikalas pasibaigs, norėčiau su Rude palaikyti artimą ryšį. Skambinti jai kiekvieną dieną. Ar galėčiau iš čia skambinti?

– Žinoma. Pas Roudą per daug žmonių. Norite būti tikras, kad jūsų niekas nenugirs.

– Pas Roudą dar kiek pabūsiu. Po to gal važiuosiu į Bornmetą. Man nevalia grįžti į Londoną.

– Nėra ko užbėgti toli į ateitį, – atsakė ponia Dein Keltrop. – Toliau nei šis vakaras.

– Šis vakaras... – Aš atsistojau. Ir nei iš šio, nei iš to pasakiau: – Pasimelskite už mane... už mus, – paprašiau.

– Savaime aišku, – atsakė ponia Dein Keltrop nustebusi, kad dar reikia to prašyti.

Išeidamas pro laukujes duris, staiga pagautas smalsumo paklausiau:

– O kam čia tas kibiras?

– Kibiras? A, kad mokiniai nuo gyvatvorių surinktų uogas ir lapus – bažnyčiai. Ne itin pagirtina, bet patogu.

Pažvelgiau į sodrų rudens pasaulį. Toks švelnus, tykus grožis...

– Angelai sargai, saugokite mus, – tariau.

– Amen, – pridūrė ponia Dein Keltrop.

III

"Palšame žirge" mane sutiko kuo paprasčiausiai. Nežinau, kokios ypatingos nuotaikos aš tikėjausi, bet tikrai ne tokios.

Duris atidarė Terza Grei kasdiene tamsia suknele ir dalykišku balsu pasakė:

– A, čia jūs. Gerai. Iškart sėsime vakarieniauti...

Jos elgesys niekuo nebuvo ypatingas ar išsiskiriantis.

Stalas paneliais išmušto vestibiulio gale buvo padengtas eilinei vakarienei. Valgėme sriubos, omleto ir sūrio. Mums patarnavo Bela. Ji vilkėjo juodą vilnonę suknelę ir buvo dar labiau panaši į moterį iš minios italų primityvistų paveiksle. Sibilė skleidė egzotiškesnę nuotaiką. Ji vilkėjo kažkokią ilgą margaspalvio, auksu dabinto audinio suknelę. Šį kartą nebuvo apsikarsčiusi karoliais, bet ant riešų turėjo užsimovusi dvi sunkias auksines apyrankes. Ji suvalgė tik kąsnelį omleto ir daugiau nieko. Daug nešnekėjo, elgėsi su mumis taip, lyg būtų nutolusi į dvasines aukštumas. Tai turėjo būti įspūdinga. Bet tikrai nebuvo. Atrodė teatrališka ir dirbtina.

Už visus kalbėjo Terza Grei – guviai aptarinėjo vietinius įvykius. Tą vakarą ji atrodė gyva britų provincijos senmergė – maloni, sumani, nesidominti niekuo, kas išeina už jos siauro rato ribų.

Aš beprotis, tikras beprotis, pamaniau sau. Ir ko čia bijoti? Tą vakarą netgi Bela atrodė sena puskvaišė kaimietė, kaip šimtai kitų tokių, – gimusi iš kraujomaišos, neragavusi mokslo, neturinti platesnio požiūrio.

Atgal pažvelgus, pokalbis su ponia Dein Keltrop atrodė nerealus. Įsijausminę mudu, dievai žino, ko prisigalvojome. Pati mintis, kad Rudei – Rudei su dažytais plaukais ir svetima pavarde – gresia pavojus nuo to, ką šios trys eilinės moterys gali padaryti, buvo tikrai juokinga!

Baigėme valgyti.

– Kavos nebus, – atsiprašydama pasakė Terza. – Nepatartina pernelyg susižadinti. – Ji pakilo. – Sibile?

– Taip, – tarė Sibilė, nutaisydama veido išraišką, kurią pati įsivaizdavo esant įkvėptą, kaip iš ano pasaulio. – Aš turiu eiti PASIRUOŠTI...

Bela pradėjo tvarkyti stalą. Aš nužingsniavau prie kabančios ant sienos senojo viešbučio iškabos. Terza atsekė paskui mane.

– Prie tokios šviesos blogai matyti, – pasakė ji.

Teisybė. Vos galėjai įžiūrėti, kad blankus, neryškus siluetas nešvarumais apsinešusiame tamsiame fone – tai arklys. Vestibiulyje švietė silpnos elektros lemputės, pridengtos storais vaškuotės gaubtais.

– Ta rudaplaukė mergina... kaip jos vardas... – Rudė – na, kur čia buvo su jumis atėjusi, – siūlėsi jį išvalyti ir restauruoti, – pasakė Terza. – Bet vargu ar kada prisimins tai pažadėjusi, – atsainiai pridūrė. – Ji Londone dirba kažkokioje galerijoje.

Mane nusmelkė keistas jausmas, išgirdus apie Rudę kalbant taip nerimtai ir atsainiai.

Neatitraukdamas akių nuo paveikslo, atsakiau:

– Galėtų būti įdomu.

– Tai, žinoma, prastas paveikslas, – tarė Terza. – Šiaip terlionė. Bet jis neatskiriamas nuo šio namo – jam tikrai daugiau nei trys šimtai metų.

– Jau pasiruošusi.

Mes ūmai atsigręžėme.

Iš tamsos išnirusi mums mojo Bela.

– Metas pradėti, – tarė Terza, vis tokia pat žvali ir dalykiška.

Nuėjau paskui ją į perstatytą klojimą.

Kaip jau sakiau, iš namo į jį nebuvo įėjimo. Vakaras pasitaikė tamsus, apsiniaukęs, nežvaigždėtas. Iš tirštos tamsos lauke įėjome į apšviestą ilgą patalpą.

Vakare klojimas buvo lyg ne tas. Dienos metu jis atrodė jauki biblioteka. Dabar tapo kažkuo kitu. Jame kabėjo lempų, bet jos nedegė. Netiesioginis apšvietimas užtvindė patalpą minkšta, bet šalta šviesa. Viduryje stovėjo aukšta lova ar sofa, užklota violetiniu užtiesalu, išsiuvinėtu visokiais paslaptingais ženklais.

Pačiame kambario gale padėtas mažas žarijų indas, o greta jo – didelis varinis dubuo, iš pažiūros senas.

Kitame gale, beveik prie pat sienos, pristumta sunki kėdė su ąžuoline atkalte. Terza man pamojo į ją.

– Sėskitės ten, – pasakė.

Paklusniai atsisėdau. Terzos laikysena pasikeitė. Keisčiausia, kad tiksliai nebūčiau galėjęs nusakyti, kuo pasikeitė. Jokių Sibilės dirbtinių okultizmo apraiškų neatsirado. Tarsi pakilo kasdienė paprasto, buitinio gyvenimo užuolaida. Už jos buvo žemiška moteris, kuri nelyginant chirurgas, ruošėsi stoti prie operacinio stalo atlikti sunkios bei pavojingos operacijos. Toks įspūdis dar sustiprėjo, kai, priėjusi prie sieninės spintelės, ji išsiėmė kažkokį ilgą kombinezoną. Šviesai ant jo užkritus, pasirodė, lyg kad jis išaustas iš metalinio pluošto. Ji užsimovė ilgas plonas tinklines pirštines, kurios man priminė kartą matytą "neperšaunamą liemenę".

– Tenka imtis atsargumo priemonių,– pasakė ji.

Tie žodžiai man nuskambėjo šiek tiek grėsmingai.

Tuomet ji kreipėsi į mane pabrėžtinai giliu balsu.

– Turiu jus įspėti, pone Isterbrukai, jog sėdėtumėte kuo tyliausiai. Jokiu būdu nesikelkite nuo kėdės. Gali tapti nesaugu. Čia ne vaikų žaidimas. Aš bendrausiu su jėgomis, kurios tiems, kas nemoka su jomis elgtis, gali būti pavojingos! – Ji nutilo, o paskui pridūrė: – Ar atnešėte, kas jums buvo sakyta atnešti?

Netardamas nė žodžio ištraukiau, iš kišenės rudą zomšos pirštinę ir jai padaviau.

Paėmusi nusinešė ją prie lempos su gaubtu, pailgu it žąsies kaklas. Uždegusi lempą, palaikė pirštinę po jos spinduliais, kurie buvo itin blausios spalvos, ir todėl sodriai rudos spalvos pirštinė virto nenusakomai pilka.

Užgesinusi lempą palankiai linktelėjo.

– Kuo puikiausiai tinka, – tarė. – Jos šeimininkės fizinis spinduliavimas gana stiprus.

Ji padėjo pirštinę ant viršaus, matyt, didelės radijo spintelės, esančios gale kambario. Po to garsiau pašaukė:

– Bela. Sibile. Mes pasirengę.

Pirmoji įėjo Sibilė. Ant margos suknelės ji buvo apsigaubusi ilgą juodą apsiaustą. Dramatišku judesiu jį nusimetė nuo pečių. Tas nuslydo ant grindų ir liko tenai nelyginant juoda bala. Ji žengė į priekį.

– Tikiuosi, kad viskas bus gerai, – pasakė ji. – Ką gali žinoti. Prašom nenusiteikti skeptiškai, pone Isterbrukai. – Tai labai apsunkina mus.

– Ponas Isterbrukas čion atėjo ne tyčiotis, – pasakė Terza. Jos balsas nuskambėjo kažkaip nuožmiai.

Sibilė atsigulė ant violetinės sofos. Pasilenkusi prie jos Terza patvarkė klostes.

– Ar visai patogu? – paklausė ji rūpestingai.

– Taip, ačiū, mieloji.

Terza prigesino kelias lempas. Tada ji privežė, kas, pasirodo, buvo širma ant ratukų. Ją pastatė taip, kad užstotų sofą ir paliko Sibilę tamsiame šešėlyje, apsuptame neryškios prieblandos.

– Per ryški šviesa kenkia giliam transui, – pasakė ji.

– Manau, kad mes pasirengusios, Bela?

Bela žengė iš šešėlio. Abi moterys prisiartino prie manęs. Terza dešine ranka paėmė mano kairę ranką. Kaire ranka paėmė Belos dešinę. Belos kairė ranka surado mano dešinę ranką. Terzos ranka buvo sausa ir kieta, o Belos – šalta ir suglebusi –pajutau lyg mėsos gabalą rankoje laikyčiau ir pasibjaurėjęs nusipurčiau.

Terza tikriausiai paspaudė kur nors esantį mygtuką, nes nuo lubų pasklido tyli muzika. Pažinau, jog tai Mendelsono laidotuvių maršas.

– *Mise en scene** , – tariau sau gan paniekinamai. – Įspūdingos dekoracijos! – Buvau nusiteikęs šaltakraujiškai ir kritiškai, bet vis dėlto širdyje jutau nepageidautiną virpulį.

Muzika nutilo. Tyloje ilgai laukėme. Buvo girdėti tik kvėpavimas. Belos kiek švokščiantis, Sibilės – gilus ir lygus.

Ir tuomet staiga prabilo Sibilė. Tačiau ne savo balsu. Vyrišku balsu ir visai ne savo manieringa, o gomurine, svetimkalbe intonacija.

– Aš esu čia, – tarė tas balsas.

Tuodvi paleido mano rankas. Bela nuplasnojo į šešėlį.

Terza tarė:

– Labas vakaras. Ar čia Makendalas?

– Aš esu Makendalas.

Priėjusi prie sofos, Terza nustūmė širmą. Švelni šviesa krito Sibilei ant veido. Ji, pasirodo, buvo giliai įmigusi. Miegančios jos veidas atrodė visai kitoks.

Raukšlės išsilygino. Ji atrodė daug jaunesnė. Netgi būtum pasakęs, kad graži.

Terza paklausė:

– Ar esi pasirengęs, Makendalai, paklusti mano norui ir mano valiai?

Tas naujasis gilus balsas atsakė:

– Esu.

– Ar imiesi čia gulintį Dosu kūną, kuriame šiuo metu apsigyvenai, saugoti, kad jis nenukentėtų nuo bet kokios fizinės įtakos ar žalos? Ar jo gyvybines jėgas skirsi mano tikslui, kad per jį tas tikslas būtų pasiektas?

– Imuosi.

---

* mizanscena (pranc.)

– Ar šį kūną aukosi tam, kad mirtis per jį pereitų, paklusdama gamtos dėsniams, kurie būtų taikytini gavėjo kūnui?

– Mirusieji privalo būti siunčiami prišaukti mirtį. Taip bus.

Terza per žingsnį atsitraukė.

Priėjo Bela, ir pamačiau, kad ji atnešė kryžių. Terza padėjo jį Sibilei ant krūtinės atbulai. Po to Bela atnešė mažą žalią stiklinį buteliuką. Terza iš jo užlašino porą lašų Sibilei ant kaktos ir pirštu kažką parašė. Vėl man pasirodė, jog tai atvirkščias kryžiaus ženklas.

Man ji trumpai pasakė:

– Švęstas vanduo iš Garsingtono katalikų bažnyčios.

Ji kalbėjo paprastu balsu, turėjusiu išsklaidyti visus kerus, bet neišsklaidė. Viskas kažkodėl dar baugiau atrodė.

Galiausiai ji atnešė tą baisų, jau matytą barškalą. Pakračiusi tris kartus, įdėjo jį į Sibilės ranką.

Pasitraukusi atgal tarė:

– Viskas paruošta...

Bela pakartojo:

– Viskas paruošta...

Tyliu balsu Terza kreipėsi į mane:

– Visas šis ritualas jums turbūt didelio įspūdžio nedaro, tiesa? Kai kuriuos mūsų svečius jis paveikia. Jums turbūt atrodo ilgas ir beprasmiškas... burbalas... Bet nebūkite toks tikras. Ritualas – tam tikri žodžiai ir frazės, laiko ir vartojimo pašventinti, veikia žmogaus dvasią. Kas sukelia minios masinę isteriją? Mes gerai nežinome. Bet tokio reiškinio esama. Tie senų laikų papročiai atlieka tam tikrą vaidmenį – manau, būtiną vaidmenį.

Bela buvo išėjusi iš kambario. Dabar grįžo nešina baltu gaidžiu. Jis buvo gyvas ir spurdėjo, stengdamasis ištrūkti.

Ji atsiklaupė ir balta kreida ant grindų aplink žarijų indą ir varinį dubenį ėmė brėžti ženklus. Gaidį aukštiel-

ninką paguldė ant vingiuotos linijos, nubrėžtos aplink dubenį, ir tas gulėjo nekrutėdamas.

Dar pabraižė ženklų, žemu gomuriniu balsu monotoniškai kartodama kažkokius žodžius. Žodžiai man buvo nesuprantami, bet ji klūpėjo ir lingavo – akivaizdžiai žadinosi, stengdamasi pasiekti kažkokią nešvankią ekstazę.

Stebėdama mane, Terza pasakė:

– Jums nelabai patinka. Tai atėję iš senovės, iš gilios senovės. Pagal seną paprotį motina mirties kerus perduodavo dukteriai.

Terzos negalėjau perprasti. Ji nieko nedarė, kad būčiau labiau paveiktas, o Belos gana klaikus spektaklis būtų galėjęs paveikti. Terza turbūt apgalvotai ėmėsi aiškintojos vaidmens.

Bela ištiesė rankas ties žarijų indu, ir šoktelėjo mirguliuojanti liepsna. Ji kažko pašlakstė ant liepsnos, ir ore pasklido prisodrintas kvapas.

– Mes pasiruošę, – pasakė Terza.

Chirurgas, pamaniau sau, ima skalpelį...

Ji nuėjo prie baldo, kurį palaikiau radijo spintele. Kai ją atidarė, pamačiau, jog tai kažkoks sudėtingas, didelis elektros prietaisas.

Jis riedėjo kaip stalelis su ratukais, ir Terza jį lėtai, atsargiai atvežė prie sofos.

Pasilenkusi pareguliavo valdymo svirteles, sau po nosimi burbėdama:

– Sukis į šiaurę, į šiaurės rytus... laipsniais... maždaug gerai. – Paėmusi pirštinę, pakreipė į tam tikrą padėtį, šalia uždegusi silpną violetinę švieselę.

Po to prakalbo į nejudančią žmogystą ant sofos.

– Sibile Dajana Helen, tu išvaduota iš savo mirtingo apvalkalo, kurį patikimai tau saugo Makendalo dvasia. Dabar tu laisva ir gali susilieti su pirštinės savininke. Kaip ir visų žmonių, jos gyvenimo tikslas nukreiptas į mirtį. Tik mirtis išsprendžia visas problemas. Tik mirtis atneša tikrą ramybę. Visi didieji žmonės tai patyrė. Prisimink Makbetą. “Jis ramiai sau miega po gyvenimo audrų”. Prisimink Tris-

tano ir Izoldos ekstazę. Meilė ir mirtis. Meilė ir mirtis. Bet didingesnė mirtis...

Tie žodžiai skambėjo aidėdami, pasikartodami – iš didelio, į dėžę panašaus aparato ėmė sklisti tylus ūžesys, sužybčiojo lemputės – aš pajutau, kad svaigsta galva ir aš kažkur tolstu. Suvokiau nebeįstengiantis iš viso to šaipytis. Atpalaidavusi savo galią, Terza pavergė pasliką žmogystą, gulinčią sofos. Ji naudojosi ja. Naudojosi savo tikslu. Miglotai suvokiau, kodėl ponia Oliver baiminosi ne Terzos, bet iš pažiūros kvailos Sibilės. Sibilė turėjo kažkokios galios – įgimtą dovaną, atsietą nuo minčių ar proto; tai buvo fizinis gebėjimas, gebėjimas atsiskirti nuo kūno. O atsiskyrus jos mintys buvo nebe jos, o Terzos. Ir Terza naudojosi laikina savo nuosavybe.

Taip, bet kam ta dėžė? Koks dėžės vaidmuo?

Ir staiga visa mano baimė persikėlė į dėžę! Kokia velniška paslaptis pritaikoma per ją? Ar ji gali skleisti kokius nors materialius spindulius, veikiančius smegenų ląsteles? Tam tikro žmogaus smegenų ląsteles?

GirdėjauTerzą toliau kalbant:

– Silpna vieta... visuomet esti silpna vieta... giliai kūno audiniuose... Per silpnumą ateina jėga – jėga ir mirties ramybė... Tikrasis kelias, savaiminis kelias... į mirtį... pamažu... savaime į mirtį. Kūno audiniai paklūsta protui... Vairuok juos, vairuok juos... Į mirtį... Nugalėtoja mirtis... Mirtis... labai greitai... Mirtis... Mirtis... MIRTIS!

Jos balsas vis stiprėdamas tapo riksmu... O kitas klaikus gyvuliškas riksmas išsiveržė iš Belos burnos. Ji atsistojo, švystelėjo peilis... gaidys klaikiai, dusliai sugargaliavo... Kraujas ištiško į varinį dubenį. Bela pribėgo tekina, atkišo dubenį...

Ir suklykė:

– Kraujas... *kraujas*... KRAUJAS!

Terza stvėrė iš aparato pirštinę. Bela ją pamirkė į kraują ir atidavė Terzai, kuri padėjo ją atgal.

Bela vėl suklykė nežemišku balsu...

– *Kraujas... kraujas... kraujas...*

Ji bėgo aplink žarijų indą, paskui trūkčiodama pargriuvo ant grindų. Žarijos suruseno ir užgeso.

Mane klaikiai pykino. Nieko nematydamas spaudžiau krėslo ranktūrius, o galva tarsi sukosi erdvėje...

Išgirdau trakštelėjimą, ir aparato ūžesys nutilo.

Po to pasigirdo aiškus ir ramus Terzos balsas:

– Senoji magija ir naujoji. Senos tikėjimo tiesos ir naujos mokslo tiesos. Jos drauge viešpataus...

18 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Na, tai kaip ten buvo? – prie pusryčių stalo nekantriai paklausė Rouda.

– O, nieko ypatinga, – atsakiau abejingai.

Nelabai smagus jutau nukreiptą į mane Despardo žvilgsnį. Pagaulus žmogus.

– Ant grindų buvo piešiamos pentagramos?

– Daugybė.

– Baltų gaidžių buvo?

– Savaime aišku. Ši pareiga tose linksmybėse ir žaidimuose teko Belai.

– Ir transai, ir haliucinacijos?

– Anot tavęs, ir transai, ir haliucinacijos.

Rouda atrodė nusivylusi.

– Tau, matyt, pasirodė nuobodu, – pasakė ji tarsi įsižeidusi.

Atsakiau, kad visi tie dalykai yra vieno galo. Šiaip ar taip, aš patenkinau savo smalsumą.

Vėliau, Roudai išėjus į virtuvę, Despardas manęs paklausė:

– Vis dėlto šiek tiek sukrėtė, tiesa?

– Ką gi...

Stengiausi dėtis į visa tai žiūrįs pro pirštus, tačiau Despardas ne toks žmogus, kurį lengvai apgausi. Iš lėto atsakiau:

– Ten... tam tikra prasme... gana žiauru.

Jis linktelėjo.

– Tokiais dalykais žmogui sunku patikėti, – tarė Despardas. – Bent jau šaltu protu, tačiau jie vis vien paveikia. Prisižiūrėjau jų Rytų Afrikoje. Žiniuoniai ten žmonėms turi baisią galią, ir tenka pripažinti, jog nutinka tokių keistenybių, kad blaiviu protu nepaaiškinsi.

– Ištinka mirtys?

– O taip. Jei žmogus sužino, kad yra paženklintas mirti, tai ir numiršta.

– Turbūt įtaigos galia?

– Tikriausiai.

– Bet tavęs toks atsakymas nepatenkina?

– Ne... ne visai. Būna atvejų, kuriuos mūsų paviršutiniškomis Vakarų mokslinėmis teorijomis sunku paaiškinti. Europiečių tie burtai paprastai neveikia (nors žinau ir tokių atvejų). Bet jei tas tikėjimas tau į kraują įaugęs, – daugiau nieko ir nereikia! – Tai pasakęs jis nutilo.

Pasakiau susimąstęs:

– Sutinku, kad negalima visko nuneigti. Ir mūsų šalyje atsitinka keistų dalykų. Kartą Londone buvau ligoninėje. Atvyko mergina, neurasteniška asmenybė, kuri skundėsi baisiais skausmais kauluose, rankoje ir t.t. O jokių ligų gydytojai nerado. Įtarė, kad ji – isterikė. Gydytojas pasakė, kad ją galima išgydyti, pertraukus per ranką raudonai įkaitintą virbą. Ar ji sutiksianti? Ji sutiko.

Mergina nusisuko ir užsimerkė. Gydytojas panardino stiklinį virbą į šaltą vandenį ir brūkštelėjo per ranką iš vidinės pusės. Mergina suklykė iš skausmo. Gydytojas ją nuramino: "Dabar tu pasveiksi". Ji atsakė: "Aš tuo tikiu, bet buvo baisu. Taip degino". Man keisčiausia buvo ne tai, kad ji patikėjo, jog buvo nudeginta, bet kad jos ranka iš tikrųjų apdegė. Tose vietose, kur lietė virbas, oda buvo pūslėmis nuėjusi.

– Ar ji pagijo? – pasmalsavo Despardas.

– O taip. Neuritas, ar kas ten buvo, daugiau nepasikartojo. Nors jai turėjo gydyti ir apdegintą ranką.

– Neregėtas daiktas, – tarė Despardas. – Bet akivaizdus, tiesa?

– Pats gydytojas išsigando.

– Kur neišsigąs... – Jis smalsiai pažvelgė į mane.

– Kodėl vakar vakare taip panūdai nueiti į tą seansą?

Gūžtelėjau pečiais.

– Tos trys moterys mane sudomino. Knietėjo pamatyti, kokį jos surengs vaidinimą.

Despardas daugiau nieko nepasakė. Nemanau, kad jis manim patikėjo. Kaip sakiau, jis pagaulus žmogus.

Netrukus patraukiau į kleboniją. Durys buvo atviros, bet viduje atrodė nebuvo nė gyvos dvasios.

Įėjęs į kambarėlį, kur buvo telefonas, paskambinau Rudei.

Man pasirodė, kad praėjo amžinybė, kol ji atsiliepė.

– Alio!

– O, čia *tu*. Kas yra?

– Ar tau nieko blogo neatsitiko?

– Žinoma, nieko. Kodėl man turėtų atsitikti kas nors bloga?

Per mane siūbtelėjo palengvėjimo banga.

Rudei nieko bloga neatsitiko; pažįstama valiūkiška jos laikysena man buvo geriausias vaistas. Kaip galėjau patikėti, kad kažkoks burtininkavimas gali pakenkti tokiai sveikai merginai, kaip Rudė?

– Šiaip pamaniau, gal tave kamavo blogi sapnai ar dar kas nors, – pralemenau aš.

– Ne, niekas nekamavo. Turėjau vilties, kad kamuos, bet viso labo tik dažnai pabusdavau, galvodama, ar man kas ypatinga nesidaro...

Nusijuokiau.

– Bet papasakok, – ragino mane Rudė. – Kas ten vyko?

– Nieko ypatingesnio. Sibilė atsigulė ant violetinės sofos ir įpuolė į transą.

Rudė sukikeno.

– Nejau? Nuostabu! Ar sofa buvo aksominė, o Sibilė nuoga?

– Sibilė ne madam de Montespan. Ir tai nebuvo juodosios magijos atnašavimas. Tiesą sakant, Sibilė vilkėjo margai mėlyną suknelę, išsiuvinėtą daugybe simbolių.

– Tokia turbūt labiau jai dera prie veido ir atitinka Sibilės stilių. Ką Bela veikė?

– Toji tikrai buvo žiauroka. Ji papjovė gaidį ir į kraują pamirkė tavo pirštinę.

– Oo... bjauru... Kas dar?

– Ko tik ten nebuvo, – atsakiau.

Pamaniau, jog neblogai sekasi ją linksminti. Pasakojau toliau.

– Terza man pademonstravo gyvą galą triukų. Iššaukė dvasią – rodos, pavarde Makendalas. Ko tik ten nebuvo – ir spalvotos šviesos, ir mantrų kartojimas. Kai kam ta visa išmonė būtų padariusi įspūdį – įvariusi baimės.

– Bet tau neįvarė?

– Bela truputį įvarė, – atsakiau. – Ji turėjo baisų peilį ir pamaniau, kad tik įsijautusi ir manęs nepaguldytų šalia gaidžio, kaip antrą auką.

Rudė atkakliai kvotė:

– Daugiau niekas tavęs neišgąsdino?

– Manęs tokie dalykai neveikia.

– Tad ko taip apsidžiaugei, išgirdęs, kad man nieko bloga nenutiko?

– Na, todėl... – Aš nutilau.

– Tiek to, – tarė nuolaidžiai Rudė. – Į šį klausimą gali neatsakyti. Ir tau nėra ko iš paskutiniųjų stengtis sumenkint tą reikalą. *Kažkas* tave vis dėlto paveikė.

– Turbūt... nebent tas, kad jos – turiu galvoje Terzą – atrodė tokios įsitikinusios pasekmėmis.

– Įsitikinusios, kad visa tai, apie ką man čia pasakoji, iš tiesų gali numarinti žmogų?

Iš Rudės balso atrodė, kad ji tuo netiki.

– Tai bukaprotystė, – pritariau aš.

– Ar ir Bela buvo įsitikinusi dėl pasekmių?

Pagalvojęs atsakiau:

– Man regis, Belai tiesiog malonumas pjauti gaidžius ir įsijausti į savotišką piktų linkėjimų orgiją. Yra ko paklausyti, kaip ji švokščia: "Kraujas... kraujas".

– Gaila, kad negirdėjau, – tarė apgailestaudama Rudė.

– Ir man gaila, kad tu negirdėjai, – pasakiau. – Atvirai kalbant, ten buvo ištisas vaidinimas.

– Dabar jau gerai jautiesi, ar ne? – paklausė Rudė.

– Kaip suprasti – jau gerai?

– Kai paskambinai, nekaip jauteisi, bet dabar jau gerai.

Ji puikiai mane suprato. Linksmo, natūralaus jos balso skambesys man buvo kaip vaistai. Bet slapčia nukėliau skrybėlę prieš Terzą Grei, nors visas tas burtininkavimas buvo akių dūmimas, bet man užkrėtė mintis dvejonėmis ir būgštavimais. Tačiau dabar tai buvę nebuvę. Rudei viskas gerai – ji net blogų sapnų nesapnavo.

– O ką toliau darysime? – pasiteiravo Rudė. – Ar turėsiu čia lindėti dar savaitę?

– Jei noriu iš pono Bredlio uždirbti šimtą svarų, taip.

– Uždirbsi, jei tai paskutinis kartas, kai šituo užsiimi... Ar apsistojai pas Roudą?

– Neilgam. Paskui važiuosiu į Bornmetą. Turi man skambinti kasdien, įsidėmėk, – arba geriau aš tau skambinsiu. Dabar kalbu iš klebonijos.

– Kaip laikosi ponia Dein Keltrop?

– Puikiai. Tarp kitko, aš jai apie visa tai pasakiau.

– Taip ir maniau, kad pasakysi. Tai šiuokart sudie. Kitą savaitę ar porą savaičių gyvensiu labai nuobodžiai. Pasiėmiau darbo ir nemažai knygų, kurias vis ketinau perskaityti, bet nerasdavau laiko.

– Ką apie tave galerijoje mano?

– Kad aš išvykau į kelionę jūra.

– Nenorėtum jūra pakeliauti?

– Nelabai, – atsakė Rudė... Jos balsas keistokai nuskambėjo.

– Ar jokių įtartinų tipų pas tave nesilankė?

– Tik tie, kokių gali tikėtis. Pienininkas, dujų skaitiklių tikrintojas, moteris, klausinėjanti, kokius patentuotus vaistus ir kosmetiką naudoju, kažkoks žmogus prašė pasirašyti peticiją, kad būtų uždraustos atominės bombos, dar viena moteris dėl prenumeratos akliesiems. Dar, žinia, namo durininkai. Labai paslaugūs. Vienas pataisė degiklį.

– Atrodo niekuo dėti, – įsiterpiau.

– O ko tikėjaisi?

– Pats nežinau.

Turbūt tikėjausi ko nors akivaizdesnio, prie ko galėčiau prikibti.

Bet juk “Palšo žirgo” aukos mirdavo savo gera valia... Ne, žodis “valia” čia netaikytinas. Jiems atsirado fizinio silpnumo užuomazgos per kažkokį procesą, kurio aš nesuprantu. Rudė atrėmė mano dvejones, kad dujų skaitiklio parodymus galėjo tikrinti koks apsimetėlis.

– Jis turėjo tikrus dokumentus, – atkirto ji. – Aš paprašiau parodyti. Tai toks žmogus, kuris vonios kambaryje užlipa kopetėlėmis, patikrina skaičius ir juos užsirašo. Jis pernelyg orus, kad kištų pirštus prie vamzdžių ar sklendžių. Ir galiu tau laiduoti, kad jis mano miegamajame dujų vamzdžio neprakiurdė.

Ne, “Palšas žirgas” neužsiima atsitiktiniais dujų nutekėjimais – tai būtų per daug apčiuopiama!

– Tiesa! Sulaukiau dar vieno svečio, – pasakė Rudė. – Tavo draugo, daktaro Korigeno. Jis malonus žmogus.

– Tikriausiai jį Ležonas pasiuntė.

– Jis turbūt mano privaląs stoti už bendrapavardę. Korigenai, vienykitės!

Padėjau ragelį gerokai palengvėjusia širdim.

Grįžęs radau Roudą ant vejos, užsiėmusią vienu iš savo šunų. Tepė jį kažkokiu tepalu.

– Ką tik išėjo veterinaras, – paaiškino ji. – Sakė, kad čia kerpligė. Man rodos, labai užkrečiama. Nenoriu, kad vaikai užsikrėstų arba kiti šunys.

– Ar netgi suaugę žmonės, – priminiau.

– O, paprastai tik vaikai užsikrečia. Ačiū Dievui, jie visą dieną būna mokykloje. Nusiramink, Šila. Nesiraivyk.

– Nuo šito tepalo plaukai iškrinta, – kalbėjo ji toliau. – Vietomis lieka pliki lopai, bet paskui vėl atauga.

Linktelėjau, pasisiūliau padėti, bet ji atsisakė mano pagalbos, ir aš patenkintas nuėjau.

Kaimo prakeikimas tas, pamaniau sau, kad retai kur gali išeiti pasivaikščioti daugiau nei trimis kryptimis. Mač Dipinge galėjai patraukti arba Garsingtono keliu, arba Long Kotenhemo keliu, arba pasukti Šedhengerio keliuku ir už dviejų mylių patekti į Londono – Bornmeto kelią.

Kitą dieną iki priešpiečių jau buvau išbandęs Garsingtono ir Long Kotenhemo kelius. Dar buvo likęs Šedhengerio keliukas.

Nužingsniavau juo ir beeinant man šovė į galvą mintis. Prioro dvaras yra prie Šedhengerio keliuko. Kodėl neužsukus ir neaplankius pono Vineiblo?

Kuo ilgiau svarsčiau, tuo labiau man ta mintis patiko. Mano apsilankymas neatrodys kuo nors įtartinas. Kai aną kartą čia buvau, Rouda mane buvo pas jį nusivežusi. Kas čia tokio, jeigu užeisiu ir paprašysiu dar kartą parodyti kokį nors ypatingesnį daiktą, kurio tąsyk nespėjau gerai apžiūrėti ir pasigrožėti.

Kad tas vaistininkas – kokia jo pavardė? Ogdenas? Osbornas? – pažino Vineiblą, mažų mažiausia įdomu. Juolab kad, pasak Ležono, įtariamu žmogumi Vineiblas jokiais būdais negali būti dėl savo luošumo, tačiau įdomu, jog buvo suklysta dėl žmogaus, gyvenančio būtent šiose apylinkėse, ir žmogaus, tenka pripažinti, tokiam vaidmeniui labai tinkančio.

Vineiblas buvo kažkoks mįslingas. Tai pajutau pirmą kartą jį pamatęs. Neabejojau, kad jis turi galvą ant

pečių. Ir dar turi kažkokią savybę – kaip ją apibūdinus? – gal žodis lapiniškas būtų taikliausias. Grobuoniškas, destrukyvus. Jis manding pernelyg gudrus, kad pats taptų žudiku, bet panorėjęs būtų nepamainomas žmogžudysčių rengėjas.

Pagal jo ypatumus puikiausiai galėjau jį įsivaizduoti tokiame vaidmenyje. Užkulisinis vadovas. Bet tas vaistininkas Osbornas dievagojasi *matęs Vineiblą einant Londono gatve*. Kadangi tai neįmanoma, asmens tapatybės nustatymas atpuola, ir nieko nereiškia, kad Vineiblas gyvena "Palšo žirgo" kaimynystėje.

Ir vis dėlto, pamaniau, norėčiau dar kartą pamatyti poną Vineiblą. Tad netrukus įsukau pro Prioro dvaro vartelius ir nužingsniavau ketvirtį mylios vingiuojančiu keliuku.

Duris atidarė tas pats tarnas ir pasakė, jog ponas Vineiblas namuose. Atsiprašęs, kad palieka mane koridoriuje, – "Ponas Vineiblas ne visada gali priimti svečius dėl prastos savijautos" – jis nuėjo, bet po valandėlės grįžęs pranešė, jog ponas Vineiblas su malonumu mane priimsiąs.

Atsistūmęs vežimėliu Vineiblas sutiko mane širdingai, pasisveikindamas lyg su senu draugu.

– Kaip šaunu, mielas bičiuli, kad mane prisiminėte. Girdėjau, jog vėl lankotės mūsų apylinkėse, ir jau ketinau paskambinti mielajai Roudai ir pasikviesti jus visus priešpiečių arba pietų.

Atsiprašiau netikėtai įsibrovęs, bet paaiškinau, jog tokia mintis man staiga šovė į galvą. Išėjęs pasivaikščioti apsižiūrėjau, kad esu jau prie jo vartų, tad nutariau užsukti nekviestas.

– Tiesą sakant, – tariau, – man knieti dar kartą pamatyti jūsų mongoliškas miniatiūras. Anąsyk nebuvo laiko jas gerai apžiūrėti.

– Tikrai nebuvo. Džiaugiuosi, kad jas vertinate. Jos tokios subtilios.

Po to mūsų kalba nukrypo siauromis meno temomis. Turiu prisipažinti, jog patyriau didelį malonumą, ati-

džiai įsižiūrėjęs į kai kurias jo turimas tikrai nuostabias meno vertybes.

Buvo patiekta arbata, ir jis primygtinai prašė kartu su juo išgerti.

Aš nemėgstu šio ritualo, bet įvertinau kvapią kinišką arbatą ir plonus puodukus, į kuriuos ji buvo įpilta. Prie arbatos buvo padėta karštų skrebučių su sviestu bei žuvimi ir skanus senoviškas slyvų pyragas, priminęs man, kaip vaikystėje gerdavau arbatą pas savo senelę.

– Naminis pyragas, – tariau mėgaudamasis.

– Savaime aišku. Šiuose namuose krautuviniai pyragai nevalgomi.

– Jau žinau, kad turite nuostabų virėją. Ar jums nesunku kaime, taip toli nuo miesto teikiamų patogumų, susirasti gerus šeimynykščius?

Vineiblas gūžtelėjo pečiais.

– Man viskas turi būti aukščiausio lygio. Šito reikalauju. Žinia, už tai reikia mokėti! Aš ir moku.

Čia ir pasirodė visa to žmogaus puikybė.

– Jei žmogus esi toks dalingas ir šitaip gyventi išgali, be abejonės, – kodėl gi ne, – atpuola daug rūpesčių – pasakiau sausai.

– Matot, viskas priklauso nuo to, ko žmogus iš gyvenimo nori. Jeigu tavo troškimai pakankamai stiprūs – tai viską nulemia. Tiek daug žmonių kala pinigus, nesuvokdami, ką su jais veikti! Dėl to jie įsipainioja į tai, ką galėtume pavadinti pinigų kalimo mechanizmu. Jie vergai. Anksti eina į savo kontoras ir vėlai iš jų išeina; jie neturi kada *pasidžiaugti*. O ką už tai gauna? Vis didesnius automobilius, erdvesnius namus, brangesnes meilužes arba žmonas ir, drįstu pridurti, didesnius galvos skausmus.

Jis pasilenkė į priekį.

– Daugeliui turtingų žmonių vienintelis ir visaapimantis tikslas yra – *gauti* pinigų. Dėti juos į didesnes įmones, gauti dar didesnius pinigus. Bet vardan ko? Ar jie kada patys savęs paklausia – vardan ko? Jie šito nežino.

– O jūs? – paklausiau.

– Aš... – nusišypsojo jis. – Aš žinojau, ko noriu. Bekraščio laisvalaikio, kad galėčiau mėgautis šio pasaulio grožybėmis – tiek gamtos, tiek žmogaus sukurtomis. Kadangi pastaraisiais metais man atimtas malonumas nukeliauti ir jas pamatyti natūralioje aplinkoje, rūpinuosi, kad iš viso pasaulio jos būtų gabenamos pas mane.

– Bet visų pirma tam reikia turėti pinigų.

– Taip, savo žingsnius reikia numatyti, ir daug ką numatyti, tačiau mūsų laikais visai nebūtina įsikinkyti į kokią niekingą tarnystę.

– Aš turbūt nelabai jus suprantu.

– Pasaulis keičiasi, pone Isterbrukai. Visais laikais keitėsi, bet dabar pokyčiai vyksta daug sparčiau. Padvigubėjo greitis – ir tuo verta pasinaudoti.

– Pasaulis keičiasi, – pasakiau susimąstydamas.

– Atsiveria nauji keliai.

Pasakiau teisindamasis:

– Kad jūs, ko gero, šnekatės su žmogum, kurio žvilgsnis nukreiptas priešinga kryptimi – į praeitį, o ne į ateitį.

Vineiblas gūžtelėjo pečiais.

– Į ateitį? Kas ją gali numatyti? Aš kalbu apie dabartį – apie nūdieną! Daugiau nieko neimu domėn. Nauja technologija yra tam, kad dabar ja naudotumės. Jau turime aparatūrą, kuri atsakymus į klausimus gali pateikti per sekundes – palyginkite su ištisų valandų ar dienų žmogaus triūsu.

– Kompiuteriai? Elektroninės smegenys?

– Taip, tokie dalykai.

– Ar galiausiai mašinos išstums žmones?

– *Žmones* – taip. Žmones, kurie yra tik darbo jėga, sraigteliai. Bet Žmogaus neišstums. Turi būti Žmogus Vadovas, Žmogus Mąstytojas, kuris sugalvoja, kokius klausimus mašinoms užduoti.

Dvejodamas palingavau galvą.

– Žmogus – antžmogis? – mano balse buvo pajuokos gaidelė.

– Kodėl ne, Isterbrukai? Kodėl ne? Atsiminkite, kad mes šiek tiek pažįstame – ar pradedame pažinti – Žmogų, kaip žmogišką gyvūną. Veikla, kuri kartais neteisingai vadinama smegenų plovimu, atveria nepaprastai įdomias galimybes. Ne tik kūnas, bet ir žmogaus *protas* reaguoja į tam tikrus jaudiklius.

– Pavojinga teorija, – tariau.

– Pavojinga?

– Pavojinga gydomajam.

Vineiblas patraukė pečiais.

– Visas gyvenimas pavojingas. Mes pamirštame, jog užaugome viename iš nedidelių civilizacijos telkinių. Juk civilizacija ir yra žmonių telkinys, Isterbrukai. Tai šen, tai ten žmonės susiburia dėl bendro saugumo ir todėl pajėgia pergudrauti gamtą ir ją valdyti. Jie įveikė džiungles – bet ši pergalė laikina. Džiunglės bet kada gali paimti viršų. Kadaise buvę didingi miestai tapo vien žemės kauburiais, užžėlusiais skurdžia augmenija ir aptūptais lūšnomis skurdžių, vos įstengiančių palaikyti gyvybę. Gyvenimas visuomet pavojingas – šito nepamirškite. Galiausiai jis gali būti sugriautas ne tik galingų gamtos jėgų, bet ir mūsų pačių rankomis. Šiuo metu esame labai prie to priartėję...

– Šito, žinoma, nenuneigsi. Bet mane sudomino jūsų valdymo teorija – proto valdymo.

– A, tai... – ūmai Vineiblas sumišo. – Gal ir perlenkiau.

Mane sudomino jo sumišimas ir iš dalies atsižadėjimas ankstesnių teiginių. Vineiblas ilgą laiką gyveno vienas. Vienišiems žmonėms reikia išsikalbėti – kam nors, bet kam. Vineiblas man išsikalbėjo, gal ir nelabai protingai.

– Žmogus – antžmogis, – grįžau prie jo žodžių. – Jūs mane kone įtikinote modernesniu tos minties variantu.

– Ta mintis tikrai ne nauja. Antžmogio apibrėžimas ateina iš gilios senovės. Juo paremtos ištisos filosofijos.

– Taip. Bet man regis, kad jūsiškis antžmogis yra... na, kitoks antžmogis... Žmogus, galintis primesti savo

valią, – niekam *nežinant,* kad jis gali ją primesti. Žmogus, kuris sėdi savo kambaryje ir tampo virveles.

Kalbėdamas nenuleidau nuo jo akių. Jis šypsojosi.

– Ar jūs mane numatote šiam vaidmeniui, Isterbrukai? Norėčiau, kad taip būtų. Už *šitai* reikėtų kokio nors atlygio.

Jis pliaukštelėjo ranka per uždengtus stora skara kelius, o jo balse išgirdau skausmą ir apmaudą.

– Aš jums nesiūlau savo užuojautos, – tariau. – Žmogui jūsų padėtyje menka nauda iš užuojautos. Bet štai ką norėčiau pasakyti: jeigu mes jau *įsivaizduojame* tokią asmenybę – gebančią nenumatytą nelaimę paversti sėkme – mano manymu, jūs geriausiai ją atitiktumėte.

Jis nuoširdžiai nusijuokė.

– Jūs man meilikaujate.

Tačiau buvo akivaizdu, kad jis patenkintas.

– Ne, – atsakiau. – Per savo gyvenimą esu sutikęs tiek daug visokių žmonių, kad iškart atskiriu, kuris yra neeilinė, ypatingai apdovanota asmenybė.

Bijojau, kad jau būsiu perlenkęs, bet ar galima perlenkti meilikaujant? Liūdna mintis! Reikia įsidėmėti ir pačiam vengti tokių spąstų.

– Man įdomu, – tarė jis susimąstęs, – kodėl jūs taip kalbate? Dėl viso šito? – Jis atsainiai mostelėjo į savo kambarį.

– Tai įrodymai, kad esate turtingas žmogus, mokantis protingai nupirkti, išmanantis daiktų vertę ir turintis skonį. Bet aš jaučiu, jog tai byloja ne vien apie turtą. Jūs kaupiate gražius bei įdomius daiktus, bet tiesiai užsiminėte, kad jie įsigyti ne per sunkų darbą.

– Taip, Isterbrukai, tikrai taip. Kaip sakiau, tik kvailiai dirba. Reikia galvoti, savo veiklą numatyti iki menkiausių smulkmenų. Visokios sėkmės paslaptis labai paprasta, bet reikia sugalvoti! Ką nors paprasta. Sugalvoji, įvykdai – ir štai prašom!

Žiūrėjau į jį. Ką nors paprasta... gal taip paprasta, kaip nepageidautinų asmenų pašalinimas? Poreikio paten-

kinimas. Veikla, nesukelianti niekam pavojaus, išskyrus auką. Suplanuota sėdinčio invalido su ilga kumpa kaip plėšraus paukščio nosimi ir išsišovusiu Adomo obuoliu, slankiojančiu tai aukštyn, tai žemyn. O kieno įvykdyta? Terzos Grei?

Nenuleisdamas nuo jo akių tariau:

– Šis mūsų pokalbis apie tolimą valdymą man primena keistuolės Terzos pasakojimą.

– Ak, mūsų mieloji Terza! – Jis kalbėjo ramiai, atlaidžiai (bet ar akių vokai nekrustelėjo?) – Tos dvi mielos damos tauškia niekus! Bet žinokite, kad jos pačios jais tiki, tikrai tiki. Ar jūs jau dalyvavote –esu tikras, kad primygtinai jus kviesis, – bent viename iš tų juokingų jų seansų?

Akimirką padvejojęs, greit apsisprendžiau, kaip šiuo atveju dera elgtis.

– Taip, – atsakiau, – buvau nuėjęs į vieną jų seansą.

– Ir įsitikinote, jog tai tikra nesąmonė? O gal jums padarė įspūdį?

Vengdamas jo žvilgsnio, kaip mokėdamas dėjausi žmogum, kuris labai varžosi.

– Manęs... taigi... žinoma, neįtikino. O jos atrodė labai įsijautusios, bet... – žvilgtelėjau į laikrodį. – Nemaniau, kad taip vėlu. Turiu skubėti. Pusseserė rūpinsis, kur taip ilgai užtrukau.

– Nuobodžią popietę prablaškėte invalidą. Parneškite gerų dienų Roudai. Netrukus turėtume vėl susirinkti priešpiečių. Rytoj važiuoju į Londoną. Sotbyje bus įdomus aukcionas. Prancūziški viduramžių dramblio kaulo dirbiniai! Retas grožis! Esu tikras, kad jums patiks, jei man pavyktų juos įsigyti.

Išsiskyrėme tokia draugiška gaida. Ar pastebėjus, kaip aš sumišau dėl to seanso, jam iš tiesų pikdžiugiškai sužibo akys? Man taip pasirodė, bet nebuvau tvirtai įsitikinęs. Labai galimas daiktas, kad dabar daug ką prisigalvoju.

19 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Išėjau vėlyvą pavakarį. Buvo jau sutemę, dangus apsiniaukęs, tad žengiau vingiuotu keliuku kone apčiuopom. Kartą atsigręžiau pasižiūrėti į šviečiančius namo langus. Ir nejučia nužengęs nuo žvyruoto keliuko ant žolės, susidūriau su kažkokia žmogysta, einančia priešingą kryptimi.

Tai buvo žemas, kresnas vyras. Abu vienas kito atsiprašėme. Jo balsas buvo sodrus gilus bosas, gana įtaigus, su pedantiškom intonacijom.

– Labai atsiprašau...

– Nėra už ką. Aš pats kaltas, tikrai...

– Niekad anksčiau nesu čia buvęs, – paaiškinau, – todėl nelabai susigaudau, kur einąs. Vertėjo pasiimti žibintuvėlį.

– Leiskite man.

Nepažįstamasis išsitraukė iš kišenės žibintuvėlį, uždegė ir padavė man. Žibinto šviesoje pamačiau, jog tai pusamžis vyras, apskritu it cherubino veidu, juodais ūsais, su akiniais. Vilkėjo geros rūšies tamsų lietpaltį – tą žmogų buvo galima apibūdinti kaip padorumo įsikūnijimą. Ir vis dėlto man dingtelėjo mintis, kodėl, turėdamas žibintuvėlį, pats juo nepasinaudojo.

– Ak, – tariau gana paikai. – Aišku. Nukrypau nuo keliuko.

Grįžęs į keliuką, pasiūliau jam atsiimti žibintą.

– Dabar jau rasiu kelią.

– Ne ne, prašom turėti, kol prieisite vartus.

– Bet jūs... jūs juk ėjote į namą.

– Ne ne. Aš einu ta pačia kryptimi, kaip ir jūs. Tolyn šituo keliuku. O paskui į autobusų stotelę. Noriu suspėti į Bornmeto autobusą.

Tariau "Ak taip", ir mudu žingsniavome greta koja kojon. Mano bendrakeleivis tarytum kažkò varžėsi. Jis paklausė, ar ir aš einąs į autobusų stotelę. Atsakiau, jog esu apsistojęs netoliese.

Vėl stojo tyla ir pajutau, jog mano bendrakeleivis vis labiau varžosi. O jis, matyt, iš tų žmonių, kurie nemėgsta atsidurti keblioje padėtyje.

– Ar buvote pas poną Vineiblą svečiuose? – paklausė atsikrenkštęs.

Atsakiau, jog taip, ir pridūriau:

– Man pasirodė, kad ir jūs tenai ėjote?

– Ne, – atsakė jis. – Ne... Tiesą sakant... – Jis nutilo. – Aš gyvenu Bornmete... ar veikiau prie Bornmeto. Visai neseniai atsikėliau ten į nedidelį vienaaukštį namą.

Man galvoje kažkas sukirbėjo. Ką pastaruoju metu girdėjau apie vienaaukštį namą Bornmete? Kol stengiausi prisiminti, mano pakeleivis, dar labiau sutrikęs, galų gale prašneko.

– Jums turbūt atrodo labai keista – aš, žinoma, pats pripažįstu jog keista – užtikti žmogų klaidžiojantį prie namo, kurio savininkas... e... nepažįstamas. Man sunkoka paaiškinti priežastis, nors, patikėkite, priežasčių esama. Tik tiek galiu pasakyti, kad nors Bornmete įsikūriau neseniai, esu čia jau gerai žinomas ir galėčiau nurodyti kelis gerbiamus asmenis, kurie už mane asmeniškai laiduotų. Esu farmacininkas, neseniai pardaviau seną vaistinę Londone ir atsikrausčiau į šį pasaulio kraštą, nes jis mane visad viliojo – tikrai labai viliojo.

Man pradėjo aiškėti. Ko gero, jau žinojau, kas tas žmogelis. Tuo tarpu jis visai atsivėrė.

– Mano pavardė Osbornas, Zakarijas Osbornas ir, kaip sakiau, turiu... veikiau turėjau... labai neblogą verslą Londone, Bartono gatvėje, Pedington Grine. Mano tėvo

laikais tas rajonas buvo labai geras, bet dabar liūdnai pasikeitęs... o taip... labai pasikeitęs. Smarkiai nusmuko.

Jis atsiduso ir palingavo galvą.

Paskui toliau kalbėjo.

– Čia pono Vineiblo namas, tiesa? Jis turbūt... e... jūsų draugas?

Atsakiau pasverdamas žodžius.

– Vargu ar galima pasakyti, kad draugas. Iki šios dienos buvau matęs jį tik vieną kartą, kai bičiuliai buvo mane nusivežę pas jį priešpiečių.

– Ak taip – aišku... Taip, žinoma.

Jau buvome priėję pagrindinius vartus.

Išėjome pro juos. Ponas Osbornas neryžtingai stabtelėjo. Atidaviau jam žibintuvėlį.

– Ačiū, – tariau.

– Nėra už ką. Aš... – Jis nutilo, o paskui ėmė berti žodžius: – Nenorėčiau, kad jūs galvotumėte... Žodžiu, formaliai aš, žinoma, *buvau* įžengęs į svetimą valdą. Bet patikėkite, ne iš įžūlaus smalsumo. Jums turbūt mano buvimas ten pasirodė itin keistai ir gali būti neteisingai suprastas. Aš tikrai norėčiau paaiškinti... nušviesti, kodėl ten buvau.

Laukiau. Taip atrodė išmintingiausia. Pajutau begėdišką, o gal ir ne begėdišką smalsumą. Norėjau jį patenkinti.

Valandėlę patylėjęs, Osbornas apsisprendė.

– Tikrai norėčiau paaiškinti jums, pone... e...

– Isterbrukas. Markas Isterbrukas.

– Pone Isterbrukai. Kaip sakiau, mielai pasinaudočiau proga pasiaiškinti jums dėl keisto savo elgesio. Jei turite valandėlę?.. Nuo čia penkios minutės kelio iki pagrindinės autostrados. Benzino kolonėlėje prie autobusų stotelės yra visai padori kavinė. Mano autobusas atvažiuos tik už dvidešimties minučių. Gal neatsisakytumėte su manim išgerti puodelį kavos?

Neatsisakiau. Mudu pasileidome eiti keliu. Ponas Osbornas, apraminęs savo susvyravusį orumą, smagiai

tauškėjo apie Bornmeto patogumus, puikų jo klimatą, koncertus ir apie tenai gyvenantį puikų visuomenės sluoksnį.

Priėjome autostradą. Benzino kolonėlė buvo ant kampo, o už jos ir autobusų stotelė. Kavinė buvo apytuštė – kampe sėdėjo tik jauna pora. Kai įėjome, ponas Osbornas užsakė kavos ir sausainių dviem.

Po to pasilenkęs per stalą išliejo širdį.

– Visa tai prasidėjo nuo nusikaltimo, apie kurį prieš kiek laiko buvo rašyta laikraščiuose. Tai nebuvo didelė sensacija – laikraščių antraštėse neatsispindėjo, jei taip galima išsireikšti. Auka buvo Romos katalikų parapijos kunigas iš to Londono rajono, kur aš turiu... turėjau... vaistinę. Vieną vakarą jis buvo užpultas ir nužudytas. Labai liūdna. Mūsų laikais tokie atsitikimai pernelyg dažni. Manau, kad jis buvo geras žmogus, nors aš pats nesilaikau Romos doktrinos. Šiaip ar taip, turiu paaiškinti, kodėl tuo susidomėjau. Buvo paskelbtas policijos pranešimas, kad jiems rūpi pasikalbėti su visais, kas tą vakarą matė tėvą Gormaną. Tą vakarą apie aštuntą valandą aš atsitiktinai stovėjau prie savo vaistinės durų ir mačiau praeinant tėvą Gormaną. Nedaug atsilikęs paskui jį sekė vyriškis, kurio ryškoka išvaizda patraukė mano dėmesį. Tuosyk aš, žinia, nieko bloga nepagalvojau, bet aš pastabus žmogus, pone Isterbrukai, ir turiu įprotį dėtis į galvą, kaip žmonės atrodo. Tai stačiai mano hobis, ir ne vienas žmogus, atėjęs į mano vaistinę, nustebdavo, išgirdęs mane sakant: "O taip, rodos, su tuo pačiu receptu buvot atėję anų metų kovo mėnesį?" Žmonėms mat malonu, kai juos prisimena. Ir, kaip įsitikinau, naudinga verslui. Trumpai tariant, tą mano matytą žmogų aš apibūdinau policijai. Jie man padėkojo, tuo ir baigėsi.

– Dabar prasideda gana netikėta mano pasakojimo dalis. Prieš dešimt dienų buvau nuvažiavęs į nedidelę bažnytinę mugę mažame miestelyje, važiuojant tuo keliu, kuriuo mudu ką tik atėjome – ir kaip nustebau, išvydęs tą patį, mano minėtą žmogų. Pamaniau sau, kad jis tikriausiai buvo patekęs į avariją, nes stūmėsi invalido vežimėlyje. Pasiklausinėjęs sužinojau, kad tai turtingas vietinis gyvento-

jas, pavarde Vineiblas. Porą dienų pasvarstęs, parašiau tam pačiam policijos pareigūnui, kuriam buvau davęs pirmuosius parodymus. Jis atvyko į Bornmetą, jo pavardė Ležonas. Atrodė skeptiškai nusiteikęs, ar ponas Vineiblas yra tas pats žmogus, kurį aš mačiau vakare, kai buvo įvykdyta žmogžudystė. Jis man pasakė, jog ponas Vineiblas po persirgto poliomielito jau keleri metai yra paralyžiuotas. Anot jo, aš tikriausiai suklydau dėl atsitiktinio panašumo.

Ponas Osbornas ūmai nutilo. Pamaišęs blyškų skystį priešais save, atsargiai gurkštelėjau. Ponas Osbornas į savo puodelį įsidėjo dar tris gabaliukus cukraus.

– Ką gi, matyt, tuo viskas ir paaiškinama, – numykiau aš.

– Taip, – tarė ponas Osbornas. – Taip... – Jo balse skambėjo ryškus nepasitenkinimas. Po to jis vėl pasilenkė į priekį, po elektros lempute sublizgėjo plika apskrita jo galva, už akinių akys fanatiškai sublizgėjo... – Turiu šį tą daugiau paaiškinti. Kai dar buvau mažas, pone Isterbrukai, mano tėvo draugas, kitas vaistininkas, buvo kviečiamas duoti parodymus Žano Polo Merigoto byloje. Gal prisimenate – jis nunuodijo savo anglę žmoną arseno preparatu. Mano tėvo draugas teisme jį atpažino kaip žmogų, jo nuodų registracijos knygose pasirašiusį svetima pavarde. Merigotas buvo nuteistas ir pakartas. Man tai padarė didelį įspūdį – tuo laiku buvau devynerių metų, jautraus įspūdžiams amžiaus. Ir aš dėjau dideles viltis, kad vieną gražią dieną ir aš dalyvausiu kokioje nors *cause célebre** ir padėsiu žudiką patraukti atsakomybėn! Gal nuo tada ir ėmiau praktikuotis įsidėmėti veidus. Prisipažinsiu, pone Isterbrukai, nors jums tai pasirodys labai juokinga, jog metų metus aš puoselėjau viltį, kad į mano vaistinę kada nors įžengs vyriškis, panoręs atsikratyti savo žmonos, ir nusipirks, kas jam reikalinga.

– Arba gal kokia antroji Madlena Smit, – pakišau jam mintį.

---

* garsi byla (pranc.)

– Tikrai. Bet, deja, – atsiduso ponas Osbornas, – šito neįvyko. O jei ir įvyko, tas žmogus nebuvo patrauktas atsakomybėn. Sakyčiau, jog tai atsitinka dažniau, nei būtum linkęs manyti. Tad šis atpažinimas, nors ir ne visai atitikęs mano viltis, bent atvėrė *galimybę* būti liudininku žmogžudystės byloje.

Jo veidas švietė vaikišku pasitenkinimu.

– Tad jums didelis nusivylimas, – pasakiau jį užjausdamas.

– Ta-aip. – Vėl Osborno balse pasigirdo keista nepasitenkinimo gaidelė.

– Aš užsispyręs žmogus, pone Isterbrukai. Laikui bėgant, vis tvirčiau įsitikinu, jog aš *neklydau*. Mano matytas vyriškis buvo ne kas kitas kaip ponas Vineiblas. O! – jis pakėlė ranką, atmesdamas galimus mano prieštaravimus. – Žinau. Buvo ūkanota. Aš stovėjau tolokai. Tačiau štai ko policija nepaėmė domėn – juk aš lavinausi atpažinti žmones. Lemia ne vien bruožai – didelė nosis, Adomo obuolys, – svarbu ir galvos laikysena, kaklo palinkimo kampas su pečiais. Aš sau sakau "Liaukis, liaukis, prisipažink suklydęs". Bet vis vien jaučiuosi *nesuklydęs*. Policija teigia, jog tai neįmanoma. Bet *nejau* neįmanoma? Štai ko savęs klausiu.

– Be abejo, šitaip paralyžiuotas...

Jis mane pertraukė pagrasęs virpančiu pirštu.

– Taip taip, bet mano patirtis Nacionalinėje sveikatos... Na, jūs ne juokais nustebtumėte, kam ryžtasi žmonės ir kaip jie nenubausti išsisuka! Nenorėčiau teigti, jog profesionalius medikus lengva apgauti – paprastą apsimetinėjimą jie lengvai susektų. Bet yra būdų – yra tokių būdų, kuriuos farmacininkui lengviau įvertinti nei gydytojui. Pavyzdžiui, kai kurie vaistai ar tarsi niekuo nekalti preparatai. Galima sukelti karštinę, įvairius bėrimus, odos uždegimus, gerklės džiūvimą ar pagausėjusias išskyras...

– Bet vargu ar atgaivinti sunykusias galūnes, – įsiterpiau.

– Taigi taigi. Bet kas sako, kad pono Vineiblo galūnės sunykusios?

– Berods, jo gydytojas?

– Taigi. Bet šiuo klausimu pasistengiau gauti žinių. Pono Vineiblo gydytojas yra londonietis, gyvena Harlio gatvėje – teisybė, kai čionai jis atsikėlė, jį apžiūrėjo vietos gydytojas. Bet tas gydytojas išėjo į pensiją ar išvažiavo užsienin. Dabartinis gydytojas *niekada nėra apžiūrėjęs pono Vineiblo*. Ponas Vineiblas kartą per mėnesį važiuoja į Harlio gatvę.

Smalsiai pasižiūrėjau į jį.

– Mano nuomone, čia vis vien nelieka jokios spragos, per kurią...

– Jūs nežinote tokių dalykų, kokių aš žinau, – pertraukė mane ponas Osbornas. – Užtenka paprasčiausio pavyzdžio. Ponia H. daugiau nei metus gauna draudos pašalpas. Gauna trijose skirtingose vietose: tik vienoje vietoje ji – ponia S., o kitoje vietoje – ponia T. Ponia T. ir ponia S. jai paskolino savo draudos korteles už atlyginimą, ir ji susirinko tris kartus daugiau pinigų...

– Nesuprantu...

– Tarkime... na, tik tarkime... – Jo pirštas dabar grasino nesustodamas, – kad mūsiškis ponas Vineiblas susitaria su tikrai poliomielito suluošintu žmogumi, atsidūrusiu sunkiose aplinkybėse. Ir pateikia jam pasiūlymą. Tas žmogus galbūt į jį panašus, na, bendrais bruožais, ne daugiau. Tikrasis invalidas, pasivadinęs ponu Vineiblu, apsilanko pas gydytoją ir yra apžiūrimas, tad ligos istorija surašoma visiškai teisinga. Po to ponas Vineiblas nusiperka čia namą. Vietinis gydytojas ketina greit išeiti į pensiją. Vėl pas jį apsilanko tikrasis invalidas ir yra apžiūrimas. Ir štai prašom! Dokumentuose patvirtinta, jog ponas Vineiblas yra paralyžiuotas poliomielito, jo galūnės sunykusios. Jis šiose vietose matomas –kai matomas– invalido vežimėlyje ir taip toliau.

– Bet jo šeimynykščiai tikrai žinotų tiesą, – paprieštaravau. – Jo tarnas.

– O, tarkime, kad čia ta pati gauja – tarnas vienas iš gaujos. Kas galėtų būti paprasčiau? Galbūt ir kiti šeimynykščiai tokie pat.

– Bet kodėl?

– A, – tarė ponas Osbornas. – Čia jau kitas klausimas, argi ne? Aš jums *savo* teorijos neišklosiu – turbūt iš jos tik pasijuoktumėte. Bet štai prašom – parūpintas kuo puikiausias *alibi* žmogui, kuriam alibi reikalingas. Jis gali būti ir čia, ir ten, ir dar kitur, ir niekas nežinos. Matė žingsniuojantį Pedingtone? Negalimas daiktas! Jis bejėgis luošys, gyvena provincijoje ir taip toliau. – Ponas Osbornas nutilo ir žvilgtelėjo į laikrodį. – Tuoj atvažiuos mano autobusas. Turiu paskubėti. Matote, aš apie tai daug mąsčiau. Galvojau, ar galėčiau kaip nors, taip sakant, įrodyti. Tad pamaniau, atvažiuosiu – dabar turiu marias laiko, kartais kone pasigendu savo verslo – ateisiu į jo kiemą ir... na, atvirai kalbant, truputį pašnipinėsiu. Sakysite, nelabai gražu – ir aš su jumis sutinku. Bet jeigu tikslas atskleisti tiesą, sučiupti nusikaltėlį... Jei, pavyzdžiui, aš suseku poną Vineiblą ramiai sau vaikštinėjantį po savo kiemą – ką pasakytumėt?! Ir dar pamaniau, kad jeigu pas juos anksti neužtraukiamos užuolaidos, – gal pastebėjote, kad žmonės, dienai blėstant, dar jų neužtraukia, iš įpročio neskuba, nes sutems tik po valandos, – aš galėsiu prisėlinti ir vogčiomis dirstelėti. Gal jis vaikštinėja po biblioteką, net neįtardamas, kad jį kas gali sekti? Ko jam bijoti? Kiek jam žinoma, niekas jo neįtarinėja!

– Kodėl jūs toks įsitikinęs, jog tą vakarą jūsų matytas vyriškis buvo Vineiblas?

– Aš *žinau*, kad ten buvo Vineiblas!

Jis pašoko.

– Atvažiuoja mano autobusas. Buvo malonu su jumis susipažinti, pone Isterbrukai; paaiškinus jums, ką veikiau Prioro dvare, man kaip akmuo nukrito. *Jums* tikriausiai visa tai pasirodė didelė nesąmonė.

– Visai ne, – tariau. – Bet jūs man nepasakėte, kokiais, jūsų nuomone, nešvariais darbais ponas Vineiblas užsiima.

Ponas Osbornas atrodė sumišęs ir kiek susidrovėjęs.

– Jūs turbūt pasijuoksite. Visi kalba, kad jis turtingas, bet niekas, matyt, nežino, *kaip jis pralobo.* Aš pasakysiu savo nuomonę. Aš manau, kad jis yra koks nusikaltėlių vadas, apie kuriuos knygose rašoma. Na, žinote – planuoja nusikaltimus ir turi gaują, kuri juos vykdo. Gal jums ir kvailai atrodo, bet aš...

Autobusas sustojo. Ponas Osbornas pasileido prie jo tekinas...

Nužingsniavau keliuku susimąstęs... Ponas Osbornas išdėstė neįtikėtiną teoriją, bet turėjau pripažinti, kad joje gal ir esama kažkokio grūdo.

20 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Kitą rytą paskambinęs Rudei, pasakiau, kad už dienos važiuosiu į Bornmetą.

– Radau malonų tylų viešbutėlį, pavadintą (dievai žino, kodėl) Elnių parku. Jame yra pora gerų, nekrintančių į akis šoninių išėjimų. *Galėčiau* išsmukti ir tave aplankyti.

– Gal tau vis dėlto nederėtų. Bet turiu atvirai pasakyti, kad *būtų* tikras rojus, jei atvažiuotum. Kokia nuobodybė! Tu negali įsivaizduoti. Jei negalėtum čia užeiti, gal aš išsmukčiau ir kur nors su tavim susitikčiau.

Staiga man kažkas toptelėjo.

– Rude! Tavo balsas... Jis kažkoks kitoks...

– A, dėl to? Nieko tokio. Nesijaudink.

– Bet kas yra tavo *balsui*?

– Šiek tiek skauda gerklę, – kažkas panašaus, ir tiek.

– Rude!

– Na, paklausyk, Markai, visiems gali skaudėti gerklę. Man, ko gero, prasideda sloga. O gal gripas kimba.

– Gripas? Pala, neišsisukinėk. Ar tu sveika, ar nesveika?

– Nesikarščiuok. Sveika.

– Tiksliai pasakyk, kaip jautiesi. Ar jautiesi taip, lyg prasidėtų gripas?

– Na... galbūt... Visur maudžia, na, žinai, kaip būna...

– Temperatūros turi?

– Gal kiek ir turiu...

Sėdėjau prie telefono ir mane ėmė kaustyti šaltis. Išsigandau. Be to, supratau, kad ir Rudė išsigandusi, nors ir kaip nenorėjo to pripažinti.

Vėl pasigirdo jos balsas.

– Markai, nepulk į paniką. Tu jau panikuoji, o tikrai nėra ko panikuoti.

– Gal ir ne. Bet privalome imtis visų atsargumo priemonių. Paskambink gydytojui, kad ateitų ir tave apžiūrėtų. Tuojau pat.

– Gerai... Bet jis pagalvos, kad aš įsikalbu ligą.

– Tegul sau galvoja. *Būtinai* pasikviesk gydytoją! O kai jis išeis, paskambink man.

Padėjęs ragelį, ilgai sėdėjau spoksodamas į juodus šaltus telefono kontūrus. Panika – neprivalau pasiduoti panikai... Tokiu metų laiku visada siaučia gripas... Gydytojas nuramins... Gal tai tik menkas peršalimas...

Mintyse įsivaizdavau Sibilę marga suknele, prikeverzota pikta lemiančių ženklų. Girdėjau Terzos balsą, reiškiantį jos valią, galią... Ant kreida pripaišytų grindų Belą, iškėlusią spurdantį gaidį ir murmančią savo piktus kerus...

Nesąmonės, grynos nesąmonės... Be abejonės, visa tai yra prietaringos nesąmonės...

Į spintelę... kažkodėl į tą spintelę ne taip lengva numoti ranka. Ta spintelė atspindėjo ne žmogiškus prietarus, o mokslines galimybes... Bet juk neįmanoma – jokiu būdu neįmanoma, kad...

Ponia Dein Keltrop užklupo mane sėdintį ir spoksantį į telefoną. Ji iškart paklausė.

– Kas atsitiko?

– Rudė blogai jaučiasi... – atsakiau.

Troškau išgirsti ją sakant, jog visa tai nesąmonė. Troškau, kad ji mane nuramintų. Bet ji manęs nenuramino.

– Negerai, – tarė ji. – Taip, aš manau, kad tai negerai.

– Negalimas daiktas, – kursčiau ją man pritarti. – Negalimas daiktas, kad jie gebėtų padaryti tai, ką teigia gebą!

– Nejau?

– Jūs juk ir netikite – negalite patikėti...

– Mielasis Markai, – pasakė ponia Dein Keltrop, – ir jūs, ir Rudė jau pripažinote, jog tokie dalykai galimi – antraip nebūtumėte ėmęsi to, ką judu dabar veikiate.

– O dėl to, kad mes patikėjome, yra dar blogiau – dar panašiau, kad *gali* atsitikti.

– Judu dar tiek toli nenuėjote, kad *patikėtumėte* – jūs tik pripažinote, kad atsiradus įrodymų, galėtumėte patikėti.

– Įrodymų? Kokių įrodymų?

– Rudės negalavimas jau yra įrodymas, – atsakė ponia Dein Keltrop.

Pajutau jai neapykantą. Piktu balsu garsiai atrėžiau:

– Kodėl taip pesimistiškai mąstote? Tai tik paprastas peršalimas, ar kas nors tokio. Kodėl jūs būtinai patikėjote, kad jau visų blogiausia?

– Todėl, kad jeigu yra visų blogiausia, neturime užsimerkti ir lįsti į krūmus, kol ne vėlu.

– Manote, kad tie juokingi užkalbėjimai gali paveikti? Tie transai ir kerai, ir gaidžio aukojimas, ir gyvas galas kitokių triukų?

– Kažkas vis dėlto paveikia, – atsakė ponia Dein Keltrop. – Štai prieš ką negalima užsimerkti. Manau, jog daug kas iš viso to – didžioji dalis – yra tik akių dūmimas. Šiaip, nuotaikai sukurti – nuotaika svarbu. Bet po tuo akidūmiu slypi kokie nors rimti dalykai – veiksmingi dalykai.

– Pavyzdžiui, radioaktyvumas per atstumą?

– Kas nors tokio. Žinote, nuolat padaroma naujų atradimų – baisių atradimų. Kokias nors iš tų naujų žinių nesąžiningi žmonės gali panaudoti saviems tikslams; Terzos tėvas buvo fizikas...

– Bet *kas*? *Kas*? Ta prakeikta spintelė! Jeigu ją galėtų ištirti... Jeigu policija...

– Be rimtesnio pagrindo, negu mes galėtumėme pateikti, policija nesistengia gauti kratos orderio ar paimti apžiūrai svetimus daiktus.

– Jei aš ten prasigaučiau ir sudaužyčiau tą nelemtą dėžę?

Ponia Dein Keltrop papurtė galvą.

– Iš to, ką jūs man pasakojate, matyti, jog pakenkta – jeigu buvo pakenkta – tą vakarą.

Pasirėmęs rankomis galvą, sudejavau.

– Kam mes ėmėmės to nelemto reikalo.

Ponia Dein Keltrop tvirtai pasakė:

– Jūsų paskatos buvo pagirtinos. Ir kas padaryta – nepataisysi. Daugiau žinosite, kai Rudė paskambins, gydytojui išėjus. Ji turbūt skambins į Roudos namus...

Aš susiprotėjau.

– Verčiau grįšiu.

– Matyt, aš kvaištelėjau, – pasakė ponia Dein Keltrop, man išeinant. – Aiškiai kvaištelėjau. Akių dūmimas! Mes leidžiamės apmulkinami. Negaliu atsikratyti jausmo, kad galvojame taip, kaip jie norėtų, kad mes galvotume.

Gal ji ir teisi. Bet kaip kitaip dabar galima būtų galvoti?

Rudė man paskambino po dviejų valandų.

– Buvo gydytojas, – pasakė ji. – Jis atrodė kiek sutrikęs, bet sakė, kad tikriausiai man gripas. Dabar daug kas serga. Liepė nesikelti iš lovos, tuojau atsiųs vaistų. Temperatūra gana aukšta. Bet juk sergant gripu visada būna aukšta temperatūra, ar ne?

Po išviršine drąsa jos užkimusiame balse skambėjo beviltiškas šauksmas.

– Tu pasveiksi, – raminau, bet tie žodžiai man pačiam skambėjo apgailėtinai. – Girdi? Tu pasveiksi. Ar labai blogai jautiesi?

– Na, žinai – karštis, visą laužo, visur maudžia, ir kojas, ir odą. Bijau prie savęs prisiliesti. Visa degu.

– Tai karštinė, brangioji. Klausyk, aš pas tave atvažiuoju! Tuojau pat atvažiuoju – iškart. Ne, neprieštarauk.

– Gerai. Džiaugiuosi, kad atvažiuoji, Markai. Ko gero, nesu tokia drąsi, kaip maniau...

II

Paskambinau Ležonui.

– Panelė Korigen serga, – pasakiau.

– Ką?

– Aš gi pasakiau, ji serga. Kvietėsi savo gydytoją. Pasak jo, galbūt gripas. Galbūt. Bet gal ir ne. Nežinau, ką *jūs* galėtumėte padaryti. Man į galvą ateina tik vienintelė mintis – pasikviesti kokį nors tos srities specialistą.

– Kokį specialistą?

– Psichiatrą arba psichoterapeutą, arba psichologą. Kokį nors žmogų, išmanantį apie sugestiją, hipnozę, apie smegenų plovimą ir kitus tokius dalykus. Juk esama žmonių, kurie tiria tokius dalykus?

– Žinoma, esama. Taip. Vidaus reikalų ministerijoje yra pora darbuotojų, kurie specializuojasi šioje srityje. Manau, kad jūs velniškai teisingai galvojate. Gal tai tik gripas, bet gali būti ir koks nors psichologinis atvejis, apie kurį nedaug težinoma. Viešpatie, Isterbrukai, gal čia ir yra tai, ko mes tikėjomės!

Trenkiau ragelį. Gal mes ką nors ir sužinosime apie psichologinius ginklus, bet man rūpėjo vien Rudė – narsi, bet išsigandusi. Juk mes tuo rimtai netikėjome, nė vienas iš mudviejų – o gal tikėjome? Ne, tikrai netikėjome. Mes žaidėme žaidimą – policininkus ir vagis. Tačiau tai ne žaidimas.

“Palšas žirgas” įrodo esąs tikrovėje.

Pasirėmiau rankomis galvą ir sudejavau.

21 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Kažin ar kada pamiršiu tas kelias dienas. Dabar man jos atrodo kaip sukratytas kaleidoskopas be jokios formos ar rašto. Rudė iš to buto buvo pergabenta į privačią kliniką. Man buvo leista su ja susitikti tik lankymo valandomis.

Jos gydytojas, man regis, nebuvo linkęs savimi abejoti, buvo linkęs riesti nosį. Jis niekaip negalėjo suprasti, ko čia taip nerimauti. Jo diagnozė esanti visiškai aiški – po gripo išsivysčiusi bronchopneumonija, apsunkinta tam tikrų, kiek neįprastų simptomų, bet, kaip jis pabrėžė, "tai nuolat pasitaiko". Nesą nė vieno "tipiško" atvejo. Yra žmonių, kurie sunkiai pasiduoda gydymui antibiotikais.

Taip, visa, ką jis sakė, tiesa. Rudei buvo bronchopneumonija. Dėl tos ligos, kuri ją kamavo, nėra jokių paslapčių. Ji tiesiog ja susirgo – sunkiai susirgo.

Kartą pasikalbėjau su Vidaus reikalų ministerijos psichologu.

Jis buvo keistas žmogelis – kaip gaidys nuolat pasistiebiantis ir vėl nusileidžiantis ant kulnų, pro storus akinių stiklus mirksinčiomis akutėmis.

Jis man uždavė begalę klausimų, pusė jų man pasirodė visiškai beprasmiški, bet, matyt, turėjo kažkokią prasmę, nes man atsakius, jis supratingai palinkčiodavo. Jis pats nieko nepasakė – tikriausiai išmintingai elgėsi. Tik šen bei ten įterpdavo po žodelį – turbūt iš savo amato žargono. Man regis, jis Rudei bandė taikyti įvairias hipnozės formas,

apie kurias turbūt, visuotiniu susitarimu, man niekas daug nesakė. Ko gero, nebuvo ką sakyti.

Vengiau savo draugų ir pažįstamų, ir mano vienišumas tapo neištveriamas.

Galiausiai iš bekraštės nevilties paskambinau Popi į gėlių parduotuvę. Pakviečiau drauge kur nors papietauti. Popi mielai sutiko.

Nusivedžiau ją į "Fantaziją". Popi linksmai čiauškėjo ir mane jos draugija veikė raminamai. Bet juk pasikviečiau ją ne tam, kad mane ramintų. Užliūliavęs jos budrumą skaniais valgiais ir gėrimais, pradėjau po truputį aiškintis. Gal kartais Popi ką nors žino. Paklausiau, ar ji prisimena mano draugę Rudę. Popi atsakė:

– Žinoma, – ir išplėtusi dideles mėlynas akis paklausė, ką dabar Rudė veikia.

– Ji sunkiai serga, – atsakiau.

– Vargšelė. – Popi atrodė tokia susirūpinusi, kokia tik ji sugebėjo būti – vadinasi, ne itin.

– Ji kažkur įsivėlė, – tariau. – Man rodos, ji dėl to klausė ir tavo patarimo. Dėl to "Palšo žirgo". Ji sukišo baisius pinigus.

– O! – sušuko Popi ir dar labiau išplėtė akis. – Ak, tai *jūs*!

Valandėlę nieko nesupratau. Paskui man toptelėjo, kad Popi mane sutapatino su tuo "vyru", kurio invalidė žmona esanti kliūtis Rudės laimei. Ji taip susijaudino, atskleidusi mūsų meilės romaną, kad net neišsigando, jog užsiminta apie "Palšą žirgą".

Ji sukuždėjo jausmingai:

– Ar paveikė?

– Ne visai taip, kaip norėta, – ir pridūriau: *Ne tas, o kitas šuo nusibaigė.*

– Koks šuo? – paklausė Popi nieko nesusigaudydama.

Supratau, kad kalbantis su Popi, visuomet reikia vartoti žodžius tiesiogine prasme.

– Tas... e... reikalas, matyt, persimetė į Rudę. Ar girdėjai kada nors taip nutinkant?

Popi nebuvo girdėjusi.

– Be abejo, – tariau, – tu žinai, kas dedasi tame "Palšame žirge", Mač Dipinge, tiesa?

– Aš nežinojau, kur tai yra. Kažkur provincijoje.

– Iš Rudės pasakojimo negalėjau suprasti, kas ten vyksta...

Kantriai laukiau.

– Gal kokiais spinduliais veikia? – tarė atsainiai Popi. – Kas nors tokio. Iš kosmoso, – pridūrė paaiškindama. – Kaip rusai!

Nutariau, jog Popi kliaujasi ribota savo vaizduote.

– Kas nors panašaus, – sutikau su jos spėjimu. – Bet tai turbūt labai pavojinga? Jei Rudė šitaip susirgo.

– Bet juk turėjo susirgti ir numirti jūsų žmona, ar ne?

– Taip, – atsakiau, prisimindamas Rudės ir Popi man skiriamą vaidmenį. – Taip, bet tikriausiai kažkas negerai išėjo – pasisuko priešinga kryptimi.

– Turite galvoje?.. – Popi sutelkė visas savo protines pajėgas. – Panašiai būna, kai negerai įjungi elektrinį lygintuvą ir tave trenkia, ar ne?

– Taip, – pasakiau. – Visai taip. Ar žinai, kad šitaip kada būtų atsitikę?

– Ne, šitaip ne...

– O kaip?

– Na, žinau, jei kas nors nesumoka... po to. Mano vienas pažįstamas atsisakė sumokėti. – Iš siaubo jos balsas visai pritilo. – Jis žuvo metro stotyje – nukrito nuo platformos priešais traukinį.

– Gal tai buvo nelaimingas atsitikimas?

– O ne, – paprieštaravo Popi, sukrėsta tokios minties. – Tai JŲ darbas.

Įpyliau Popi į taurę dar šampano. Pajutau, kad mergina, sėdinti prieš mane galėtų būti naudinga, jeigu tik sugebėčiau išpešti tuos, tegul ir pabirus faktus, kurie

pleveno jos smegeninėje. Ji yra prisiklausiusi visokių dalykų, pusę iš jų pamiršo, kitus supainiojo; niekas per daug nesisaugodavo prie jos šnekėdamas, nes ji “tik Popi”.

Ėjau iš proto, nežinodamas, ko jos paklausti. Jei prašausiu, ji išsigandusi užsičiaups kaip moliuskas ir nebepravers burnos.

– Mano žmona, – tariau, – kaip buvo, taip ir tebėra invalidė, bet jai, atrodo, nė kiek ne blogiau.

– Tai negerai, – tarė užjaučiamai Popi, gurkšnodama šampaną.

– Tad ką man toliau daryti?

Popi, regis, nežinojo.

– Mat Rudė viską... *aš* dėl nieko nesitariau. Ar galėčiau ką nors surasti?

– Yra viena vieta Birmingeme, – pasakė Popi dvejodama.

– Ten uždaryta, – atsakiau. – Ar dar ko nors nepažįsti, kas galėtų bent ką apie tai nutuokti.

– Eilina Brendon *galėtų* ką nors žinoti, bet vargu.

Netikėtai išgirdęs apie kažkokią dar Eiliną Brendon, krūptelėjau. Paklausiau, kas ta Eilina Brendon.

– Ji tikra pabaisa. Pilkybė. Plaukams dedasi labai stiprų cheminį sušukavimą ir niekada neavi aukštakulnių batų. Ji – šakės. – Plačiau paaiškindama pridūrė. – Mudvi kartu mokėmės, bet ji ir tada buvo pilka. Puikiai mokėjo geografiją.

– O ką ji turi bendra su “Palšu žirgu”?

– Nieko. Jai tik viena mintis atėjo į galvą. Ir jinai metė.

– Ką metė? – paklausiau išmuštas iš vėžių.

– Savo darbą PPT.

– O kas yra PPT?

– Kad ir aš gerai nežinau. Taip ir sako – PPT. Gal pirkėjų paklausos ar pareikalavimo tyrimas. Tai visai nedidelė kompanija.

– O Eilina Brendon joje dirbo? Kokios buvo jos pareigos?

– Šiaip vaikštinėti ir klausinėti žmonių, kokią jie vartoja dantų pastą ar kokią kempinę, kokią turi dujų viryklę. Labai įkyru ir nuobodu. Na, kam tai rūpi?

– Tikriausiai PPT. – Aš pradėjau jaudintis.

Tą lemtingą naktį tėvas Gormanas aplankė moterį, dirbusią tokioje pat organizacijoje. Ir... taip, žinoma, pas Rudę tame bute buvo užėjusi tokia pat darbuotoja.

Čia jau esama kažkokios grandies.

– Kodėl ji išėjo iš darbo? Todėl, kad nusibodo?

– Nemanau. Ten gerai mokėjo. Bet jai atėjo mintis, kad ten kažkas kita nei atrodo.

– Ji pagalvojo, kad ta kompanija kažkuo susijusi su "Palšu žirgu"? Ar taip?

– Kad aš nežinau. Gal kas nors panašaus. Ji dabar dirba "Ekspreso" kavos bare prie Kort Roudo.

– Duok man jos adresą.

– Ji ne jūsų skonio.

– Neketinu jai meilintis, – atrėžiau šiurkščiai. – Noriu daugiau sužinoti apie Pirkėjų tyrimus. Žadu pirkti vienos iš tų firmų akcijų.

– A, taip, – atsakė Popi, visai pasitenkindama tokiu paaiškinimu.

Iš jos daugiau nebebuvo ką išpešti, tad mudu baigėme gerti šampaną, aš parvežiau ją namo ir padėkojau už malonų vakarą.

II

Kitą rytą bandžiau prisiskambinti Ležonui, bet nepavyko. Tačiau vargais negalais pagavau Džimį Korigeną.

– O kaip tas nususęs psichologas, Korigenai, su kuriuo mane buvai suvedęs? Ką jis sako dėl Rudės?

– Sudėtingai aiškina. Bet aš linkęs manyti, Markai, kad tu jį iš rimtųjų sugluminai. Tu gi žinai, žmonės serga plaučių uždegimais. Čia nei kas paslaptinga, nei ypatinga.

– Taip, – atsakiau. – O keli žmonės, kurių pavardės mums žinomos iš tam tikro sąrašo, mirė nuo bronchopneumonijos, gastroenterito, nugaros smegenų paralyžiaus, smegenų auglio, parafito ir kitų aiškiai diagnozuotų ligų.

– Žinau, ką tu išgyveni... Bet ką galėtume padaryti?

– Jai blogiau, tiesa? – paklausiau.

– Gal ir taip...

– Tad būtina kažką daryti.

– O ką?

– Mano supratimu, galima veikti dviem būdais. Nuvažiuoti į Mač Dipingą, nutverti Terzą Grei ir prigąsdinus, kad jai širdis kulnyse atsidurtų, priversti atitraukti tuos kerus ar ką ten...

– Na, gal tai ir padėtų.

– Arba... aš galėčiau nueiti pas Vineiblą...

Korigenas griežtai paprieštaravo.

– Vineiblas? Jis čia niekuo dėtas. Kaip jis galėtų būti su tuo susijęs? Jis luošys.

– Kažin. Ten nuėjęs, nutraukčiau tą apklotą nuo kojų ir įsitikinčiau, ar jo galūnės tikrai sunykusios, ar jis tik apsimetinėja!

– Mes jau visa tai patikrinome.

– Pala. Mač Dipinge atsitiktinai susidūriau su tuo žmogeliu – vaistininku Osbornu. Norėčiau tau pakartoti, kokią jis mintį man pakišo.

Trumpais bruožais išdėsčiau jam Osborno teoriją apie veikimą per kitą asmenį.

– Tam žmogui vienas varžtas atsisukęs. Jis iš tų, kurių visuomet turi būti viršus.

– Bet Korigenai, ar *negalėtų* būti taip, kaip jis sako? Juk tai *įmanoma*, tiesa?

Po valandėlės Korigenas iš lėto pasakė.

– Taip. Tenka pripažinti, jog tai įmanoma. Bet tokiu atveju apie tai turėtų žinoti keli žmonės – ir kad jie laikytų liežuvį už dantų, jiems tektų dosniai sumokėti.

– Na ir kas? Jis juk aptekęs pinigais, taip? Ar dar Ležonas neišniukštinėjo, iš kur tie jo pinigai?

– Ne. Dar ne visai... Štai ką galiu tau pasakyti. To žmogaus sąžinė nėra labai švari. Jo praeitis miglota. Dėl savo pinigų jis įvairiais būdais gudriai pasiteisina. Be tyrimo, užtruksiančio metų metus, neįmanoma visko patikrinti. Policijai šituo užsiimti derėjo anksčiau – kai jie susidūrė su kažkokiu finansiniu sukčium, slėpusiu pėdas po be galo sudėtingu tinklu. Man regis, Mokesčių inspekcija apie Vineiblą jau kuris laikas šį tą užuodžia. Bet jis gudrus. O tu jį įsivaizduoji kaip tos gaujos vadą?

– Taip. Įsivaizduoju. Manau, kad tai jis viską sumano.

– Galbūt. Atrodo, tam jo galva būtų tinkama. Bet jis nebūtų griebęsis smurto ir pats užmušęs tėvą Gormaną.

– Prispirtas paskutiniosios gal ir būtų. Tėvą Gormaną reikėjo nutildyti, kol jis niekam neperdavė žinių, gautų iš tos moters apie "Palšo žirgo" veiklą. Be to...

Aš nutilau.

– Ei, ar liežuvį prarijai?

– Ne, aš svarstau... Man ką tik į galvą atėjo mintis...

– Kokia?

– Dar tiksliai nesuformulavau... Kad tikrą saugumą galima užtikrinti vienu keliu. Dar pats gerai neapgalvojau... Šiaip ar taip, man metas eiti. Turiu pasimatymą kavos bare.

– Nežinojau, kad tu taip susinešei su Čelsio kavos baro kompanija!

– Aš nesusinešiau. Tarp kitko, aš lankau kavos barą Totnem Korto gatvėje.

Padėjau ragelį ir žvilgtelėjau į laikrodį.

Jau man žengiant prie durų, suskambo telefonas.

Aš susvyravau. Veikiausiai skambina Korigenas, norėdamas daugiau sužinoti, kokia ta mano mintis.

Vėl kalbėtis su Korigenu nebuvau linkęs.

Ėjau prie durų, bet telefonas atkakliai, įkyriai skambėjo.

Juk gali skambinti iš ligoninės – Rudė...

Tuo negalėjau rizikuoti, tad nekantriai nužingsniavau per kambarį ir stvėriau ragelį.

– Alio?

– Ar čia tu, Markai?

– Taip, kas čia kalba?

– Žinoma, aš, – tarė tas balsas su priekaišto gaida. – Klausykis, aš tau noriu šį tą papasakoti.

– Ak čia jūs. – Pažinau ponios Oliver balsą. – Mat aš labai skubu, turiu išeiti. Aš jums vėliau paskambinsiu.

– Nieko nebus, – atsakė tvirtai ponia Oliver. – Turi mane dabar išklausyti. Tai svarbu.

– Tuomet paskubėkite. Aš turiu pasimatymą.

– Che, – tarė ponia Oliver. – Į pasimatymą galima pavėluoti. Visi vėluoja. Tik būsi brangesnis.

– Ne, iš tiesų turiu...

– Išklausyk, Markai. Tai svarbu. Aš įsitikinusi, kad svarbu. Negali būti nesvarbu!

Iš paskutiniųjų sukaupęs kantrybę, žiūrėjau į laikrodį.

– Tai kas yra?

– Mano Mili sugriebė anginą. Smarkiai įsisirgo ir išvažiavo į kaimą pas savo seserį...

Sugriežiau dantimis.

– Labai dėl to apgailestauju, bet tikrai...

– Klausykis. Aš dar nepradėjau. Kur čia sustojau? O taip. Mili išvažiavo, ir aš paskambinau į agentūrą, į kurią visuomet kreipiuosi, į Regentystę – toks kvailas pavadinimas, man kaskart atrodo, tarsi tai būtų kinas...

– Man tikrai metas...

– Ir paprašiau, kad atsiųstų man kokią moterį. Jie atsakė, dabar esą labai sunku – tiesą sakant, jie šitaip visada sako, – bet padarysią, ką gali.

Dar niekad mano draugė Ariadna taip manęs nesiutino.

– ...ir šį rytą atėjo moteris – kaip manai, kas tokia?

– Neturiu supratimo. Matote...

– Moteris, pavarde Edita Bins – juokinga pavardė, tiesa? Ir *tu* ją tikrai pažįsti.

– Ne, nepažįstu. Girdėti nesu girdėjęs apie moterį pavarde Edita Bins.

– Bet tu tikrai pažįsti ir neseniai ją matei. Ji ilgus metus tarnavo pas tavo krikštamotę. Pas ledi Hesket-Diubua.

– A, pas ją!

– Taip. Ji tave matė tą dieną, kai buvai nuėjęs pasiimti kažkokių paveikslų.

– Visa tai labai malonu ir jums turbūt labai pasisekė, kad ją radote. Manau, kad ji labai patikima moteris, kuria galima pasikliauti ir panašiai. Taip teta Mina sakydavo. Bet aš jau tikrai...

– Palauk, nejau negali? Aš dar nepriėjau prie svarbiausio. Ji daug papasakojo apie ledi Hesket-Diubua, kaip ji sirgo prieš mirtį ir visa kita, nes tokioms, kaip Edita Bins, ligos ir mirtis labai knieti, o po to ji apie tai pasakė.

– Apie ką?

– Apie tai, į ką aš atkreipiau dėmesį. Ji pasakė kažkaip panašiai: "Vargšelė mieloji ledi, tiek prisikentėjo. Sako, jai ant smegenų buvęs baisus gumbas, auglys, o iki tol buvo sveikut sveikutėlė. Ligoninėje graudu buvo į ją žiūrėti – visi plaukai, tankūs, gražūs žili plaukai, tvarkingai kas dvi savaitės pamelsvinami, išslinkę ant pagalvės. Plaukai saujomis slinko." Ir tuomet, Markai, aš pagalvojau apie Meri Delafonten, savo draugę. *Ir jai plaukai išslinko.* Ir prisiminiau, ką tu man kažkada pasakojai apie merginą, kurią matei Čelsio kavinėje pešantis su kita mergina, ir kaip jos plaukai buvo saujomis raunami. Plaukų, Markai, taip lengvai neišrausi. Pabandyk – na, bent pabandyk kuokštelį savo plaukų išrauti iš šaknų! Šiaip *pabandyk*! Įsitikinsi. Nenormalu, Markai, kad visoms toms moterims plaukai išslinko. Nenormalu. Čia kažkokia ypatinga nauja liga – ji kažką *turėtų reikšti*.

Suspaudžiau rankoje ragelį, man ėmė svaigti galva. Primiršti dalykai, pabiri prisiminimai susiėjo krūvon. Rouda su savo šunimis ant vejos... mano skaitytas straipsnis Niujorko medicinos žurnale... Nėra abejonių... Nėra abejonių!

Staiga atsitokėjau, kad ponia Oliver dar patenkinta čiauška.

– Telaimina jus Dievas, – tariau. – Jūs nuostabi!

Trenkęs ragelį, tuojau vėl pakėliau. Susukau numerį, ir šį sykį man pasisekė surasti Ležoną.

– Sakykite, – tariau, – ar Rudės plaukai saujomis slenka?

– Ko gero, slenka. Turbūt nuo aukštos temperatūros.

– Eikit, eikit, nuo temperatūros, – pasakiau. – Rudė kenčia ir visi kiti kentėjo ne nuo ko kito, o nuo apsinuodijimo taliu. Dieve duok, kad tik mes nepavėluotume.

22 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Ar suspėsime? Ar ji gyvens?

Žingsniavau ten ir atgal. Negalėjau ramiai nusėdėti.

Ležonas sėdėjo ir vedžiojo mane akimis. Jis kantrus ir geras.

– Galite būti ramus, padaryta viskas, kas galima.

Vis tas pats atsakymas. Jis manęs nepaguodė.

– Ar daktarai išmano, kaip gydyti nuo apsinuodijimo taliu?

– Tokių atvejų nedažnai pasitaiko. Bet bus išbandyta viskas, kas įmanoma. Jei norite žinoti mano nuomonę, sakyčiau, kad ji išsikapstys.

Pažvelgiau į jį. Sunku buvo nuspėti, ar jis pats tiki, ką sakąs. Ar tik stengiasi mane nuraminti?

– Šiaip ar taip, ar patvirtinta, kad tai buvo talis.

– Taip, patvirtinta.

– Tad tiesa apie "Palšą žirgą" paprasta. Nuodai. Ne burtai, ne hipnozė, ne moksliniai mirties spinduliai. Paprasčiausias nuodijimas! O ji man miglą pučia, velniai ją rautų. Tiesiai į akis miglą pučia! Turbūt visą laiką širdyje juokdamasi.

– Apie ką jūs kalbate?

– Apie Terzą Grei. Nuo pat pirmos dienos, kai buvau pas jas arbatos gerti. Kalbėjomės apie Bordžijas, "retų bei nesusekamų nuodų sudėtį", užnuodytas pirštines ir visa kita. "Paprastas baltasis arsenas", – pasakė ji tada, – "niekas kitas". Va kaip paprasta. O visos tos išmonės –

transsas ir balti gaidžiai, ir žarijų indas, ir pentagramos, ir kerai, ir atbulas kryžius – visa tai skirta prietaringiems tamsuoliams. O garsioji "spintelė" – tai jau kita išmonė, skirta šiuolaikiškai mąstantiems. Juk mes nebetikime dvasiomis, burtininkėmis ir kerais, bet esame lengvatikiai, kai kalba eina apie "spindulius", "bangas" ar psichologinius reiškinius. Galvą dedu, kad ta spintelė yra ne kas kitas, kaip dailus elektros efektų, spalvotų lempučių ir švilpiančių ventilių rinkinys. Kadangi mes gyvename kasdien baimindamiesi, kad neiškristų radioaktyvių dalelių, stroncijaus ar dar ko nors, esame linkę pasiduoti mokslingų kalbų įtaigai. Visa, kas vyko "Palšame žirge", buvo tariama! "Palšas žirgas" tik priedanga, nei daugiau, nei mažiau. Visas dėmesys buvo sutelkiamas į tai, kad mums nekiltų įtarimų, kas daroma kita linkme. Gražiausia, kad joms negrėsė joks pavojus. Terza Grei galėjo visu balsu girtis, kokiomis okultinėmis galiomis yra apdovanota ar kokias galinti valdyti. Jos niekad nebūtų galima patraukti teisminėn atsakomybėn ar tuo pagrindu nuteisti už žmogžudystę. Jos spintelė gal būtų buvusi ištirta ir pripažinta nekenksminga. Bet koks teismas būtų nusprendęs, jog visa ta veikla – gryna, visiška nesąmonė! Žinia, tokia ir *yra.*

– Ar manote, kad jos visos trys į tai įsivėlusios? – paklausė Ležonas.

– Nemanyčiau. Sakyčiau, kad Bela burtais nuoširdžiai įtikėjusi. Ji tiki savo pačios galiomis ir jomis mėgaujasi. Taip pat ir Sibilė. Ji turi tikrą mediumo dovaną. Ji įpuola į transą ir nesuvokia, kas dedasi. Ji tiki kiekvienu Terzos žodžiu.

– Vadinasi, Terza yra valdančioji ranka?

Iš lėto atsakiau:

– Viso to, kas vyksta "Palšame žirge", taip. Bet ne ji viso renginio *smegeninė.* Tikroji smegeninė veikia užkulisiuose. Toji sumano ir organizuoja. Juk viskas kuo puikiausiai suderinta. Kiekvienas arba kiekviena atlieka savo darbą ir nieko bendra neturi su kitu. Bredlis

atsakingas už finansinę ir teisinę pusę. Tačiau kas darosi kitur, jis nežino. Jam, savaime aišku, daug moka; kaip, beje, ir Terzai Grei.

– Jūs, matyt, su malonumu viską perkrimtote, – tarė šaltai Ležonas.

– Dar ne viską. Bet jau žinome svarbiausius dalykus. Nuo amžių tas pat. Paprasta ir primityvu. Tiesiog nuodai. Senos, išbandytos nuodų dozės.

– Kas jums pakišo mintį apie talį?

– Keli pastebėjimai susiėjo krūvon. Visa ko pradžia buvo scena, kurią mačiau tą vakarą Čelsyje. Kai vienai merginai su šaknimis išrovė plaukų kuokštus kita mergina. Ir toji pasakė: "*Man visai neskaudėjo*". Tai nebuvo bravūra, kaip aš pamaniau, o tikra tiesa. Jai neskaudėjo. Būdamas Amerikoje, skaičiau straipsnį apie apsinuodijimą taliu. Viename fabrike vienas po kito mirė daug darbininkų. Jų mirtis buvo aiškinama stebėtinai skirtingomis priežastimis. Tarp jų, jei gerai prisimenu, buvo salmoneliozė, apopleksija, alkoholinis neuritas, gastroenteritas ir taip toliau. Kitas atsitikimas, kai viena moteris nunuodijo septynis žmones. Diagnozės buvo tokios: smegenų auglys, encefalitas ir plaučių uždegimas. Simptomai, matyt, smarkiai skyrėsi. Galėjo prasidėti viduriavimu ar vėmimu, ar pasireikšti kaip tam tikra intoksikacijos forma, o gal iš pradžių ėmė skaudėti galūnes ir buvo diagnozuotas polineuritas, reumatinis uždegimas arba poliomielitas – vienas pacientas net buvo prijungtas prie dirbtinio kvėpavimo. Kartais būna odos pigmentacija.

– Kalbate lyg iš medicinos žodyno!

– Nieko nuostabaus. Aš jį paskaitinėjau. Bet vienas simptomas anksčiau ar vėliau visiems pasireiškia. *Išslenka plaukai.* Vienu metu talis buvo naudojamas plaukams pašalinti – ypač vaikams, sergantiems kerplige. Paskui buvo atrasta, kad tai pavojingas nuodas. Bet kartais jis skiriamas vidiniam vartojimui, tik labai atidžiai dozuojant pagal ligonio svorį. Man regis, šiais laikais talis dažniausiai vartojamas žiurkėms nuodyti, nes yra be

skonio, tirpus ir nesunkiai galima jo nusipirkti. Būtina tik viena sąlyga – neturi kilti įtarimo, kad jis bus panaudotas žmonių nuodijimui.

Ležonas linktelėjo.

– Tiksliai nusakėte, – pridūrė Ležonas. – Štai kodėl toks griežtas "Palšo žirgo" reikalavimas, kad žudynių užsakovas nebūtų arti savo numatytos aukos. Todėl niekad nekyla įtarimų dėl negarbingo žaidimo. Kodėl turėtų kilti? Nė vienas suinteresuotas asmuo *negali* prieiti prie maisto ir gėrimo. Jis arba ji niekada neperka talio ar kokio kito nuodo. Štai kaip puikiai sugalvota. Tikrąjį darbą atlieka tas, kuris niekaip nėra susijęs su auka. Manau, tas, kas pasirodo vieną kartą – tik vieną kartą.

Jis nutilo.

– Ar dėl to jums atėjo kokių minčių?

– Tik viena. Bendra aplinkybė, atrodo, yra ta, kad kiekvienu atveju užsukdavo maloni, niekuo neįtartina moteris, atliekanti apklausas kažkokiai namų apyvokos reikmenų tyrimo firmai.

– Jūsų nuomone, toji moteris ir palieka nuodų? Kaip pavyzdį? Ką nors panašaus?

– Manau, tai nėra taip paprasta, – atsakiau iš lėto. Mano supratimu, tos moterys nuoširdžiai dirba. Bet jos kažkaip į tai įtraukiamos. Tikiuosi, kad šį tą galėtume sužinoti pasišnekėję su moterimi, pavarde Eilina Brendon, kuri dirba "Ekspreso" kavinėje prie Totnem Korto kelio.

II

Turint galvoje ypatingą Popi požiūrį į žmones, ji gana tiksliai apibūdino Eiliną Brendon. Šios šukuosena nebuvo panaši nei į chrizantemos krūmą, nei į išpešiotą paukščio lizdą. Plaukai bangavo prie pat galvos, buvo labai santūriai pasidažiusi, o apsiavusi batais, kuriuos būtų galima pavadinti patogias. Ji pasisakė, kad jos vyras žuvęs autoavarijoje ir ji likusi su dviem mažais vaikais. Anksčiau

daugiau nei metus dirbusi Pirkėjų paklausos tyrimų biure. Išėjusi iš ten savo noru, nes tas darbas jai nepatiko.

– Kodėl nepatiko, ponia Brendon?

Šį klausimą uždavė Ležonas. Ji pasižiūrėjo į jį.

– Jūs esate policijos seklys inspektorius? Taip?

– Tikrai taip, ponia Brendon.

– Ar jūs manote, kad toje firmoje dedasi nelabai švarūs dalykai?

– Tą ir aiškinuosi. Ar jūs pastebėjote ką nors įtartina? Todėl ir išėjote iš to darbo?

– Aš neturiu apčiuopiamos priežasties. Nieko konkretaus jums negaliu pasakyti.

– Savaime aišku. Mes suprantame. Tai slaptas pokalbis.

– Ak, taip. Bet aš tikrai labai nedaug ką galėčiau pasakyti.

– Pasakykite, kodėl panorote iš to darbo išeiti.

– Turėjau nuojautą, jog ten kažkas vyksta , ko aš nežinau.

– Norite pasakyti, kad jums tie tyrimai neatrodė tikri?

– Maždaug taip. Mano manymu, tas darbas nebuvo deramai tvarkomas. Įtariau, kad po juo slypi kažkoks kitas tikslas. Bet koks tas tikslas, aš iki šiol nežinau.

Ležonas dar smulkiau paklausinėjo, kokius darbus ji turėdavusi atlikti. Jai būdavo įteikiami kokio nors rajono pavardžių sąrašai. Jos pareiga buvo aplankyti tuos žmones, pateikti tam tikrus klausimus ir juos užrašyti.

– Ir kodėl jums tai pasirodė nelabai švaru?

– Mano manymu, tie klausimai nebuvo nuoseklūs kokio nors tyrimo požiūriu. Jie atrodė padriki, kone atsitiktiniai. Tarsi... kaip čia pasakius... jie būtų kažkam tik priedanga.

– Ar numanote kam?

– Ne. Man tai liko mįslė.

Valandėlę patylėjusi, ji dvejodama tarė:

– Vienu metu man buvo atėjusi mintis, ar visos tos apklausos nedaromos rengiant apiplėšimą – taip sakant, iššnipinėti vietovę. Bet taip negalėjo būti, nes manęs niekada neprašė nusakyti, kokie kambariai, užraktai ir panašiai; arba kada to buto arba namo gyventojai gali būti išėję arba išvykę.

– O apie kokias prekes būdavo klausiama?

– Apie įvairias. Kartais apie maisto produktus. Apie javainius, pyragų tešlos mišinius arba apie muilo drožles ir valymo priemones. Kartais apie kosmetiką, veido pudrą, lūpų dažus, kremus ir panašiai. Kartais apie naujus medikamentus ar vaistus – aspirino rūšį, nuo kosulio pastiles, migdomąsias tabletes, stiprinamąsias tabletes, gerklei ir burnai skalauti priemones, vaistus virškinimui pagerinti ir taip toliau.

– Ar jums nereikėdavo, – lyg tarp kitko paklausė Ležonas, – apklausos metu pateikti tam tikrų prekių pavyzdžių?

– Ne. Nereikėdavo.

– Jūs tiktai užduodavote klausimus ir pasižymėdavote atsakymus?

– Taip.

– Ir koks buvo tų apklausų tikslas?

– Tai man ir atrodė keisčiausia. Mums niekad aiškiai nepasakydavo. Neva jos buvo atliekamos tam, kad gamintojų firmoms būtų teikiama informacija – bet tos apklausos būdavo nepaprastai primityvios. Be jokios sistemos.

– Kaip manote, ar iš klausimų, kuriuos jūs turėdavote užduoti, tą biurą domino tik vienas klausimas ar viena grupė klausimų, o visi kiti būdavo tik priedanga?

Ji pagalvojo kiek susiraukusi, o paskui linktelėjo.

– Taip, – atsakė. – Tai paaiškintų labai nenuoseklų klausimų parinkimą, bet aš neturiu menkiausio supratimo, koks klausimas ar *kokie* klausimai buvo tie svarbieji.

Ležonas įdėmiai pažvelgė į ją.

– Bet jūs mums dar ne viską papasakojote, – tarė jis maloniai.

– Tas ir yra, kad viską. Aš tik jaučiau, kad visa ta veikla kažkokia nešvari. O po to aš dar pasikalbėjau su viena moteriške, tokia ponia Deivis...

– Jūs kalbėjotės su ponia Deivis?

Ležono balsas nė kiek neišdavė jo susidomėjimo.

– Ji irgi tuo darbu nebuvo patenkinta.

– O kodėl ji nebuvo patenkinta?

– Buvo šį tą nugirdusi.

– Ką ji buvo nugirdusi?

– Sakau jums, nieko konkretaus nežinau. Ji man išsamiai nepasakojo. Tiktai iš to, ką buvo nugirdusi, išeitų, jog visos tos apklausos yra kažkokia apgaulė. "Jos visai ne tas, kas atrodo". Šitaip ji pasakė. Paskui dar pridėjo: "Na, ką gi, tai mūsų neliečia. Gauname gerus pinigus ir iš mūsų nereikalaujama, kad darytume ką nors, kas pažeistų įstatymus – tad aš nesuprantu, kam mums dėl to sukti galvą."

– Tik tiek?

– Ji dar vieną dalyką pasakė. Nežinau, ką turėjo galvoje. "Kartais aš jaučiuosi lyg būčiau mirties pranašas". Tuokart nesusigaudžiau, ką ji turi galvoje.

Ležonas išsitraukė iš kišenės popierių ir jai padavė.

– Ar kurios nors pavardės iš šio sąrašo jums žinomos? Ar prisimenate lankiusis pas ką nors iš tų žmonių?

– Nebeprisiminsiu. – Ji paėmė popierių. – Tiek jų pro mano akis praėjo... – Apmesdama žvilgsniu sąrašą ji tylėjo. Paskui tarė:

– Ormerodas.

– Ar Ormerodą prisimenate?

– Ne. Bet ponia Deivis kartą jį minėjo. Jis labai staiga mirė, tiesa? Nuo insulto. Ponia Deivis buvo nusiminusi. Sakė: "Prieš dvi savaites jis buvo mano sąraše. Atrodė sveikata trykštantis žmogus." Po to ji ir prasitarė

apie mirties pranašą. Ji pasakė: “Kai kurie žmonės, pas kuriuos aš užeinu, vien pasižiūrėję į mane užverčia kojas ir iškeliauja į aną pasaulį.” Ji juokėsi ir sakė, jog tai vien sutapimas. Bet man rodos, jai buvo nemalonu. Tačiau sakėsi dėl to nesuksianti galvos.

– Ir tik tiek?

– Na...

– Papasakokite.

– Tai buvo jau po kurio laiko. Buvau jos senokai nemačiusi. Bet vieną dieną mudvi susitikome Soho restorane. Aš pasisakiau, kad išėjau iš Pirkėjų paklausos tyrimo ir susiradau kitą darbą. Ji manęs paklausė, kodėl, ir aš prisipažinau, jog neramiai jaučiausi, nežinodama, kas ten iš tiesų dedasi. Ji atsakė: “Gal ir protingai pasielgei. Betgi jie moka gerus pinigus, o darbo diena trumpa. Galų gale reikia naudotis proga! Aš savo gyvenime laimės neturėjau, tad ko man rūpintis, kas nutinka kitiems?” Jai ir sakau: “Nesuprantu, apie ką kalbi. Kuo tas darbas nešvarus?” Ji atsakė: “Nesu tvirtai įsitikinusi, bet tau galiu pasakyti, kad aną dieną atpažinau vieną žmogų. Nešinas įrankių maišu, jis išėjo iš namo, kur neturėjo jokio darbo. Man įdomu, ką jis ten su tais įrankiais veikė?” Dar ji paklausė, ar man neteko sutikti moters, kažkur esančios aludės “Palšas žirgas” savininkės. Aš jos paklausiau, kuo čia dėtas “Palšas žirgas”?

– Ir ką ji atsakė?

– Nusijuokė ir tepasakė: “Pasiskaityk bibliją”.

– Nežinau, ką ji turėjo galvoje, – pridūrė ponia Brendon. – Tuomet ją paskutinį sykį mačiau. Nežinau, kur ji dabar, ar dar dirba Pirkėjų paklausos tyrimuose, ar iš ten išėjo.

– Ponia Deivis mirė, – pasakė Ležonas.

Eilina Brendon atrodė išsigandusi.

– Mirė! Bet – nuo ko?

– Nuo plaučių uždegimo, prieš du mėnesius.

– Ak, taip. Labai gaila.

– Ar dar ką nors mums galėtumėte papasakoti, ponia Brendon?

– Turbūt ne. Girdėjau ir kitus žmones prasitariant apie "Palšą žirgą", bet jeigu smulkiau pasiteirauji, jie tuojau užsičiaupia. Tarsi išsigandę.

Ji atrodė sunerimusi.

– Aš... aš nenorėčiau būti įvelta į kokius pavojus, inspektoriau Ležonai. Turiu du mažus vaikus. Atvirai sakau: ką žinojau, papasakojau.

Jis įdėmiai pažvelgė į ją, linktelėjo ir leido išeiti.

– Dar šiek tiek pasistūmėjome į priekį, – tarė jis, Eilinai Brendon išėjus. – Ponia Deivis per daug žinojo. Ji stengėsi užmerkti akis į tai, kas ten iš tiesų dėjosi, bet, matyt, turėjo labai rimtų įtarimų. Tada ji staiga susirgo, bet prieš mirtį pasikvietė kunigą ir jam atvėrė, ką žinojo ir ką įtarė. Klausimas, *kiek* ji žinojo. Manyčiau, kad tame sąraše yra žmonės, pas kuriuos ji lankėsi savo darbo reikalais ir kurie po to mirė. Štai iš kur tas posakis apie mirties pranašą. Svarbiausias klausimas, ką ji "atpažino" išeinantį iš namo, kur jokio darbo neturėjo, apsimetusį darbininku? Dėl šitokio žinojimo ji darėsi pavojinga. Jeigu jinai jį atpažino, o gal ir jis atpažino ją ir suprato, kad *yra* jos atpažintas. Jeigu ji šį dalyką atskleidė tėvui Gormanui, žūtbūtinai reikėjo nutildyti tėvą Gormaną, kol jis niekam kitam to neatskleidė.

Jis pažvelgė į mane.

– Jūs pritariate, ar ne? Tikriausia šitokia buvo visa eiga.

– O taip, – atsakiau. – Pritariu.

– Ir gal numanote, kas tas žmogus?

– Gal ir numanau, bet...

– Suprantu. Mes dar neturime nė menkiausio įrodymo.

Valandėlę jis patylėjo. Paskui atsistojo.

– Bet mes jį nutversime, – tarė. – Tik negalima suklysti. Kai tikrai žinosime, kas jis, rasime, kaip jį sučiupti. Iščiupinėsime visus tuos niekšus.

23 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Po kokių trijų savaičių automobilis sustojo prie paradinių Prioro dvaro durų.

Išlipo keturi vyrai. Aš buvau vienas jų. Ten dar buvo seklys inspektorius Ležonas ir seklys seržantas Li. Ketvirtasis žmogus buvo ponas Osbornas, kuris nesitvėrė iš džiaugsmo ir susijaudinimo, kad jam leista dalyvauti.

– Žinokite, kad turite laikyti liežuvį už dantų, – įspėjo jį Ležonas.

– Taip, be abejo, inspektoriau. Manimi galite visiškai pasikliauti. Aš nė žodžio nepratarsiu.

– Žiūrėkit, kad nė neprasižiotumėte.

– Man tai garbė. Didelė garbė, nors aš nelabai suprantu...

Bet tuokart niekas nepuolė jam aiškinti.

Ležonas paskambino į duris ir pasiprašė pas poną Vineiblą.

Mus įvedė vidun tarsi kokią delegaciją.

Jei Vineiblas ir buvo nustebintas mūsų apsilankymo, tai niekuo neišsidavė. Jis elgėsi itin mandagiai. Kai vežimėliu pavažiavo atgal, kad aplink jį susidarytų platesnis ratas, vėl pagalvojau, kad to žmogaus išvaizda labai įsimintina. Adomo obuolys kilnojosi tarp senamadės apykaklės kraštų, liesame profilyje lenkta nosis atrodė lyg plėšraus paukščio snapas.

– Malonu vėl jus matyti, Isterbrukai. Atrodo, šiuo metu daug laiko praleidžiate mūsų krašte.

Man pasirodė, kad jo balse nuskambėjo pykčio gaidelė. Jis kalbėjo toliau:

– Ir, jei neklystu, seklys inspektorius Ležonas? Turiu prisipažinti, kad sužadinote mano smalsumą. Šiame krašte taip ramu, jokių nusikaltimų negirdėti. Ir štai apsilanko seklys inspektorius! Kuo galėčiau jums padėti, sekly inspektoriau?

Ležonas buvo ramus, labai malonus.

– Mes manome, kad vienu atveju jūs galėtumėte mums padėti, pone Vineiblai.

– Taip visuomet sakoma, tiesa? Kuo, jūsų manymu, galėčiau jums padėti?

– Septintą lapkričio Vest gatvėje Pedingtone buvo nužudytas parapijos kunigas, pavarde tėvas Gormanas. Aš turiu žinių, kad tuo metu – tarp 7.45 ir 8.15 vakaro – jūs buvote netoliese ir galbūt ką nors svarbaus matėte?

– Ar tuo metu tikrai buvau netoliese? Žinote, aš abejoju, labai abejoju. Kiek prisimenu, tame Londono rajone niekad nesu buvęs. Kalbant iš atminties, man rodos, kad tuomet net nebuvau Londone. Kartkartėmis kokią dieną praleidžiu Londone, jei būna įdomus aukcionas, ir dar rečiau nuvažiuoju pasitikrinti pas gydytoją.

– Turbūt pas serą Viljamą Dagdeilą Harlio gatvėje?

Ponas Vineiblas šaltai pasižiūrėjo į jį.

– Jūs puikiai informuotas, inspektoriau.

– Ne taip puikiai, kaip norėčiau. Tačiau aš nusivylęs, kad tuo atžvilgiu, kokiu aš tikėjausi, jūs negalite mums padėti. Man turbūt derėtų paaiškinti aplinkybes, susijusias su tėvo Gormano mirtimi.

– Žinoma, jeigu pageidaujate. Tos pavardės niekad nesu girdėjęs.

– Tą ūkanotą vakarą tėvas Gormanas buvo pakviestas pas mirštančią moterį, gyvenusią tame rajone. Ji įsipainiojo į nusikalstamą organizaciją, iš pradžių nieko bloga nepagalvojusi, bet vėliau iš kai kokių dalykų ji ėmė įtarti, jog tai labai rimta. Ta organizacija užsiima

nepageidautinų asmenų pašalinimu – savaime aišku, už nemenką sumą.

– Vargu ar tai naujas sumanymas, – burbtelėjo Vineiblas. – Amerikoje...

– A, bet toji organizacija turėjo ir kai kurių naujoviškų bruožų. Visų pirma, tuos žmones pašalindavo tariamomis priemonėmis, kurias gal būtų galima pavadinti psichologinėmis. Pažadinant neva visiems būdingą "mirties troškimą"...

– Ir tas numatytas žmogus paslaugiai nusižudo? Taip gerai tik pasakose gali būti, inspektoriau.

– Nenusižudo, pone Vineiblai. Tas numatytas žmogus numiršta grynai savaimine mirtimi.

– Na, na. Nejau jūs tuo tikite? Visai nedera blaiviai mąstančioms policijos pajėgoms!

– Sako, jog tos organizacijos štabas yra namuose, kurie vadinasi "Palšas žirgas".

– Ak, *dabar* jau pradedu suprasti. Štai kas jus atvedė į mūsų malonią kaimišką vietovę – mano bičiulė Terza Grei su savo išmonėmis! Niekaip negaliu išsiaiškinti, ar ji pati tuo tiki, ar ne. Bet tai gryna nesąmonė! Ji turi paiką draugę, mediumą, o vietinė ragana jai verda pietus. Reikia turėti drąsos juos valgyti – bet kada sriuboje gali rasti durnaropę! Ir tos trys mielos moterėlės išgarsėjo visoje apylinkėje. Žinoma, labai blogai, bet nebandykite man įrodinėti, kad Skotland Jardas, ar iš kur jūs esate, į tai rimtai žiūri?

– Mes iš tikrųjų labai rimtai žiūrime, pone Vineiblai.

– Nejaugi jūs išties tikite, jog Terzai pagražbyliavus aukštomis frazėmis apie kažkokius niekus, Sibilei įpuolus į transą, o Belai užsiėmus juodąja magija, kas nors numiršta?

– O ne, pone Vineiblai, mirties priežastis daug paprastesnė... – Jis valandėlę patylėjo. – Priežastis – nunuodijimas taliu.

Stojo trumpa tyla.

– *Ką* jūs sakote?

– Nunuodijimas talio druskomis. Labai paprasta ir aišku. Tik reikėjo kokios nors priedangos; o ar rasi geresnę priedangą, kaip pseudomoksliniai, psichologiniai veiksmai, palydimi šiuolaikinio žargono ir pastiprinti senais prietarais. Sugalvota tam, kad būtų atitrauktas dėmesys nuo paprasto nuodų įdėjimo.

– Talis... – susiraukė ponas Vineiblas. – Man rodos, apie tokį nesu girdėjęs.

– Ne? Plačiai naudojamas žiurkėms nuodyti, retkarčiais plaukams pašalinti vaikams, sergantiems kerplige. Lengvai gaunamas. Beje, jūsų stoginės kampe yra užkištas jo pakelis.

– *Mano* stoginėje? Negali būti.

– Jis ten yra. Mes buvome truputį iš ten paėmę, norėdami ištirti...

Ponas Vineiblas šiek tiek sunerimo.

– Turbūt kas nors ten padėjo. Aš nieko apie jį nežinau. Ničnieko.

– Iš tiesų? Jūs, pone Vineiblai, pasiturintis žmogus.

– Ką tai turi bendra su tuo, apie ką mes kalbame?

– Kiek žinoma, Mokesčių inspekcija pastaruoju metu buvo uždavusi jums keblių klausimų? Pavyzdžiui, paprašė nurodyti pajamų šaltinį.

– Mūsų mokesčių sistema neabejotinai yra gyvenimo Anglijoje prakeikimas. Pastaruoju metu aš labai rimtai mąstau, ar nepersikėlus gyventi į Bermudus.

– Manau, kad į Bermudus jūs kol kas neišvyksite, pone Vineiblai.

– Ar tai grasinimas, inspektoriau? Nes jeigu taip...

– Ne, ne, pone Vineiblai. Aš tik pareiškiau savo nuomonę. Ar norėtumėte išgirsti, kaip veikė ši afera?

– Jūs, žinoma, pasiryžęs man apie tai iškloti.

– Ji labai gerai organizuota. Piniginius reikalus tvarkė teisininkas Bredlis, iš kurio atimtos advokato teisės. Ponas Bredlis turi kontorą Birmingeme. Klientai jį ten

aplanko ir susitaria. Kitaip sakant, su juo susilažina, ar koks nors žmogus per tam tikrą laiką numirs... Ponas Bredlis, mėgstantis lažintis, paprastai pesimistiškai numato. Kliento spėjimas būna viltingesnis. Jeigu lažybas laimi ponas Bredlis, pinigai turi būti iškart sumokėti – antraip gali nutikti kas nors nelemta. Pono Bredlio pareigos tik tokios – susilažinti. Nesudėtinga, tiesa?

– Po to klientas apsilanko "Palšame žirge". Panelė Terza Grei su savo draugėmis surengia vaidinimą, kuris paprastai klientą paveikia taip, kaip norima, kad paveiktų.

– O štai kas vyksta užkulisiuose. Tam tikros moterys, vienos iš daugelio firmų, tiriančių pirkėjų paklausą, *bona fide** darbuotojos pasiunčiamos į tam tikrą rajoną surinkti atsakymų į anketos klausimus. "Kokią duoną labiau mėgstate? Kokius tualeto reikmenis bei kosmetiką? Kokius vartojate liuosuojančius, raminančius, tonizuojančius, padedančius virškinti vaistus, ir taip toliau? Mūsų laikais žmonės pripratę atsakinėti į anketas. Retai kada atsisako.

– Ir štai – paskutinis žingsnis. Nesudėtingas, drąsus, sėkmingas! Vienintelis darbas, kuris to plano sumanytojo atliekamas asmeniškai. Gal jis dėvi to namo durininko uniformą, o gal tai žmogus, užeinantis patikrinti dujų ar elektros skaitiklio. Gal jis santechnikas, elektrikas ar šiaip koks darbininkas. Kad ir kas jis, bet turi su savimi turėti deramus dokumentus, jeigu kas paprašo parodyti. Dauguma žmonių neprašo. Kad ir kuo jis dedasi, tikrasis jo tikslas paprastas – pakeisti aukos naudojamą prekę, kurią Pirkėjų paklausos tyrimo anketos dėka žino jį naudojant, atsinešta tokia pačia. Gal jis pabarškina vamzdžius, nusirašo skaitiklių parodymus ar patikrina vandens spaudimą, bet tikrasis jo tikslas anas. Tai atlikęs, jis išeina ir tame rajone daugiau nebepasirodo.

– Keletą dienų gal ir nieko nenutinka. Bet anksčiau ar vėliau aukai pasireiškia ligos simptomai.

---

* tikras (lot.)

Pakviečiamas gydytojas, bet jis nieko ypatinga neturi pamato įtarti. Galbūt jis pasiteirauja, ką ligonis valgė ar gėrė, bet jis jokiu būdu neįtaria paprasto namų apyvokos reikmens, metų metus ligonio vartoto.

– Ar jūs, pone Vineiblai, įžvelgiate, koks viso šio plano gerumas? Vienintelis žmogus, žinantis, *ką iš tikrųjų daro organizacijos vadas, yra pats organizacijos vadas. Nėra kas jį išduoda.*

– Tad iš kur jūs tiek daug žinote? – maloniai pasidomėjo ponas Vineiblas.

– Jei kurį žmogų kuo nors įtariame, yra būdų pasitikrinti.

– Nejau? Pavyzdžiui?

– Nebūtina visus nurodyti. Pavyzdžiui, galima pasinaudoti fotoaparatu. Šiais laikais yra visokiausių gudrių aparatų. Galima nufotografuoti žmogų jam nė nenujaučiant. Mes turime puikių nuotraukų, pavyzdžiui, uniformuoto durininko, žmogaus iš dujų tarnybos ir taip toliau. Naudojama tokia maskuotė, kaip netikri ūsai, dantų protezai, ir kitokia, bet mūsiškis įtariamasis buvo labai lengvai atpažintas visų pirma ponios Isterbruk, kitaip Katerinos Korigen, be to, moters, pavarde Edita Bins. Atpažinimas – įdomus dalykas, pone Vineiblai. Tarkime, šis džentelmenas, ponas Osbornas, pasiryžęs prisiekti, kad spalio septintą dieną, apie aštuntą valandą vakaro, matė jus sekant tėvą Gormaną Bartono gatve.

– Bet aš jus *tikrai* mačiau! – Ponas Osbornas pasilenkė į priekį, visas tirtėdamas iš susijaudinimo. – Aš jus tiksliai apibūdinau!

– Gal net pernelyg tiksliai, – pasakė Ležonas. – Kadangi tą vakarą, stovėdamas lauke prie savo vaistinės durų, jūs *nematėte* pono Vineiblo. *Jūs ten visai nestovėjote.* Kitoje gatvės pusėje buvote pats – sekėte paskui tėvą Gormaną, kol tas pasuko į Vest gatvę, o tada pasivijote *ir jį užmušėte...*

Ponas Zakarijas Osbornas ištarė:

– *Ką?*

Turėjo būti juokinga. Ir *buvo* juokinga! Atvėpęs žandikaulis, išsprogusios akys...

– Leiskite jus supažindinti, pone Vineiblai, su ponu Zakarijum Osbornu, farmacininku, pastaruoju metu turėjusiu vaistinę Bartono gatvėje Pedingtone. Jūs asmeniškai juo susidomėsite, kai pasakysiu, jog ponas Osbornas, kurį mes šiek tiek laiko stebėjome, pasielgė labai neprotingai, į jūsų stoginę įkišdamas talio pakelį. Nežinodamas apie jūsų negalią, jis džiūgavo, jums šiame vaidinime skyręs piktadario vaidmenį; o būdamas labai užsispyręs, taipogi ir labai kvailas, jis niekaip nenori prisipažinti prašovęs.

– Kvailas? Kaip drįstate *mane* vadinti kvailu? Jei žinotumėte... jei bent numanytumėte, ką aš esu padaręs... ką aš pajėgus padaryti... aš...

Įsiutęs Osbornas drebėjo ir taškėsi seilėmis.

Ležonas jį taikliai nusakė. Man jis priminė žmogų, vaidinantį žuvį.

– Jūs be reikalo stengėtės būti toks gudrus, – pasakė Ležonas priekaištingai. – Ką gi, jei būtumėte ramiai lindėjęs savo vaistinėje ir nesikišęs, manęs dabar čia nebūtų ir , kaip man pareigos liepia, aš jūsų neįspėčiau, kad viskas, ką jūs sakote, užrašoma ir ...

Tuomet Osbornas ir ėmė klykti.

24 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

– Klausykite, Ležonai, aš dar daug ką norėčiau sužinoti.

Užbaigus formalumus, galėjau vienas pabūti su Ležonu. Mudu susėdome, priešais pasidėję du didelius bokalus alaus.

– Taigi, pone Isterbrukai? Turbūt jums buvo staigmena?

– Be abejonės. Aš visas mintis buvau nukreipęs į Vineiblą. Jūs man nedavėt nė mažiausios užuominos.

– Neleistina buvo duoti užuominas, pone Isterbrukai. Tokie dalykai daromi taip, kad ir šuo nesulotų. Jie painūs. Iš teisybės mes galime remtis nedaugeliu įrodymų. Štai kodėl turėjome surengti tą vaidinimą, bendradarbiaudami su Vineiblu. Teko atsivesti Osborną tiesiai kiemo takeliu ir po to staiga užsipulti ir jį palaužti. Ir tai pasisekė.

– Ar jis išprotėjęs?

– Sakyčiau, kad jis peržengė tą ribą dabar. Iš pradžių, žinoma, toks nebuvo, bet žmonių žudymas nepraeina be pėdsakų. Pasijunti už visus didesnis ir galingesnis. Pasijunti visagaliu Dievu. O toks nesi. Esi tik nusikaltėlis, kurio šlykštūs darbai išaiškinti. Ir kai tau pateikiami faktai, staiga neištveria tavo egoizmas. Imi klykti, švaistytis skambiomis frazėmis, girtis, ką esi padaręs ir koks gudrus esi. Na, jūs pats matėte.

Aš linktelėjau.

– Vadinasi, Vineiblas dalyvavo jūsų surengtame vaidinime, – tariau. – Ar jam patiko mintis su jumis bendradarbiauti?

– Manau, kad jam buvo įdomu, – atsakė Ležonas. – Be to, jis buvo toks įžūlus ir pasakė, jog už gerą atsilyginama geru.

– O ką jis turėjo galvoje, paslaptingai įterpdamas šį posakį?

– Ką gi, šito man nederėtų sakyti, – tarė Ležonas. – Tai neskelbtina informacija. Prieš aštuonetą metų pasipylė serija bankų apiplėšimų. Naudotas vis tas pat metodas. Ir vagims vis pavykdavo pasprukti! Užpuolimai buvo gudriai sumanyti, bet pats sumanytojas, vykdant operaciją, nedalyvaudavo. Tas žmogus pasiglemžė maišus pinigų. Mes gal ir įtarėme, kas jis, bet neturėjome įrodymų. Jis buvo toks gudrus, kad mus apeidavo. Ypač finansiniu požiūriu. Ir jis turėjo tiek blaivios nuovokos, kad niekada nesistengė savo sėkmę bandyti antrą kartą. Tiek tepasakysiu. Jis gudrus sukčius, bet ne žudikas. Niekam nebuvo atimta gyvybė.

Mano mintys vėl grįžo prie Zakarijo Osborno.

– Ar jūs visą laiką įtarėte Osborną? – paklausiau aš. – Nuo pat pradžių?

– Na, kad jis pats į save atkreipė dėmesį, – atsakė Ležonas. – Kaip jau sakiau, jeigu būtų tyliai sėdėjęs ir nelindęs į akis, mes net nebūtume susapnavę, kad gerbiamas vaistininkas Zakarijas Osbornas kuo nors čia dėtas. Bet keista, kad žudikai nevalioja tylėti. Tūnotų sau tyliai, bet kur tau. Jie negali nurimti. Aš tikrai nežinau, kodėl.

– Mirties troškimas? – pakišau mintį. – Terzos Grei teiginio atmaina.

– Kuo greičiau pamiršite panelę Terzą Grei ir ką ji jums pripaistė, tuo geriau, – griežtai pasakė Ležonas. – Ne, – tarė jis susimąstęs. – Aš manau, jog tai iš vienatvės. Pats žinai esąs labai gudrus, o negali niekam apie tai pasigirti.

– Taip ir nepasakėte, nuo kada pradėjote jį įtarti, – priminiau Ležonui.

– Kad jis iš pat karto ėmė meluoti. Mes paprašėme, kad visi, kas tą vakarą matė tėvą Gormaną, mums praneštų. Ponas Osbornas pranešė, bet jo pranešimas buvo akivaizdus melas. Jis matęs žmogų, sekantį paskui tėvą Gormaną, ir apibūdino to žmogaus bruožus. Bet ūkanotą vakarą jis tikrai negalėjo ta · gerai jo įžvelgti. Gal kumpą nosį ir įžiūrėjo, bet ne Adomo obuolį. Jis gerokai perlenkė. Tas melas, žinoma, galėjo būti ir visai nekaltas. Gal ponas Osbornas užsimanė save sureikšminti. Yra daug tokių žmonių. Bet tada aš atkreipiau dėmesį į patį poną Osborną, nes jis iš tikrųjų savotiškas žmogus. Iškart man apie save išsipasakojo. Labai neišmintinga. Aš susidariau įspūdį, kad tai žmogus, visad norėjęs būti reikšmingesniu, nei buvo. Jis kratėsi senamadiško tėvo verslo. Išvykęs pabandė laimę scenoje, bet, matyt, nieko neišėjo. Veikiausiai todėl, kad pats nesugebėjo režisuoti. O *jam* niekas nenurodys, kaip vaidinti tą ar kitą vaidmenį! Turbūt buvo nuoširdus, sakydamas apie savo troškimą dalyvauti žmogžudystės byloje liudininku, sėkmingai atpažinusiu žmogų, kuris atėjo iš jo pirkti nuodų. Manyčiau, kad ta linkme jo mintys visą laiką krypo. Be abejo, mes nežinome, kada jam šovė į galvą, jog ir pats gali tapti stambiu nusikaltėliu – gudruoliu, kuris niekad nepakliūva į teisingumo rankas. – Bet tai vien prielaidos. Grįžkime atgal. Tą vakarą matytą žmogų Osbornas apibūdino įdomiai. Ir buvo akivaizdu, jog jis apibūdina tikrą, kažkada matytą žmogų. Mat yra nepaprastai sunku ką nors apibūdinti. Akis, nosį, smakrą, ausis, laikyseną ir visa kita. Jei pabandytumėte, pats susivoktumėte, jog nejučiomis nusakote kur nors – tramvajuje, traukinyje ar autobuse – matytą žmogų. Osbornas akivaizdžiai kalbėjo apie kiek neįprastos išvaizdos žmogų. Turbūt kada nors Bornmete jis pastebėjo Vineiblą, sėdintį savo automobilyje, ir jam krito į akis to išvaizda – jei šitaip jį pamatė, negalėjo suprasti, kad tas žmogus yra luošas.

– Domėjausi Osbornu dar ir dėl kitos priežasties – todėl, kad jis vaistininkas. Pamaniau, kad gal tas mūsų turimas sąrašas susijęs su kur nors vykstančia narkotikų prekyba. Bet taip nebuvo, ir tikriausiai poną Osborną būčiau pamiršęs, jei pats ponas Osbornas nebūtų lindęs į akis. Jam rūpėjo pamatyti, sužinoti, ką mes veikiame, ir jis mums parašo matęs tą įtartiną žmogų bažnytinėje šventėje Mač Dipinge. Jis vis dar nenutuokia, kad ponas Vineiblas yra paralyžiuotas. O apie tai sužinojus, nepakako nuovokos užsičiaupti. Jis neįstengė prisipažinti suklydęs. Kaip paskutinis kvailys laikėsi įsikibęs savo tvirtinimo, išgalvodamas visokias absurdiškas teorijas. Man buvo labai įdomu apsilankyti jo vienaaukščiame name Bornmete. Vien tik namo vardas galėjo jį išduoti: Everestas. Taip pats pavadino. Ir prieangyje pakabino Everesto nuotrauką. Sakė man, kad labai domisi Himalajų tyrinėjimais. Bet iš tiesų jis mėgavosi pigiu sąmojumi: *Ever rest**! Toks buvo jo amatas, jo profesija. Jis iš tiesų žmonėms suteikdavo amžiną poilsį už deramą užmokestį. Visas sumanymas buvo puikus, tenka jam tai pripažinti. Bredlis Birmingeme, Terza Grei rengia savo seansus Mač Dipinge. Ir kas būtų įtaręs poną Osborną, kuris neturėjo jokio ryšio nei su Terza Grei, nei su Bredliu, nei su auka. Tikrasis žudymo metodas vaistininkui buvo vaikų žaidimas. Kaip sakiau, jei tik ponas Osbornas būtų turėjęs blaivios nuovokos tylėti.

– Bet ką jis veikė su pinigais? – paklausiau aš. – Galų gale juk jis žudė tikriausiai dėl pinigų?

– O taip, dėl pinigų. Be abejonės, puoselėjo didingas svajones, kaip jis keliauja, linksminasi, yra turtingas ir įtakingas asmuo. Bet, žinoma, jis nebuvo toks žmogus, koks įsivaizdavo esąs. Manau, kad pats žmogžudystės įvykdymas jam stiprino savo galios pojūtį. Jis svaigo nuo to, kad po kiekvienos žmogžudystės išeidavo sausas. Maža to, jis net kalėjime mėgausis savimi. Pagrindinis personažas, į kurį nukreiptos visų akys!

---

* amžinas poilsis (angl.)

– Bet ką jis su pinigais veikė? – klausiau prisispyręs.

– O, tai labai paprasta, – atsakė Ležonas, – nors kažin ar būčiau taip pagalvojęs, jei nebūčiau pamatęs, kaip jo namas apstatytas. Jis šykštuolis. Mylėjo pinigus ir jų troško, o baldai nusipirkti pigūs, ne nauji. Jis nemėgo leisti pinigų, jis troško jų turėti.

– Ar manote, kad dėdavo į banką?

– O ne, – atsakė Ležonas. – Sakyčiau, kad mes juos surasime kur nors jo name, po grindimis.

Mudu su Ležonu valandėlę tylėjome, ir aš susimąsčiau apie tą keistą žmogėną Zakariją Osborną.

– Korigenas pasakytų, – tarė svajingai Ležonas, – jog jis toks yra vien dėl to, kad kažkokios liaukos – blužnis ar kasa, ar dar kažkokia per silpnai arba per stipriai veikia – niekaip neprisimenu taip ar taip. Aš paprastas žmogus ir manau, kad jis tiesiog nedoras. Bet man niekaip galvoj netelpa, – ne tik jo atveju, – kaip žmogus, būdamas toks gudrus, gali būti paskutinis kvailys.

– Slaptą vadą mes įsivaizduojame, – tariau aš, – kaip kažkokią didingą ir grėsmingą asmenybę, įkūnijančią blogį.

Ležonas papurtė galvą.

– Yra visai ne taip, – pasakė jis. – Blogis nėra antžmogiškas, jis menkesnis nei žmogus. Jūsiškis nusikaltėlis nori būti reikšmingas, bet jis niekada nebus reikšmingas, nes visuomet bus menkesnis nei žmogus.

25 SKYRIUS

Marko Isterbruko pasakojimas

Mač Dipingė viskas tekėjo sava vaga.

Rouda buvo užsiėmusi – gydė šunis. Šį kartą, man rodos, nuo kirminų. Man įėjus, ji pakėlė galvą ir paklausė, ar nenorėčiau jai padėti. Aš atsisakiau ir paklausiau, kur Rudė.

– Nuėjo į "Palšą žirgą".

– *Ką*?

– Sakė, turinti tenai kažką padaryti.

– Bet tie namai tušti.

– Žinau.

– Ji pervargs. Dar ne tiek sustiprėjusi...

– Kaip tu jaudiniesi, Markai. Rudei nieko neatsitiks. Ar matei naująją ponios Oliver knygą? Ji vadinasi *Baltoji kakadu*. Štai ten, ant stalo.

– Tepadeda Dievas poniai Oliver. Taip pat ir Editai Bins.

– Kas, po galais, ta Edita Bins?

– Moteris, atpažinusi kai ką fotografijoje. Be to, ištikima mano velionės krikštamotės tarnaitė.

– Tu dabar kalbi kažkokiomis beprasmybėmis. Kas tau yra?

Nieko jai neatsakiau, bet patraukiau į "Palšą žirgą".

Eidamas sutikau ponią Dein Keltrop.

Ji džiaugsmingai su manim pasisveikino.

– Iš pat pradžių jutau kvailai galvojanti, – tarė ji. – Tik nesupratau – kodėl. Jos man akis apdūmė.

Ji ranka mostelėjo į tuščią viešbutį, tokį taikų vėlyvo rudens saulėje.

– Juodas darbas ne ten buvo atliekamas – ne ta prasme, kaip manyta. Ir su šėtonu ten niekas nesidėjo, ir nebuvo ten tamsios piktavalės didybės. O tik saloniniai triukai, atliekami už pinigus ir nebranginant žmogaus gyvybės. Štai koks tikrasis blogis. Visai ne didingas ar įspūdingas, o menkas ir niekingas.

– Judu su inspektoriumi Ležonu, ko gero, esate vienodos nuomonės.

– Man tas žmogus patinka, – pasakė ponia Dein Keltrop. – Eime į "Palšą žirgą" ir susiraskime Rudę.

– Ką ji ten veikia?

– Kažką valo.

Mudu įėjome pro žemas duris. Sklido stiprus terpentino kvapas. Rudė kažką veikė, apsikrovusi skudurais ir buteliukais. Mums įėjus, ji pakėlė galvą. Vis dar buvo labai išblyškusi ir sulysusi, galvą apsivyniojusi skara, nes plaukai dar nebuvo ataugę – ankstesnės Rudės tik šešėlis.

– Ji jau sveika, – pasakė ponia Dein Keltrop, kaip paprastai atspėdama mano mintis.

– Žiūrėkite! – tarė pergalingai Rudė.

Ji parodė seną viešbučio iškabą, prie kurios triūsė.

Pašalinus metų apnašas, buvo aiškiai matyti raitelio ant žirgo figūra – išsišiepęs skeletas blizgančiais kaulais.

Užpakaly savęs išgirdau sodrų, dainingą ponios Dein Keltrop balsą:

– Apreiškimas, šeštas skyrius, aštunta eilutė. *Ir aš regėjau: štai pasirodė palšas žirgas, o jo raitelio vardas buvo Mirtis, ir paskui jį sekė mirusiųjų pasaulis...*

Mes visi valandėlę patylėjome, o po to ponia Dein Keltrop – ji ne iš tų, kurie baiminasi atomazgos – tarė tokiu balsu, lyg kažką išmesdama į šiukšlių dėžę:

– Tad štai kaip yra.

– Man jau metas eiti, – pridūrė ji. – Motinų susirinkimas.

Tarpduryje sustojusi ji galva mostelėjo į Rudę ir nelauktai pasakė:

– Tu būsi gera motina.

Kažkodėl Rudė nuraudo kaip vyšnia.

– Rude, – tariau aš, – ar tu?

– Ką aš? Ar būsiu gera motina?

– Tu žinai, ką aš noriu pasakyti.

– Galbūt... Bet man labiau patiktų rimtas pasipiršimas.

Aš jai rimtai pasipiršau...

Po valandėlės Rudė primygtinai paklausė:

– Ar tu tvirtai įsitikinęs, kad nenori vesti tos Hermijos?

– Viešpatie! – sušukau. – Buvau visai pamiršęs.

Iš kišenės išsitraukiau laišką.

– Gavau prieš tris dienas; ji manęs klausia, ar nenueičiau su ja į Old Viko teatrą pasižiūrėti *Prarasto meilės triūso*.

Rudė paėmė man iš rankų laišką ir suplėšė.

– Jei ateityje panorėsi eiti į Old Viko teatrą, – pasakė ji tvirtai, – eisi su manim.

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) išgarsėjo pasaulyje kaip Nusikaltimų karalienė. Jos knygos parduotos daugiau nei milijardo egzempliorių tiražu anglų kalba ir dar milijardo egzempliorių tiražu kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Ji plačiausiai leidžiama visų laikų rašytoja, ją lenkia tik Biblija ir Šekspyras. Ji yra 79 kriminalinių romanų ir trumpų apsakymų rinkinių, 19 pjesių ir 6 romanų, pasirašytų Marijos Vestmekot (Mary Westmecott) vardu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas "Paslaptinga afera Stailse" buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos sesele. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, mažąjį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu po Šerloko Holmso sekliu kriminaliniuose romanuose. Romanas buvo išleistas tik 1920m. "Bodley Head" leidykloje.

Nuo 1920 iki 1926m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926m. ji parašė savo šedevrą "Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, išleista "Harper Collins" leidykloje. Taip prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris tęsėsi ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. "Rodžerio Ekroido nužudymas" taip pat tapo pirmąja inscenizuota Agatos Kristi knyga. Pavadinimu "Alibi" ji ilgai buvo rodoma Vest Endo scanoje. "Pelėkautai", įžymiausia jos pjesė, yra ilgiausiai vaidinama pjesė teatro istorijoje.

1971m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: "Užuolaida: paskutinė Puaro byla" 1975m. ir "Miegantis žudikas", su apgaulingai silpna ponia Marpl, 1976m. Abi knygos tapo bestseleriais. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų - autobiografiją ir žavingąją "Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni", šlovinančią ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Bertramo viešbutyje
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Drevė
Erkiulio darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko nebuvo
Įdūrimas į mano nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Katinas tarp balandžių
Kelionė į Frankfurtą
4.50 iš Pedingtono
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evans
Kortos ant stalo
Kreivasis namas
Kvailas liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Miegantis žudikas
Miršta lordas Edžveras
Mirties šuo
Mirtis debesyse
Mirtis ant Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Nužudymų grandis
Palšas žirgas
Paskelbta žmogžudystė
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis misteris Kvinas
Pavojus End Hause
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Polensa Bei netikėtumas
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Sitafordo paslaptis
Slaptas priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio palaptis
Žmogžudystė Mesopotamijoje
Žmogžudystė Miūjyje
Žmogžudystė Rytų ekspress
Žmogžudystė Vikareidže
Žudyti lengva

Mary Westmacott slapyvardžiu
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Žvaigždė virš Betliejaus

Autobiografija
Agata Kristi: Autobiografija

Agata Kristi
PALŠAS ŽIRGAS

Redagavo Jadvyga DAMBRAUSKIENĖ
Dailininkė Daiva STAŠKEVIČIENĖ
Viršelį maketavo Vaidas RADZICKAS

1999. Užs. Nr. 295. Leidėjas "Sirokas".
Spausdino AB "Standartų spaustuvė",
S.Dariaus ir S.Girėno 39, 2038 Vilnius

PALŠAS ŽIRGA

Markas Isterbrukas žinojo,
kad, norėdamas suprasti, kokie
keisti dalykai dedasi "Palšo žirgo"
viešbutėlyje, turi
pradėti nuo pat pradžios.
Bet kur ta pradžia?

Ar tas žiaurus smūgis Tėvui
Gormanui į galvą, ar valandėlę
anksčiau kunigo apsilankymas
pas moterį, gulinčią mirties patale?
O gal tų naršių rietenų, kurių
liudininkas buvo Markas Isterbrukas,
prasmė gilesnė?

**"Žudymas urmu
pasitelkus juodąją
magiją...
itin išradinga,
be galo įdomu"**
EVENING STANDARD

